

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

***СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ
ЖИТИШТЕ (2008-2013)***

I. УВОД

1.1 Стратегија развоја локалне самоуправе у контексту Европских интеграција

Развој Европске уније заснива се на принципу локалног економског развоја где се све већи значај придаје локалним самоуправама, њиховим развојним приоритетима и активностима. Започињањем Преговора о стабилизацији и придруживању ЕУ са Србијом, те приближавањем унији све више се отварају могућности приступа развојним програмима и фондовима Европске уније. Међутим, један од основних услова учествовања на јавним позивима програма ЕУ и других међународних институција јесте постојање развојних планова и приоритета како на националном, тако и на локалном нивоу- нивоу општина. Способност земље да створи визију дугорочног и одрживог развоја и да на тој визији гради своје програме непосредно утиче на ниво користи које та земље може имати од фондова Европске уније.

Локална самоуправа у контексту Европске регионалне политике представља један од кључних носилаца европских интеграција и фактора успешности интеграционог процеса. Она поседује капацитете за доношење и спровођење практичних политика, располаже високим степеном аутономије, ефикасна је и блиска грађанима и даје значајан допринос изградњи заједнице на начелима демократије и децентрализације.

Институционални оквир у којем функционише локална самоуправа у Србији представља Закон о локалној самоуправи («Сл. Гласник» бр. 9/2002 и 33/2004) који је у складу са Повељом о локалној самоуправи Савета Европе. Према Закону о локалној самоуправи свака општина има обавезу да донесе план развоја без кога не може да аплицира за средства Европске уније. То је нарочито важно имати на уму, с обзиром да се општинама у наредном периоду, поред средстава из фондова Европске уније стављају на располагање и средства из Националног инвестиционог плана. Поред тога, у АП Војводини постоји неколико фондова који финансирају развој општина: Фонд за капитална улагања, Фонд за рурални развој, Гаранцијски фонд, Фонд за развој АП Војводине, Фонд за развој непрофитног сектора и сл.

Активно учествовање локалних самоуправа подразумева приступ различитим фондовима Европске уније и партнерство кроз програме сарадње. Европско партнерство представља један од главних елемената претприступне стратегије ЕУ према земљама западног Балкана. Једна од најважнијих чињеница у вези са Европским партнерством јесте условљавање сваке финансијске помоћи ЕУ испуњавањем приоритета наведених у Акционом плану- документу који дефинише начине спровођења препорука наведених у Европском партнерству. Коришћење могућности које пружају фондови и програми сарадње представља битан фактор за одржив и уравнотежен привредни и друштвени развој локалних заједница. Успех у прибављању и коришћењу финансисјких средстава и позитивни резултати програма сарадње нису загарантовани чињеницом да локална самоуправа има могућности да у њима учествује. Неопходно је, пре свега, изградити стратегију

развоја општине, испунити организационе предуслове, предуzeti припремне радње и остварити добру сарадњу са централном влашћу.

Према искуствима данашњих чланица Европске уније најважније припремне мере које локална самоуправа треба да спроведе подразумевају: примену „acquis communautaire“ (правне тековине заједнице тј. комунитарног права) на локалном и регионалном нивоу; формирање стручних кадрова на локалном нивоу који би се бавили прикупљањем и праћењем информација од важности за сарадњу локалне самоуправе и институција ЕУ, припремањем пројектне документације и праћењем процеса аплицирања за средства из ЕУ фондова; спровођење програма обуке како би се запослени у локалним самоуправама упознали са принципима функционисања ЕУ, учење страних језика, стицање информатичке писмености, остваривање добре комуникације као и информисање о могућим последицама чланства ЕУ.

Основни предуслови за добро организовање локалне самоуправе како би се обезбедила средства из ЕУ фондова подразумева и одређивање приоритетних циљева развоја и дефинисање стратегије локалног економског развоја, усклађивање приоритетних циљева развоја на локалном нивоу са развојним циљевима Републике Србије, упознавање са статешким циљевима ЕУ, информисање о програмима и фондовима ЕУ за које могу да конкуришу, обучавање кадрова за израду предлога пројекта по ЕУ формату као и пажљиво приступање процесу аплицирања пројекта. Локалне самоуправе које не обаве на време или на адекватан начин послове припреме ризикују да заостану у свом развоју што директно утиче на смањење квалитета живота њених грађана. Без постојања ефикасне администрације и добрих пројеката на локалном нивоу општине ће пропустити могућности за напредак.

Покрајински секретаријат за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу је општину Житиште сврстао у групу од деветнаест неразвијених општина у АП Војводини. Међутим и најизраженији проблеми општине се могу превенирати, ублажити или потпуно отклонити осмишљеном политиком развоја на дуг рок. Имајући у виду значај развојних стратешких докумената за покретање развоја и за привлачење екстерних средстава, општина Житиште је са Центром за стратешко економска истраживања (у даљем тексту "Војводина – ЦЕСС") потписала Протокол о сарадњи на изради «Стратегије одрживог развоја општине Житиште 2008 - 2013 године». Стратегија развоја општине Житиште као локалне самоуправе представља дугорочан документ о правцима развоја у демографском, економском и просторном смислу и обухвата мере за одрживи развој и унапређење привреде, хуманих ресурса, инфраструктуре, животне средине, здравства и социјалне заштите и др.

1.2 Методологија израде Стратегије одрживог развоја општине Житиште

Методолошки аспект стратешког плана општине обухвата ситуациону анализу, анализу снага, слабости, могућности и претњи са којима се суочава локална самоуправа (у даљем тексту SWOT анализу), израду визије развоја, израду стратешких и приоритетних циљева, утврђивање мера развоја општине као и

израду и имплементацију документа. У изради Стратегије одрживог развоја учествују не само експерти из дефинисаних научних области него и грађани, цивилне организације, интересне заједнице и други релевантни актери. Целокупно становништво једне локалне заједнице укључено је у процес израде стратегије одрживог развоја.

У оквиру израде Стратегије одрживог развоја општине Житиште, Центар за стратешко економска истраживања је применио методолошки приступ који подразумева формирање шест радних група којима је обухваћено преко стотину чланова, представника свих нивоа власти, научних, образовних, развојних институција, привреде, јавног и цивилног сектора. Радним групама руководио је експертски тим који је «Војводина-ЦЕСС» формирао на основу искуства и експертизе у области стратешког планирања. У складу са тим, «Војводина-ЦЕСС» је ангажовао професоре Универзитета у Новом Саду и Центра за регионалне студије Мађарске академије наука. Заједничким радом експертског тима и чланова радних група, кроз перманентне консултације урађена је ситуациона анализа у областима: Географија и људски ресурси; Агрокомплекс; Туризам, Саобраћај, телекомуникације и енергетика; Комунална инфраструктура и заштита животне средине; Показатељи друштвеног развоја (образовање, култура, здравство, спорт); Привреда и мала и средња предузећа. На основу анализе социо-економске ситуације општине Житиште, координатори су уз сарадњу са члановима својих радних група израдили SWOT анализу којом су идентификоване главне предности и недостаци у одређеним сегментима општине и на основу тога дефинисали стратешке и приоритетне циљеве и мере за њихову реализацију.

Најважнији методолошки део Стратегије одрживог развоја општине Житиште представљен је њеним документом «Оперативним програм» који садржи буџетиране и временски дефинисане пројекте, а у чијем стварању су активно учествовали чланови радних група. С обзиром да је за реализацију пројеката финансираних из буџета ЕУ неопходно обезбедити кофинансирање из националних средстава, оперативни програм ће омогућити општини да постепено напушта логику једногодишњег планирања.

1.2.1 Значај и могућности Стратегије одрживог развоја општине Житиште

Стратегија која дефинише мере и приоритете развоја омогућиће општини Житиште да са конкретним пројектима, уколико жели, аплицира за финансијска средства Европске уније из „ІРА“ фонда (Инструмента за претприступну помоћ). Финансијска средства која могу бити одобрена од стране поменутог фонда односе се на: помоћ у процесу транзиције и изградњи институција у циљу испуњавања критеријума приближавања Европској унији и јачања правосудних и административних капацитета, као и за помоћ за регионалну и прекограничну сарадњу.

Ипак, важно је напоменути да је при реализацији пројеката који се финансирају из буџета Европске уније није само неопходно обезбедити кофинансирање из националних средстава, него, према финансијским правилима ЕУ, крајњи корисник мора инвестирати сопствена средства у пројекат како би се

пројекат сматрао адекватно имплементираним. Финансијска политика Европске уније подразумева да се средства из буџета одобравају само за унапред дефинисане програме и пројекте. У том смислу, Стратегија општине Житиште омогућава локалној заједници да ефикасно изради квалитетне програме и дизајнира и креира пројекте које би ЕУ финансијски потенцијално подржала. Обзиром да финансијски програм Европске уније подразумева поступак програмирања „одозго наниже“ локалне самоуправе прво морају дефинисати приоритете и новац који ће се на њих потрошити, тек затим планирати конкретне активности. «Војводина-ЦЕСС» је у општини Житиште иницирао и подржао оснивање Канцеларије за пројектне активности чија је основна намена оспособљавање за праћење и информисање о свим расположивим националним програмима и програмима Европске уније, као и за аплицирање за средства и имплементацију пројеката. Центар ће кроз организовање радионица и едукацију запослених допринети реализацији мисије Канцеларије и јачању њених капацитета.

Поред поменутих предности које општина Житиште добија изградом Стратегије одрживог развоја, ова стратегија је такође значајна јер води изградњи локалних капацитета за унапређење будућег стања општине Житиште и побољшању квалитета живота свих њених становника; доприноси дефинисању и реализацији идеја и циљева везаних за будућност општине као и утврђивању дирекција, метода и средстава неопходних за адекватну имплементацију стратешких мера, дефинише визију будућности и нуди потенцијална решења друштвених, економских, институционалних и техничких проблема; отвара могућност прилагођавања трендовима развоја у земљи и Европској унији, хармонизује и усклађује интересе разних друштвених група (грађана, предузетника, представника локалних власти, представника НВО, различитих институција, привредних комора и сл.) водећи их ка заједничком циљу. То значи да сви локални актери (доносиоци одлука, изабрани представници институција/организација релеватни за развојни процес и стручњаци из различитих области) заједнички раде на идентификацији снага, проблема, могућности развоја и препрека са којима се суочава заједница што доприноси већој локалној кохезији, одређује најбољу употребу свих ресурса којима општина Житиште располаже и избор опција са којима ће се доносиоци одлука суочити и којима ће одредити приоритете.

Иницирањем израде Стратегије одрживог развоја, општина Житиште је показала спремност да планира своју будућност, да створи предуслове за дефинисање и имплементирање пројеката, да искористи све расположиве људске и финансијске ресурсе и помоћ локалних, покрајинских, републичких институција и институција Европске уније. Марљивост, отвореност, толеранција грађана општине Житиште заједно са природним богатствима и плановима одрживог развоја заједно могу довести до великог побољшања ситуације у општини. Грађани Житишта несмеју бити пасивни посматрачи садашњости. Они би требали да преузму одговорност за будућност своје општине како би развој њихове локалне заједнице био по мери њених грађана, а у складу са аспирацијама земље за приступањем Европској унији.

II. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ ЖИТИШТЕ

У процесу израде Стратегије општине Житиште, након уводног састанка свих заинтересованих страна, прва фаза подразумевала је анализу социо-економске ситуације општине (у даљем тексту ситуациона анализа). Ситуациона анализа подразумевала је прикупљање података о општини из различитих области: географија и људски ресурси (положај, величина општине, број насеља у општини и њихова величина, надморска висина општине, заступљеност и карактеристике типа подручја и др.); агрокомплекс (укупна површина и квалитет земљишта, пољопривредна производња, пољопривредне организације и др.); туризам, саобраћај, телекомуникације и енергетика; комунална инфраструктура и заштита животне средине (квалитет воде, ваздуха, уређење напуштених кућа и зграда, инфраструктура и заштита животне средине и др.); показатељи друштвеног развоја (образовање, култура, здравство, спорт); привреда, мала и средња предузећа (број малих и средњих предузећа и предузетника у општини, секторски распоред малих и средњих предузећа и сл.).

2.1 Општина Житиште

Општина Житиште је општина Средње-банатског округа, која се налази поред леве обале Бегејског канала. На југу се граничи са зрењанинском, на истоку са сечањском, на западу са кикиндском и на северу са општином Нова Црња и државном границом према Румунији.

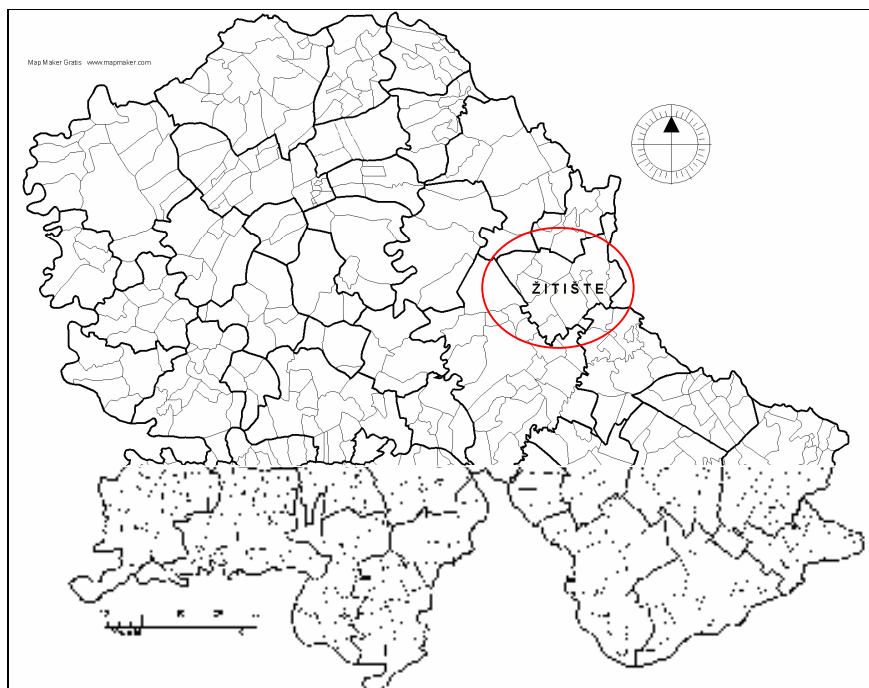
Погодност положаја се огледа у томе што кроз општину пролази важан пут М-7 који води ка Румунији (Нови Сад - Темишвар). У центру насеља Житиште одваја се регионални пут Р 123/1 ка Торку, Вишњићеву, Крајишнику и Сечњу, а од Торка и регионални пут Р 123/2 ка Итебеју и Међи. Из Житишта полази и краћи асфалтни пут (3км) за Равни Тополовац. Житиште нема аутобуску станицу, већ постоје само стајалишта. Железничка пруга Јаша Томић-Међа била је локалног значаја, али је због нерентабилности укинута крајем 1979. године.

Речни саобраћај је омогућен кроз Бегејски канал за бродове ширине 9м, дужине 65м и газа 1,7м.

2.2 Величина општине Житиште

Општина Житиште обухвата површину од 525км² (на 16. месту у АП Војводини), на којој живи 20.399 становника. Тиме она обухвата 2,44% војвођанске територије и 1,0% војвођанске популације.

Просечна густина насељености износи 38,9ст/км², што је далеко испод војвођанског просека од 94 ст/км².

2.3 Насеља општине Житиште

Како Житиште има повољан географски положај, 1960. године је одлучено да постане општинско седиште за околних дванаест насеља. У састав општине Житиште, поред самог насеља Житиште улазе и следећа насеља: Банатски Двор, Банатско Вишњићево, Банатско Карађорђево, Међа, Нови Итебеј, Српски Итебеј, Равни Тополовац, Торак (Бегејци), Торда, Хетин и Честерег.

2.4 Природно-географске карактеристике

Атар Житишта се налази на зрењанинској лесној тераси на надморској висини од око 80м, док се мањи део на североисточној периферији пружа по итебејској депресији која је нижа за 4-5м. Ова разлика је од великог значаја за формирање насеља, јер је старо насеље које се налазило на обали Старог Бегеја, померено због поплава. На површини лесне терасе јављају се издужене и плитке депресије у облику напуштених меандара.

Клима у овој општини је као и у осталим насељима источне Војводине степско-континентална са топлим летима и хладним зимама, са знатним температурним амплитудама. Просечна годишња температура у општини је 11,1°C. Најучесталији ветар дува из југоисточног правца (од новембра до краја априла), а најснажнији је северозападни ветар. По количини падавина општина Житиште спада у најсушније делове Војводине, са просечном годишњом висином падавина од 574мм.

Општина је богата водама које се јављају у виду подземних и површинских вода. Подземне се јављају у виду фреатских (лети на 100-150цм, зими 200-250цм) и артешких вода (водоснабдевање се врши из трећег хоризонта на 93-108м и четвртог на 120-135м). Северну половину атара пресеца пловни Бегеј. Бегеј се уствари састоји од Старог Бегеја (кроз општину протиче 28км) и Бегејског канала (кроз општину протиче 25км), а оба су током историје била веома важна за становнике ове општине.

Педолошке карактеристике општине условљене су геолошким саставом, јер матични супстрат чине лес и алувијални наноси. На територији Житишта заступљена су следећа земљишта: чернозем, ливадска црница, ритске црнице; док се на мањим површинама јављају слатине (заслањена земљишта).

Претварањем највећег дела степе у ораничне површине, степска вегетација је уступила место културном биљу. Аутохтоне биљне врсте се могу срести још једино поред путева и на мањим необрађеним површинама. Пољопривредне површине захватају 49.333ха (што је 12,9ха/ст, а шуме 234ха).

III. ХУМАНИ РЕСУРСИ ЖИТИШТА

3.1 Кретање броја становника

Ако се упореде први (1828.) и последњи (2002.) попис, уочава се пад броја за свега 1.588 становника, међутим уколико се анализа изврши нешто детаљније уочиће се много веће варирање овог броја током посматраног периода (табела 1).

Од 1828. године до 1948. године број становника са мањим осцилацијама (1900. и 1910.) је у сталном порасту. Максималан број становника у Житишту је забележен 1948. године када је регистровано 36.375 становника. Од те године започиње непрекидна депопулација и до 2002. године број становника општине Житиште смањен је за 15.976 лица или 43,9%.

Тако је удео становништва општине Житиште у укупном становништву покрајине Војводине опао са максималних 3,6% у 1857. на 1,2% у 2002. години.

Последњи пописи (од 1953. године) показују да се тенденција депопулације убрзава и да уколико се настави овим темпом становништво Житишта ће се преполовити за 68 година. Ово је нешто боља слика од оне која је забележена после пописа 1971. године, када су резултати указивали на преполовљење становништва Житишта за свега 47 година.

Нешто боља ситуација у односу на 1971. годину није на жалост резултат повећања становништва природним путем, већ механичким, услед доласка знатног броја избеглих и прогнаних лица на подручје Житишта током 1990-тих година.

Овакви резултати указују да је социо-економски развој Житишта веома лимитиран демографским фактором.

Табела бр.1: Демографски раст општине Житиште и покрајине Војводине

Међупописни период	Ранији попис	Каснији попис	Годишњи раст		Време
			Број	Стопа	дуплирања
Општина Житиште					
1828-1836.	21.987	21.901	-11	-0,05%	1.415*година
1836-1850.	21.901	25.168	233	1,0%	70 година
1850-1857.	25.168	27.453	326	1,2%	56 година
1857-1869.	27.453	29.756	192	0,7%	103 година

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

1869-1880.	29.756	29.321	-40	-0,1%	518*година
1880-1890.	29.321	31.609	229	0,8%	92година
1890-1900.	31.609	31.531	-8	-0,02%	2.805*година
1900-1910.	31.531	30.925	-61	-0,2%	357*година
1910-1921.	30.925	32.153	112	0,4%	196 година
1921-1931.	32.153	33.733	158	0,5%	144 година
1931-1948.	33.733	36.375	155	0,4%	156 година
1948-1953.	36.375	35.649	-145	-0,4%	172*година
1953-1961.	35.649	33.514	-267	-0,8%	90*година
1961-1971.	33.514	29.684	-383	-1,2%	57*година
1971-1981.	29.684	25.579	-411	-1,5%	47*година
1981-1991.	25.579	22.811	-277	-1,1%	61*година
1991-2002.	22.811	20.399	-219	-1,0%	68*година

Покрајина Војводина

1828-1836.	769.754	850.298	10.068	1,2%	56 година
1836-1850.	850.298	924.464	5.298	0,6%	116 година
1850-1857.	924.464	758.575	-23.698	-2,8%	25* година
1857-1869.	758.575	1.152.468	32.824	3,5%	20 година
1869-1880.	1.152.468	1.179.230	2.433	0,2%	332 година
1880-1890.	1.179.230	1.332.635	15.341	1,2%	57 година
1890-1900.	1.332.635	1.429.271	9.664	0,7%	99 година
1900-1910.	1.429.271	1.505.755	7.648	0,5%	133 година

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

1910-1921.	1.505.755	1.535.794	2.731	0,2%	386 година
1921-1931.	1.535.794	1.624.158	8.836	0,6%	124 година
1931-1948.	1.624.158	1.640.757	976	0,1%	1.159 година
1948-1953.	1.640.757	1.699.545	11.758	0,7%	99 година
1953-1961.	1.699.545	1.854.965	19.427	1,1%	63 година
1961-1971.	1.854.965	1.952.533	9.757	0,5%	135 година
1971-1981.	1.952.533	2.034.772	8.224	0,4%	168 година
1981-1991.	2.034.772	2.013.889	-2.088	-0,1%	672* година
1991-2002.	1.970.195	2.031.992	5.618	0,3%	247 година

* Време преполовљења броја становника

** По методологији пописа 2002.

Извори: Ђурчић, 1996; Ђере, 1992; Ђурђев, 2003; Хегедиш, Чобановић, 1991; Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991. и 2002. године. Књига 9. Београд, 2004.

Ако се изврши анализа кретања броја становника по насељима у општини Житиште уочава се константна депопулација у 11 насеља.

Депопулација је посебно изражена у неколико насеља: Међа, Српски Итебеј, Торда и Хетин, у којима се становништво смањило за преко 50%. Најкритичнија ситуација је у Хетину где је становништво смањено за 66,3%, потом у Торди 57,6%, Српском Итебеју за 55,3% и Међи за 55,8%.

У осталим насељима пад броја становника је за око 42-44%, а „најбоља“ ситуација је у Новом Итебеју, где је број смањен за 31,9% и Честерегу 39,4%.

Насеље Житиште као највеће у општини и њено седиште у коме живи 15,9% од укупног становништва у општини, до 1971. године има изражену депопулацију, да би од тада до 2002. забележен благи раст броја становника за 2,5%, што је и очекивано јер Житиште представља гравитациони центар општине.

Табела бр.2: Демографске промене у насељима житиштанске општине

Насеље	Година пописа						
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Банатски Двор	2.177	2.099	1.832	1.629	1.374	1.300	1.263

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Б. Вишњићево	662	682	677	577	458	391	384
Б. Карађорђево	4.382	4.370	3.852	3.353	2.855	2.575	2.508
Житиште	3.163	3.326	3.078	2.921	3.060	3.074	3.242
Међа	2.555	2.638	2.367	2.047	1.636	1.403	1.155
Нови Итебеј	1.930	1.930	1.868	1.750	1.553	1.521	1.315
Равни Тополовац	2.454	2.086	2.096	1.817	1.656	1.445	1.352
Српски Итебеј	5.376	5.013	4.634	4.058	3.281	2.873	2.405
Торак	4.945	5.012	5.198	4.817	4.289	3.700	2.850
Торда	4.172	4.085	3.803	3.345	2.697	2.183	1.771
Хетин	2.263	2.160	2.008	1.604	1.139	881	763
Честерег	2.296	2.248	2.101	1.766	1.581	1.465	1.391

Извор: Републички завод за статистику - попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991. и 2002. године. Књига 9. Веоград, 2004.

3.2 Компоненте кретања броја становника

3.2.1 Природно кретање становништва

У општини Житиште је у периоду од 1961. до 2002. број становника опао за 13.115 лица, са 33.514 на 20.399 становника. У том истом периоду природни прираштај је био негативан и износио је –3.626. Што значи да је број одсељених из житиштанске општине у том периоду износио 9.489 лица. Укупан број живорођених у периоду од четрдесет посматраних година је износио 11.801 лице, док је број умрлих 15.427 лица. Апсолутни број живорођених и умрлих по декадама је константно растао, односно опадао. Шездесетих година рођено је 4.205 лица, а умрло 3.390, те је стопа наталитета износила 13,3 ‰, а стопа морталитета 10,7‰ и стопа природног прираштаја 2,6 ‰. Већ у наредној декади је за 770 лица био већи морталитет те је и стопа природног прираштаја негативна и износила је – 2,8‰.

Житиште је једна од банатских пограничних општина у којој је долазило до наглих промена природног прираштаја, тако да је већ осамдесетих година стопа наталитета достигла вредност од 10,4 ‰, а број рођених је износио 2.526 лица. Апсолутни број умрлих је износио 4.003 лица те је стопа достигла вредност од 16,5 ‰. С обзиром да је наталитет опао, а морталитет порастао смањен је и природни

прирастај, који је у овој декади износио –6,1 %. Деведесетих година је још неповољнија ситуација тако да је и природни прирастај имао пад и тада је износио –9,2 %.

Табела бр.3: **Стопе наталитета, морталитета и природност прирастаја по десетогодишњим периодима у општини Житиште**

Насеље		1961-1970.	1971-1980.	1981-1990.	1991-2001.
ЖИТИШТЕ	н	13,3	9,8	10,4	9,9
	м	10,7	12,6	16,5	19,1
	ј	2,6	-2,8	-6,1	-9,2
Банатски Двор	н	13,5	9,4	11,4	8,9
	м	9,5	12,1	17,0	19,2
Банатско	ј	3,9	-2,7	-5,6	-10,2
	н	15,5	8,3	9,0	7,0
Вишњићево	м	11,2	15,1	17,7	17,8
	ј	4,3	-6,8	-8,7	-10,8
Банатско	н	13,3	7,8	11,5	8,9
	м	11,3	12,5	15,8	18,4
Калуђерово	ј	2,0	-4,6	-4,3	-9,5
	н	10,7	7,4	9,0	10,7
Бегејци	м	14,3	13,4	19,5	20,6
	ј	-3,6	-6,0	-10,5	-9,9
Житиште	н	16,4	14,1	11,9	10,7
	м	7,6	10,6	11,3	14,3
	ј	8,8	3,5	0,7	-3,6

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Међа	н	13,2	8,9	10,2	8,7
	м	9,2	12,3	17,4	19,4
	ј	4,0	-3,4	-7,2	-10,7
Нови Итебеј	н	10,3	9,7	9,9	10,3
	м	11,9	13,7	17,3	20,5
	ј	-1,7	-4,1	-7,4	-10,2
Равни Тополовац	н	15,4	9,0	11,9	10,5
	м	5,5	7,9	12,4	15,1
	ј	9,9	1,1	-0,5	-4,6
Српски Итебеј	н	13,3	10,3	10,0	10,7
	м	11,3	13,9	17,2	21,2
	ј	1,9	-3,6	-7,2	-10,5
Торда	н	13,8	9,0	8,6	9,6
	м	13,5	15,2	21,6	24,0
	ј	0,3	-6,2	-13,0	-14,4
Хетин	н	11,8	7,6	6,0	6,6
	м	11,4	14,5	18,9	25,0
	ј	0,4	-6,9	-12,9	-18,4
Честерег	н	15,8	11,1	10,6	9,4
	м	5,0	8,2	10,9	16,3
	ј	10,9	2,9	-0,3	-6,9

Житиштанска општина је рано постала мање интересантна за становање, те је и стопа природног прираштаја рано, још на самом почетку седме деценије

двадесетог века, пала испод нуле. Пад стопа наталитета, раст стопа морталитета и опадање стопе природног прираштаја ће се наставити и у првој деценији двадесет и првог века, што је резултат целокупне економске ситуације у земљи, као и демографске политике.

И у житиштанској општини се понавља слична ситуација као и у претходним општинама. Наиме, насеља Торда, и Српски Итебеј, која имају нешто повољнији положај имају и лаганији пад стопа наталитета. Мањи пад је забележен и у насељима Нови Итебеј и Бегејци у којима је већинско мађарско, односно румунско становништво. Стопе морталитета су у свим насељима имале драстичан раст, тако да су стопе у посматраних четрдесет година удвостручене па и утростручене. Од укупно дванаест насеља општине Житиште у чак девет насеља стопе морталитета су биле близу 20,0% (Банатски Двор, Банатско Калуђерово и Међа) или су премашиле ту вредност (Хетин, Торда, Српски Итебеј, Нови Итебеј и Бегејци).

Током шездесетих година стопе природног прираштаја су биле негативне у насељима Бегејци и Нови Итебеј. Седамдесетих година стопе природног прираштаја су опала испод нуле у девет насеља, а у наредној декади само је центар општине имао стопу наталитета позитивну (0,7‰). На крају посматраног периода сва насеља су имала негативну стопу природног прираштаја и у већини насеља је била око десет промила, а најнижу вредност је имала у Хетину – чак -18,4‰ (Кицошев, Бубало, Ивков, 2007).

3.2.2 Миграције становништва

Поред природног, од великог значаја за демографски развој неког места, има и механичко кретање становништва, односно миграције. У нашој литератури миграцијом се сматра свака промена места становања без обзира на трајање и дистанцу (Ђурђев, 1998).

Највећи утицај на механичка кретања имају економски фактори у мирнодопским условима, као и сеобе због очувања живота у периодима ратних сукоба. Као што је раније изнето, на овом подручју миграције су у прошлости биле веома изражене, бројне и углавном изазване ратним сукобима.

Колонизација

Како је општина Житиште била веома обухваћена колонизацијом тешко је утврдити тачан број досељеног становништва, али према расположивим подацима ради се о 8.310 колониста, који чине 22,8% укупног броја становника.

Колонисти су насељавани у два таласа, 1948. и 1953. године, а само мањи део оних породица које нису успеле да савладају почетне препреке и тешкоће у новој средини се вратио у свој завичај.

Порекло колониста је везано за подручје Босне и Херцеговине. Они долазе из околине Требиња, Љубиња, Мостара, Стоца, Коњица, Љубушког, Босанског Новог, Котор-Вароши, Босанске Дубице, Бањалуке, Кључа итд.

Табела бр.4: Број колониста, њихов процентуални удео у укупном броју становника и укупном броју колониста

Општине	Број становника 1948.	Број спољних колониста	% од укупног броја становника	% од укупног броја спољних колониста Баната
Житиште	36.375	8.310	22,8	10,5
Банат	599.120	79.465	13,3	-

Извор: Бурђев Бранислав, 1995. Послератно насељавање Војводине, Матица Српска, Нови Сад.

Избеглиштво

Талас избеглица с краја овог века на територији Баната довео је до повећања популације са пописа 1991. године за 7,1%. Међу општинама које су имале највећи пораст становника је и Житиште са 9,7%.

Из Републике Босне и Херцеговине у општину Житиште је имигрирало 1.181 избеглица (53,6%), а из Хрватске 878 лица (39,8%).

Избеглице из општине Санског Моста су најбројније (374), а из општина Кључа 43, Гацко 14, Коњиц 48, Приједор 9 и Бихаћ 3. Сем Санског Моста већи број је пристигао из теслићке општине, 188. Из Хрватске већи број је једино из општине Грачац.

Табела бр.5: Порекло избеглица досељених у Житиште 1990-1996.

Полазиште избеглица	Житиште	%
Банија и Кордун	249	11,3
Северозападна Далмација	138	6,3
Лика и Горски котар	317	14,4
Славонија са Барањом	103	4,7
Средњехрват. Панонија	50	2,3
Средња Далмација	2	0,1
Кварнер	9	0,4

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Истра	10	0,5
Дубровачко приморје	0	0,0
Западна Босна	91	4,1
Перип.Босна	719	32,6
Средња Босна	220	10,0
Јадранска Херцеговина	52	2,4
Источна Босна	19	0,9
Планинска Херцеговина	80	3,6
Словенија	20	0,9
Македонија	23	1,0
Ужа Србија	15	0,7
Црна Гора	0	0,0
Војводина	8	0,4
Косово и Метохија	0	0,0
Непознато	79	3,6
Укупно	2204	100,0

Извор: Попис избеглог становништва април-јун 1996, Градски статистички завод, Београд.

Миграције по попису 2002.

Ако посматрамо резултате последњег пописа 2002. по насељима, уочава се да су насеља са највећим уделом аутохтоног становништва: Торда (77,5%), Српски Итебеј (72,7%) и Торак (70,4%). Са друге стране насеља са највећим уделом досељеног становништва су: Житиште (55,7%), Равни Тополовац (51,9%) и Честерег (50,9%), што је и очекивано, јер је у тим насељима колонизација имала великог удела.

Табела бр.6: Миграциона обележја насеља у општини Житиште према попису 2002.

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Назив насеља	Број становника	Од рођења живе у месту		Укупно досељени		Досељени из иностранства		Досељени 1991-2002.	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Банатски Двор	1.263	734	58,1	529	41,9	272	51,4	224	42,3
Б. Вишњићево	384	201	52,3	183	47,7	126	32,8	83	21,6
Б. Карађорђево	2.508	1.598	63,7	910	36,3	646	71,0	400	44,0
Житиште	3.242	1.437	44,3	1.805	55,7	1.132	62,7	519	28,8
Међа	1.155	608	52,6	547	47,4	420	76,8	143	26,1
Нови Итебеј	1.315	1.011	76,9	304	23,1	37	12,2	80	26,3
Равни	1.352	650	48,1	702	51,9	580	82,6	161	22,9
Тополовац									
Српски Итебеј	2.405	1.749	72,7	656	27,3	249	38,0	195	29,7
Торак	2.850	2.006	70,4	844	29,6	403	47,7	337	39,9
Торда	1.771	1.373	77,5	398	22,5	43	10,8	161	40,5
Хетин	763	441	57,8	322	42,2	222	68,9	165	51,2
Честерег	1.391	683	49,1	708	50,9	588	83,1	199	28,1
Општина	20.399	12.491	61,2	7.908	38,8	4.718	59,7	2.667	33,7
Војводина	2.031.992	1.078.799	53,1	953.193	46,9	512.371	53,8	312.342	32,8

Извор: Републички завод за статистику, попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Миграциона обележја. Књига 8. Београд, 2003.

У дневним миграцијама у општини Житиште учествује 2.380 лица.

Активно становништво које обавља занимање чини 66,2% дневних миграната и међу њима највећи удео имају они који раде у другој општини 36,0 или истој општини, али другом насељу 29,7%.

Други део дневних миграната 33,8% чине ученици (28,9%) који најчешће одлазе на школовање у Зрењанин и студенти (4,8%).

Ако погледамо родне разлике уочава се да међу дневним мигрантима има 57,8% мушкараца и 42,2% жена.

Веће родне разлике се јављају код запослених, него код ученика и студената. Код активног становништва које обавља занимање мушкарци чине чак 61,7%, а жене 38,3%; и та разлика је још већа код оних који раде у другој општини (мушкарци – 70,1%, жене 29,9%).

Код ученика су вредности прилично уједначене (мушкарци – 50,5%, жене 49,5%); али се јавља интересантна појава са већим уделом женских лица која студирају 52,2%, него мушких 47,8%.

Табела бр.7: Дневни мигранти у општини Житиште према попису 2002.

		Свега	Удео у	Мушко	Удео у	Женско	Удео у
			укупном		укупном		укупном
			броју		броју		броју
			дневних		дневних		дневних
			миграната		миграната		миграната
					%		%
Активно становништво које обавља занимање	Укупно	2.380	100,00	1.376	57,8	1.004	42,2
	Свега	1.576	66,2	973	61,7	603	38,3
	Раде у	708	29,7	364	51,7	344	48,6
	другом						
	насељу						
	Другој	857	36,0	601	70,1	256	29,9
	општини						
	Р Србије						
	Другој	-	-	-	-	-	-

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Ученици/ студенти	републици						
	или						
	страној						
	држави						
	Непознато	11	0,5	8	72,7	3	27,3
	Свега	804	33,8	403	50,1	401	49,9
	Ученици	689	28,9	348	50,5	341	49,5
	Студенти	115	4,8	55	47,8	60	52,2

Извор: Републички завод за статистику, попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Дневни мигранти. Књига 13. Београд, 2003.

Посматрајући промене броја миграната по пописима 1961, 1971, 1991. и 2002. година, уочава се смањење апсолутних бројева миграната за око 6.000 од 1961. до 2002. године. Међутим ако се посматра процентуални удео у укупном броју становника, примећује се да је он приближно исти током читавог периода и да се креће од 38,2-39,7%.

Табела бр.8: Број миграната у Житишту 1961, 1971, 1991. и 2002. године

Укупно	Аутохтоно		Мигранти		Укупно	Аутохтоно		Мигранти	
	Број	%	Број	%		Број	%	Број	%
1961.					1971.				
33.514	20.194	60,3	13.320	39,7	29.684	18.354	61,8	11.330	38,2
1991.					2002.				
22.811	13.981	61,3	8.830	38,7	20.399	12.491	61,2	7.908	38,8

Ако се анализира допринос природног прираштаја и миграција демографском паду у општини Житиште, уочава се да се од 1961. године сав релативни допринос везује за миграциони салдо.

Табела бр. 9: Допринос природног прираштаја и миграција демографском порасту/паду бројности популације у општини Житиште и покрајини Војводини

	Међупописни	Апсолутни допринос		Релативни допринос	
	пораст/пад	Природни	Миграциони	Природни	Миграциони
		прираштај	салдо	прираштај	салдо
Период 1961-1970.					
Општина	-3.830	815	-3.015	-	Сав
Војводина	97.589	97.094	495	99,5%	0,5%
Период 1971-1980.					
Општина	-4.105	-770	-3.335	-	Сав
Војводина	82.212	69.466	12.746	84,5%	15,5%
Период 1981-1990.					
Општина	-2.768	-1.477	-1.291	-	Сав
Војводина	-64.577	1.457	-76.034	-	Сав
Период 1991-2001.					
Општина	-2.412	-2.194	-218	-	Сав
Војводина	61.797	-82.607	144.404	-	Сав

Извор: Ђурђев, 1995; Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Упоредни преглед: Домаћинства (1948-2002), Станови (1971-2002).. Књига 10. Београд, 2004.; Документационе табеле ДЕМ-1 и ДЕМ-2.

Популациона политика локалне самоуправе треба да буде комплементарна са усвојеним програмом демографског развоја АП Војводине и да, одговарајући на специфичне потребе локалне заједнице, делује у садејству са њим.

Не постоје шаблони за конкретизацију мера популационе политике локалне самоуправе. Њихово дефинисање зависи од бројних околности – од развијености и могућности саме општине, од уважавања демографских проблема од стране политичара и грађана, од развијености и повезаности институција и служби у

општини, од претходних искустава, од знања, разумевања и спремности оних који доносе одлуке да активирају ресурсе који постоје и да пронађу нове, да створе повољну друштвену атмосферу и мотивацију за мењање неповољног стања. Основни приступ у дефинисању популационе политике локалне самоуправе треба да обухвата и мере нематеријалне природе и мере материјалне природе.

У оквиру мера нематеријалне природе спада пре свега мењање стања у деловању постојећих институционалних капацитета у областима здравства, образовања, информисања, друштвене бриге о деци, социјалној заштити и култури, ширење знања и информација о демографској ситуацији, планирању породице, рађању, породици, деци, породичном животу итд.

У дефинисању мера материјалне природе основни приступ треба да буде обавезно издвајање одређених средстава у буџету општине за популациону политику локалне самоуправе и стварање одговарајућих организационих претпоставки за прикупљање средстава из других извора.

Потом треба да уследи избор приоритета, обезбеђење услова за спровођење приоритетних мера, њихова евалуација, која подразумева и ревизију утврђених мера (Гавриловић, у штампи).

3.3 Структура становништва

3.3.1 Старост и пол

Становништво Житишта старије је за 1,9 година од војвођанског просека (табела бр. 19). Најстарије је становништво у селу Хетин са 46,8 година, потом у Банатском Вишњићеву са 45,8 година, а најмлађе је у Банатском Двору са 39,7 и Житишту са 38,9 година, што је ниже од војвођанског просека.

Како знамо да је граница после које се нека популација сматра старом 30 година, увиђа се да општина Житиште има проблем који ће временом постајати још већи.

Ако посматрамо однос становништва у старосној групи преко 65 година и у старосној групи од 0-14 година, уочава се да је у два насеља: Банатском Двору и Житишту, тај однос у корист младог становништва, док је у насељу Нови Итебеј уједначен. У свим осталим насељима старо становништво доминира.

Ако ове резултате посматрамо према типологији УН у свим насељима становништво се може сматрати старим јер знатно прелази критичну вредност од 7% (у неким насељима, чак и четири пута, као што је случај у Банатском Вишњићеву).

Табела бр.10: **Показатељи демографске старости насеља по попису 2002. године**

Назив насеља	Просечна	Удео			Индекс
	старост	0-14	15-65	65+	старења

65+/0-14

Банатски Двор	39,7 година	18,3	65,4	16,2	65,4
Б. Вишњићево	45,8 година	13,5	57,3	28,9	57,3
Б.Карађорђево	42,1 година	15,6	62,6	21,7	62,6
Житиште	38,9 година	16,2	69,7	14,0	69,7
Међа	44,1 година	16,0	59,9	24,0	59,9
Нови Итебеј	40,6 година	17,9	63,3	17,9	63,3
Равни Тополовац	42,4 година	16,2	62,1	21,3	62,1
Српски Итебеј	41,6 година	15,8	63,6	20,5	63,6
Торак	43,0 година	16,6	60,8	22,0	60,8
Торда	41,8 година	16,8	64,6	18,5	64,6
Хетин	46,8 година	14,2	61,1	24,5	61,1
Честерег	41,8 година	14,6	67,6	17,5	67,6
Општина	41,7 година	16,2	64,0	19,6	64,0
Војводина	39,8 година	15,9	68,2	15,5	68,2

Извор: Републички завод за статистику. попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Пол и старост. Књига 2. Београд, 2003.

Познато је да све популације захваћене старењем имају осетне вишкове жена, због њиховог дужег очекиваног трајања живота.

У општини Житиште то је случај у свим насељима изузев Новог Итебеја, мада је и у њему број мушкараца већи свега за пет у односу на број жена. Спрам тога и у читавој општини је већи број жена, које чине 51,3% , док мушкарци чине 48,7%.

Што се тиче стопе феминитета, она је нижа од војвођанског просека и износи 1054,7 (табела бр.11).

Табела бр.11: Полна структура насеља по попису 2002.

Назив насеља	Укупно	Женско	Мушко	Стопа
--------------	--------	--------	-------	-------

	феминитета			
Банатски Двор	1.263	657	606	1084,2
Б. Вишњићево	384	200	184	1087,0
Б.Карађорђево	2.508	1.275	1.233	1034,1
Житиште	3.242	1.658	1.584	1046,7
Међа	1.155	597	558	1069,9
Нови Итебеј	1.315	655	660	992,4
Равни Тополовац	1.352	691	661	1045,4
Српски Итебеј	2.405	1.221	1.184	1031,3
Торак	2.850	1.479	1.371	1078,8
Торда	1.771	909	862	1054,5
Хетин	763	408	355	1149,3
Честерег	1.391	721	670	1076,1
Општина	20.399	10.471	9.928	1054,7
Војводина	2.031.992	1.047.050	984.942	1063,1

Извор: Републички завод за статистику. попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Пол и старост. Књига 2. Београд, 2003.

3.3.2 Образовање

Два основна елемента структуре становништва према образовању су писменост и школска спрема (школованост). Анализом табеле бр. 21 уочава се забрињавајући податак, јер се бележи 4,28% неписмених, што је скоро дупло веће од војвођанског просека. Посебно забрињавајућа слика је код женског становништва, где та вредност достиже чак 6,4%, а јавља се као директна последица неписмености старијег становништва.

Табела бр. 12: **Неписмено становништво старо 15 и више година према полу, 2002.**

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Свега		Мушко		Женско	
Број	%	Број	%	Број	%
Житиште					
732	4,28	165	2,0	567	6,4
Војводина					
43.069	2,5	8.266	1,0	34.803	3,9

Извор: Републички завод за статистику, попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Школска спрема и писменост. Књига 4. Београд, 2003.

Школска спрема у Житишту разликује се од покрајинског просека на свим нивоима. Уочава се знатно већи удео становништва без школске спреме или 1-3 разреда основне школе (4,5% више), са завршених 4-7 разреда основне школе (чак 8% више) и са завршеним основним образовањем (5% више). Са друге стране мањи је проценат оних који имају завршену средњу школу (12% мање), више образовање (3% мање) и високо образовање (3%). Те разлике су посебно изражене код женског становништва.

Табела бр. 13: Становништво старо 15 и више година према школској спреми и полу, 2002.

Подручје	Пол	Укупно	Без	4-7	Основно образовање	Средње образовање	Више образовање	Високо образовање	Непознато
			школске	разреда					
			спреме	основне					
			или	школе					
			1-3 О.Ш.						
Број									
Житиште	Св.	17.098	1.853	3.874	5.146	5.355	447	355	68
	М	8.249	522	1.576	2.563	3.142	217	188	41
	Ж.	8.849	1.331	2.298	2.583	2.213	230	167	27
Војводина	Св.	1.709.778	110.103	245.663	425.564	751.182	73.485	88.596	15.185
	М.	819.605	30.082	91.457	192.829	412.616	36.604	47.257	8.760

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

	Ж.	890.173	80.021	154.206	232.735	338.566	36.881	41.339	6.425
	Структура у процентима								
Житиште	Св.	100,0	10,8	22,7	30,1	31,3	2,6	2,1	0,4
	М	100,0	6,3	19,1	31,1	38,1	2,6	2,3	0,5
	Ж.	100,0	15,0	26,0	29,2	25,0	2,6	1,9	0,3
Војводина	Св.	100,0	6,4	14,4	24,9	43,9	4,3	5,2	0,9
	М.	100,0	3,7	11,2	23,5	50,3	4,5	5,8	1,1
	Ж.	100,0	9,0	17,3	26,1	38,0	4,1	4,6	0,7

Извор: Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Школска спрема и писменост. Књига 4. Београд, 2003.

4.3.3 Етничка структура

Општину Житиште насељавају махом Срби, којих је 1991. године било 54,2%, да би се тај удео 2002. повећао на 61,9%. међутим овај пораст се уочава само код становника српске националности, док се код других јавља пад удела у укупном броју. Ово се јавља као последица доласка знатног броја избеглих и прогнаних лица српске националности у општину Житиште током међупописног периода 1991-2002. година.

Други народ по бројности су Мађари, чији је удео опао са 22,3% (1991.) на 19,7% (2002.). Потом следе Румуни са 9,0% (2002.) и Роми са 3,8% (2002.). поред њих у овој општини живе још Југословени, Црногорци, Македонци, Бугари, Муслимани, Немци, Албанци, Словаци, а забележени су и Словенци, Чеси, Украјинци и други, што указује да је Житиште једна мултиетничка средина са преко 15 различитих народа који живе заједно.

Насеља са већинским српским становништвом су Банатско Вишњићево, Банатско Карађорђево, Житиште, Међа, Равни Тополовац, Српски Итебеј, Честерег и Банатски Двор. Насеља су већинским мађарским становништвом су Нови Итебеј, Торда и Хетин, а насеље Торак има већинско румунско становништво.

Табела бр.14: Становништво према националној или етничкој припадности 1991. и 2002. године

Националност	Житиште		Војводина	
	1991.	2002.	1991.	2002.

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Срби	12.365	54,2	12.628	61,9	1.143.723	56,8	1.321.807	65,0
Црногорци	127	0,6	42	0,2	44.838	2,2	35.513	1,7
Југословени	1.354	5,9	266	1,3	174.295	8,7	49.881	2,5
Албанци	24	0,1	7	0,0	2.556	0,1	1.695	0,1
Бошњаци	-	0,0	1	0,0	-	0,0	417	0,0
Бугари	15	0,1	14	0,1	2.363	0,1	1.658	0,1
Буњевци	2	0,0	2	0,0	21.434	1,1	19.766	1,0
Власи	-	0,0	-	-	132	0,0	101	0,0
Горанци	-	0,0	1	0,0	-	0,0	606	0,0
Мађари	5081	22,3	4.017	19,7	339.491	16,9	290.207	14,3
Македонци	34	0,1	15	0,1	17.472	0,9	11.785	0,6
Муслимани	19	0,1	14	0,1	5.851	0,3	3.634	0,2
Немци	22	0,1	11	0,1	3.873	0,2	3.154	0,2
Роми	958	4,2	765	3,8	24.366	1,2	29.057	1,4
Румуни	2551	11,2	1.837	9,0	38.809	1,9	30.419	1,5
Руси	4	0,0	1	0,0	1.019	0,1	940	0,0
Русини	-	0,0	-	-	17.652	0,9	15.626	0,8
Словаци	13	0,1	7	0,0	63.545	3,2	56.637	2,8
Словенци	3	0,0	2	0,0	2.730	0,1	2.005	0,1
Украјинци	2	0,0	2	0,0	4.565	0,2	4.635	0,2
Хрвати	98	0,4	75	0,4	74.808	3,7	56.546	2,8

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Чеси	-	0,0	1	0,0	1.844	0,1	1.648	0,1
Остали	21	0,1	15	0,1	5100	0,2	5311	0,3
Неизјашњени	33	0,1	523	2,6	5.427	0,3	55.016	2,7
и								
неопредељени								
Регионална	38	0,2	56	0,3	2.503	0,1	10.154	0,5
припадност								
Непознато	46	0,2	97	0,5	15.493	0,8	23.774	1,2
Укупно	22.811	100,0	20.399	100,0	2.013.889	100,0	2.031.992	100,0

- нема појаве

Извор: Републички завод за статистику. Попис 1991., Национална припадност. Књига 3. Београд, 2003; Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Национална или етничка припадност. Књига 1. Београд, 2003.

3.3.4 Радно активно становништво

Активност житиштанског становништва веома је слична приликама у Војводини уопште. Мање разлике се јављају код укупног становништва, него код градског становништва у Војводини уопште и градског у општини Житиште. Код градског становништва у општини Житиште јавља се нешто већи удео активног становништва него у Војводини (за 1,3% више), као и повећан удео издржаваних (за 0,7% више), док је удео лица са личним приходима на рачун тога мањи за 2% у општини него у градским насељима у Војводини.

Табела бр.15: **Становништво према активности**

Делатност	Војводина				Житиште			
	Свега		Град		Свега		Град	
Укупно	2.031.992	100,0	1.152.295	100,0	20.399	100,00	3.242	100,00
Активно ¹	912.800	44,9	522.367	45,3	9.080	44,5	1.512	46,6
Лични приходи ²	408.999	20,1	252.973	21,9	4.246	20,8	647	19,9
Издржавано ³	706.843	34,8	375.132	32,6	7.045	34,5	1.079	33,3

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Иностранство ⁴	3.350	0,2	1.823	0,2	28	0,2	4	0,2
---------------------------	-------	-----	-------	-----	----	-----	---	-----

¹Активно становништво чине лица стара 15 и више година која обављају занимање, као и незапослена лица која траже посао и лица која су привремено прекинула обављање занимање

²Лица са личним приходом су лица која имају средства за живот од пензија, прихода од имовине или других личних прихода.

³Издржавано становништво не стиче сопствена средства за живот, па га издржавају родитељи, рођаци или друга лица, укључујући и правна лица.

⁴Лица на раду-боравку у иностранству до 1 године

Извор: Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Активност и пол. Књига 5. Београд, 2004.

Родне неједнакости код становништва Житишта су видљиве код свих категорија становништва. Уочава се да је стопа активности жена у општини Житиште мања него у Војводини, да је у општини мање женских лица са личним приходима, али зато се јавља већи број издржаваних жена у општини него у Војводини уопште.

Уочава се да је највећа стопа издржаваних жена у насељу Торда, док их је најмање у самом насељу Житиште, док је са друге стране активних највише у насељу Банатско Вишњићево, а најмање у Новом Итебеју.

У Војводини је радно способног становништва укупно 1.320.694 (где спадају жене старости 15-59 година и мушкарци 15-64 године старости). Од овог броја је 689.589 мушких и 631.105 женских. Од тога је укупно активно 69,1% лица и то 76,9% мушких и 60,1% женских.

У општини Житиште радно способно је 12.249 лица, 6.656 мушких и 5.593 женских. То значи да је у општини Житиште активно 60,0% лица, и то 67,1% мушких и 53,4% женских.

Табела бр. 16: Становништво према активности, полу и насељима

Насеље	Активно	Женско	Феминитет	Лични приходи	Женско	Феминитет	Издржавано	Женско	Феминитет
Банатски	587	249	736,7	254	140	1228,1	421	268	1751,6
Двор									

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Б. Вишњићево	209	90	756,3	66	41	1640,0	109	69	1725,0
Б.Карађорђево	1.281	524	692,2	395	216	1206,7	830	534	1804,1
Житиште	1.512	637	728,0	647	346	1149,5	1.079	673	1657,6
Међа	382	153	668,1	379	190	1005,3	394	254	1814,3
Нови Итебеј	532	183	524,4	259	136	1105,7	524	336	1787,2
Р. Тополовац	553	227	696,3	333	172	1068,3	457	287	1688,2
Српски Итебеј	970	339	537,2	561	304	1182,9	873	578	1959,3
Торак	1.192	446	597,9	584	321	1220,5	1.064	703	1947,4
Торда	933	382	693,3	235	120	1043,5	603	407	2076,5
Хетин	341	148	766,8	160	86	1162,2	262	174	1977,3
Честерег	588	241	694,5	373	204	1207,1	429	276	1803,9
Општина	9.080	3.619	662,7	4.246	2.276	1155,3	7.045	4.559	1833,9
Војводина	912.800	382.603	721,6	408.999	221.165	1177,4	706.843	441.718	1666,1

Извор: Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Активност и пол. Књига 5. Београд, 2004.

3.4 Структура запослених

Према резултатима последњег пописа, у Војводини се највећи проценат становништва бави прерађивачком индустријом (26,1%, у градовима 29,3%), потом пољопривредом (22,6%, у градовима 8,3%), док је на трећем месту трговина; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство (12,9%, у градовима 15,9%).

У општини Житиште међутим доминира становништво које се бави пољопривредом и удео овог становништва достиже у општини чак 50,8%, а у самом насељу Житиште знатно мање 14,6% и по уделу је на другом месту. На другом месту по уделу у општини је становништво које је запослено у прерађивачкој индустрији (21,1%), док је у граду на првом месту са 36,6%. На трећем месту како у општини (7,1%) тако и у граду (12,1%) је трговина, са пратећим садржајима.

Табела бр. 17: Активно становништво које обавља занимање према делатности, 2002.

Делатност	Војводина				Житиште			
	Свега		Град		Свега		Град	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Укупно	701.112	100,0	399.041	100,0	7.539	100,0	1.099	100,0
Пољопривреда, лов и шумарство	158.696	22,6	32.916	8,3	3.831	50,8	160	14,6
Рибарство	1.027	0,2	349	0,1	20	0,3	2	0,2
Вађење руда и камена	3.542	0,5	2.426	0,6	61	0,8	5	0,5
Прерађивачка индустрија	182.644	26,1	116.900	29,3	1.588	21,1	402	36,6
Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом	9.715	1,4	7.298	1,8	105	1,4	65	5,9
Грађевинарство	32.865	4,7	19.033	4,8	260	3,4	37	3,4
Трговина; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	90.198	12,9	63.516	15,9	539	7,1	133	12,1

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Хотели и ресторани	15.942	2,3	10.736	2,7	110	1,5	25	2,3
Саобраћај, складиштење и везе	35.629	5,1	23.160	5,8	150	2,0	20	1,8
Финансијско посредовање	10.796	1,5	9.028	2,3	27	0,4	9	0,8
Активности у вези са некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	17.188	2,5	13.379	3,4	27	0,4	6	0,5
Државна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	31.574	4,5	23.032	5,8	284	3,8	107	9,7
Образовање	31.427	4,5	22.402	5,6	253	3,4	54	4,9
Здравствени и социјални рад	41.713	6,0	29.913	7,5	173	2,3	45	4,1
Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	20.288	2,9	15.188	3,8	83	1,1	23	2,1
Приватна	707	0,1	366	0,1	6	0,1	-	-

домаћинства са

запосленим

лицима

Екстериторијалне	50	0,0	40	0,0	-	-	-	-
------------------	----	-----	----	-----	---	---	---	---

организације и

тела

Непознато	17.111	2,4	9.359	2,4	22	0,3	6	0,5
-----------	--------	-----	-------	-----	----	-----	---	-----

Извор: Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Делатност и пол. Књига 6. Београд, 2004.

3.4.1 Структура незапослених лица према старости и полу

Према Закону о запошљавању и осигурању за случај незапослености (Службени гласник РС, бр. 71/03) незапослено лице је свако лице од 15 до 65 година живота, способно и одмах спремно да ради, које није заснивало радни однос или на други начин остварило право на рад, а које се води на евиденцији незапослених и активно тражи запослење (Национална служба за запошљавање, 2005-2007).

Закључно са 31.05.2007. у општини Житиште је било 2.988 незапослених лица, што чини скоро 15% укупног броја становника ове општине. Ово је веома забрињавајући податак, поготову ако се зна да је према незваничним проценама тај број још већи.

Разлика између стварног броја и приказаног настаје као последица више елемената, јер се лица бришу из евиденције ове службе због више различитих разлога:

1. уколико се не јављају редовно Националној служби за запошљавање
2. уколико се не одазову на позив Националне службе за запошљавање
3. уколико се не одазову послодавцу коме су упућени на разговор
4. уколико одбију посао без оправданих разлога
5. лица се баве неким послом који није у потпуности легалан и нису пријављени

Ако се анализирају подаци о незапосленим лицима према полу и годинама старости (табела бр. 26) уочава се да је од укупног броја незапослених 52,1% мушкараца и 47,9% жена.

Према годинама старости доминирају лица у старосним групама 31-40 (25,4%), 41-50 (24,8%) и преко 50 година (20,5%). Ово није охрабрујући податак, јер познато је да послодавци ређе запошљавају старија лица; а у Житишту је преко 60% незапослених старије од 30 година.

Ако се посматрају одвојено мушкарци и жене, може се уочити да је код мушкараца највећи удео незапослених у старосним групама од 41-50 година (25,3%), преко 50 година (23,9%) и 31-40 година (22,2%). Уочава се још неповољнија ситуација него када се посматра укупно становништво, јер је скоро 50% незапослених мушкараца у општини старије од 40 година!

Код жена највећи проценат незапослених је старости 31-40 година (28,9%) и 41-50 година (24,2%). Може се претпоставити да је знатан део ових лица дошао у Житиште током 90-тих захваћен ратним вихором, па услед промене средине, прилагођавања и завршеног образовања са усмерењима која нису потребна у овој општини остало без посла.

Најмањи удео у укупном броју незапослених имају особе до 18 година старости 0,4% што је и очекивано, јер је највећи број лица ове старосне групе још увек на школовању. На другом месту је старосна група од 26-30 година (са 12,2%), што је добро.

Табела бр.18: *Незапослена лица према полу и годинама старости, 2007. године*

	Свега		Мушкарци		Жене	
	Број	%	Број	%	Број	%
Укупно	2.988	100,0	1.557	100,0	1.431	100,0
До 18 год.	12	0,4	4	0,3	8	0,6
19-25	497	16,6	257	16,5	240	16,8
26-30	365	12,2	184	11,8	181	12,6
31-40	760	25,4	346	22,2	414	28,9
41-50	740	24,8	394	25,3	346	24,2
Преко 50 год.	614	20,5	372	23,9	242	16,9

Извор: Национална служба за запошљавање, Зрењанин. Стање на дан 31.05.2007.

3.4.2 Структура незапослених лица према старости, полу и степену образовања

Према подацима од 31.05.2007. године у општини Житиште највећи проценат незапослених лица има I степен стручне спреме (50,5%), потом III степен (24,8%) и IV степен (16,8%).

Ово није добро, јер као што се види преко половине незапослених лица је нестручно, а око 40% је нижих степена стручности (III и IV).

Оно што је добро је мали удео незапослених лица са вишим степенима стручности свега 3,3% од VI-1 до VIII степена.

Ако се посматра незапосленост према годинама и степену стручне спреме старости уочава се највећи удео незапослених старости 31-40 година (12,9%), преко 50 (12,3%) и од 41-50 година (12,0%) сви са I степеном стручне спреме. Потом следе лица старости 41-50 година са IV степеном стручности и лица 19-25 година са III степеном стручности који чине у оба случаја 6,2%.

Види се да према овим резултатима доминира старије становништво са нижим степеном стручности, за које је генерално и најтеже наћи запослење.

Ако погледамо однос према полу, уочава се да је највећи удео незапослених жена са I степеном образовања 25,3%, потом следе мушкарци са истим степеном образовања 25,1%. Следећа категорија по бројности су мушкарци са завршеним III степеном 16,1%, жене са завршеним IV – 10,1%.

Табела бр. 19: **Незапослена лица према степену стручне спреме, по старости и полу, 2007. године**

	Укупно		До 18.		19-25		26-30		31-40		41-50		Преко 50	
	С	Ж	С	Ж	С	Ж	С	Ж	С	Ж	С	Ж	С	Ж
I степен	1.508	757	12	8	227	129	158	85	386	206	358	169	367	160
II степен	115	62	0	0	19	11	10	3	37	22	22	10	27	16
III степен	741	260	0	0	186	65	131	53	137	51	153	62	134	29
IV степен	501	302	0	0	53	29	46	30	165	115	184	97	53	31
V степен	23	5	0	0	4	0	1	1	5	2	3	1	10	1
VI-1	63	32	0	0	5	3	6	4	24	16	14	5	14	4
степен														
VI-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

степен

VII-1	36	13	0	0	3	3	12	5	6	2	6	2	9	1
-------	----	----	---	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---

степен

VII-2	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
-------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

степен

VIII	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

степен

Нестручни	1.623	819	12	8	246	140	168	88	423	228	380	179	394	176
-----------	-------	-----	----	---	-----	-----	-----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

(I+II)

Стручни	1.365	612	0	0	251	100	197	93	337	186	360	167	367	66
---------	-------	-----	---	---	-----	-----	-----	----	-----	-----	-----	-----	-----	----

(III-VIII)

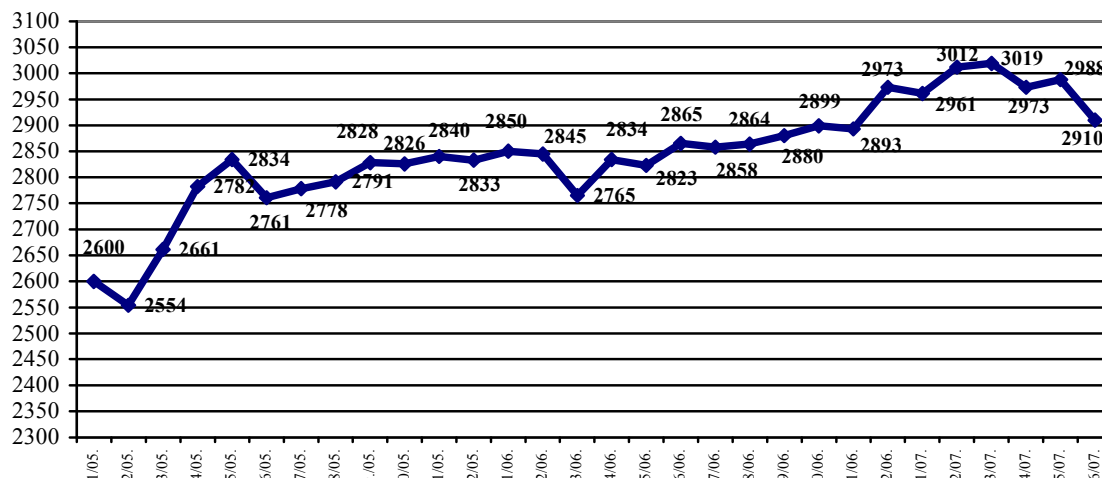
Укупно	2.988	1.431	12	8	497	240	365	181	760	414	740	346	614	242
---------------	--------------	--------------	-----------	----------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Извор: Национална служба за запошљавање, Зрењанин. Стање на дан 31.05.2007.

На основу података Националне службе за запошљавање, током јуна месеца посао је тражило 2.936 лица (од чега су 1.437 жене). На крају месеца број незапослених је износио 2.910.

Ако посматрамо број незапослених у општини Житиште од јануара 2005. године па закључно са јуном 2007. уочава се врло неповољна ситуација. Број незапослених је био најнижи на почетку посматраног периода тј. почетком 2005. године, да би потом тај број константно растао све до марта 2007. Од марта 2007. број почиње поново да опада наредних месеци, што пружа наду да ће се тај тренд задржати и надаље. Од јануара до јуна 2007. број слободних радних места је износио 291 (неодређено 59, одређено време 232). Укупан број запослених у овом периоду је 430.

Графикон бр. 1: Број незапослених у општини Житиште од јануара 2005. до јуна 2007.године

Извор: Национална служба за запошљавање, 2005-2007. Месечни статистички билтен. Незапосленост и запошљавање у Републици Србији. Број 41-58. Београд.

3.5 Домаћинства и станови

Интересантно је уочити, да иако се јавља константно опадање броја становника у општини, број домаћинстава варира од насеља до насеља.

У општини Житиште број домаћинстава расте до пописа 1961., да би након тога имао константан пад и по последњем попису је регистровано 7.621 домаћинство, што је за 1.610 мање од максималне вредности забележене 1961. године.

Ако посматрамо појединачно насеља житиштанске општине уочава се слична ситуација (са мањим осцилацијама) у чак шест насеља: Банатском Вишњићеву, Банатском Карађорђеви, Међи, Новом Итебеју, Торку и Торди.

У насељима Банатски Двор, Српски Итебеј и Хетин забележен је пад броја домаћинстава још од 1948. године, дакле током читавог посматраног периода. Са друге стране у Честерегу и Житишту забележен је константан раст броја домаћинстава, током овог периода.

Посебно интересантна ситуација је забележена у насељу Равни Тополовац, где се по попису 1953. бележи пад броја домаћинстава за 54 у односу на 1948. (због одласка Немаца), а потом константан пораст до краја периода (као последица колонизације).

Ако се пак анализира просечна величина домаћинстава увиђа се да она у општини (2,7 чланова) не одступа пуно од војвођанског просека (2,9 чланова), као и да се та вредност креће у распону 2,3 (Међа и Хетин) до 2,8 (Банатско Карађорђево и Равни Топловац).

Оно што је интересантно је уствари много већи пад тих вредности у општини (са 4,1 на 2,7) него у Војводини (3,6 на 2,9 чланова). Посебно је велики пад уочен у

насељима Честерег (са 5,6 на 2,7 чланова), Равни Тополовац (са 5,5 на 2,8 чланова), Банатско Карађорђево (са 5,1 на 2,8 чланова).

Табела бр.20: *Промене броја и просечне величине домаћинства*

Назив насеља	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Промене броја домаћинства							
Банатски Двор	518	524	505	465	443	460	433
Б. Вишњићево	142	145	165	157	142	135	148
Б.Карађорђево	853	932	931	905	887	849	893
Житиште	742	825	850	870	957	1.021	1.098
Међа	609	651	656	631	570	518	502
Нови Итебеј	611	658	659	651	599	565	531
Равни	450	396	449	458	460	466	486
Тополовац							
Српски Итебеј	1.461	1.432	1.378	1.278	1.140	1.071	929
Торак	1.337	1.352	1.469	1.393	1.342	1.280	1.089
Торда	1.095	1.109	1.091	1.009	878	778	656
Хетин	586	573	599	510	441	386	332
Честерег	412	446	479	489	535	520	524
Општина	8.816	9.034	9.231	8.816	8.394	8.049	7.621
Војводина	454.337	484.677	560.736	613.524	678.315	685.256	709.957
Промене просечне величине домаћинства							
Банатски Двор	4,2	4,0	3,6	3,5	3,1	2,8	2,9
Б. Вишњићево	4,7	4,7	4,1	3,7	3,2	2,9	2,6

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Б.Карађорђево	5,1	4,7	4,1	3,7	3,2	3,0	2,8
Житиште	4,3	4,0	3,6	3,4	3,2	3,0	3,0
Међа	4,2	4,1	3,6	3,2	2,9	2,7	2,3
Нови Итебеј	3,2	2,9	2,8	2,7	2,6	2,7	2,5
Равни	5,5	5,3	4,7	4,0	3,6	3,1	2,8
Тополовац							
Српски Итебеј	3,7	3,5	3,4	3,2	2,9	2,7	2,6
Торак	3,7	3,7	3,5	3,5	3,2	2,9	2,6
Торда	3,8	3,7	3,5	3,3	3,1	2,8	2,7
Хетин	3,9	3,8	3,4	3,1	2,6	2,3	2,3
Честерег	5,6	5,0	4,4	3,6	3,0	2,8	2,7
Општина	4,1	3,9	3,6	3,4	3,0	2,8	2,7
Војводина	3,6	3,5	3,3	3,2	3,0	2,9	2,9

Извор: Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Упоредни преглед: Домаћинства (1948-2002), Станови (1971-2002).. Књига 10. Београд, 2004.

Међудејство депопулације и пораста животног стандарда условило је да од 1991, у општини постоје вишкови стамбеног простора, који су 2002. достигли 7,8 % (табела бр.29).

Табела бр.21: *Промене у расположивим становима у житиштанским насељима*

Насеље	1971.	1981.	1991.	2002.
Промене броја станова				
Банатски Двор	449	497	479	460
Б. Вишњићево	156	157	145	168

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Б.Карађорђево	873	909	879	923
Житиште	841	984	1.130	1.158
Међа	607	586	543	511
Нови Итебеј	573	606	610	592
Равни	436	547	526	527
Тополовац				
Српски Итебеј	1.264	1.214	1.101	1.037
Торак	1.363	1.481	1.307	1.241
Торда	972	927	830	743
Хетин	495	460	418	384
Честерег	469	510	530	527
Општина	8.498	8.788	8.498	8.271
Војводина	573.323	668.675	708.188	749.925

Промене броја станова на једно

домаћинство

Банатски Двор	0,97	1,12	1,04	1,06
Б. Вишњићево	0,99	1,11	1,07	1,14
Б.Карађорђево	0,96	1,02	1,04	1,03
Житиште	0,97	1,03	1,11	1,05
Међа	0,96	1,03	1,05	1,02
Нови Итебеј	0,88	1,01	1,08	1,11
Равни	0,95	1,19	1,13	1,08

Тополовац

Српски Итебеј	0,99	1,06	1,03	1,12
Торак	0,98	1,10	1,02	1,14
Торда	0,96	1,06	1,07	1,13
Хегин	0,97	1,04	1,08	1,16
Честерег	0,96	0,95	1,02	1,01
Општина	0,96	1,05	1,06	1,09
Војводина	0,93	0,99	1,03	1,06

¹ Стан је грађевински повезана целина намењена за становање, без обзира на то да ли се у моменту пописа користи само за становање, за становање и обављање делатности, само за обављање делатности, за одмор и рекреацију или је реч о ненастањеном а грађевински исправном стану.
Извор: Републички завод за статистику. Попис домаћинстава и станова у 2002. Становништво. Упоредни преглед: Домаћинства (1948-2002), Станови (1971-2002). Књига 10. Београд, 2004.

3.6 Секторска SWOT анализа – демографија и хумани ресурси

СНАГЕ

- Близина границе ЕУ
- Културно-историјски и језичко-демографски диверзитет
- Мултиетничност и мултиконфесионализам
- Искорењена неписменост
- Мале родне разлике у образовању

СЛАБОСТИ

- Лош географско-саобраћајни положај у односу на европски коридор
- Убрзана депопулација становништва
- Старење становништва
- Лоша образона структура
- Недостатак комисије за популациону политику на нивоу општине
- Висок удео незапослених

МОГУЋНОСТИ

- Јефтина радна снага
- Примена мера популационе политике
- Вишејезичност
- Повезивање по принципу interreg са суседним земљама

ПРЕТЊЕ

- Даљи раст незапослених

- Егзодус младих (пре свега образованих)
- Мали удео високообразованих у општини

IV ПРИВРЕДА И СЕКТОР МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЋА И ПРЕДУЗЕТНИШТВА

4.1 Резиме

Општина Житиште, мада спада у недовољно развијене општине, располаже повољним географским положајем и одличним природним условима који могу бити добри предуслови и гаранција за релативно брз опоравак општине и развој привреде.

Тренутно неповољна ситуација у погледу развијености привреде би морала бити основ и подстицај за стварање повољнијег амбијента за развој подршке сектору МСПП кроз различите институционалне облике у локалној самоуправи. Развој институција локалне самоуправе треба да буде усмерен на стварање Канцеларије за локални економски развој, која би обједињавала напоре за динамичнији развој постојећег сектора МСПП и општине у целини, кроз коришћење различитих финансијских инструмената АП Војводине, Републике Србије и земаља са јединственог простора ЕУ. Обзиром на чињеницу да је општина Житиште једина недовољно развијена општина на територији АП Војводине, могу се користити посебни финансијски инструменти из Фонда за развој Републике Србије, НИП-а, и Фонда за капитална улагања АП Војводине. Овакав приступ би омогућио да постојеће слабости у развоју општине могу бити релативно брзо претворене у могућности за складан, уравнотежен и одржив развој целокупне територије општине Житиште.

Динамичан развој привреде општине ће се и у будућности наслањати на пољопривреду, као један од приоритетних сектора, али би развој сектора МСПП са интензивнијим коришћењем природних ресурса довео до стварања додатних вредности у преради основних пољопривредних производа, пре свега индустријског и лековитог биља, као и производњи семенског биља. Унапређење производње алтернативних биљних врста би се, пре свега, ослањало на коришћење значајних водених ресурса у наводњавању и интензивном коришћењу ораница које чине 95% у укупној структури пољопривредног земљишта. Развој привреде и сектора МСПП ће се базирати и на интензивирању сточарске производње која би могла бити предуслов за снажније повезивање произвођача стоке и прерађивачке индустрије у општини.

Напори на интензивирању привредног развоја кроз развој сектора МСПП би свакако били са вишеструким ефектима, уколико би се развила и општинска Канцеларија за развој МСПП, као део јединствене републичке мреже Регионалних

агенција и центара за развој МСПП. Оваква институционална подршка на нивоу локалне самоуправе би требала бити праћена активном политиком изградње капацитета у сектору МСПП, који би омогућио бржи развој сектора, пре свега кроз интензивно коришћење различитих националних и међународних финансијских инструмената.

Постојање индустријске зоне и стварање посебне пословне зоне у центру града су свакако додатни повољни предуслови за динамичан развоја сектора МСПП, повећање запослености и конурентности привреде у општини Житиште.

4.2 Општи преглед општине

Општи преглед привреде општине Житиште, пре свега укључује представљање и анализу основних показатеља развијености општине, да би се након тога извршила детаљнија анализа у секторима који чине основу одрживог локалног економског развоја. Прво ће бити анализирани подаци о друштвеном производу општине Житиште. Друштвени производ (ДП) се посматра као синтетички показатељ. Овај показатељ одражава вредност свих финалних производа у периоду од годину дана, који се распоређују и користе за задовољавање општих и заједничких потреба, инвестиција и резерви. ДП је један од најподеснијих показатеља привредног развоја одређене економске јединице, што је у нашем конкретном случају јединица локалне самоуправе Житиште. ДП ће бити посматран у интервалима од 1995. до 2003. године и од 1997. до 2005., дакле у периоду од осам година, са два аспекта: укупан ДП и ДП без приватних радњи и газдинстава. Поред ДП у ситуационој анализи ће се користити још и индикатор народног дохода (НД), као обрачунска категорија која се добија одбитком амортизације од ДП, односно представља новостворену вредност у посматраном временском периоду.

4.2.1 Друштвени производ и структура привреде

Према расположивим подацима, у периоду од 1995. до 2003. године дошло је до значајног повећања друштвеног производа по становнику у општини. Анализа кретања друштвеног производа у периоду од осам година показује перманентан и значајан раст до 2001. Године, да би у 2003. години вредност ДП износила 57,96% претходне године. Истовремено је у том периоду у Војводини забележен раст ДП од 12,9% и истовремени значајни негативни тренд ДП у општини од 42,04%. Обзиром да је у том периоду забележен значајан негативан тренд и у другим општинама АП Војводине, очигледна импликација упућује на чињенице да је повећање ДП у Војводини било одраз напретка само у неким изузетно развијеним општинама, док је већина општина у том периоду доживела озбиљан пад друштвеног производа.

У наредним годинама дошло је до даљњег пада укупног ДП, што је довело до прилично неповољног и перманентно опадајућег тренда у укупном ДП општине у периоду од 5 година. У 2005. години је укупан ДП општине износио 1.210.623.000 динара, што у поређењу са 2001. годином, у којој је укупан ДП био 2.251.140.000

динара, износи 53,78%. У истом периоду је присутан растући позитиван тренд на целој територији Републике Србије, као и на територији АП Војводине, из чега се изводи закључак да су неопходне врло брзе и снажне мере за подстицај раста ДП, које би требале да зауставе негативне трендове у укупном ДП на територији општине Житиште. Наведену анализу илуструју подаци у табелама и графички приказ трендова укупног ДП и ДП без приватних радњи и газдинства.

Табела бр. 1 – Упоредни табеларни приказ кретања ДП без приватних радњи и газдинстава у хиљадама динара у Житишту, Војводини и Србији

По принципу чистих делатности - у хиљадама динара

година	Србија	Војводина	Житиште
1995	27.703.375	7.982.551	52.271
1996	48.383.158	14.217.347	89.716
1997	64.254.848	18.418.203	106.518
1998	92.593.778	25.641.190	125.388
1999	111.741.945	32.185.855	303.042
2000	235.501.279	71.626.149	718.509
2001	405.785.967	132.076.976	1.216.376
2002	538.867.592	164.966.161	1.104.524
2003	630.027.316	192.519.904	640.163

Извор : Општине у Србији , издање Републичког завода за статистику

Графикон бр. 1 – Кретање ДП без приватних радњи и газдинстава од 1995. до 2003. године у Житишту, Војводини и Србији

Табела бр. 2 – Упоредни табеларни приказ кретања укупног ДП у хиљадама динара у Житишту, Војводини и Србији

Друштвени производ

По принципу чистих делатности - у хиљадама динара

година	Србија	Војводина	Житиште
1997	85.165.434	24.572.487	225.447
1998	119.584.315	33.857.848	276.297
1999	150.565.467	46.201.497	576.669
2000	315.388.807	99.316.251	1.306.761
2001	553.303.730	182.367.892	2.251.140
2002	701.473.416	216.986.983	1.886.633
2003	808.012.320	247.432.965	1.494.650

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2004	807.434.855	235.254.257	1.174.843
2005	840.129.779	259.342.719	1.210.623

Извор : Општине у Србији , издање Републичког завода за статистику

Графикон бр. 2 – Кретање укупног ДП од 1997. до 2005. године у Житишту, Војводини и Србији

Сагласно показатељима у наредној табели, стабилан и перманентан раст НД у периоду од 1995. године до 2005. године показује да је могућ одрживи привредни опоравак општине Житиште у наредном периоду.

Табела бр. 3 – Упоредни табеларни приказ кретања НД у динарима по становнику у Житишту, Војводини и Србији у периоду од 1995. до 2005. године

година	Србија	Војводина	Житиште
1995	3.046	4.460	3.779
1996	5.309	8.010	7.347
1997	6.989	10.328	8.814
1998	10.216	14.537	10.732

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

1999	16.211	19.556	22.060
2000	35.492	44.348	54.899
2001	57.627	78.122	87.877
2002	76.349	89.738	71.567
2003	88.283	100.854	57.516
2004	118.947	132.625	101.593
2005*	123.473	144.598	105.800

* без ПДВ-а

Позитиван тренд повећања НД у општини се наставља и у овој години, јер је у 2007. години дошло до опоравка сектора МСПП. Очекује се да ниво НД по становнику буде у порасту у односу на претходне периоде. Крајем ове године или почетком следеће године се очекују и позитивни ефекти приватизације, као и раст прихода пољопривредног комплекса, која ће такође знатно утицати на повећање НД у Житишту.

Графикон бр. 3 – Кретање НД по становнику од 1995. до 2005. године у Житишту, Воводини и Србији

На графикону бр. 3 примећујемо равномерно повећавање НД по становнику на покрајинском, републичком и општинском нивоу. Ако се посматра период између 1995. и 2003. године, може се закључити да је у том периоду постојала значајна корелација у тренду раста НД на општинском, покрајинском и републичком нивоу. У 2002. и 2003. години у општини Житиште долази до мањих осцилација у

односу на тренд раста НД у АП Војводини и Републици Србији, да би се након тог периода, дакле већ у 2004. години, претходна корелација поново успоставила.

Ако се исти подаци кретања НД прикажу у америчкој валути (УСА \$) и тада долази до извесних осцилација у 2002. и 2003. години, да би се већ у 2004. години успоставио позитиван тренд. Подаци су изражени у доларима због немогућности тачног исказивања вредности у динарима, јер је у том периоду била изражена инфлација, а било је и деноминација. У табели је узет курс динара према долару у децембру месецу за конкретну годину.

Табела бр. 4 – Табеларни приказ кретања НД у Житишту (у доларима)

Година	Житиште	Курс долара	У доларима
1995	3.779	4,7424	796,8539136
1996	7.347	5,1322	1431,549823
1997	8.814	5,9123	1490,790386
1998	10.732	10,0308	1069,904694
1999	22.060	11,6615	1891,694893
2000	54.899	63,1659	869,1240052
2001	87.877	67,6702	1298,607068
2002	71.567	61,5152	1163,403517
2003	57.516	68,3129	841,9493244
2004	101.593	78,885	1287,862078
2005*	105.800	73,3467	1442,464351

* без ПДВ-а

Графикон бр. 4 – Кретање ДП у Житишту од 1995. до 2005.године (изражено у доларима)

У оквиру Средње-банатског округа, коме припада општина Житиште, према оствареном народном доходу по становнику, она је једна од најнеразвијенијих. По оствареном народном доходу по становнику 2002. године, од укупно 5 општина, општина Житиште је на 2. месту, а 2003. године на последњем 5. месту. Према овом показатељу, општина Житиште је знатно испод просека за Средње-банатски округ, АП Војводину и Републику Србију.

Табела бр. 5 – Упоредни приказ НД по становнику

Народни доходак по становнику

Изражено у динарима

	2002.	2003.	Ниво 2003. ПЦ=100
Република Србија	76349	88283	100,0
АП Војводина	89738	100854	114,2
Средње-банатски округ	78546	73187	82,9
Житиште	71567	57516	65,1

Степен привредне развијености се може одређивати према различитим критеријумима. Један од могућих приступа је да се посматрају четири индикатора

који одређују степен развијености општине у поређењу са другим општинама у Србији. Одабрани критеријуми за упоредну анализу, приказани у наредној табели, су:

- коригован НД/становнику,
- број запослених на 1000 становника,
- промет у трговини на мало по становнику и
- број телефонских претплатника на 1000 становника.

Табела бр. 6 – Табеларни приказ степена развијености општине Житиште

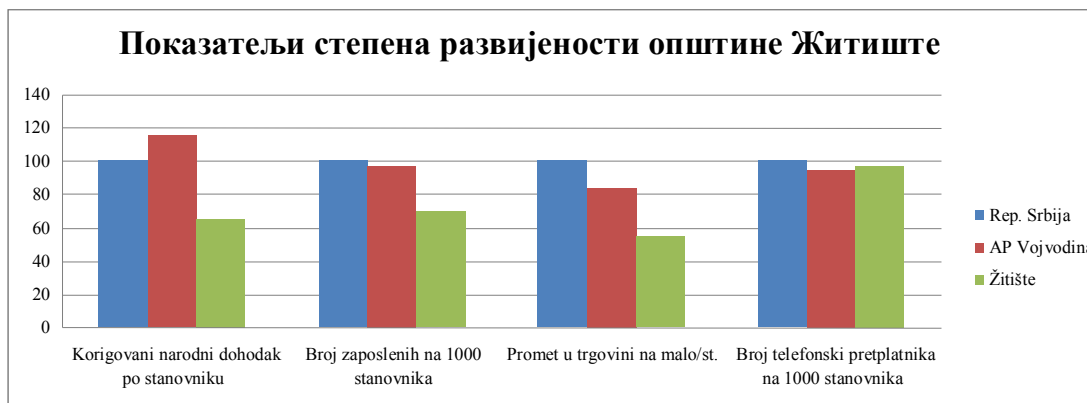
	Кориговани		Број запослених		Промет у		Број телефонски	
	народни доходак		на 1000		трговини на		претплатника на	
	по становнику		становника		мало/ст.		1000 становника	
Реп. Србија	100,0	-	100,0	-	100,0	-	100,0	-
АП Војводина	115,1	-	97,3	-	83,7	-	94,5	-
Житиште	65,4	95	69,7	109	55,0	82	97,0	50

Општина Житиште, према Закону о недовољно развијеним подручјима Републике Србије до 2005. године (где су утврђени показатељи за мерење степена развијености), спада у недовољно развијене општине. Укупан број неразвијених општина у Србији је 37, а општина Житиште је једина војвођанска општина.

Вредности мерних индикатора развијености општине Житиште за 2003. године, показују да је општина Житиште на 95. месту од 160 општина у Србији без Косова и Метохије, кад се као критеријум узима кориговани народни доходак по становнику. Наредни критеријум за процену је потрошња у малопродаји по становнику. По том критеријуму општина заузима 82. место у Републици Србији. Ако се посматра број запослених на 1000 становника, тада је општина тек на 109. месту, што указује на озбиљан проблем недовољне радне ангажованости постојећих људских капацитета у општини. Модерни инфраструктурни показатељ и основа за примену информационо-комуникационих технологија је број телефонских претплатника на 1000 становника. По овом критеријуму општина Житиште је најбоље рангирана и заузима 50. место у Републици.

Према датим показатељима, намеће се јасан закључак да је степен привредне развијености општине Житиште испод просека Републике Србије и АП Војводине.

Графикон бр. 5 – Показатељи степена развијености општине Житиште

4.2.2 Структура привреде по величини и делатностима

У структури привреде у општини Житиште су апсолутно доминантне друштвено-политичке заједнице и организације, које чине 51% од свих регистрованих правних лица у општини. Привредни субјекти у области образовања и културе чине наредних 22% од укупног броја регистрованих правних лица, што значи да све остале делатности према стандардној класификацији чине 27%. Прве две групе делатности које чине готово две трећине привредних субјеката су претежно буџетске организације, које имају релативно малу улогу у стварању друштвеног производа у општини. Делатност која се налази на трећем месту према броју привредних субјеката је пољопривреда и рибарство, са 13% учешћа у укупној структури правних лица. Све остале делатности имају свега 14% учешћа у привредној структури општине. Овакви односи у структури привреде јасно указују да су буџетске организације преовлађујуће по броју регистрованих привредних субјеката, што значи да су неопходне подстицајне мере за регистрацију привредних друштава у приватној својини, пре свега, у следећим облицима делатности:

- Шумарство
- Водопривреда
- Грађевинарство
- Саобраћај и везе
- Занатство и личне услуге
- Финансијске и друге услуге
- Угоститељство и туризам

Табела бр. 7 – Табеларни приказ броја правних лица према облику делатности у општини Житиште

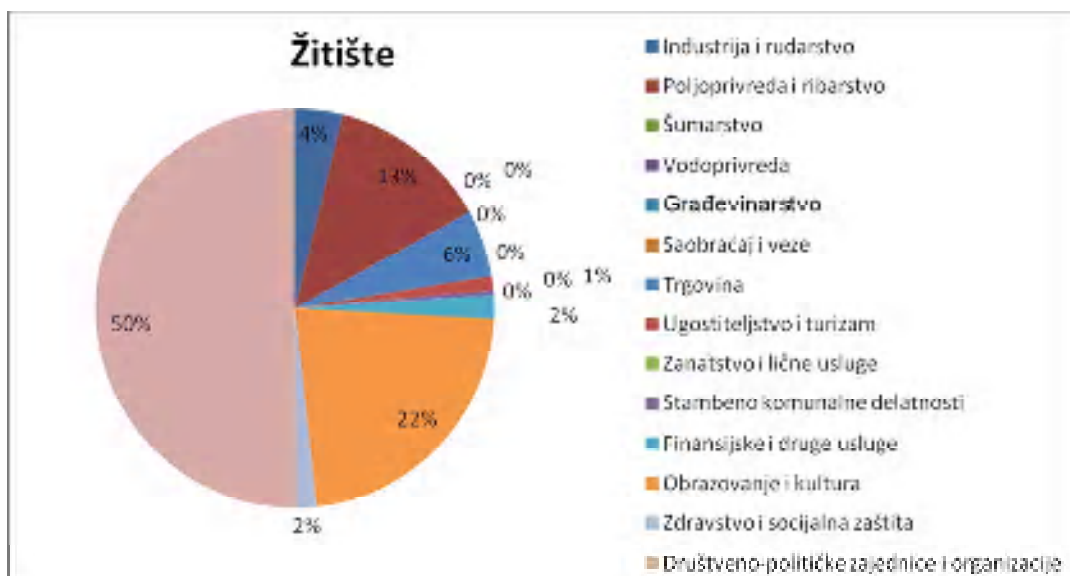
Општина Житиште - правна лица према облику делатности	Број регистрованих правних лица
Индустрија и рударство	10

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Пољопривреда и рибарство	34
Шумарство	0
Водопривреда	0
Грађевинарство	0
Саобраћај и везе	0
Трговина	14
Угоститељство и туризам	3
Занатство и личне услуге	0
Стамбено комуналне делатности	1
Финансијске и друге услуге	5
Образовање и култура	58
Здравство и социјална заштита	4
Друштвено-политичке заједнице и организације	130
УКУПНО :	259

Графикон бр. 6 – Процентуално учешће правних лица у општини Житиште

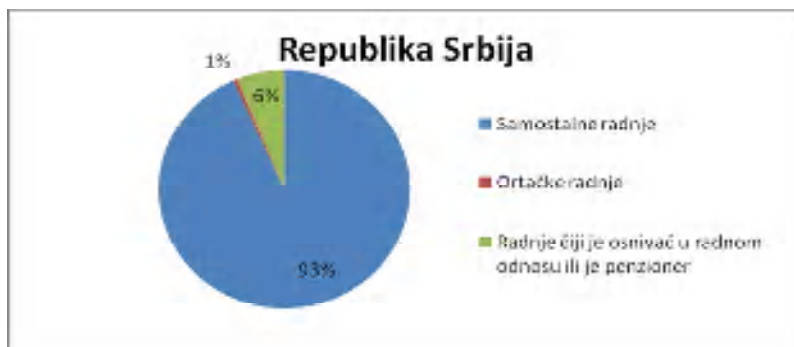
У сектору малих и средњих предузећа и предузетништва (МСПП) у општини Житиште доминирају радње, као правни облик организовања. Према подацима објављеним 12.04.2006. укупан број радњи у општини је 314. Овај број радњи у укупној структури броја радњи у Србији и Војводини је релативно низак, али у односу на број правних лица у општини је веома значајан. Наредне табеле и графикони приказују упоредне односе сва три облика организовања радњи у Републици Србији, АП Војводини и општини Житиште, без учешћа слободних занимања на територији Републике Србије.

Табела бр. 8 – Табеларни приказ броја радњи према облицима организовања у општини Житиште

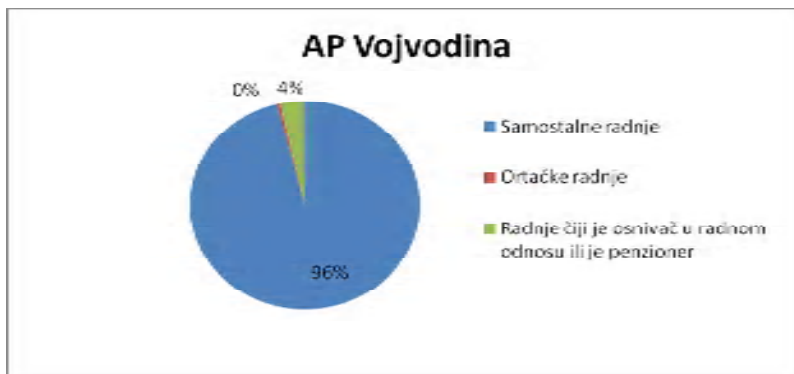
	УКУПНО	Самосталне радње	Ортачке радње	Радње чији је оснивач у радном односу или пензионер
Република				
Србија	243.317	227.072	1.363	14.882
Војводина	66.152	63.569	280	2.303
Житиште	314	289	1	24

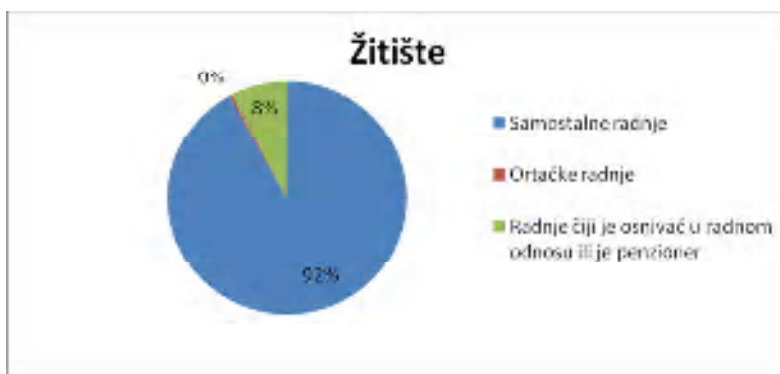
Графикон бр. 7 – Процентуално учешће различитих облика организовања радњи у Републици Србији

Графикон бр. 8 – Процентуално учешће различитих облика организовања радњи у АП Војводини

Графикон бр. 9 – Процентуално учешће различитих облика организовања радњи у општини Житиште

Подаци о предузетницима у општини указују да је овај вид привредне делатности у сталном порасту, што представља први знак опоравка привреде и даје основу за врло реалан оптимизам у погледу привредног опоравка општине. Од укупно 206 предузетника, 139 је активно, 48 у процесу регистрације, а само је 18 брисано из регистра. Наредни графикон приказује процентуалне односе активних, брисаних и предузетника у процесу регистрације у општини Житиште.

Графикон бр. 10 – Процентуално учешће различитих облика организовања радњи у општини Житиште

Табела бр. 9 – Упоредни табеларни приказ броја радњи према облику делатности

	Република Србија	АП Војводина	Општина Житиште
УКУПНО:	243.317	66.152	314
Пољопривреда, лов и шумарство	1.606	486	2
Рибарство	29	15	-
Вађење руда и камена	140	11	-

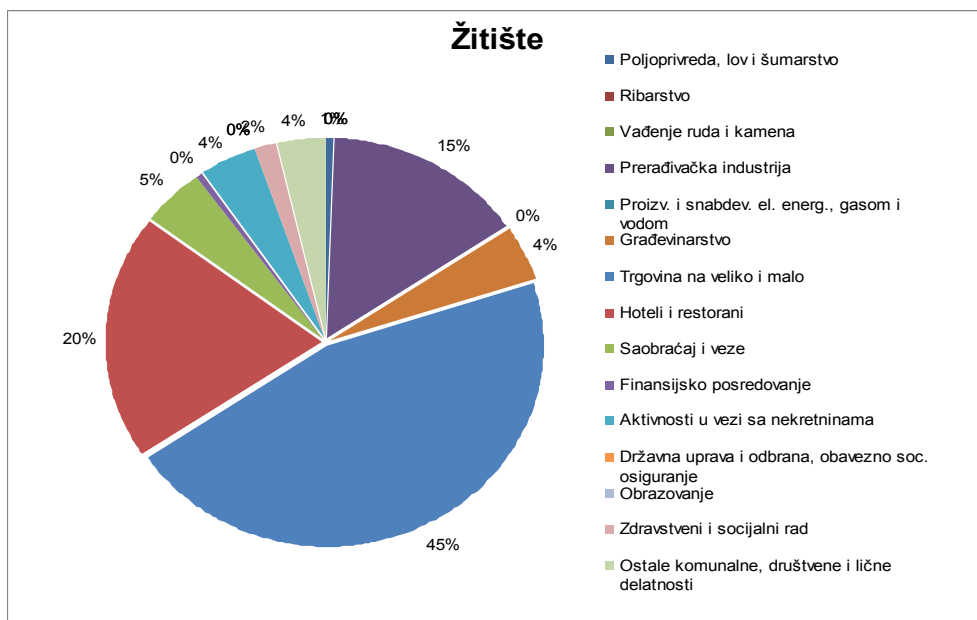
„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Прерађивачка индустрија	41.208	11.919	47
Произв. и снабдев. ел. енерг., гасом и водом	9	2	-
Грађевинарство	17.410	4.376	14
Трговина на велико и мало	93.612	24.575	143
Хотели и ресторани	22.201	6.584	62
Саобраћај и везе	34.039	9.003	15
Финансијско посредовање	854	210	1
Активности у вези са некретнинама	15.763	4.550	13
Државна управа и одбрана, обавезно соц. осигурање	-	-	-
Образовање	784	277	-
Здравствени и социјални рад	3.656	817	6
Остале комуналне, друштвене и личне делатности	12.006	3.327	11

Привреда општине Житиште у сектору МСПП показује приличну диверсификованост са доминантним сектором трговине, угоститељства и прерађивачке индустрије. Секторска анализа предузетника у Житишту показује да су те три традиционалне доминантне гране и данас најбројније. У табели 9 се може уочити да је најбројнија делатност трговина на велико и мало, где има укупно 143 регистрована предузећа, што чини 45%. На другом месту се налазе хотели и ресторани са 62 субјекта, а на трећем месту су капацитети прерађивачке индустрије са 47 регистрованих предузетника. Можемо констатовати да су наведне три делатности убедљиво најзаступљеније у општини Житиште са 80% од укупног броја предузетника у сектору МСПП.

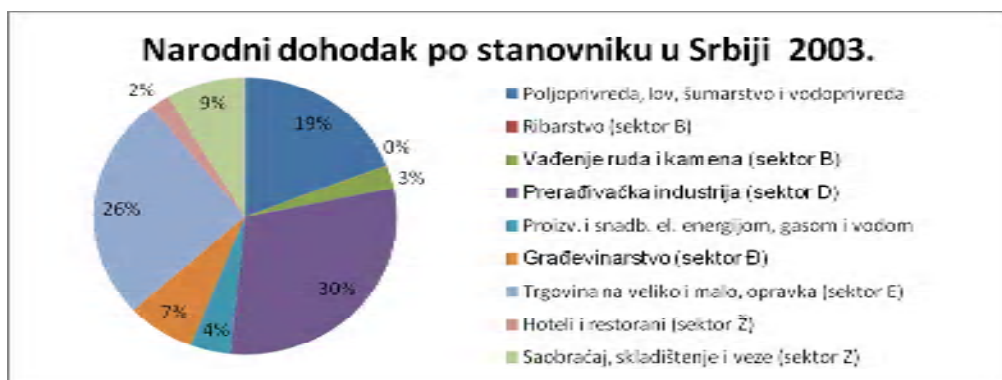

Графикон бр. 11 – Структура сектора МСПП према облику делатности у општини Житиште у 2006 години

Број привредних субјеката по одређеним делатностима и учешће у националном доходу није у очекиваној корелацији. Ако се посматра сектор привреде у коме је представљено дванаест грана, две гране имају доминантну улогу и то пољопривреда и прерађивачка индустрија, респективно. Веома је интересантно упоредити податке пољопривреде у којој број предузећа представља 45% од укупног броја привредних субјеката, а учешће у националном доходу достиже 63% и налазе се на лидерској позицији. Са друге стране, хотели и ресторани који су на другом месту по броју регистрованих предузетника, учествују са само 2% у националном доходу општине. Упоредни прикази података се налазе на наредним графиконима.

Графикон бр. 12 – Структура предузетника у Републици Србији према учешћу у националном доходу у 2003-ој години

Графикон бр. 13 – Структура предузетника у АП Војводини према учешћу у националном дохотку у 2003-ој години

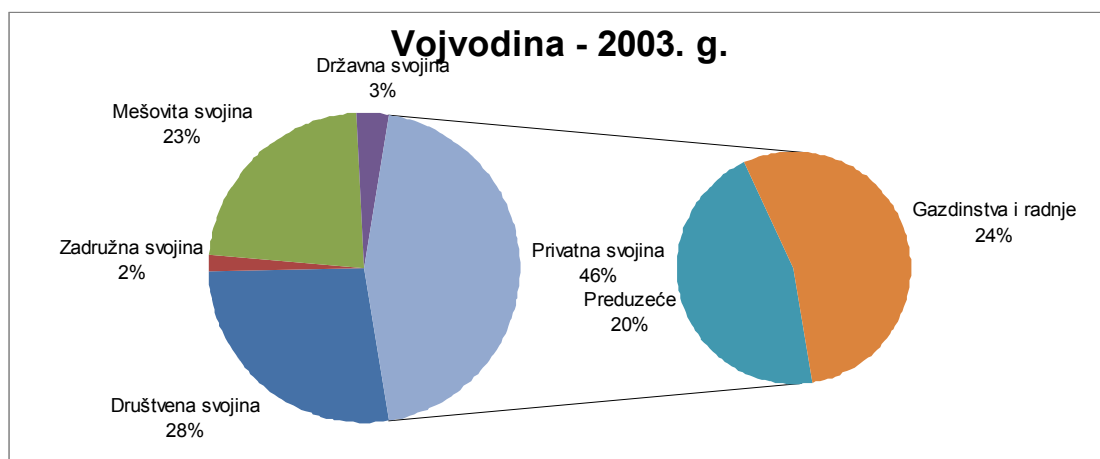
Графикон бр. 14 – Структура предузетника општине Житиште према учешћу у националном дохотку у 2003. години

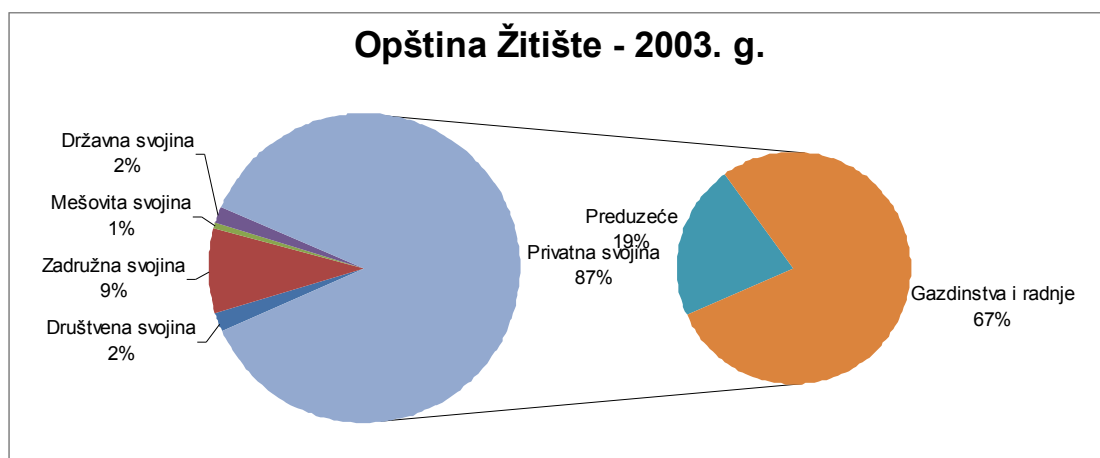

У општини Житиште је изразито доминантни облик својине приватна својина. Са 87 % од укупне својине, приватно власништво омогућава врло брз и динамичан развој привреде, нарочито са аспекта прилива директних домаћих и страних инвестиција. Наредна два графика приказују однос власништва у АП Војводини и општини Житиште.

Графикон бр. 15 - Однос власништва у АП Војводини

Графикон бр. 16 - Однос власништва у општини Житиште

5.3 Секторска SWOT анализа – привреда и мала и средња предузећа

СНАГЕ

- висок проценат пољопривредног и квалитетног обрадивог земљишта
- постојање пашњака као основног предуслова за сточарску производњу
- контролисани водотокови
- традиционално и добро едуковано становништво за бављење традиционалном пољопривредном производњом
- постојање и доступност термалних минералних извора
- добро уређени и опремљени складишни капацитети (постојање великог броја силоса)
- постојање индустријске зоне као основе за фокусиран развој сектора МСПП
- доступност радне снаге са конкурентном ценом рада
- мотивисани и едуковани људски ресурси
- развијена гасна мрежа
- богата ловишта
- доступност прекограничних фондова кроз различите финансијске инструменте ЕУ
- повољан географски положај уз близину границе ЕУ

СЛАБОСТИ

- недовољно развијено наводњавање
- низак проценат пошумљености
- висок степен незапослености
- недовољно едуковано становништво
- неопремљена индустријска зона
- нерешени имовински односи
- непостојање урбанистичких планова
- уситњеност поседа
- недостатак смештајних капацитета
- непостојање стратешких и планских докумената
- неискоришћеност пловних путева
- мало производних делатности
- неефикасност постојећих институција
- нерешеност комуналне инфраструктуре
- недостатак здраве пијаће воде
- миграција становништва ка великим градовима

МОГУЋНОСТИ

- могућност корићења фондова за развој
- близина европске регије
- близина индустријских и великих градова
- могућност коришћења страног капитала
- близина аеродрома Ечка
- добра каналска мрежа средњег Баната
- доступност информацијама и званичним документима

ПРЕТЊЕ

- непостојање гаранције за цену пољопривредних производа
- недореченост и неусклађеност одговарајуће законске регулативе
- непостојање стратешких документата и планова
- лош систем образовања (мало стечених практичних знања)
- компликован бирократски апарат

V. АГРОКОМПЛЕКС

Општина Житиште располаже повољним природним условима (земљиште, клима, водни ресурси) за пољопривредну производњу. Нема развијену прехранбену индустрију (сем прераде живинског меса). Општина Житиште је изразито рурална средина, са преко 95% ораница у структури пољопривредних површина и учешћем од преко 26% пољопривредног становништва у укупном становништву Општине. Пољопривредна производња је екстензивна по структури (велико учешће житарица, а мало учешће воћњака, винограда, индустријског биља и поврћа), приносима (углавном нижих од просека Војводине) и заступљености сточарства (која се последњих година побољшава код говеда, оваца и живине). Значајне су производња сунцокрета, луцерке и живине. Мало је коришћење водних ресурса за наводњавање, а тиме и коришћења земљишних површина за пострну и накнадну сетву. Мали поседи, доминантних сељачких газдинстава и њихова неорганизованост, негативно утичу на ефикасност и конкурентност пољопривреде.

Развој треба да буде усмерен на стварање услова за боље коришћење природних ресурса (пре свега водних ресурса), што би подстакло интензивирање структуре производње (даље повећање учешћа индустријског биља, поврћа и производње семена), интензивирање појединих линија производње и боље коришћење земљишта, даљи развој сточарства.

Осим интензивирања конвенционалне пољопривреде и прехранбене индустрије, постоји и потреба за мултифункционалним развојем пољопривреде. Мултифункционалност пољопривреде подразумева коришћење ресурса пољопривреде не само за производњу хране, већ и за друге намене које воде бржем привредном развоју, односно за производњу енергије, органске пољопривреде, услуге у сфери туризма, угоститељства, здравства, риболова, лова, итд.

У свему томе би значајну улогу требало да има пољопривредна саветодавна служба и експериментална станица коју треба формирати на државном земљишту и са незапосленим стручњацима из општине. Активна аграрна политика развоја пољопривредних ресурса и агробизниса мора бити праћена адекватним образовањем пољопривредних произвођача и предузетништва и развојем институција.

Стварање повољних услова за развој МСП у агрокомплексу значајно би повећало пољопривредну производњу, економске ефекте, запосленост и конкурентност агрокомплекса општине Житиште.

5.1 Анализа агрокомплекса Општине Житиште у периоду 2000-2005. године

5.1.1 Пољопривредно становништво

Према попису становништва из 2002. године у Општини Житиште има 5.319 пољопривредна становника, што чини 25,5% укупног броја становника Општине Житишта, односно 2,47% укупног пољопривредног становништва у Војводини (Табела бр. 30). У односу на попис становништва из 1991. године, број пољопривредног становништва смањен је за 26,30%, односно за 1.900 становника. Просечан годишњи пад пољопривредног становништва у периоду од 1991. до 2002. године износио је -2,7%. Смањено је и учешће пољопривредног становништва у укупном становништву са 33 на 26%, што је и даље висок проценат, чак два и по пута већи од просека Војводине.

Број активног пољопривредног становништва у периоду између два пописа смањен је за 776 становника (18,4%) и по попису из 2002. године износи 3.443. Због тога је удео активног пољопривредног становништва у укупном активном становништву општине Житиште смањен у периоду између два пописа становништва, са 42,9% на 37,9%, што значи да се број непољопривредног активног становништва пропорционално мање смањио од пољопривредног, у посматраном периоду.

Значајнији је пад издржаваног пољопривредног становништва, који је износио чак 37,4%, тако да тај број сада износи 1.976 становника. На тај начин значајно је повећано учешће активног у укупном пољопривредном становништву (са 58,5% у 1991. на 64,7% у 2002. години), односно на једног активног пољопривредног становника долази у просеку 0,54 издржаваних лица.

Табела бр. 1: *Пољопривредно становништво Општине Житиште и у АП Војводини по пописима из 1991. и 2002. године*

Категорија	1991.			2002.			Промена (%)	
	Жити	Војво.	%	Жити	Војво.	%	Житишт	Војво.
	ште			ште			е	
Пољопривредн	7217	269.438	2,68	5319	215.147	2,47	-26,30	-20,15

о

Активно	4219	149.583	2,82	3443	125.506	2,74	-18,39	-16,10
Издржавано	2998	119.885	2,50	1876	89.641	2,09	-37,42	-25,23
Удео активног	58,46	55,5	105,3	64,73	58,30	111,03	10,73	5,05

у

пољопривред.

Удео активног	42,9	17,2	249,4	37,92	13,70	276,79	-11,61	-20,35
---------------	------	------	-------	-------	-------	--------	--------	--------

у укупн. актив.

Удео пољопри.	33,0	13,7	240,9	26,07	10,59	246,18	-21,00	-22,70
---------------	------	------	-------	-------	-------	--------	--------	--------

у укупном

На једног пољопривредног становника у Општини Житиште у просеку долази нешто преко 6 хектара пољопривредних површина, односно на једног активног пољопривредног становника у просеку долази 9,4 хектара пољопривредних површина, што је на нивоу војвођанског просека.

Према попису становништва из 2002. године у општини Житиште, од 7.415 пољопривредних домаћинстава, евидентирано је 4.672 пољопривредних газдинстава, која су располагала са око 21.500 хектара пољопривредног земљишта. Ова површина је знатно мања од укупне пољопривредне површине сељачких газдинстава у општини (око 33.300 хектара), што указује на чињеницу да готово 1/3 земљишних капацитета у пољопривреди користе пољопривредна домаћинства, која доходак, или претежни доходак, остварују ван пољопривреде (мешовита газдинства).

Највећи број пољопривредних газдинстава, њих 3.187, располаже поседом мањим од 5 хектара, 864 газдинства имају посед од 5,01 до 10 хектара, 447 газдинстава има посед између 10,1 и 20 хектара, а само 174 (3,7%) газдинстава има посед изнад 20 хектара.

5.1.2 Биљна производња

Биљна производња у Општини Житиште обавља се на око 47.500 хектара пољопривредних површина (Анекс 1), што чини око 2,65% пољопривредног земљишта у Војводини (око 1, 79 милиона хектара). Од тога, око 45.400 хектара (око 95,5%) чине оранице, док су воћњаци и виногради симболично заступљени (0,4%, односно 0,2%). У структури ораница и башти најзаступљенија је производња жита (просечно око 65%), на просечно око 29.800 хектара, затим индустријско

биље (око 23%), на просечно 10.500 хектара, крмно биље (7%) на око 3.200 хектара и поврће (мање од 2%) на око 750 хектара. У односу на Војводину у структури ораница заступљеност жита је на војођанском просеку, заступљеност индустријског биља и поврћа (25% и 5% Војводина), је мања, а крмног биља већа (5%). На основу ових података, може се закључити да општина Житиште има неповољнију – екстензивнију структуру ораничних површина у односу на Војводину у целини.

У Општини Житиште има и око 430 хектара ливада и 1.160 хектара пашњака.

Пољопривреду Општине Житиште, као и пољопривреду Војводине, карактерише постојање два организациона типа пољопривредних произвођача: сељачка газдинства и пољопривредна предузећа (и земљорадничке задруге).

Сељачка газдинства, са око 32.400 хектара заузимају око 68% укупног пољопривредног земљишта у општини (у Војводини око 65%), што чини око 2,82% пољопривредног земљишта сељачких газдинстава у Војводини. Оранице и баште на сељачким газдинствима, са око 31.800 хектара, чине око 98% њихових пољопривредних површина (у Војводини око 95%), односно учествују у ораничним површинама општине Житиште са око 70 %, и у ораницама сељачких газдинстава Војводине са око 2,9 %. У структури коришћења ораничних површина сељачких газдинстава, доминирају жита са око 22.200 хектара (око 70%). Индустријско биље просечно се гаји на око 4.700 хектара (18%), крмно биље на око 2.900 хектара (9%) и поврће на 759 хектара (2,4%).

Целокупне површине воћњака и винограда припадају сељачким газдинствима.

Пољопривредна предузећа и задруге у општини Житиште са око 15.200 хектара учествују са 32% у пољопривредним и са око 30% (13.500 хектара) у ораничним површинама. У структури коришћења ораничних површина, као и код сељачких газдинстава, најзаступљенија су жита, са око 7.600 хектара (54%). Индустријско биље, са око 5.800 хектара (33%) знатно је заступљеније него код сељачких газдинстава, док је крмно биље симболично заступљено (око 300 ха).

У Општини Житиште има већи број пољопривредних предузећа и земљорадничких задруга (табела бр. 30). Задруге су углавном локалног типа. У појединим селима постоји по неколико задруга, што говори о слабој организованости произвођача и претежно трговачком, а мање производном карактеру већине задруга.

Од већих произвођача и прерађивача у Општини Житиште присутна је једино фирма «Агрожив», која се бави производњом и прерадом живинског меса. Од других капацитета прераде у Општини има само 3 млина.

Већина места у општини је карактеристична по појединим производњама. Житиште је познато по производњи и преради живинског меса, Банатско Карађорђево по производњи семена луцерке, Равни Тополовац по производњи пасуља, Торда по производњи крупне стоке и стакленичкој производњи поврћа, Банатски Двор по узгоју оваца, Хетин по ловном туризму.

Остале производне специфичности Општине Житиште су: органска производња која има обезбеђен пласман у иностранству, производња меда и производња печурака.

Табела бр. 2: Пољопривредна предузећа и земљорадничке задруге у Општини Житиште

Редни Број	Назив	Седиште
1.	Агрожив	Житиште
2.	Бранко Глеђа	Житиште
3.	Херцеговина	Равни Тополовац
4.	Тополовачко Поље	Равни Тополовац
5.	Младенова Крајина	Честерег
6.	Милин «Козара»	Честерег
7.	Завичај	Међа
8.	Милошев конак	Међа
9.	Јуко-Бегејци	Торак
10.	Торакул	Торак
11.	Нарцис	Торак
12.	Раца	Торак
13.	Протеин	Торак
14.	Млин «Јази Лазар»	Торак
15.	Маја	Српски Итебеј
16.	Мркшићеви салаши	Српски Итебеј
17.	Братство-Јединство	Српски Итебеј
18.	Млин	Српски Итебеј
19.	Карађорђево	Банатско Карађорђево
20.	4.Октобар	Банатски Двор
21.	Торда	Торда
22.	Клас	Нови Итебеј

У Општини Житиште, у посматраном периоду, производња хлебног жита – **пшенице**, обавља се на просечно око 10.800 хектара, што чини око 24% ораничних површина Општине, односно око 3,3% површина под пшеницом у Војводини (330.000 ха). Површине под пшеницом су релативно стабилне ($C_v = 15,2\%$), крећу се у интервалу од 8.600 – 13.000 ха, и показују благу тенденцију смањивања, по просечној годишњој стопи од -2,92% (табела бр. 31).

Просечан принос од 3,55 т/ха нижи је од просечног приноса у Војводини (3,7 т/ха) за око 4%. У посматраном периоду принос има тенденцију повећања по стопи од 3,87%, у изражену варијабилност ($C_v = 26,8\%$) и креће се у интервалу од 2,17 т/ха у 2003. години, до 4,80 т/ха у 2004. години.

Просечна годишња производња пшенице у општини Житиште износила је 37.900 тона, што чини око 3,2% производње пшенице у Војводини. Изражене годишње осцилације у производњи пшенице ($C_v = 24,5\%$) последица су, пре свега, колебања у приносима. Годишња производња пшенице кретала се у интервалу од 24.200 т у 2003. години, до 47.700 т у 2004. години. У посматраном периоду годишња производња пшенице практично је стагнирала (просечна стопа 0,84% годишње).

Табела бр. 3: **Крећање производних параметара пшенице у Општини Житиште у периоду 2000-2005. година**

2000-2005.

ОБЕЛЕЖЈЕ	Просек	Мин.	Макс.	Коефицијент варијације (%)	Стопа промене р (%)
	\bar{X}				
Површина (ха)	10.844	8.612	13.038	15,2	-2,92
Принос (т/ха)	3,55	2,17	4,80	26,8	3,87
Производња (т)	37.901	24.244	49.066	24,5	0,84

Као и у Војводини, и у општини Житиште, **кукуруз** је најзаступљенија биљна врста. Просечно се производио на 15.600 ха, што чини око 34% ораничних површина Општине и око 2,5% укупних површина под кукурузом у Војводини. Површине под кукурузом, као и под пшеницом су релативно стабилне ($C_v = 9,9\%$) и крећу се у интервалу од 13.100 ха у 2005. до 17.300 ха у 2001. години, и у посматраном периоду имају тенденцију стагнације (табела бр. 32).

Остварени просечан принос у посматраном периоду (2000-2005) од око 4,53 т/ха нижи је од просека Војводине (4,9 т/ха) за 8 %. Изражене су велике варијације приноса ($C_v = 35,9\%$), односно од 2,81 т/ха у 2003. до 7,19 т/ха у 2005. години.

Принос кукуруза, у посматраном периоду, има тенденцију пораста по високој просечној стопи од 16,2 % годишње.

Просечна годишња производња кукуруза у Општини Житиште износила је око 69.500 тона, што чини око 2,2% укупне производње кукуруза у Војводини (3,1 милион тона). Годишња производња кукуруза варијала је у интервалу од 42.300 т у 2003. до 94.000 тона у 2005. години. Коефицијент варијације производње кукуруза ($C_v = 30,2\%$) је узрокован варијабилношћу пожетих површина. Укупна производња показује високу стопу раста ($p = 10,06\%$), што је директна последица јаке тенденције повећања приноса и поред тенденције смањивања површина.

Табела бр. 4: Кретање производних параметара кукуруза у Општини Житиште у периоду 2000-2005. година

2000-2005.

ОБЕЛЕЖЈЕ	Просек	Мин.	Мах.	Коефицијент варијације (%)	Стопа промене p (%)
	\bar{X}				
Површина (ха)	15.558	13.087	17.295	9,9	-5,22
Принос (т/ха)	4,53	2,81	7,19	35,9	16,16
Производња (т)	69.508	42.341	94.060	30,2	10,06

Шећерна репа се у посматраном периоду просечно гајила на 1.000 хектара, што чини 2,2% ораница Општине, односно 1,9% укупних површина под шећерном репом у Војводини (52.000 хектара). У сетвеној структури шећерна репа је учествовала просечно са око 10% у површинама под индустријским биљем. Површине под шећерном репом показују већу варијабилност у односу на пшеницу и кукуруз ($C_v = 26,5\%$). Шећерна репа се гајила у интервалу од 732 ха у 2000., до 1.480 ха у 2003. години и имала је тенденцију повећања површина по стопи од 8,15% годишње (Табела бр. 33).

Просечан принос шећерне репе износио је око 31,6 т/ха и био нижи од просека Војводине (38,5 т/ха) за 18%. Принос шећерне репе варирао је у интервалу од 19,0 т/ха у 2000. години, до 44,8 т/ха у последњој, 2005. години. У производњи шећерне репе значајне су варијације у приносу у сушним годинама (2000. и 2003.). Коефицијент варијације приноса шећерне репе ($C_v = 36,2\%$) на нивоу је коефицијента варијације код приноса кукуруза и нижи од варијабилности приноса пшенице. Принос шећерне репе у посматраном периоду има врло високу стопу раста (8,7%), што је последица максималног приноса који је остварен у последњој години опсервираног периода.

Годишња производња шећерне репе, од око 31.600 тона, учествује у укупној производњи шећерне репе у Војводини (око 2 милиона тона) са 1,6%. Годишња производња је варијала између 13.900 т у 2000. и 48.500 т у 2005. години.

Коефицијент варијације укупне производње шећерне репе ($\text{Цв} = 38,5\%$) индикатор је нестабилности ове производње у протеклом периоду, а што је последица, како нестабилности приноса, тако и посејаних површина. Висока стопа раста производње шећерне репе ($28,4\%$ годишње) последица је просечних пожетих површина и максималног приноса у последњој посматраној години, с једне, и малих површина и минималног приноса у почетној, 2000. години, с друге стране.

Табела бр. 5: Кретање производних параметара шећерне репе у Општини Житиште у периоду 2000-2005. година

2000-2005.

ОБЕЛЕЖЈЕ	Просек	Мин.	Макс.	Коефицијент варијације (%)	Стопа промене (%)
	\bar{X}				
Површина (ха)	1010	732	1480	26,5	8,15
Принос (т/ха)	31,6	19,0	44,78	36,2	18,70
Производња (т)	31.561	13.903	48492	38,5	28,38

Сунцокрет је најзаступљенија индустријска биљка у Општини Житиште. Са просечних 7.400 хектара површина, сунцокрет учествује са чак 64% површинама под индустријским биљем, односно са 16% у укупним ораничним површинама општине. Површине под сунцокретом у општини Житиште учествују са чак $4,6\%$ у укупним површинама под сунцокретом у Војводини (160.000 ха). Оволико учешће је практично максимум дозвољеног учешћа овог усева у сетвеној структури, ако се поштују основни принципи плодореда и плодосмене.

Узрок високе заступљености сунцокрета је фабрика уља «Дијамант» у Зрењанину (у непосредној близини житишког атара). То још једном доказује да је постојање сигурног тржишта, односно прерађивачких капацитета најбољи стимуланс за развој неке пољопривредне производње.

Површине под сунцокретом су релативно стабилне ($\text{Цв} = 23,4\%$), и крећу се у интервалу од 5.400 ха у 2001., до 9.100 ха у 2003. години. У посматраном периоду површине под сунцокретом показују тенденцију повећања, по просечној стопи од $8,57\%$ годишње (Табела бр. 34).

Просечан принос сунцокрета од 1,94 т/ха мало је виши од просечног приноса у Војводини (1,9 т/ха), за 2% . Принос сунцокрета показује највећи ниво стабилности у поређењу са другим посматраним усевима ($\text{Цв} = 13,9\%$). Принос се

кретао у интервалу од 1,67 т/ха, 2000. до 2,45 т/ха 2004. године и има тенденцију благог пораста, по стопи од 1,74% годишње.

Просечна годишња производња сунцокрета од 14.500 тона чини око 4,8% укупне производње сунцокрета у Војводини (300.000 тона), што је нешто веће од процента учешћа у површинама под сунцокртом. Релативно висок коефицијент варијације производње сунцокрета ($C_v = 33,7\%$) је првенствено последица великог варирања пожетих површина. У посматраном периоду годишња производња сунцокрета у општини Житиште кретала се у интервалу од 9.800 тона у 2000. до 21.900 тона у 2004. години. Укупна производња сунцокрета има тенденцију пораста (10,5%).

Табела бр. 6: **Кретање производних параметара сунцокрета у Општини Житиште у периоду 2000-2005. година**

2000-2005.

ОБЕЛЕЖЈЕ	Просек	Мин.	Макс.	Коефицијент варијације (%)	Стопа промене (%)
	\bar{X}				
Површина (ха)	7.400	5.400	9.080	23,4	8,57
Принос (т/ха)	1,94	1,67	2,45	13,9	1,74
Производња (т)	14.540	9.818	21.910	33,7	10,46

Пасуљ је значајан усев за сељачка газдинства у Општини Житиште. Пасуљ се просечно гајио на 175 хектара (табела бр. 35), што је 2,1% површина под пасуљем у Војводини. Површине под пасуљем су варирале од 133 ха у 2005., до 208 хектара 2003. године и показују тенденцију благог смањивања.

Просечан принос пасуља од 1,25 т/ха већи је од војвођанског просека (1,12 т/ха) за 12%. Код приноса пасуља изражена је екстремно велика варијабилност, што говори о екстензивном начину производње. Укупна годишња производња пасуља у општини Житиште износила је 194 тоне, што је чинило 2,2% војвођанске производње. Висока стопа раста производње пасуља последица је високе стопе раста приноса.

Табела бр. 7: **Кретање производних параметара пасуља у Општини Житиште у периоду 2000-2005. година**

2000-2005.

ОБЕЛЕЖЈЕ	Просек	Мин.	Мах.	Коефицијент варијације (%)	Стопа промене (%)
	\bar{X}				

Површина (ха)	175	133	208	16,8	-2,76
Принос (т/ха)	1,25	0,40	3,87	105,4	43,32
Производња (т)	194	83	514	84,7	39,30

Луцерка је такође значајна биљка за општину Житиште. На сељачким газдинствима у периоду 2000 – 2005. година гајила се просечно на површинама од око 1.100 хектара, што је чинило 5,2 % укупних површина под луцерком у Војводини (табела бр. 36). Површине под луцерком су веома стабилне (Цв = 4,82%) и, практично, показују тенденцију стагнирања (стопа промене 0,27% годишње).

Луцерка се гаји ради производње сена и семена. Просечан принос сена луцерке од 4,97 т/ха, нижи је војвођанског (5,49 т/ха) за 9%, што је последица производње семенског материјала. И принос, као и површине, је веома стабилан (Цв = 9,2%) и показује тенденцију благог пораста (стопа промене 4,11%).

И укупна производња луцерке је без изражених варијација по годинама. Просечно годишње износи око 15.300 тона сена и значајну количину семена. Годишња производња сена луцерке кретала се у интервалу од 12.500 тона 2003. године, до 18,300 тона 2005. године. Тенденција благог пораста производње луцерке (4,38% годишње) првенствено је последица повећања приноса. Стабилна производња, мала варирања и ниске, али позитивне стопе раста приноса, површина и укупне производње луцерке, говоре да се ради о значајној интензивној и добро организованој производњи.

Табела бр. 8: **Кретање производних параметара луцерке у Општини Житиште у периоду 2000-2005. година**

2000-2005.

ОБЕЛЕЖЈЕ	Просек	Мин.	Мах.	Коефицијент варијације (%)	Стопа промене (%)
	\bar{X}				
Површина (ха)	3.076	2.820	3.235	4,82	0,27
Принос (т/ха)	4,97	4,44	5,65	9,2	4,11
Производња (т)	15.329	12.517	18.280	12,9	4,38

У посматраном периоду (2000-2005.) приноси свих посматраних усева бележе стопе раста, што је последица ниских приноса у почетној (2000.) години, због суше (Анекс 2). Такође, велике годишње варијације приноса и укупне производње, нарочито интензивних усева, последица су екстензивне производње без наводњавања.

5.1.3 Сточарство

Посматрани период (2000-2005), по питању кретања показатеља у **говедарству**, може се оценити као позитиван (табела бр. 37). Просечан број говеда износио је 4.375 грла годишње и кретао се у интервалу од 3.536 у 2001. до 5.853 у 2004. години, и растао је по просечној годишњој стопи од 9%. Сличне су тенденције и код основног стада говеда – крава и стеоних јуница. Њихов просечан годишњи број износио је 1.844 грла, растао је по просечној годишњој стопи од 12,14% и кретао се у интервалу од 1.412 у 2002. до 2.518 у 2005. години.

Број говеда у Општини Житиште учествовао је са 2,0%, а број крава и стеоних јуница са 1,8% у укупном броју говеда, односно крава и стеоних јуница у Војводини.

Табела бр. 9: *Кретање сточног фонда у Општини Житиште*

Категорија	Година						Просек	Стопа
	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.		промене %
Говеда	3.716	3.536	3.604	3.824	5.853	5.718	4.375	9,00
Краве и стеоне јун.	1.420	1.419	1.412	1.611	2.685	2.518	1.844	12,14
Свиње	20.743	19.242	15.877	17.030	22.304	18.142	18.890	-2,65
Крмаче и суп.назим.	2.318	1.853	1.849	1.993	2.453	1.727	2.032	-5,72
Овце	1.639	1.546	1.481	2.460	6.840	6.587	3.426	32,08
Приплодне овце	954	926	874	1.284	3.974	5.055	2.178	39,58
Живина	169.053	166.609	160.807	157.364	241.361	343.667	206.477	15,25

Промене у производним показатељима у **свињарству** нису повољне као у говедарству (табела бр. 37). Основно стадо свиња (крмаче и супрасне назимице) смањује се по стопи од готово 6% годишње. Просечан годишњи број крмача и супрасних назимица, који је у посматраном периоду просечно износио око 2.000 грла годишње, варирао је у зависности од „цклуса свиња” од 2.500 до 1.700 грла у

2005. години. Смањење основног стада свиња одrazilо се негативно и на укупан број свиња. Укупан број свиња просечно је износио око 19.000 грла и смањивао се по стопи од 2,65% годишње. Број свиња смањен је са 22.300 у 2004., на 18.100 у 2005. години, односно за око 4.200 грла (15%).

Ово смањење основног стада у свињарству директна је последица наповољних ценовних елемената (изузетно високе цене кукуруза и изузетно ниске цене товних свиња) у 2003. години. У 2004. години економски положај свињарства је далеко повољнији, тако да је ова производња опет економски интересантна (до следећег екстрема «циклуса свиња», уколико се произвођачи не организују, а држава не уреди тржишне односе интервенцијама из робних резерви, увозом, стимулацијом извоза и другим економским мерама уређења пољопривредне производње и тржишта).

Број свиња у општини Житиште чинио је 1,5%, а број крмача и супрасних назимица 1,2% од укупног броја свиња, односно крмача и супрасних назимица у Војводини.

Овчарска производња у Општини Житиште, за разлику од Војводине у целини, има велики економски значај за њену пољопривреду. Просечан број оваца у посматраном периоду (2000-2005.) износио је 3.426, од чега су 2.178 биле приплодне овце (табела бр. 37). Број оваца растао је по просечној стопи од чак 32% и нарочито је повећан у последње две године, када се повећао на преко 6.500 грла. Основни узрок томе је повећање основног стада оваца, за преко 1.000 приплodних грла у 2004. и још 1.000 грла у 2005. години. Број приплodних оваца у општини Житиште растао је по просечној годишњој стопи од скоро 40%. Приплodна грла оваца чине око 2% укупног броја у приплodних оваца у Војводини. Удео укупног броја оваца је сличан, 2,1%.

Живинарска производња у Општини Житиште у посматраном периоду, такође, показује позитивна кретања (табела бр. 37). Просечан број живине износио је око 206.000 комада. Број живине показује тенденцију раста по просечној годишњој стопи од 15,25% годишње. Томе је допринело повећање броја живине у 2004. и 2005. години (за око 84.000, односно 102.000). Према броју живине, просечно учешће Општине Житиште у Војводини износи 3,4%. Велика заступљеност живине у Општини директна је последица постојања значајних капацитета за пераду живинског меса «Агрожив» у Житишту.

Један од основних натуралних показатеља интензивности пољопривредне производње је и степен заступљености, односно концентрација стоке. Концентрација стоке изражава се на следеће начине:

- Број говеда на 100 ха обрадивих површина,
- Број свиња на 100 ха орaничних површина,
- Број оваца на 100 ха пољопривредних површина и
- Број живине на 100 ха орaничних површина.

Ови показатељи за општину Житиште дати су у табели бр. 38.

Број говеда на 100 хектара обрадивих површина у општини Житиште у просеку износи 9 грла и показује тенденцију повећања по просечној годишњој

стопа од 8,45%. Концентрација говеда у Војводини у посматраном периоду стагнира (Анекс 3). Концентрација говеда у Општини Житиште, у посматраном периоду је за 28,5% мања од просечне концентрације говеда у Војводини (13 говеда на 100 ха обрадиве површине). Међутим, у последње две године (2004. и 2005.) број говеда се знатно повећао, тако да је достигнут војвођански просек концентрације говеда.

Просечан број свиња на 100 ха ораничних површина у посматраном периоду у општини Житиште био је 41 и показивао је негативне тенденције по просечној стопи од -2,3% годишње. Степен концентрације свињарске производње у општини Житиште више него двоструко је нижи од просека Војводине (84 свиње на 100 ха ораница).

Просечни степен концентрације и овчарске производње у посматраном периоду, је био нижи од војвођанског просека. Просечан број оваца на 100 ха пољопривредних површина износио је 7 грла, што је за 22% ниже у односу на просек Војводине (9 грла на 100 ха). У односу на 2000. годину, у 2005. години концентрација оваца повећана је са 3 на 14 грла на 100 ха пољопривредних површина (за 4,7 пута), тако да је 2005. године концентрација овчарства била већа од војвођанског просека (11 грла на 100 ха) за 27%.

Просечан број живине на 100 ха ораничних површина у посматраном периоду у општини Житиште био је 455 и показивао је изрзито позитивне тенденције по просечној годишњој стопи од чак 36% годишње. Степен концентрације живинрске производње у општини Житиште виши је од просека Војводине (416 грла живине на 100 ха ораница) у посматраном периоду за 9%.

Табела бр. 10: Кретање концентрације сточарске производње у Општини Житиште

Категорија	Година							Стопа
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Просек	промене %
Број говеда на 100 ха обрадиве површине	8	8	7	8	13	12	9,3	8,45
Број свиња на 100 ха ораница	45	42	34	36	49	40	41	-2,33
Број оваца на 100 ха пољопривредне површ.	3	3	3	5	14	14	7	36,08

Број живине на 100 ха	372	367	354	347	532	757	455	15,53
-----------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-------

ораница

На основу наведених показатеља, може се закључити да је сточарска производња у општини Житиште била мање заступљенија и развијенија у односу на своје непосредно окружење – Војводину у целини.

Међутим, у последње две године посматраног периода, живинарство је од просечне концентрације, дошло до нивоа двоструко веће концентрације од просека Војводне, док су индикатори концентрације говедарства и овчарства готово достигли војвођански просек.

Генерално посматрано, концентрација стоке у Општини Житиште веома заостаје за интензивном пољопривредом ЕУ, тако да има још доста простора за даљи развој сточарске производње.

На основу добијених квантитативних резултата анализе производних показатеља сточарске производње, могу се извући закључци да још увек нису створени позитивни и стабилни услови за развој сточарства. Изузетни резултати у живинарству, и позитивне тенденције у говедарству и овчарству последњих година, у великом степену условљени су коректним мерама прерађивачке индустрије (млекаре и кланице) и премирањем производње млека и приплодног подмлатка од стране државе.

Релативно повољни кредитни услови за развој сточарства неће ни у будућности дати позитивне производне ефекте, уколико држава другим, економским инструментима не утиче на регулацију и заштиту тржишта од нелојалне конкуренције из иностранства, и ако и даље остану неуређени односи између примарних произвођача и прерађивача, за шта је неопходно интересно удруживање примарних произвођача.

5.1.4 Прерађивачка индустрија

Прерађивачка индустрија у Општини Житиште није развијена. Присутна је само кланица за прераду живинског меса «Агрожив» у Житишту, погон за дораду семена луцерке и млинови за жито. Сви остали прерадни капацитети, који се сировинама снабдевају из Општине Житиште лоцирани су у Општини Зрењанин, којој гравитира мања и мање развијена Општина Житиште.

Значајни прерађивачки капацитети у Зрењанину, који имају позитивног утицаја на развој пољопривредне производње у Општини Житиште су: Фабрика уља и биљних масти «Дијамант», шећерана, млекара и млинско-пекарска и кондиторска индустрија.

Наведене фабрике имају, и у будућности ће имати, значајан утицај на пољопривредну производњу Општине Житиште, јер је прерађивачка индустрија најзначајнији замајак развоја примарне пољопривредне производње. Међутим, сем прерађивачких капацитета у самим Општинама Житиште и Зрењанин, значајан

утицај на интензивност и структуру примарне пољопривредне производње имају и капацитети прерађивачке индустрије у посредном окружењу. У случају Општине Житиште то су, или у перспективи могу бити: прерађивачки капацитети у Кикинди, Бечеју и Вршцу.

У оним делатностима прехранбене индустрије, који улажу у своју сировинску основу (млекаре, шећеране, уљаре, сојара), последњих година приметан је раст пољопривредне производње, али и степен коришћења капацитета прераде. Прехрамбена индустрија треба да унапреди своју технологију прераде, примени ISO стандардизацију и унапреди квалитет производње и производа, као и да више инвестира и утиче као интегратор у своју сировинску основу. На тај начин, повећаће степен коришћења својих капацитета, побољшати квалитет производа, омогућити несментани извоз у земље ЕУ и значајно повећати своју ефикасност и конкурентност на светском тржишту. Развој прехранбене индустрије позитивно ће утицати и на развој примарне пољопривредне производње, као њене сировинске основе.

5.2 Компаративна анализа са Војводином

Компаративна анализа пољопривреде Општине Житиште учињена је у односу на Војводину у целини, односно у просеку. На тај начин уочене су специфичности и компаративне предности пољопривреде Општине Житиште у односу на своје непосредно окружење – АП Војводину.

Општина Житиште има боље предуслове за пољопривредну производњу:

- Знатно веће учешће пољопривредног становништва у укупном становништву, 26,% у односу на Војводину, 11%.
- Знатно веће учешће активног пољопривредног становништва у укупном активном становништву, 37,9% у односу на 13,7% у Војводини.
- Веће учешће ораница у пољопривредним површинама, 95% у односу на 90% у Војводини.
- Изразито је већа концентрација живине од просека у Војводини.
- Последњих година већа је и концентрација овчарства него у Војводини.

Општина Житиште има екстензивнију структуру пољопривредне производње:

- Учешће житарица је на нивоу просека Војводине (65%).
- Ућешће индустријског биља (23%) је нешто ниже него у Војводини (25%).
- Веће учешће крмног биља (7%) у односу на Војводину (по 5%).
- Мање учешће поврћа (2%) у односу на Војводину (5%).
- Говедарска производња последњих година заступљена на нивоу просека Војводине.
- Свињарска производња значајно мање заступљена.

Поред екстензивне структуре пољопривредне производње, неповољност пољопривреде Општине Житиште је и екстензивнија производња појединих значајнијих линија производње. О томе говоре нижи просечни приноси већине

посматраних усева од просека Војводине (пшеница, кукуруз, шећерна репа). Виши су једино приноси сунцокрета и пасуља, који су врло значајни усеви за Општину.

У Општини Житиште нема значајне распрострањености специфичних линија пољопривредне производње, атипичних за подручје Војводине.

5.3 Секторска SWOT анализа-агрокомплекс

СНАГЕ

Основне снаге развоја пољопривреде Општине Житиште су:

- Добри природни услови за производњу (земљиште, клима, водени ресурси),
- Специјализација пољопривредне производње у Општини и по појединим селима (сунцокрет, луцерка, пасуљ, живина, овце),
- Заступљеност, искуство и обезбеђено тржите органске производње.
- Релативно незагађена животна средина и ресурси пољопривреде,
- Изврсни услови за мултифункционални развој пољопривреде (погодни природни ресурси за развој туризма, угоститељства, производњу енергије (еолска, термална, обновљиви извори)),
- Традиција у конвенционалној пољопривредној производњи,
- Релативно квалификована и образована радна снага (На бироу за запошљавање Општине Житиште има незапослених: 1 магистар пољопривреде, 2 дипломирана инжењера, 3 дипломирана инжењера механизације, 1 дипломирани инжењер заштите биља, 4 инжењера пољопривреде, 1 инжењер механизације, 3 инжењера прехранбене технологије, 66 пољопривредних техничара, 9 ветеринарских техничара, 15 прехранбених техничара, 1 пекарски техничар, 4 технолога шећера, 8 месарских техничара и 2 технолога биљних масти
- Располовиви капацитети државног пољопривредног земљишта (Општина Житиште располаже са 9,588 хектара пољопривредног земљишта у државној својини. Од ових површина 5.567 планирано је да се да у закуп (што је краткорочна и најмање ефикасна мера коришћења овог природног ресурса),
- Развијеност прерађивачких капацитета у окружењу,
- Позитивне тенденције у развоју овчарства и живинарства,
- Територијална специјализација пољопривреде,
- Органска производња пољопривредних производа
- Тежња руководства Општине да унапреди пољопривреду.

СЛАБОСТИ

Основне слабости пољопривреде Општине Житиште су:

- Неуређеност земљишног комплекса. (Око 50% пољопривредних површина Општине Житиште потребно је комасирати. Концентрисане, велике и инфраструктурно уређене парцеле у пољопривреди основа су за ефикасну и конкурентну производњу).

- Ситне парцеле сељачких газдинстава. (Ситне и неуређене парцеле на сељачким газдинствима онемогућавају примену савремене технике и технологије производње, семенску производњу и примену рационалног наводњавања),
- Неуређеност каналске мреже за одводњавање и заштиту од поплава.
- Недовољно коришћење и лоши економски услови за коришћење водног потенцијала за наводњавање. (И поред изузетних расположивих водних ресурса и изграђене примарне каналске мреже, као и учесталих сушних година, наводњавање у Општини се примењује у занемарљивом проценту. Узрок томе, сем недостатка средстава за инвестирање у системе за наводњавање, лежи и у неадекватној – екстензивној структури производње, слабој заступљености сточарства, лошем квалитету воде и скупој експлоатацији система за наводњавање. Примена наводњавања обезбеђује повећање и стабилност приноса, већи степен коришћења земљишта за другу, па и трећу сетву у години, и промену структуре производње у корист интензивнијих линија производње (поврће, крмно биље), али и захтева већа улагања у друге факторе производње (ђубриво, стајњак, рад) и развијеност сточарства).
- Одводњавање је такође проблем у Општини Житиште због високог нивоа подземних вода и већих површина под депресијама, што доводи до честог плавлена пољопривредних површина. У склопу уређења земљишне територије неопходне су одређене мелиорационе активности на уређењу водних ресурса и побољшању квалитета вода за наводњавање и уређење водне мреже за потребе одводњавања и наводњавања.
- Екстензивна производња по структури и приносима. (Ниска улагања у поједине линије производње и сходно томе ниски приноси свих производа у односу на потенцијале. Екстензивна структура производње у којој доминирају житарице, уз слабу заступљеност индустријског биља, поврћа и семенске производње).
- Слаба заступљеност сточарства (Ниво сточарске производње је испод просека Војводине, и далеко испод оптимума интензивности производње и еколошке границе концентрације стоке по хектару пољопривредне производње).
- Неодговарајуће решење коришћења државног земљишта кроз закуп. (Даље разбијање земљишних комплекса и краткорочни закуп пољопривредног земљишта негативно утиче на «раубовање» овог природног ресурса, као и на укупну ефикасност и конкурентност пољопривреде).
- Изразито рурална структура становништва и просечно мали земљишни ресурси по пољопривреднику.
- Слаба изграђеност прерађивачке индустрије која користи сировине пољопривредног порекла у Општини Житиште.
- Недовољна подршка развоју пољопривреде од стране државе развоју пољопривреде. Потребно је издвојити више средстава за повољније кредитирање развоја пољопривреде, унапређење квалитета производа и процеса, увођење ISO стандарда, субвенционирање наводњавања, премирање органске производње и обновљиве енергије.

МОГУЋНОСТИ

Могућности развоја агрокомплекса Општине Житиште су:

- Уређење земљишних површина. (Комасацијом пољопривредног земљишта створили би се елементарни услови за снижавање трошкова производње и повећање њене економске ефикасности),
- Повећање површина у наводњавању. (Стварање повољнијих економских услова за наводњавање ће омогућити већу и стабилнију производњу, боље коришћење земљишта и развој сточарства и повртарства)
- Успостављање и развој пољопривредне саветодавне службе. (Пољопривредна саветодавна служба је институција која се бави имплементацијом аграрне политике у праксу. Она представља непосредну везу државе и пољопривредних произвођача. Основни циљ јој је усклађивање циљева сељака и циљева државе. Инвестиција у развој саветодавства ефектуираће се кроз производни и економски развој пољопривреде)
- Формирање државног експерименталног добра, технолошког парка и (или) инкубатора за развој агробизниса на државном земљишту и са домаћим стручњацима уз помоћ Покрајинских органа, научних и образовних институција у земљи или иностранству.
- Интензивирање биљне производње променом структуре производње (смањењем учешћа жита, а повећањем учешћа индустријског биља, поврћа и семенске производње) и већим улагањем у поједине линије производње (поштовање пуне, а не редуковане технологије производње) омогућиће постизање бољих производних и економских ефеката.
- Могућности бољег коришћења земљишта кроз пострну и накнадну сетву. (Применом наводњавања и одводњавања обезбеђују се услови за боље коришћење земљишта у више сетви и жетви годишње. Тиме се повећава обрт капитала у пољопривреди, повећава интензивност пољопривредне производње, ефикасније користе расположиви фактори за производњу (средства механизације, радна снага), смањују трошкови производње по јединици производа и повећава економска ефективност и ефикасност).
- Интензивирање сточарске производње. (Повећање броја и интензивирање улагања у говедарство, свињарство, овчарство и живинарство доприносе интензивирању укупне пољопривредне производње).
- Развој мултифункционалне производње (Сем за производњу хране, пољопривредни ресурси Општине Житиште могу се ефикасно користити за развој агро-еко туризма (сеоски туризам, сеоске туристичке манифестације, бањски туризам, риболовни и ловни туризам), угоститељство (салашарског типа, свежа-здрава храна, итд), производња енергије (еолска, термална, обновљиви ресурси).
- Помоћ Општине, кроз пореску и фискалну политику, и стимулисање инвестирања у капацитете за прераду (нарочито малих и средњих предузећа у агробизнису). На тај начин би се кроз повећани обим коришћења капацитета прераде повећала ефикасност (кроз ниже трошкове по јединици производа), а кроз повећање укупног обима производње и ефективност. Позитивни ефекти манифестоваће се и у развоју примарне пољопривредне производње и већем запошљавању.
- Развој МСП у области занатске прераде пољопривредних производа. (Већа сељачка газдинства требала би кроз развој предузетништва да повећају степен

финализације сопствених производа (винарије, зимница, сушени производи, угоститељство).

- Развој агро-еко туризма. Сем за производњу хране, Житиште има изврсне услове за развој агро-еко туризма (сеоски туризам салашарског типа, риболиовни туризам, свежа-здрава храна, итд),
- Интеграција производње, прераде и пласмана кроз задругарство, ситним произвођачима обезбеђује повећање ефикасности у домену производње, прераде и наступа на тржишту.
- Успостављање ISO стандардизације и побољшање квалитета производа. (Унапређење квалитета и сертификација ISO стандарда је неминовност у развоју агропривреде, не само због могућности пласмана и извоза, већ и због унапређења сопственог пословања)
- Значајан сегмент у будућем развоју агрокомплекса биће и производња обновљиве енергије. У том смислу треба размишљати о инвестирању у рафинерије за производњу биодизела, што би поспешило и интензивирало производњу уљаних култура, кукуруза и дурум пшенице, за које се очекује раст цена на светском тржишту,
- Већа производња уљаних култура и култура за производњу биодизела. (Значајан сегмент у будућем развоју агрокомплекса биће и производња обновљиве енергије)
- Унапређење производње лековитог и ароматичног биља (За развој овог сегмента постоје природни услови и капацитети за прераду и тржиште. Потребан је јачи маркетиншки наступ)
- Развој органске и еколошке производње (и за ову производњу постоје објективни услови и тржиште. Потребна је значајнија подршка државе).

ОГРАНИЧЕЊА

Присутна ограничења у реализацији развојних могућности пољопривреде Општине Житиште су:

- Недостатак сопствених реалних инвестиционих средстава за развој,
- Негативни утицаји из окружења на које Општина нема утицај (квалитет воде у каналима и реци).
- Недовољна помоћ државе развоју пољопривреде (премије, извозне стимулације, повољни кредити).
- Недостатак квалитетних извора средстава за стратешке инвестиције (комасацију, наводњавање), развој и функционисање пољопривреде.
- Непостојање или неадекватност законске регулативе (задругарство, денационализација, наслеђивање, коришћење земљишта, статус државног земљишта).
- Непостојање пољопривредне саветодавне службе, научних и образовних институција.
- Спор обрт капитала у пољопривреди.
- Недовољан утицај институција на развој (пољопривредно саветодавство, образовање у домену фарм менаџмента).

5.4 Стратегија развоја пољопривреде општине Житиште

5.4.1 Дефинисање стратешких циљева развоја агрокомплекса

Стратешки циљеви развоја агрокомплекса Општине Житиште су:

- Повећање пољопривредне производње. (Већи приноси свих усева, развој воћарства и повртарства, већа заступљеност индустријског биља, поврћа и семенске производње).
- Боље коришћење природних ресурса, пре свега применом наводњавања и одводњавања, што би подстакло интензивирање структуре производње и боље коришћење земљишта.
- Коришћење дела пољопривредних ресурса за мултифункционалну пољопривреду (агро-еко туризам, еко-производња и производња обновљивих извора енергије), у циљу повећања економске ефикасности и ефективности агрокомплекса.
- Рационалније дугорочно коришћење државног пољопривредног земљишта и повећање запослености у Општини, формирањем експерименталног добра и пољопривредне саветодавне службе у Општини,
- Повећање интензивности и заступљености сточарске производње до нивоа еколошког оптимума заступљености стоке.
- Виши ниво финализације пољопривредних производа у сопственим прерађивачким капацитетима или капацитетима у непосредном и посредном окружењу.
- Повећање прерађивачких капацитета за прераду пољопривредних производа.
- Развој МСП у агрокомплексу у циљу повећања финализације пољопривредних производа и бољег запошљавања.
- Стварање услова за интеграцију сељачких газдинстава кроз задругарство, што би повећало ефикасност и конкурентност агрокомплекса.
- Развој руралних средина у економском, образовном и културном погледу (у чему би значајну улогу требало да има пољопривредна саветодавна служба и друге образовне институције).
- Побољшање услова за живот на селу (уређење депонија, отпадних вода, побољшање друштвеног стандарда).

5.4.2 Дефинисање саме стратегије (мера и начина за реализацију стратешких циљева)

Најзначајнији услови и подстицајне мере за развој агробизниса у Општини Житиште су:

- Стимулација изградње и коришћења система за наводњавање.

- Стимулација и повећање инвестирања у рурална подручја.
- Уређење и оптимално коришћење земљишног фонда.
- Уређење инфраструктуре и развој установа у руралним подручјима.
- Покрајинске, инвестиције локалне самоуправа и заинтересованих привредних субјеката и научних и образовних институција у формирање пољопривредне саветодавне службе, експерименталног добра и (или) технолошког парка на државном пољопривредном земљишту (у складу са чланом 61, Закона о пољопривредном земљишту, Сл. гласник РС, бр.62/2006), уз запошљавање незапослених стручњака у Општини.
- Развој институција за развој малог агробизниса и предузетништва.
- Едукација руралног становништва.
- Развој пољопривредног саветодавства и задругарства.

И поред изузетних водних ресурса у Општини Житиште, њихов степен искоришћености је изузетно мали. Један од најзначајнијих разлога за њихово минимално коришћење (поред квалитета воде) лежи у економским условима за њихову експлоатацију.

Услуге јавног предузећа за водопривреду су непримерено скупе за пољопривреду, у односу на квалитет који јој пружају. И поред изграђености примарне каналске мреже, експлоатација водних ресурса за потребе пољопривреде је симболична. Републички и покрајински фондови за развој пољопривреде требало би значајнија кредитна средства, под повољним условима да усмере у набавку опреме и системе за наводњавање, фискална политика требало би да пореским ослобађањима стимулише газдинства која користе системе за наводњавање, а из аграрног буџета требало би и регресирати услуге водопривредних предузећа газдинствима која користе водне ресурсе за наводњавање.

Стимулативне мере, које би побољшале инвестирање у рурална подручја биле би ослобађање или смањење доприноса за запошљавање у руралним срединама, повољнија пореска и кредитна политика, финансијски подстицаји развоја агробизниса од стране државе, републике и локалне самоуправе.

Уређење земљишног ресурса и рационално коришћење земљишног фонда је у данашње време један од најважнијих проблема пољопривреде Војводине. Ипопштавање државног земљишта из пољопривредних предузећа у процесу приватизације, недоношење Закона о реституцији државног земљишта, по општинама изазвали су велике проблеме и штете по пољопривреду.

Ублажавање негативних последица, нестручних, политичких и краткотрајних интереса државних институција, како на нивоу Министарства пољопривреде, тако и локалне самоуправе, могуће је уколико би се државно пољопривредно земљиште користило у едукативне, научне и експерименталне сврхе. Дугорочно посматрано, ефекти овакве политике према пољопривредном земљишту били би неупоредиво већи од краткорочног „рентирања“ овог привредног ресурса.

За привредни развој руралних подручја значајан развој инфраструктуре и установа (путева, водоводне и канализационе мреже, телекомуникација, вртића,

школа, банака, спортских терена и игралишта, културних и других установа). У овом сегменту значајни извори могу бити из страних повољних кредита и донација.

Државно пољопривредно земљиште, као национални ресурс, треба да представља основу за приоритете у Државном инвестиционом плану Србије. То значи да би Србија, као што улаже у развој планинарског туризма, инвестирањем у жичаре и уређење терена за скијање, требало да улаже у оптимално коришћење свог пољопривредног земљишта, кроз развој пољопривредних предузећа, експерименталних станица, научних института, туристичких атракција и других, профитабилних начина мултифункционалног коришћења пољопривредног земљишта.

Посебну улогу у развоју малог бизниса и предузетништва свуда у свету имају институције. Када је у питању агробизнис, значајне инвестиције су технолошки паркови, гаранцијски фондови и саветодавне институције за развој агробизниса.

Привредни развој руралних подручја мора бити праћен општим друштвеним развојем, односно општом едукацијом руралног становништва и едукацијом у техничком, технолошком, образовном, културном, еколошком, и не на последњем месту, економском смислу.

За опстанак и развој сељачких газдинстава од посебног су значаја даљи развој задругарства и пољопривредног саветодавства, као установе, која у интересу пољопривреде треба да усклади циљеве државе и циљеве сељака и буде институција за имплементацију аграрне политике.

Прерађивачка индустрија и развој малих и средњих предузећа у агробизнису су најзначајнији замајак развоја примарне пољопривредне производње. У оним делатностима прехрамбене индустрије, који улажу у своју сировинску основу (млекаре, шећеране, уљаре, сојара), последњих година приметан је раст пољопривредне производње, али и степен коришћења капацитета прераде. Прехрамбена индустрија треба да унапреди своју технологију прераде, примени ISO стандардизацију и унапреди квалитет производње и производа, као и да више инвестира и утиче као интегратор у своју сировинску основу. На тај начин, повећаће степен коришћења својих капацитета, побољшати квалитет производа и значајно повећати своју ефикасност и конкурентност на светском тржишту. Развој прехрамбене индустрије позитивно ће утицати и на развој примарне пољопривредне производње, као њене сировинске основе.

Развој МСП у области занатске прераде пољопривредних производа (већа сељачка газдинства требала би кроз развој предузетништва да повећају степен финализације сопствених производа (зимница, сушени производи, сувенири, угоститељство)). Развој малих и средњих предузећа требало би да буде кооперативан и конвергентан са прехрамбеном индустријом, еколошком производњом и развојем туризма. Интеграција производње, прераде и пласмана кроз задругарство и развој МСП, ситним произвођачима обезбеђује повећање ефикасности у домену производње, прераде и наступа на тржишту. За развој МСП, неопходна је помоћ и локалне самоуправе, кроз пореску и фискалну политику. На тај начин ће се кроз повећани обим коришћења капацитета прераде повећати ефикасност (кроз ниже трошкове по јединици производа), а кроз повећање укупног

обима производње и ефективност. Позитивни ефекти манифестоваће се и у развоју примарне пољопривредне производње и већем запошљавању.

АНЕКС

Анекс 1. Структура земљишних капацитета према начину коришћења и организационим облицима у Општини Житиште у периоду 2000-2005. година

Категорија	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Укупно							
Пољопривредно	47.603	49.332	49.333	47.420	47.696	47.639	47.469
Оранице и баште	45.225	47.169	47.309	45.126	45.394	45.287	45.404
Жита	29.780	32.771	32.112	28.287	28.702	27.018	
Индустри. биље	10.304	8.253	9.005	12.675	11.232	11.601	
Поврће	894	727	744	760	754	682	
Крмно биље	3.251	3.191	3.095	2.918	3.249	3.603	
Воћњаци	210	207	156	207	195	183	205
Виногради	42	34	38	38	33	31	89

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Ливаде	819	620	622	625	650	520	431
Пашњаци	1.111	1.106	1.011	1.125	1.125	1.192	1.163
Рибн. трст. и баре	196	196	197	299	299	426	177

Сељачка газдинства

Пољопривредно	32.933	33.890	33.350	31.747	32.211	32.393
Оранице и баште	31.684	32.632	32.172	31.244	31.651	31.776
Жита	22.188	24.508	23.837	20.963	21.372	20.223
Индустри. биље	5.650	4.444	4.595	6.757	6.488	6.772
Поврће	891	724	741	760	754	682
Крмно биље	2.913	2.851	2.853	2.758	2.936	2.984
Воћњаци	204	198	147	204	189	183
Виногради	42	34	38	38	33	31
Ливаде	115	143	110	56	187	168
Пашњаци	837	832	832	156	114	198
Рибн. трст. и баре	51	51	51	49	37	37

Пољопривредна предузећа и задруге

Пољопривредно	14.670	15.442	15.983	15.673	15.485	15.246
Оранице и баште	13.541	14.537	15.137	13.882	13.743	13.511
Жита	7.592	8.263	8.275	7.324	7.330	6.795

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Индустри. биље	4.654	3.809	4.410	5.918	4.744	4.829
Поврће	3	3	3	0	0	0
Крмно биље	338	340	242	160	313	619
Воћњаци	6	9	9	3	8	0
Виногради	0	0	0	0	0	0
Ливаде	704	477	512	569	463	352
Пашњаци	274	274	179	969	1011	994
Рибн. трст. и баре	145	145	146	250	252	389

Анекс 2. Површине, приноси и укупна производња значајнијих ратарских усева у Општини Житиште

Година	Укупно			Сељачка газдинства			Предузећа		
	Површ	Прин	Произво	Површ	Прино	Произво	Површ	Прин	Произво
	.	ос	д.	.	с	д.	.	ос	д.
	(ха)	(т/ха)	(т)	(ха)	(т/ха)	(т)	(ха)	(т/ха)	(т)
Пшеница									
2000.	9.989	3,40	33.906	5.943	3,35	19.908	4.046	3,46	13.998
2001.	12.312	3,99	49.066	7.947	4,01	31.867	4.365	3,94	17.199
2002.	13.038	2,84	37.080	9.063	2,78	25.194	3.975	2,99	11.886
2003.	11.166	2,17	24.244	7.335	2,01	14.743	3.831	2,48	9.501
2004.	9.949	4,80	47.752	6.422	4,47	28.708	3.527	5,40	19.044

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2005.	8.612	4,11	35.359	5.227	3,98	20.803	3.385	4,30	14.556
-------	-------	------	--------	-------	------	--------	-------	------	--------

\bar{X}	10.844	3,55	37.901	6.990	3,43	23.537	3.855	3,76	14.364
-----------	--------	------	--------	-------	------	--------	-------	------	--------

Кукуруз

2000.	17.110	3,40	58.250	14.562	3,33	48.490	2.548	3,83	9.760
-------	--------	------	--------	--------	------	--------	-------	------	-------

2001.	17.295	5,03	86.989	14.587	5,05	73.666	2.708	4,92	13.323
-------	--------	------	--------	--------	------	--------	-------	------	--------

2002.	15.163	3,51	53.219	12.758	3,44	43.886	2.405	3,88	9.333
-------	--------	------	--------	--------	------	--------	-------	------	-------

2003.	15.057	2,81	42.341	12.444	2,72	33.848	2.613	3,25	8.493
-------	--------	------	--------	--------	------	--------	-------	------	-------

2004.	15.638	5,26	82.187	12.898	5,04	65.005	2.740	6,27	17.182
-------	--------	------	--------	--------	------	--------	-------	------	--------

2005.	13.087	7,19	94.060	10.763	7,15	76.958	2.324	7,36	17.102
-------	--------	------	--------	--------	------	--------	-------	------	--------

\bar{X}	15.558	4,53	69.508	13.002	4,46	56.976	2.556	4,92	12.532
-----------	--------	------	--------	--------	------	--------	-------	------	--------

Шећерна репа

2000.	732	19,00	13.903
-------	-----	-------	--------

2001.	1.022	38,54	39.386
-------	-------	-------	--------

2002.	961	23,73	22.805
-------	-----	-------	--------

2003.	1.480	21,50	31.811
-------	-------	-------	--------

2004.	784	42,05	32.969
-------	-----	-------	--------

2005.	1.083	44,78	48.492
-------	-------	-------	--------

\bar{X}	1.010	31,6	31.561
-----------	-------	------	--------

Сунцокрет

2000.	5.880	1,67	9.818
-------	-------	------	-------

2001.	5.400	1,88	10.153
-------	-------	------	--------

2002.	6.226	1,82	11.332
-------	-------	------	--------

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2003.	9.080	1,97	17.886
2004.	8.943	2,45	21.910
2005.	8.870	1,82	16.142
\bar{X}	7.400	1,94	14.540

Пасуљ

2000.	153	0,64	98
2001.	168	1,26	212
2002.	180	0,58	104
2003.	208	0,40	83
2004.	205	0,73	150
2005.	133	3,87	514
\bar{X}	175	1,25	194

Луцерка

2000.	3.193	4,62	14.752
2001.	3.100	5,25	16.281
2002.	3.010	4,71	14.181
2003.	2.820	4,44	12.517
2004.	3.100	5,15	15.962
2005.	3.235	5,65	18.280
\bar{X}	3.076	4,97	15.329

Анекс 3. Кретање концентрације сточарске производње у Војводини

Категорија	Година						Просек	Стопа промене
	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.		
Број говеда на 100 ха обрадиве површине	13	13	13	13	13	13	13	1,00
Број свиња на 100 ха ораница	96	89	79	83	84	75	84	-4,82
Број оваца на 100 ха пољопривредне површ.	8	8	8	9	11	11	9	6,58
Број живине на 100 ха ораница	444	417	415	395	363	462	416	0,80

ВИ. ЖИВОТНА СРЕДИНА

6.1 Стање животне средине у општини Житиште

6.1.1 Микроклима - квалитет ваздуха

Клима на подручју општине је континентална са великим годишњим колебањима температуре. Уз адекватно озелењивање (дрвореди, травњаци) у свим насељима се може постићи повољна микроклима која одговара биоликатошком комфору становништва.

Насеља општине Житиште не припадају градовима који су типични по емисијама аерозагађивача, мада аграрна околина, неки видови индустрије, као и видови унутрашњег и транзитног саобраћаја доводе до периодичних загађења ваздуха. Стање аерозагађености је потпомогнуто тиме што неке улице нису асфалтиране односно немају тврду подлогу, као и несразмерном заступљеношћу градског зеленила која би могла значајно да разблажи аерозагађеност унутар града. У ванградским срединама, као и у сеоским насељима недостатак ветрозаштитних појасева утиче на повећање нивоа еолске ерозије а самим тим и на повећање количина аероседиментата у ваздуху.

У насељима Бачке и Баната, обично због неадекватног чишћења улица, као и због нерешених комуналних проблема, недовољно изграђене инфраструктуре, слабо формираних зелених појасева врло често се јавља оптерећење ваздуха. У зимском периоду потенцијално загађење зависи од ефикасности грејања и врсте енергената. Изградњом гасовода загађење од ложења се такође смањује, пошто гасовод и број прикључака указују на смањење аерозагађење у зимском периоду. Од обично најчешће праћених параметара НОх и СО₂ и таложене материје се у Житишту као ни у осталим насељима не прате.

Проблем у вези аерозагађења претстављају емисије неугодних мириса од кафилерије компаније «Агрожив Ууко» Житиште. То потврђује и чињеница да је преко 200 грађана потписало и доставило петицију због иритирајућих мириса и проблема са кафилеријом компаније.

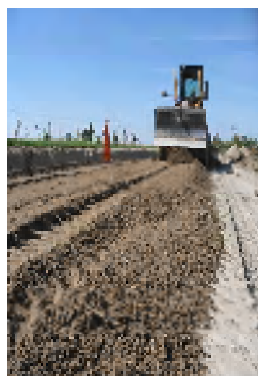
У циљу што бољег праћења стања квалитета ваздуха, постављен је мониторинг, послови су поверени Био-еколошком Центру из Зрењанина. С обзиром на немогућност констатовања иритирајућих мириса неком од постојећих метода, основана је и органолептичка комисија која бележи свакодневну ситуацију на терену.

Компанија «Агрожив Ууко» Житиште израдила је пројекат реконструкције кафилерије истоимене компаније чија реализација је отпочела, решен је проблем Бридових-пара, додат у рад још један деструктор, урађена реконструкција крова и застакљивање прозора, реконструкција дела цевовода, побољшана канализациона мрежа, све ово даје прве резултате.

Аерозагађење је успостављено и на основу петиција грађана у Вишњићеву где један део домаћистава повремено користи гуме и пластику као огревни материјал чији дим приликом сагоревања може да има канцерогено дејство.

Утицај недовољно изграђених коловоза као и банкина у знатној мери може да утиче на повећање количина аероседимената у ваздуху. Врло често се за време кишног периода аутомобили, теретњаци паркирају поред пута формирајући блатњаве јаруге. У сушном периоду те површине полако се суше, дробе се и под утицајем ветра у виду прашине се разносе оптерећујући ваздух. У том циљу је неопходна изградња банкина, јер се на тај начин ограничава паркирање поред путева, а и одржавање травнатих површина је ефикаснија.

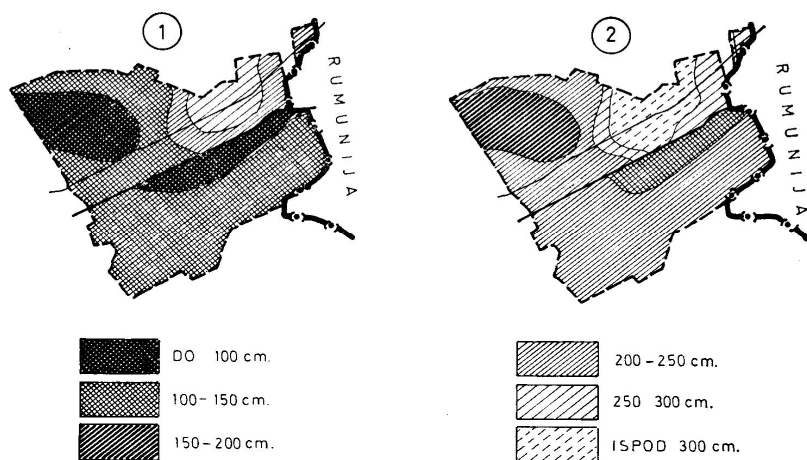

6.1.2 Подземне воде – водоснабдевање становништва и квалитет пијаће воде

Стање квалитета постојећих вода, како површинских, тако и подземних (пијаћих) представља велики проблем, с којим се суочавају грађани општине Житиште.

Просечна дубина *фреатске* издани се налази на 2,23м испод топографске површине. Најплића је у мају (1,52м) и у априлу (1,62) а након тога се повећава до октобра када су вредности дубина највећи 2,85м. После тога издан расте до маја.

Слика 1. Ниво фреатске издани у општини

Извор:Томић, 1983

			ства (%)	
Торак	1281	Водовод у изградњи, на мини водоводе прикључена сва домаћинства	100	3235
Б. Карађорђево	948	920 прикључака, мини водоводи 11 изворишта воде.	97	2550
С. Итебеј	1081	1000 прикључака централни водовод.	92,5	2547
Н. Итебеј	565	460 домаћинства, мини бунари 230 изворишта воде.		1454
Житиште	1021	Централни водовод и мини бунари 30;70%	30,70	3330
Честерег	523	Централни водовод	100	1470
Р. Тополовац	466	466 домаћинства, централни водовод.	100	1487
Банатски Двор	459	200 прикључака	43,57	1278
Међа	517	Мини бунари	0	1199
Б. Вишњићев	136	Мини бунари	0	375
Торда	778	Мини бунари	0	1791
Хетин	386	Мини Бунари	0	799
Укупно	8161			21561

Извор: подаци општине

Табела бр.2: Збирни преглед резултата физичко-хемијских анализа исправности пијаће воде из водовода у Општини Житиште, у 2006 години

	Број узорака	Неисправних узорака	Проценат неисправних узорака
Честерег	11	11	100
Банатски Двор	11	11	100
Житиште	13	13	100
Равни Тополовац	13	13	100
Банаско	9	9	100

Карађорђево

Међа	11	11	100
Банатско	13	13	100
Вишњићево			

Извор: Завод за јавно здравље, Зрењанин, 2007.

**Табела бр.3. Збирни преглед резултата физичко-хемијских анализа исправности
пијаће воде из водовода у Општини Житиште, у 2006 години**

	Број узорака	Неисправних узорака	Проценат неисправних узорака
Честерег	11	5	45,45
Житиште	13	3	23,08
Равни Тополовац	13	7	53,85
Банатско	10	3	30
Карађорђево			

Извор: Завод за Јавно здравље Зрењанин, 2007.

Утврђено је и присуство арсена у неким извориштима и то у Српском Итебеју, Торди и Хетину. Отварањем нових изворишта и изградњом водоводне мреже у свакој месној заједници понаособ овај проблем би био решен. У протеклих пар година изграђен је водовод у Житишту, Банатском Двору, а у току је израда пројектне документације за Торак. Реконструисана су и обновљена изворишта у Честерегу.

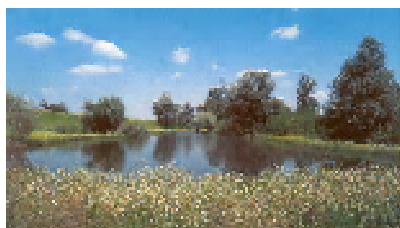
Један од проблема је река Стари Бегеј као и Канал Бегеј. Три четвртине водотока простиру се на територији општине Житиште. Овај водоток повезује општину са суседном Румунијом, а својим даљим водотоком преко система канала Дунав – Тиса – Дунав, Бегеј повезује Житиште са делом европских земаља, и као такав представља значајан фактор за развој привреде општине. Нажалост увођењем прљавих технологија у земље у транзиту што подразумева и суседну Румунију, која поседује извесне индустријске објекте чије се отпадне воде директно изливају у Бегеј, као и фекалне канализације неких румунских насеља, врло често долази до загађења водотока реке Бегеј и Канала Бегеј са великим помором риба. Задња катастрофа с незавидним епилогом помора рибе десила се у августу, затим у септембру 2004. године, с видним помором живог света у њему. Због наведене проблематике као и оспособљавања Канала Бегеј за пловност у сарадњи с холандском владом израђена је студија изводљивости реконструкције и рехабилитације Канала Бегеј. У оквиру овог пројекта реално би било започети билатералну сарадњу о валоризацији стања загађивача на токовима двеју река. Очекује се да приступом Румуније ЕУ законодавство ове земље уведе строжију контролу против емисија отпадних вода у површинске токове. Наравно ове

промене ће још потрајати пошто се изградња канализационе мреже у насељима узводно од границе одвија споро.

Квалитет воде Старог Бегеја почетком осамдесетих година после уласка у нашу земљу код профила у Хетину било је стално загађено. Биолошка потрошња кисеоника (БПК₅), хемијска потрошња кисеоника (ХПК) из КМн0₄ припадало категорији 4 или је био ван класе (ВК). Бактериолошки, воде су припадале 3 категорији што је у то време указало на јако загађење. Сумарни бонитет се кретао на нивоу „ВК“ у одосу на захтевану категорију. Ситуација на Пловном Бегеју је била слична оној на Старом Бегеју. Садржај фенолних материја се кретао у оквиру МДК 3-4 класе, а садржаји нитрита и амонијака су се кретале такође у оквиру 3-4 класе а бактериолошки налаз је показо ВК стање и код Старог Итебеја и код Ечке.

Тренутну ситуацију је могуће пратити само на основу извршених анализа за квалитет воде Пловног Бегеја на основу вршене анализе код Српског Итебеја, Отелека и Клека у периоду 2002–2006. Установљена је карактеристична ниска концентрација кисеоника, значајне концентрације детергената (0,200мг/л), као и појава пене на површини воде и појава непријатног мириса. Концентрација јона амонијума, и фосфата је такође било изнад МДК. Године 2004 и 2005 неколико пута је дошло и до помора рибе.

Река Бегеј

Угинуће рибе у реци Бегеј

Анализом отпадних вода «Агрожив Јуко» Житиште, утврђено је да је вода ван класе према уредби о класификацији вода (Сл.лист СФРЈ 6/78). Те воде се преко канала директно уливају у канал Бегеј. Због промене водостаја и регулисања нивоа воде у Каналу Бегеј, високог нивоа подземних вода и технички лошег положаја овог канала врло често долази до разливања ове индустријске воде по баштама индивидуалних кућа које се налазе на ободу овог канала, с обзиром да он пролази кроз део насеља Житишта и улива се у реципријент на обали Бегеја. Уз саму обод насеља, где врло често плави околне њиве, због наведеног проблема, у сарадњи с компанијом «Агрожив Јуко» Житиште, из средстава прибављених путем конкурса од Покрајинске владе, започела је изградња црпне станице која би регулисала ниво воде у реципријенту с којим би се повезала и мрежа канала за одвод атмосферских вода и тако делимично решио проблем високих надземних вода у самом насељу.

Без обзира на постојање пречиштача за воду унутар индустријског постројења (примарно пречишћавање) у самој компанији, талог који се налази у таложницима се не одлаже по прописима већ се депонује у свом кругу фабрике на површини од

неколико хектара већ десет година. Овако загађено земљиште представља велики проблем за саму човекову окоину и здравље људи као и сав остали живи свет у његовом окружењу. Планира се израда анализе утицаја на човекову окоину а касније и пројекат санације ових површина.

Пошто се европска пракса у вези речног транспорта поставила у нова начела, поново се покрећу раније могућности речног саобраћаја, а стварање нових је у току. Циљ програма под називом "Рехабилитација канала Бегеј" је поновна изградња система речних путева који су ван употребе и који не функционишу. Потребно је обновити или заменити уставе, ишчистити корита, а на неким деловима речних деоница стање корита не одговара условима пловидбе. Ове радове потребно је извршити.

Nezagadjene vodene површина (bare Житиште)

За остале површинске водене површине (мелиорациони канали, мртваје, језера) нема поузданих података упркос томе што би њихов квалитет могао да укаже на присуство хемикалија на пољопривредним површинама, односно на остале загађености. –

6.2 Биљни покривач –животињски свет, зелене површине

Водена површина Језерце код Житишта (Јато лабудова и лиска)

Природни биљни покривач се карактерише оскудном степском вегетацијом, у насељима су карактеристичне алохтона вегетација. На обали канала и реке постоје дрвореди тополе. Пошто је 85% површине општине обрадива површина коровска

вегетација и ситна дивљач се прилагодио тим вегетационим условима (јаребице, фазани, зец а од крупне дивљачи срна).

Парк Житоште

5.2.1 Пошумљавање деградираног и оголеог земљишта

Реализована су два пројекта озелењавања ветробранских појасева поред прилазних путева на подручју Општине Житиште, на потезу Житиште–Зрењанин, Житиште Равни Тополовац и потез око компаније «Агрожив Ууко» око кланице с кафилеријом. Том приликом засађено је 12.725 од планираних 14.675 садница багрема, тополе, клона М1 и сибирског бреста. Упоредо с овим реализовано је планско озелењавање месних заједница, паркова и ловних подручја, годишње седам-осам хиљада садница с успешношћу опстанка од око 60%.

Највећи проблем јавља се у виду одрживости ових засада. Недостатак финансијских средстава за одржавање засада решено је уз помоћ Еко-покрета „Бегеј Св.Ђорђе“, Житиште, школе, Месних заједница, ловачких и риболовачких друштава.

6.3 Комунална инфраструктура која усмерава квалитет животне средине

6.3.1 Изграђеност гасне мреже, структура потрошача

На територији Општине Житиште дистрибутер природног гаса је ЈКСП ЕКОС – Житиште. Потрошња је заступљена доста солидно. Дистрибутивна мрежа се простире на 264 км, и рађена је у 10 месних заједница, с тим да у месној заједници Банатско Вишњићево нема ниједног потрошача. Дистрибутивна мрежа грађена је од 1998 год. Рађена је у челику и пластици – полиетилену. На територији општине изграђено је 5.026 прикључака од чега је тренуто активно 4.041 потрошача по задњем попису. Количина утрошеног гаса 2006. године била је 4,5 милиона м³, а

просечна потрошња гаса на територији општине у последњих 5 година је око 5,6 милона м³ на годишњем нивоу. Најоптерећенији месец или месец са највећом потрошњом гаса је јануар са просечном потрошњом од око 800.000 м³. Што се тиче реализације и дистрибуције гаса, мрежа има довољно капацитета да испоручи гаса за још 1.000 нових прикључака, али ни са овим бројем степен реализације неће бити максимално искориштен, тј. капацитети неће бити максимално оптерећени. Садашњи капацитети су оптерећени са око 70%. На територији Општине Житиште у некој перспективи јесте и гасификација осталих насељених места Торда и Банатско Вишњићево.

Потрошачи се деле на домаћинства и на правна лица или остале потрошаче (табела бр. 42). Ова категорија је подељена по новом Закону о енергетици. Што се тиче домаћинства број ових потрошача је 3.866. У остале потрошаче сврставамо сва правна лица и њихов број је 175 на целој територији општине Житиште. Сви већи индустријски потрошачи на територији везани су директно на мрежу СРБИЈА-ГАС-а и имају потписане уговоре и испоруци са њима. На дистрибутивној мрежи ЈКСП ЕКОС – Житиште један од највећих потрошача јесте Мркшићеви салаши – Српски Итебеј и Агровет. У зимском периоду највећи потрошачи су основне школе општине.

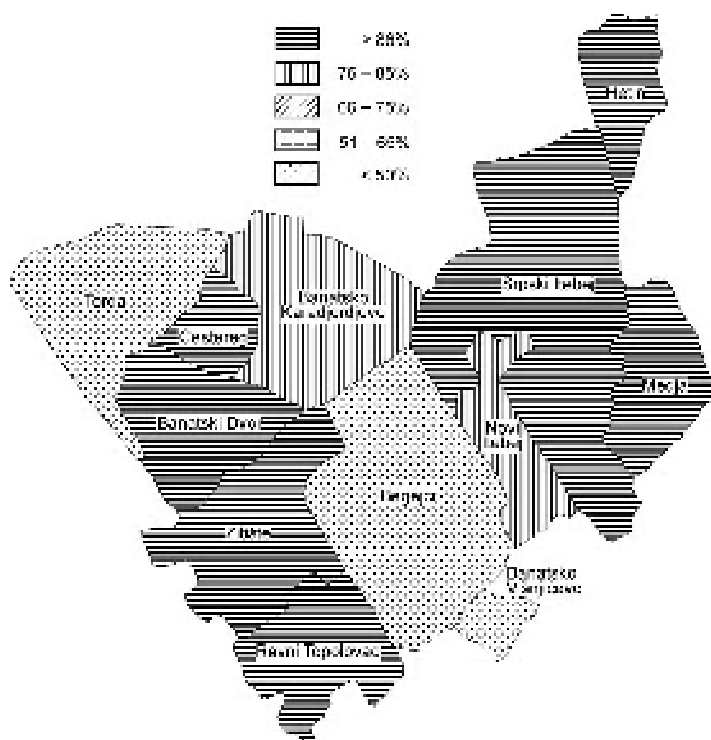
Табела бр.4: **Процент прикључака на гасовод**

Локација	Материјал	Дужина у км	Пречник ДН	Бр. Прикључака				
				Пројекат	изграђено	активно	остало	домаћинства
Торак	ПЕ	46	20-110	800	770	365	19	346
Б. Карађорђево	ПЕ	53	20-110	900	760	651	24	627
С. Итебеј	ЧЕ	25	20-125	700	640	576	27	549
Н. Итебеј	ЧЕ	22	20-125	550	450	344	14	330
Житиште	ЧЕ/ПЕ	41/2	20-125	1000	860	743	29	714
Честерег	ЧЕ	16	20-901	500	450	436	17	419
Р.Тополовац	ПЕ	20	20-110	450	437	433	13	420
Банатски Двор	ЧЕ	16	20-90	400	300	307	21	286
Међа	ПЕ	15	20-110	500	209	186	11	175
Б. Вишњићево	ПЕ	8	20-90	150	150	0	0	0
Укупно		264		5950	5026	3866	175	3866

Извор: подаци општине

Слика бр.3: Проценат прикључених домаћинстава на гасовод

Проблем са капацитетима на територији општине не постоје, један од највећих проблема јесте годиште мреже, просек старости око 18,5 год. Мерачи на мрежи су доста стари и од ове године је почело са заменом нових и баждарењем старих мерача. Проблем у некој перспективи могао би да буде то што на територији општине Житиште постоји мрежа од челика што под земљом врло брзо кородира и долази до нагризања цеви, овај проблем је решен са заштитном мером катодизације. Ова заштита се ради редовно и садашњи резултати квалитета цеви су задовољавајући. Такође један од проблема мреже јесте и цурење гаса, што се открива редовним контролама.

У Војводини је пошумљеност свега 6,7%, у општини Житиште 0,8%, а за постизање биоклиматског комфора становника по међународним нормативима требало би бити 25% површине под зеленилом. Оваква подручја са овако мало шумовитости имају смањену количину падавина, жарка лета и хладне зиме и јако изражено негативно дејство ветрова. У таквим еколошким условима је високо колебање температура и релативне влажности ваздуха, а услед огољености терена

нагло се из земљишта губи преко потребна влага за узгој пољопривредних култура, а уз то се значајно мењају микроклиматски услови животне средине. Ако се постојећем стању дода тотална небрига и стално уништавање постојећег зеленила и вештачких засада (паљење и сеча) те лоше одржавање ветрозаштитних појасева уз Бегеј, паркова и дрвореда у насељеним местима и уз путеве, из дана у дан еколошка ситуација у општини Житиште је све гора и гора. Оно мало засада што подижу добровољним радом ловци, риболовци и грађани чланови еко-покрета и љубитељи природе, је кап воде у мору.

Наведене чињенице указују на потребу повећања степена озелењавања путем подизања шумских засада на шумском земљишту на површини од 250 хектара које су без шума, а сада су пашњаци.

6.4 Одлагање комуналног смећа

Тренутна ситуација на подручју општине Житиште када је у питању сакупљање и управљање депонијама чврстог комуналног отпада носи много ризика по здравље људи и животну средину. Главни проблеми при томе су могућности загађивања водених ресурса, квалитета ваздуха и појављивање болести. Чврсти отпад се организовано сакупља само у 4 насељена места и то (Торак, Житиште, Равни Тополвац и Честерег). Постојеће комунално предузеће за сакупљање смећа користи контејнере којих нема довољно, отпад се пакује у неадекватне посуде, најлон џакове лошег квалитета, што условљава одлагање и просипање смећа на неодговарајућим местима.

Општина Житиште има дванаест насељених места а такође и дванаест званичних депонија - сметлишта (површине 20,39ха) као и девет дивљих депонија (површине 12,65ха) које не испуњавају ни минималне мере заштите, које су попуњене отпадом и које одмах треба санирати, затворити и рекултивисати. Званичне депоније смећа која се могу користити још максимално 5 година, под условом да се претходно изврши санација са минималним мерама заштите биле би довољне да покрију прелазни период до комплетне имплементације и реализације рада регионалне депоније смећа у Кикинди.

Табела бр.5: Подаци о депонијама

Депонија	Дивље депоније	Површина депонија у х	Површина дивљих депонија у х	Количина отпада за 1 годину у м3	просечна количина отпада приближно у т за 1 годину
е	је	х	х		

12	8	13,55	31,21	622.210	7916,00
----	---	-------	-------	---------	---------

Извор: подаци општине

6.4.1 Начин решавања проблема постојећих и дивљих сметлишта

Општина Житиште направила је план санације постојећих дивљих депонија, (с обзиром да је њихов број велик - 36 већих, а број мањих све више расте), кренувши од насељеног места Житиште, стим што су урађени пројекти санације и рекултивације за два највећа дивља сметишта на територији општине с намером и циљем да се та сметлишта што пре санирају, рекултивишу и претворе у што повојнију животну средину. Приступило се изради пројекта санације, рекултивације затварања постојећих сметишта на основу претходне анализе утицаја на животну средину.

Реализација *Пројекта затварања и рекултивације постојећег сметлишта чврстог комуналног отпада* код циглане, завршена је уз помоћ донатора. *Пројекат затварања и рекултивације постојећег сметишта чврстог комуналног отпада* код канала није отпочело због финансијске немогућности.

6.4.2 Одржавање постојећих сметишта

Општина Житиште иако врло скромних материјалних могућности покреула је програм организованог изношења смећа преко ЈКП «ЕКОС», стим што је јавно комунално предузеће склопило уговор са Зрењанинском депонијом о одлагању отпада. У ту сврху као и за одржавање постојећих сметлишта по насељеним местима општине Житиште којих укупно има дванаест, морала би се набавити булдожер за одржавање сметлишта и возило за превоз и сакупљање постојећег отпада. Реализација је отпочела куповином возила за одношење смећа, због финансијске немогућности булдожер није купљен али сваке године општина уплати по неколико сати рада изнајмљеном булдожеру за сваку месну заједницу за чишћење дивљих и одржавање постојећих сметлишта. Циљ ове акције је што интензивније и ефикасније решавање проблема неадекватног начина одлагања и депоновања комунално отпадних материја уз рационално коришћење простора, рационално улагање средстава и постизање задовољавајућег квалитета животне средине.

6.4.3 Подаци о општини – региону за који се општина интересно определила у погледу решавања проблема одлагања отпада

Први регионални центар за одлагање чврстог комуналног отпада почео је да се гради у Кикинди пре нешто више од месец дана, а слични центри ће ускоро бити саграђени и у другим деловима Србије. Општина Кикинда је, у сарадњи са околним

општинама, конкурисала код код Фонда за заштиту животне средине и добила је новац за изградњу овог центра. Она има много различитих система какви су, на пример, систем за отпадне воде и њихово пречишћавање. Рециклажа би била један део тих активности, Нови Закон о отпаду, који се налази у скупштинској процедури и који би ускоро требало да буде усвојен даће нове смернице и могућности како практичне тако и законске, а са његовим спровођењем општина Житиште у наредном периоду доведена би на задовољавајући ниво у погледу заштите животне средине и еколошких проблема.

6.4.4 Економски инструменти за управљање чврстим комуналним отпадом – Селективно прикупљање и/или рециклажа

Општина Житиште приступа решавању проблема управљања отпадом на подручју општине у складу са важећим нормативима и законским прописима Републике Србије и у складу са Директивама Европске Уније којима се ова материја регулише. Сходно томе општина Житиште размотриће могућности и понуде више фирми које се баве отпадном привредом.

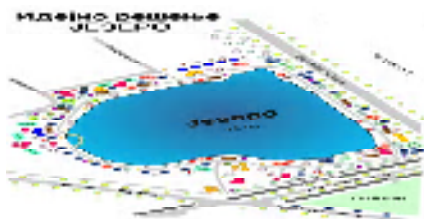
Приоритетан задатак је смањење количине отпада који се одлаже на депонију и базира се на примарној и секундарној селекцији комуналног чврстог отпада, прикупљању секундарних сировина и њиховој даљој преради.

Техничко решење са израдом пројеката за рекултивацију и санацију само дивљих депонија износило би приближно 24.000.000. дин. Решење овог проблема могло би се наћи у удруживању с другим општинама на интересном регионалном нивоу у изградњи регионалне депоније смећа која би била усклађена са европским стандардима и правилницима. Тренутно постоји позив од Општине Кикинда о прикључивању у пројекат изградње регионалне депоније смећа за десет општина које се географски граниче једна с другом, што би било најприхватљивије решење за општину Житиште.

6.5 Активности Скупштине општине на очувању околине, општи подаци о тренутном стању

У области заштите животне средине као и унапређења који подразумева санацију, ревитализацију, или обнову деградираних и загађених простора, служба се сусрела са низом проблема за чије решавање је потребно и време и инвестицује, али уједно и едукација становништва као и неких установа. Служба заштите животне средине задњих година предузела је низ активности и то:

- Израда анализа о стању појединих сегмената са становишта заштите животне средине и екологијеи пројеката.
- Делимична санација водене површине на самом улазу у житиште слика а и б

сл.а

сл.б

- Израда документације за санацију депоније у оквиру пројекта затварање и рекултивацију сметлишта комуналног чврстог отпада «Заобилазница око Житишта»
- 2007/08 реализована је садња 9800 садница
- Прибављене дела средстава за пројектно техничку документацију за привредно шумску основу
- Редовно третирање (дезинсекција) свих насељених места (третирање комараца) нешкодљивим биолошким препаратима под контролом адекватних установа АП Војводине.
- На конкурс «Јавни Радови» у партнерству са ЈКП ЕКОС –Прошла су 2 пројекта –уређивање и одржавање зелених јавних површина и ветробрана око насељених места општине Житиште.
- Обезбеђена су средства за санацију 3 дивље депоније.
- Обављени су преговори за изградњу фабрике за конгенерациску производњу енергије.
- Преговори са стратешким партнерима из земаља европске уније око решавањ прикупљања, одвожења и депоновања Чврстог комуналног отпада.
- Сарадња са екопокретима, Житиште, Српски Итебеј, Зрењанин Панонска Зора.
- Основано је удружење «Маза» за заштиту животиња (као и збрињавање паса луталица)
- Израда програма сузбијања Амброзије и дератизације Глодра.
- Акција 2007 ЗА ЛЕПШУ И ЧИСТИЈУ ВОЈВОДИНУ У ОПШТИНИ ЖИТИШТЕ
- Активно учешће у одбору за организацију Чикин феста (Чишћење, одвожење и сви проблеми са чистоћом у оквиру Феста). Сталана сарадња са ЈКП ЕКОС.
- Сарадња са Амбасадорима Животне средине.
- Сарадња са Фондом за заштиту животне средине
- Сарадња са Заводом за заштиту природе Србије – Нови Сад, који су по школама у више наврата вршили едукацију.
- Учествовање у припреми података за шесту Министарску коференцију «Животна средина За Европу» октобар 2007.
- У циљу контроле квалитета ваздуха постављен је пункт за контролу ваздуха у сарадњи са Технолошко-еколошким центром из Зрењанина.
- Служба заштите животне средине у сарадњи са републичком инспекцијом заштите човекове околине и одрживи развој и уз помоћ Покраинског

секретаријата заштите човекове околине и одрживог развоја извршила је низ контрола кафилерије која је у склопу компаније Агрожив-Панчево.

- Обављено је праћење измуљавања ободног канала који одводи отпадне воде из кланице «Агрожив Ууко» Панчево и који је један од регистрованих загађивача отпадних вода због неадекватног система за пречишћавање вода постојеће кланице

6.6 Цивилне Организације – Еко покрети

Еко-Покрет Бегеј Свети Ђорђе основан је 1998 године, броји преко петсто чланова, у своје огранке укључио је све основне школе, укупно 12, и три месне заједнице. Програм Еко-покрета «За четири године Милион садница» покушаће општину Житиште да уведе у ред Европских земаља које имају пошумљеност 25% јер тренутна пошумљеност је 0,8%. Чланови Еко-покрета организовано воде рачуна о новим засадима шума и зеленила на око 50% од укупно засађеног растиња. На иницијативу Еко-покрета основан је расадник у Банатском Карађорђеу површине 1 ха са 2 стално запослена радника. Донета је одлука о забрани паљења на зеленим површинама и о пољочуварској служби која би водила рачуна и о штети на младим засадима и њиховом очувању. На иницијативу еко-покрета и службе за заштиту човекове околине уведен је обичај да за дан венчања младенци посаде по једну садницу у локалном парку. Израђен је нацрт Одлуке о накнади за заштиту и унапређење животне средине. Сваког пролећа и јесени се иницирају радне акције «Уредимо своју месну заједницу». Постоје идејни пројекти осветљавања и уређивања шеталишта поред Бегеја у насељеном месту Житиште, чија је реализација отпочела. Еко-покрет је израдио идејни пројекат изградње рекреационе зоне око потеза јамуре на улазу у насељено место Житиште као и идејни пројекат ревитализације паркова у три месне заједнице. Поднет је захтев Покрајинском секретаријату за водопривреду и шумарство да обезбеди средства за израду пројекта шумске основе за територију општине Житиште.

Еко покрет Нови мтебеј основан 2007године броји 30 чланова.Активно учествује у садњи као и одржавању зелених површина у свом населеном месту.

6.7 Секторска SWOT анализа –

CHANCE

- Еколошки здрава средина
- Богатство природним ресурсима
- Релативно низак ниво загађења у односу на загађене средине у србији
- Сарадња са невладиним сектором
- 85% земље под ораницама(високо квалитетно обрадиво земљиште за узгој разноврсних култура) ресурси и услови за производњу здраве хране,
- Постојање тима за брзу помоћ инвеститорима и прећење стања иностраних улагача.
- Потенцијал за коришћење алтернативних горива -ветар,сунце,геотермалне енергије,воде,биогорива...

- Термоминералне воде
- Термо воде
- Близина Границе просек 33км.
- Повољан амбијент за развој малих и средњих предузећа,
- Повољни услови за развој сеоског, ловног, здравственог и спорзско-рекреативног туризма,
- Повољан амбијент за домаће и стране инвестиције
- Релативно јефтина радна снага

СЛАБОСТИ

- Неизграђеност фабрике воде-прераде воде за пиће
- Неизграђеност канализационе мреже и пречишћивача отпадне воде
- Неодржавана каналска мрежа за одвођење атмосферских вода
- Непостојање средстава и планова за експлатацију алтеноартивних извора енергије нарочито геотермалне енергије.
- Нисака пошумљеност
- Нерешен систем управљања отпадом.
- Недовољна развијеност нижих урбанистичких пројеката.
- Недостатак људских ресурса са одређеним квалификацијама,
- Мали број запослених младих кадрова,
- Недостатак едукативног садржаја за младе,
- Слаба информисаност становништва
- Недостатак квалитетних менаџера,
- Ниска еколошка култура и управљање отпадом,
- Мала лична потрошња ,

МОГУЋНОСТИ

- Доношење пакета Закона из области заштите животне средине.
- Близина земаља ЕУ
- Близина великих градова -Зрењанин -Нови Сад –Београд-Киkinда-Бечеј-Темишвар
- Прикључивање на регионалну фабрику воде
- Прикључивање и регионално решавање проблема свих врста отпада
- Стартешки приступ државе и покрајине за унапређење решавање проблема чврстог комуналног отпада
- Отварање ИПА фодова
- Израда државних стартегија по регионима
- Одрживи развој туризма
- Одрживост урбане екологије
- Адекватни законски оквири као и измена и допуна неких закона-уакон о локалној самоуправи и решавања проблема својине општине
- Приходи општине
- ДКМТ-Дунав-Киш-Мориш-Тиса сарадња земаља подунавског региона

- Заинтересованост страних инвеститора за приватизацију ЈП и ЈКП
- Повећано присуство потенцијалних кредитора
- Средњ

ПРЕТЊЕ

- Непостојање стратешких оквира на нивоу државе.
- Висок проценат финансирања партиципације општина у пројектима
- Ерозија земљишта-поплаве-пробе на нафтним бушотинама
- Неспремност државе да преузме или изда гарнцију општинама за санацију и рекултивацију дивљих и постојећих сметлишта.
- Увођење прљавих технологија у периоду транзиције

ЦИЉЕВИ

1. Усмеравање развоја и напретка **пољопривреде** (производња здраве хране) тако да штити руралну средину и дивљи свет.
2. **Ефикасна заштита животне средине** потенцирање одрживог развоја у обој области.
3. **Одрживо, решити проблем управљања свим врстама отпада** по важећим стандардима.
4. **Пошумљеност** довести на ново европски развијених земаља.
5. Дати приоритет реализацији **еколошких** , социјалних и економских циљева
6. Увести примену нових алтернативних извора енергије (кориштење био масе, енергије ветра као и хидроенергије)
7. Стављање еколошких ограничења на потрошњу природних добара, уз истовремено подстицање квалитетног развоја на нивоу заједнице, али и сваког појединца.
8. Побољшање система саобраћаја који најмање могуће утиче негативно на животну средину и здравље.
9. Искорењивање сиромаштва (социјални напредак који признаје потребе свакога, смањење нивоа социјалних разлика, одржавање стабилног економског раста и запошљавања.)

VII. ИНФРАСТРУКТУРА

При разматрању развоја инфраструктуре у општини Житиште, може се поћи од чињенице која обухвата инфраструктурне елементе у функцији превоза и транспорта, снабдевања енергентима, као и инфраструктуру у функцији водоснабдевања других урбанистичких и просторних датости. Ситуација се обрађује према статистичким подацима који су расположиви, као и на бази обављених квалитативних анализа. У том смислу, најпре је потребно дефинисати квалитативно-квантитативни аспект инфраструктуре општине Житиште.

7.1 Друмски саобраћај

Данас најзначајнији саобраћај у региону одвија се путевима, па је стога важно познавати основе стања путева у Житишту на општинском и регионалном нивоу. Када је реч о дужини и квалитету путева у општини Житиште, полазећи од статистички обрађених података за 2003. годину, стање је приказано на следећој табели:

Табела бр.1: Дужина путева у општини Житиште и Војводини 2003. године

Регија	Укупно	Свременни коловоз	Магистрални		Регионални		Локални	
			Свега	савремени оловоз	Свега	савремени коловоз	Свега	Савремени коловоз
Општина Житиште	128	119	22	22	72	72	34	25
Војводина	5901	5153	1563	1532	1799	1761	2539	1860

Република Србије, Републички завод за статистику, Општине у Србији, 2004.

Ако се изводе квантитативни закључци, тада се може рећи да је дужина путева у општини Житиште у просеку, било да се стављају у помер површина или број становника, нешто краћа у односу на ону на нивоу Војводине, када се ради о укупној дужини путева, као и дужини магистралних или регионалних путева. Једино је општина Житиште у предности када је реч о локалним путевима. То може да упути на чињеницу да је основна мрежа путева била добро постављена, али да није довољно улагано у то да њен већи део добије виши ранг односно унапреди квалитет. Као квалитативни закључци могу се извести следеће чињенице: без обзира што у односу на своју величину и број становника у општини Житиште дужина путева може сматрати задовољавајућом, то се не може речи за квалитет, јер регионални пут Житиште - Међа би могао добити особине магистралног пута; локални путеви су у лошем стању; магистрални саобраћај пролази кроз центар града; нису решени прелази преко железничке пруге, итд.

Магистрални путеви имају дужину од 22 км, регионални 72 км, а локални путеви у дужини од 34 км. Све категорије путева, изузев мањег дела локалних, поседују савремени коловоз.

Табела бр.2: Магистрални и регионални путеви на територији Војводине који су у непосредној или посредној вези са општином Житиште

Редни број	Број пута	Опис путева
Магистрални пут у општини Житиште		
	М-7	Граница Хрватске на Дунаву - Б. Паланка - Нови Сад - Зрењанин - Житиште - С. Црња - српско - румунска граница
Регионални путеви у општини Житиште		
	Р-114/1	Башаид - Торда - Б. Карађорђево - веза са Р-123 код Спског Итебеја
	Р-123/1	Бегејци - Р-123 - Житиште - М-7
	Р-123/4	Државна граница - Међа - веза са Р-123

Извор: Закон о путевима, Сл. гласник Реп. Србије, бр.46/1991

Општина Житиште има релативно повољан положај у односу на важније комуникације. Кроз општину пролази магистрални пут М-7 који води од границе према Хрватској код Бачке Паланке, затим преко Новог Сада преко Тисе повезује Банат, повезујујући Зрењанин, потом Житиште, где скреће према северу и граничном прелазу Српска Црња и наставља се у Румунији према Темишвару. Овим путним правцем Житиште спаја са Хрватском, Румунијом а потом са међународним путем Е-75. Интерно посматрано посредством овог пута Житиште повезује се са више градских центара различитих нивоа и осталих насеља, средњег и северног Баната, средње и северне Бачке, Потисја и Подунавља. Његов значај ће порасти са недавним укључивањем Румуније у Европску Унију, чиме ће општина Житиште комуницирати са две европске земље.

Нови Сад се у контанту са општином Житиште налази посредством овог међународног пута. Веза је квалитативно врло добра, будући да се једини већи град Зрењанин налази између а пролаз кроз овај град је саобраћајно добро и једноставно решен.

Према томе, Житиште у извесном смислу чини раскрсницу путева, односно налази се на рефракцијској тачци, будући да је у контакту друмске саобраћајнице и пловног тока (Пловни Бегеј и Бегејски канал). Међутим, Коридор 10 као део источног медитеранског туристичког правца налази се западно од Житишта, и са њим је повезана је поменути магистралним путем М-7. Према томе, град, ако би добио израженије туристичке атрактивне црте могао би с обзиром на удаљеност међународног пута чинити спољни део транзитне контрактивне зоне.

На територији општине Житишта постоји путна мрежа дужине преко 128 км. Кроз територију општине Житиште пролази регионални пут Р-114/1 Башаид - Торда - Б. Карађорђево - веза са Р-123 код Спског Итебеја. Други пут Р-123/1 води од Бегејаца - Р-123 - Житиште - М-7. Трећи регионални пут **Р-123/4 на територији општине повезује** државну границу са малограничним прелазом - Међом, а потом је у вези са путем Р-123. Последња поменута саобраћајница има добрих могућности да добије магистрални значај ако би Међа добила статус граничног прелаза.

Најважнији је међународни пут бр. 149 који пролази кроз Житиште, Банатски Двор, Честерег и Банатско Карађорђево. Пут код Житишта пролази преко Пловног Бегеја, а код Банатског Двора преко Старог Бегеја. Мостови преко река доста су уски и представљају уско грло у систему друмских саобраћајница.

Други по важности пут је такозвани "бегејски пут" који се одваја од центра Житишта и пролази кроз Бегејце, где се рачва на два крака. Један води према североистоку до Хетина, близу државне границе. Код Српског Итебеја, од овог пута одваја се крак до Међе. Близу овог насеља отворен је малогранични прелаз. Бегејски пут повезује и насеља у општини Сечањ.

Општина Житиште је све до прве половине осамдесетих година прошлог века била повезана са општином Сечањ макадамским путем, да би нешто касније он био асфалтиран.

Насеља у општини немају аутобуске станице. То су стајалишта. Интервали између појединих аутобуса су велики, тако да је ова врста превоза неадекватна. У том погледу је најбоље ослонити се на путничке аутомобиле.

У перспективи је да се гради пут даље према југоистоку до Потамишких насеља. Тиме би Житиште постало још значајнија саобраћајна раскрсница. Из Житишта полази и краћи асфалтни пут према Равном Тополовцу.

Захваљујући повољности географског положаја, као и близини Пловног Бегеја, мењао се значај појединих видова саобраћаја. Тако је крајем 19. и почетком 20. века железнички саобраћај био најважнији саобраћај у Житиште. Житиште је имало железнички станицу а воз је саобраћао шест пута дневно, у ванредним прликама и више пута. Укидањем пруге уског колосека од Зрењанина до Темишвара 1963. године, друмски саобраћај је постао најважнији и најразвијенији.

Због доброг географског положаја Житиште је значајна саобраћајна раскрсница Средњег Баната. Кроз Житиште пролази магистрални пут М-7, Нови Сад - Зрењанин - Темишвар. Овај пут је био најпре макадамски, да би касније био асфалтиран. Током 1975. године је реконструисан и проширен.

Мост у Житишту је армирано-бетонски друмски мост, обешен средњим тегом и противтегом распона 33м, ширина коловоза је 4,8м, пешачке стазе 0,6м и носивости око 15 тона.

У центру Житишта одваја се дуги пут регионалног карактера Р123/1 ка Бегејцима, затим Вишњићеву, Крајишнику и Сечњу, а од Бегејаца и регионални пут

P123/2 ка Итебеју и малограничном прелазу Међа. Из Житишта полази и краћи асфалтирани пут дужине 3 км према Равном Тополовцу.

На територији општине Житиште није регистровано ниједно предузеће за превоз путника а Житиште нема аутобуску станицу, већ постоје само стајалишта. Превоз путника се обавља аутобусима, путничким аутомобилима, моторима и бициклима. Октобра 2006. године отворена је једна градска линија.

Перспективе даљег развоја су одржавање и побољшање квалитета друмског саобраћаја и претварање малограничног прелаза Међа у гранични прелаз, чиме ће се извршити и нова категоризација дела регионалних путева у општини Житиште.

На територији општине Житиште од моторних и прикључних возила регистровано је 10 мотоцикала, 2.623 путничких аутомобила, 5 аутобуса, 156 теретних возила, 3 специјална возила, 2.392 трактора и 1.748 приључна возила. Регистровано је и 23 такси возила, који обављају превоз путника. Они су чланови професионалног такси удружења.

Табела бр. 3: **Регистрована моторна и прикључна возила у општини Житиште 2003. године**

Мотоцикли	Путнички аутомобили	Специјалн апутничка возила	Аутобуси	Теретна возила	Спец. Теретна возила	Радна возила	Трактори	Прикључна возила
10	2623	1	5	156	3	1	2392	1748

Република Србије, Републички завод за статистику, Општине у Србији, 2004.

Велики проблем представља паркирање возила у ужем центру насеља Житишта. Треба формирати нова паркинг места за путничка возила (100 места) у близини центра насеља. У општини Житишта није решено ни паркирање теретних возила. Паркирање теретних возила требало би решити у индустријској зони или у близини индустријске зоне.

7.2 Железнички саобраћај

Железнички саобраћај од 1979. године практично не постоји у општини Житиште. Занимљиво је да је железнички саобраћај крајем 19. и почетком 20. века био је најважнији саобраћај. Саобраћај се у том периоду одвијао пругом уског колосека. Пругу је изградио Андрија Чекоњић, а ишло је од Зрењанина до Темишвара. Од ове главне пруге одвајале су се споредне пруге које су водиле до најудаљенијих делова имања. Пруга је укинута 1963. године. Једина пруга нормалног колосека у општини била је пруга Међа - Јаша Томић - Сечањ - Зрењанин која је 1979. године укинута због нерентабилности.

7.3 Речни саобраћај

Речни саобраћај се одвија Пловним Бегејом. Последњих година дошло је до стагнације, па чак и опадања овог саобраћаја. Ово се може, објаснити тиме што

речни саобраћај захтева израженију радну снагу, двоструки утовар и истовар, доста је спор, а убрзани развој друског саобраћаја (брзина, ефикасност, рационализација), такође је утицао на овакво стање речног саобраћаја. Међутим, превелика фреквенција друског саобраћаја и пратеће последице, условили су ревитализацију речног саобраћаја. О томе треба повести рачуна и овај саобраћај активирати, поготово као начин, пораст економске сарадње са Румунијом која је ове године постала чланица Европске Уније.

Дуж овог тока постоји могућност проширења укључивања појединих места, будући да се поред Пловног Бегеја налазе Житиште, Бегејци, Нови Итебеј и Српски Итебеј и још седам насеља ван општине Житиште.

Пловидба на Пловном Бегеју, с обзиром да постоје преводнице, могућа је током читаве године сем зимског периода. Бране на Пловном Бегеју се по правилу спуштају 21. децембра, а подижу 21. марта сваке године. Дозвољена максимална брзина бродова у Пловном Бегеју износи 8 км на час. Речним транспортом на Пловном Бегеју бави се "Бродарство", погон за пловидбу предузећа Дунав-Тиса-Дунав. Речни саобраћај је раније имао већи значај, Пловним Бегејом се могу кретати бродови ширине 9 м, дужине 65 м и газа 1,7 м.

Предности речног саобраћаја у каналу су вишеструке: миран ток, стабилан водостај, безбедна дубина и чињеница да је речни саобраћај знатно јефтинији него копнени.

Раније је постојао и речни и путнички саобраћај од Српског Итебеја до Зрењанина а у Житишту је било пристаниште. Путнички саобраћај је био укинут шездесетих година 20 века. Нешто касније долажи до стагнације и опадања и теретног речног саобраћаја.

Пловни Бегеј већ дуже време се не користи за потребе саобраћаја јер је пун муља. То значи да треба извршити чићење муља и тако канал оспособити за пловидбу.

До пре деценије ипо Пловни Бегеј је спадао у врло загађене токове означен трећом и четвртом класом. Често је из суседе Румуније Бегејом долазила вода већ врло загађена. Вода је садржавала органске материје које подлежу даљој разградњи због чега је била врло мутна и неугодног мириса. Врло често је концентрација кисеоника износила 0 мг по 1 литру, посебно у јесењем периоду, што је било погубно за биљни и животињски свет.

Током деведесетих година прошлог века, због промене у економском стању Румуније, односно затварања појединих индустријских објеката, великих загађивача, дошло је до смањења загађености тако да је пловни Бегеј поново постао чистији и у њему поново има рибе, чак и оне које представљају знак високог ступња чистине.

Посебним пречишћавањем вода из Пловног Бегеја би се могла користити и за рибаке где је неопходно обезбедити нормалан развој рибе без икаквих отровних материја као што су амонијак, цијаниди, тешки метали, фенол и детерџенти.

Данас је Пловни Бегеј чист и могао би се уврстити у другу класу, самим тим и користити за купање. Током лета је Пловни Бегеј пун купача, међутим повремено

се код њих јављају мањи здравствени проблеми у виду кожных осипа, алергија и екцема.

Пројекат чишћења Бегеја од муља је урађен још 1992. године. Када би се ово реализовало, могао би се активирати саобраћај, организовати наутичке туре као саставни део тура токовима у Панонској низији, а такође би се и могли решити и други проблеми околних насеља на релацији Зрењанин - Темишвар.

Мост, дужине 73,10 и ширине 12,10 метара, ракетан два пута - 20. и 22. маја 1999. године. Претрпео је оштећења на коловозу, банкама и косинама насипа навоза на мосту; оштећени су и попуцали крилни зидови, два од осам главних носача; покидане су ПТТ и друге инсталације. У организацији Дирекције за обнову земље, санацију је изводило грађевинско предузеће “Банат” из Зрењанина. Пуштен је поново у саобраћај 29. октобра 1999.

Тренутно су вода и седименти у каналу загађени. Загађујуће материје су углавном последица наглог развоја индустрије и пољопривреде у Темишвару и румунском делу Баната након 1945. године. Индустрија неопходних постројења за прераду отпадних вода није пратила развој привреде што је довело до погоршања квалитета воде и пораста количине загађеног седимента, односно муља.

У делу Пловног Бегеја од Клека до румунске границе постоје следећи хидротехнички објекти:

1. Две преводнице и уставе (изграђени 1910. и 1912. године)

- Клек (укључујући и додатну комоу изграђену током шездесетих година прошлог века) – Итебеј.

2. Четири друмска моста који повезују насеља:

- Житиште – Банатски Двор,
- Бегејци – Нови Итебеј,
- Нови Итебеј (Бикиш),
- Стари Итебеј – Међа,

3. Пет пумпних станица које се налазе на северној обали Бегеја.

Тренутно је максимално дозвољен протицај кроз Канал $83,5 \text{ м}^3/\text{с}$, а минимални се одражава на $5 \text{ м}^3/\text{с}$. Просечни протицај је између 10 и $25 \text{ м}^3/\text{с}$.

Што се тиче објеката уставе се током децембра и марта спуштају (под условом а су у функцији) како би се омогућио пролазак леда. Насипи су, на основу кратког визуелног прегледа у доброг стању. Канал има природне обалоутврде.

Услед малог обима пловидбе на каналу Бегеј и активности на одржавању су сведене на минимум. У оквиру радова на одржавању неопходно је обавити измуљење канала, чији је примарни циљ уклањање контаминираниог муља са дна канала ради обезбеђења свих услова здраве животне средине. Други циљ је да се новим профилем Канала омогући слобода и безбедан пролаз бродова транспортног капацитета до 500 т. Услед недовољног одржавања на каналу се појавило дрвеће и високо жбуње дуж обале. Ово растиње је неопходно уклонити у циљу повећања

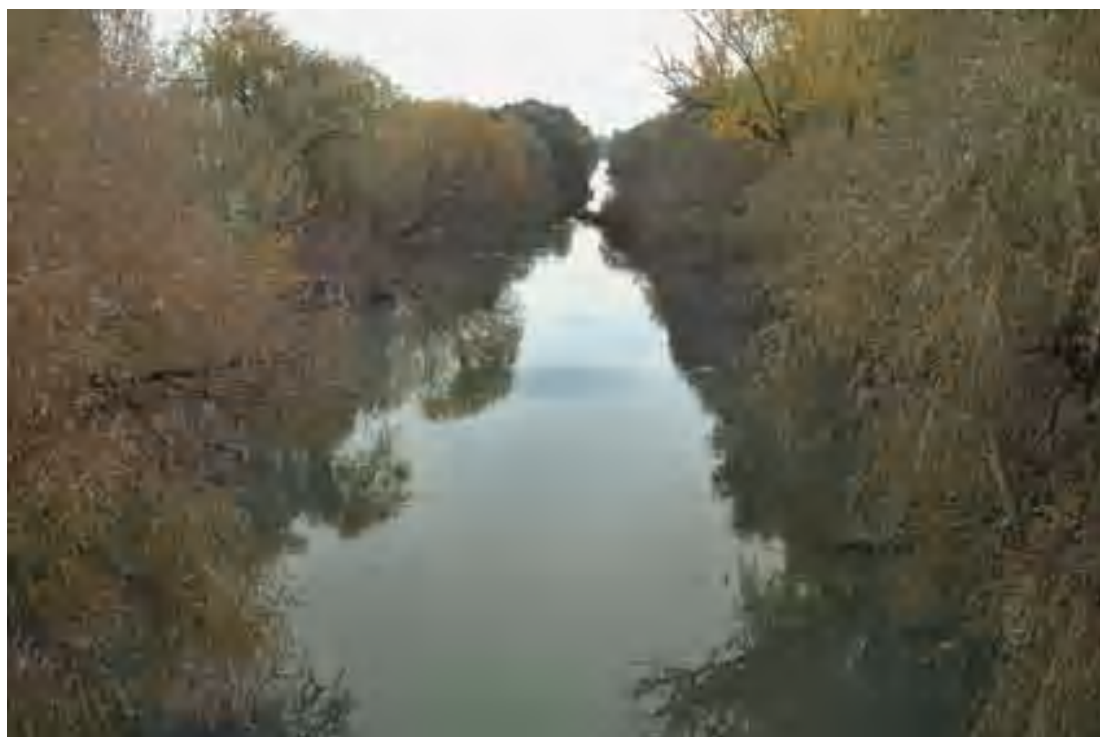
пропустне моћи, осим уколико оно не служи за заштиту пловила од ветра. Потребне су мање поправке на каменим и бетонским заштитним објектима.

Поред поменутог постоји и знатан заостатак у одржавању објеката код Итебеја и нешто мањи заостатак код Клека. Покретни делови треба да се заштите од корозије или замене, озиде треба поправити а подручја око устава и преводница измуљати до потребне дубине која омогућава пловидбу.

У циљу несметаног, непрекидног и безбедног обављања пловиде треба изградити осветљење за околно подручје.

Постојећи мостови на Каналу својом висином, за време просечних водостаја, не ометају пловидбу бродова носивости од 500 т, али чини отежаним или чак немогућим, пролазак бродова за време високих водостаја. Сами мостови су у лошем стању и потребна је њихова реконструкција.

На Каналу не постоји велики обим пловидбе. Мали број пловила повремено прође каналом али је њихов број лимитиран из због тога што преводница код Итебеја није у функцији.

Пловни објекти (пристаништа, утоварне станице, итд.) дуж Канала су мали, запуштени и треба их осавременити. Ознаке за километражу су углавном уништене. Базени окретнице за бродове нису довољних габарита и треба их проширити и продубити.

Када започне пловидба биће потребно интензивније одржавање канала, као и одржавање система сигнализације и маркера дубине воде дуж канала.

Ревитализација оваквог типа саобраћаја захтева огромна финансијска средства и огромне напоре општине Житиште у реализацији свих неопходних планова. Потребна инфраструктура која треба да прати пловни саобраћај, на каналу Бегеј, постоји али је неопходно да се она реконструише и осавремени, а на неким местима је неопходно изградити и нове објекте (преводнице, пристаништа, делове за утовар и истовар робе). Увођење пловидбе као вида саобраћаја у свакодневницу, довело би до побољшања услова и квалитета живота не само у општини Житиште него у целом региону.

7.4 ПТТ саобраћај

Овај вид саобраћаја у Житишту има дугу традицију. Пошта у Житишту је поћела са радом 1872. године, већ 1876. године прорадио је и први телеграф, а у оквиру поште уведен је телефон 1894. године. Нова зграда поште у Житишту отворена је 1978. године. Што се тиче развоја комуникација телефоном 1972. године је монтирана аутоматска централа а 1973. године су већ пуштени неки бројеви. Тада је било око 200 прикључака за Житиште. Касније је проширена на 1000 бројева.

Нова дигитална централа отворена је 1997. године и има 1.304 телефонских прикључака од којих је 1.150 у раду. Централа ради 24 часа дневно без престанка. Данас је у Житишту задовољен стандард у том смислу да свако домаћинство поседује телефон.

Перспективе развоја овог саобраћаја огледају се у тежњи да се побољша квалитет саобраћаја.

Табела бр.4 ПТТ саобраћај у општини Житиште 2004. године

Пошта	Телефонски претплатници	ПТТ промет (отпремљено)	
		Писмоносне пошиљке	Пакети
12 (21964 ст.)	6285	215.000	-
Војводина			
508 (2031992 ст.)	622517	47.270.000	314

Извор: Општине Републике Србије, Републички завод за статистику, 2005.

7.5 Електрична и топлотна енергија

У погледу покривености домаћинстава **електричном енергијом** у житиштанској општини, као и у осталим деловима региона, она је релативно висока и креће се на нивоу од 99 %. То се може сматрати задовољавајућим, а последица је чињенице да је електрификација Житишта обављена средином прошлог века, у оквиру кампање у социјалистичкој Југославији да се она потпуно електрификује и индустријализује. Слична је ситуација и на нивоу Севернобанатског округа и Војводине у целини. Када је у питању квалитет електричне енергије код

потрошача, може се изразити мање задовољство, јер је струја нестабилна у погледу напона, често су се појављивале несташице, што утиче на квалитет живота и поузданост у односу на стабилности напона. Данас се овај проблем интензивно превазилази.

Испоручена електрична енергија у 2005. години је 244.992.620 kWh. У односу на претходну годину забележен је раст од 3,3%. Од укупног утрошка око 50% се односи на домаћинства.

Дужина електричне мреже износи око 400 км и то претежно ваздушном линијом. Губици у мрежи износе око 10% што се сматра сасвим прихватљивим.

Због слабе инвестиционе моћи Електропривреде, не врши се реконструкција и развој мреже у мери у којој је потребно. На салашарском подручју има дугачких нисконапонских извода где су напонске прилике слабе. Електроенергетика спречава развој села. Поред осталог, слабе су могућности поливања са електричном пумпом што није добро за пољопривреду, поготово повртарство.

Нисконапонска електрична мрежа, за насељена места Банатско Карађорђево, Честерег, Банатски Двор, Равни Тополовац, Банатско Вишњићево и Међа, водоводи са бунарским извориштем.

7.6 Природни гас

Потрошачи природна гаса у општини се деле у две категорије, на домаћинства (1) и правна лица или остале потрошаче (2). Код категорије домаћинстава има укупно 3.866 домаћинстава, док број правних лица у овој општини износи 175. Сви већи индустријски потрошачи везани су директно на мрежу Србија-Гас и имају уговоре о испоруци са њима - Агрожив, кланица итд. На дистрибутивној мрежи ЈКСП "ЕКОС" Житиште, један од највећих потрошача јесте "Мркшићеви салаши" - Српски Итебеј, "Агровет", итд. У зимском периоду су највећи потрошачи основне школе.

На територији општине постоји укупно 4.041 потрошача. У 2006. години укупно је утрошено 4,5 милиона м³. Према анализи стручњака, будући да је зима била доста блага сама потрошња није реална. Наиме, у последњем полудеценијском периоду просечна годишња потрошња износи 5,6 милиона м³. Најоптерећенији је јануар са просечном потрошњом од 800.000 м³. Када се узме у обзир расположиви извори и потрошња, гасна мрежа има могућности да прими још 1000 нових приључака. И са овим бројем степен реализације неће бити максимално искоришћен тј. капацитети неће бити максимално оптерећени. Садашњи капацитети су оптерећени са око 70%. На територији општине Житиште у некој перспективи јесте и гасификација осталих насељених места Торда и Банатско Вишњићево.

Табела бр.5 Стање система за дистрибуцију природног гаса

Дистрибутивно подручје – Општина Житиште

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Локација	Материјал	Дужина	Пречник	Капацитет	Година изградње	Број прикључака		Активно	Домаћинста	Остали
		км	ДН	МЗ/х		Пројекат	Изграђено			
Торак	ПЕ	46	20-110	1700	1991	800	770	365	346	19
Бан. Карађорђево	ПЕ	53	20-110	1700	1991	900	760	651	627	24
Ср. Итебеј	ЧЕ	25	20-125	2400	1990	700	640	576	549	27
Н. Итебеј	ЧЕ	22	20-125	1700	1990	550	450	344	330	14
Житиште	ЧЕ/ПЕ	41/2	20-125	2400	1988	1000	860	743	714	29
Честерег	ЧЕ	16	20-90	1400	1988	500	450	436	419	17
Р. Тополовац	ПЕ	20	20-110	1700	1989	450	437	433	420	13
Banatski Dvor	ЧЕ	16	20-90	1400	1990	400	300	307	286	21
Меда	ПЕ	15	20-110	1700	1991	500	209	186	175	11
Бан. Višnjićevo	ПЕ	8	20-90	1100	1991	150	150	0	0	0
UKUPNO		264 km				5950	5026	4041	3866	175

Извор: ЈКСП "ЕКОС" Житиште, 09. фебруар 2007

Министар рударства и енергетике и извршни директор НИС Нафтагаса потписали су уговор о изградњи прве фазе гасовода и гасоводних објеката за подземно складиште Банатски Двор, вредан 11,3 милиона евра.

Министар је том приликом најавио да ће прва фаза изградње подземног складишта у Банатском Двору бити завршена до краја 2007. године и нагласио да потписивањем уговора почиње реализација Националног инвестиционог плана у области гасификације.

Прва фаза изградње подземног складишта гаса предвиђа завршетак технолошке линије за производњу намењене за припрему, сушење и отпрему ускладиштеног природног гаса у гасоводни систем, као и изградњу двосмерног гасовода Госпођинци - Банатски Двор, дужине 42 километра. Тај гасовод повезаће складиште у Банатском Двору и транспортни гасоводни систем.

Са завршетком прве фазе изградње, капацитет подземног складишта гаса биће 200 милиона кубика годишње а изградњом целокупног складишта 600 милиона кубика. Поред тог уговора потписан је и уговор са НИС Нафтагасом за експлоатацију бушотине у бањи Љиг којим ће бити омогућено коришћење геотермалне енергије.

Изградња подземног складишта гаса је приоритет и она ће омогућити сигурност и стабилност снабдевања потрошача у Србији. Изградњом складишта

Банатски Двор снабдевање грађана и привреде гасом биће стабилизовано, а то ће ојачати енергетски систем земље. Из Националног инвестиционог плана обезбеђено је 11,1 милион евра и створени су сви технички услови за изградњу складишта. Прва фаза ће бити завршена до краја 2007. године. Снабдевање гасом током зиме зависи и од иностраних снабдевача. У настојању да се обезбеде додатне количине гаса, преговара се са другим великим снабдевачима у региону, као што су "Југорос гас" и "МОЛ". Иначе се из средстава НИП-а финансира комплетирање технолошке целине у првој фази изградње складишта. То подразумева технолошку линију за припрему, сушење и отпрему ускладиштеног природног гаса у транспортни систем. Планирана је и изградња двосмерног гасовода високог притиска Госпођинци - Банатски Двор, који ће повезати подземно складиште и транспортни гасоводни систем.

Складиште Банатски Двор имаће капацитет од 800 милиона метара кубних природног гаса, док ће после прве фазе бити омогућено складиштење 200 милиона метара кубних гаса. Складиште Банатски Двор је гасоводна инфраструктура која је поред другог правца снабдевања гасом из Бугарске најзначајнија за квалитетно и поуздано снабдевање природним гасом потрошача у Србији.

Министар рударства и енергетике Србије и извршни директор НИС "Нафтагаса" Игор Кораћ 4. децембра 2006. године су у Банатском Двору потписали уговор о изградњи гасовода и гасоводних објеката за Подземно складиште "Банатски Двор" вредан 11,3 милиона евра. Средства за реализацију ових пројеката су обезбеђена из Националног инвестиционог плана. Складиште у Банатском Двору имаће капацитет од 800 милиона кубних метара природног гаса, док ће после прве фазе бити омогућено складиштење 200 милиона метара кубних гаса. Складиште је, уствари, гасоводна инфраструктура која ће имати примаран значај за квалитетно и стабилно снабдевање природним гасом потрошача у Србији. Пратећи инфраструктурни објекти овог складишта подразумевају технолошку линију за припрему, сушење и транспорт ускладиштеног гаса. Планирана је и изградња двосмерног гасовода високог притиска Госпођинци – Банатски Двор, са циљем повезивања складишта у Двору са постојећим транспортним гасоводним системом. Осим представника Министарства рударства и енергетике потписивању уговора присуствовали су и представници НИС а.д. и директор ЈП "Србијас" који је најавио да то предузеће преговара са регионалним снабдевачима гаса о обезбеђењу додатних количина енергената за грејање током зимске сезоне.

7.7 Енергетски проблеми општине

Као што је поменуто, проблем са капацитетима на територији ове општине не постоји. Међутим, један од највећих проблема је старост мреже, будући да је она постављена у просеку преко 19 година. Мерачи на мрежи су доста стари и од 2006. године надлежна фирма је почела са заменом нових и баждарењем старих мерача. Проблем у некој перспективи могао би да буде то што на територији општине Житиште постоји мрежа од челика и то у дужини од 41 км. Мрежа од челика је било решење врло актуелно још деведесетих година прошлог века и највећи проблем је решен са заштитном мером кадотизације. Ова заштита се ради редовно

и садашњи резултати kvaliteta цеви су задовољавајући. Такође један од проблема мреже јесте и цурење гаса. Оно се открива редовним контролама радника на терену. Током 2005. године је забележено укупно око 500 цурења, што у ствари показује годишњи ниво.

Овим проблемима се бави Јавно комунално предузеће ”Екос” Житиште, које је уједно урадило и Елаборат о природном гасу на територији општине Житиште.

PRIORITETNI CILJEVI

- *Dobra kordinacija lokalnih vlasti*
- Izgradnja i rekonstrukcija kompletne komunalne infrastrukture za opštinu Žitište.
- Donošenje pratećih normativnih akata.
- Pобољшање kvaliteta urbanističkih planova.
- Regionalno povezivanje opštine radi rešavanja zajedničkih infrastrukturnih problema.
- Formiranje baze podataka o infrastrukturi na nivou opštine kao i umrežavanje.
- Izraditi strategiju upravljanja građevinskim zemljištem.
- Obuhvatiti niz aktivnosti za побољшање životnog standarda građana i podršku lokalnoj samoupravi u stvaranju prihoda, kako bi se održala ili побољшала usluga stanovnicima i unapredila ekonomska i socijalna slika lokalne samouprave. Pojačavati kapacitete aktivnosti građanskog razvitka i odrediti prioritete za delovanje lokalne samouprave.
- Mobilisati i ojačati raspoložive lokalne potencijale : ljudske, institucionalne, poslovne, fizičke i finansijske.
- Transformacija JKP i JP na osnovu zakonske regulative.
- Usmeriti lokalne resurse prema otvaranju novih radnih mesta.
- Podići lokalni standard života.
- Razviti saradnju javnog i privatnog sektora.
- Stvoriti i održavati dobru komunalnu infrastrukturu da bismo obezbedili poslovnu klimu koja će poticati privatno preduzetništvo u privlačenju lokalnih i inostranih ulaganja.
- Koristi sinergiju koja se pojavljuje iz delovanja i ulaganja privatnog i javnog sektora i sudelovanja građana(npr-obebeđiti uslove za plovnost).

Putna infrastruktura

- Razvijati, побољшати i izgraditi mrežu lokalnih puteva i modernih saobraćajnica.
- Razvoj poprečne Vojvođanske magistrale- putne infrastrukture (Put Temišvar-Zrenjanin-Novi Sad -Bačka Palanka-Sombor Hrvatska granica)
- Uslovi za pešačke površine kao i prilagođavanje licima sa posebnim potrebama.
- Izmeštanje transportnih koridora iz centara naselja i izgradnja zaobilaznica.

Hidrotehnička infrastruktura

- Vodovod u svih 12 naseljenih mesta kao i rekonstrukcija postojeće mreže.
- Izgraditi kanalizacije za sva naseljena mesta kao i radne zone opštine Žitište-Fekalnu, Tehnološku i atmosfersku kanalizacija.
- U regionalnoj prekograničnoj saradnji učestvovati u izmnljenju Begeja tako da plovnost Begeja bude funkcionalna.
- Izgraditi kanalsku mrežu, revitalizovati implementaciju sa postojećim vodotocima.
- Osposohiti i izgraditi pristaništa i tovarišta za sve unutrašnje vode.
- Rešiti promet otpdnh materija sa plovilom
- Međurečje između starog i kanala Begej predviditi sa komunalnom infarastruktuirom za razvoj turizma.
- Osposobljavanje postojećih vodenih površina za sport i rekreaciju
- Izgradnja bazena i veštačkih vodenih površina za razvosporta i rekreacije.
- podsticati nautički turizam (osposobiti kupališta, mesta za vezivanje čamaca)- prihod lokalne komunalne takse

Elektroenergetska mreža i javna rasveta

- Osavremeniti i obnoviti visokonaponsku i niskonaponsku elektroenergetsku mrežu.
- Osavremeniti i obnoviti javnu rasvetu kao i obezbediti održivi razvoj iste.
- U sklopu uređenja interne saobraćajnice i parkinga predvideti osvetljenje.

Telekomunikacije

- Osavremeniti telekomunikacije optičkim i TT kablovima za šotreban broj korisnika.
- Razvijati mreže-postavljanja optičkog kabla - fiksnih telefona, mobilne telefonije i mogućnost internet komunikacije.

Gasifikacija

- Dvesti nivo gasifikacije do maksimuma

KDS mreža i objekti

- Uz instalacije gasa i Tinstalacije postaviti i instalacije KDS-a, u cilju Internet povezivanja sa svetskom informativnom mrežom.

Geotermalna energija

- Uvođenje novih alternativnih izvora energije.
- Uvesti maksimalno eksploataciju obnovljivih izvora energije. vetar, sunce, geotermalne energije vode, biogoriva.

Ugrađivanje principa dobre prakse i oživog razvoja.

- Definisati industrijske zone, tehnološke parkove i inkubatore.
- Podizanje sportskih objekata (tereni , Dvorane)
- Razvoj sportskog turizma

- Izgradnja pratećih infrastrukturnih mogućnosti i objekata za hendikepirana i lica ometena u razvoju.
- Modernizovati infrastrukturu škola ,vrtića i jaslica.
- Obezbediti adekvatan prostor i infrastrukturu za sistem» Kuće za stare» po svim naseljenim mestima Opštine Žitište.
- Osavremeniti infrastrukturu postojećih Zdravstvenih ustanova
- S nadležnim organima obezbediti izgradnju mernih stanica u pograničnom području za kontrolu zagađenja (vazduh, voda ,zemljište ...)
- Obezbediti instalacije za gromobran.
- Obezbediti objekte za protiv-gradnu zaštitu.
- Održavanje grobalja (izgradnja kapela za sve verske zajednice zastupljene na teritoriji Opštine Žitište).

6.8 Секторска SWOT анализа

CHANCE

- Повољност географског положаја општине, будући да кроз њу пролази магистрални пут М-7, Нови Сад - Тамишвар и регионални путеви и развијена мрежа локалних путева.
- Магистрални и регионални путеви и развијена мрежа локалних путева.
- 37 км пловног пута Бегеја.
- Постављен оптички кабл
- Интернет и кабловска мрежа
- Висок ниво гасификације општине
- Подземно складиште гаса у Банатском Двору.
- Нафтне бушотине
- Постојање природних стајаћих надземних и подземних вода
- Израђена мрежа за наводњавање и одводњавање
- Покривеност мобилном телефонијом
- Могућност коришћења енергије ветра
- Електродистрибутивна мрежа је комплетно урађена

СЛАБОСТИ

- Лоше стање путне мреже
- Непостојање железничке мреже
- Ниска носивост баржи (до 100 тона)
- Недостатак централног водовода
- Непостојање фабрике за прераду воде
- Непостојање канализационе мреже
- Непостојање пречишћивача за прераду индустријске воде
- Лоша каналаска мрежа за одвођење атмосферске воде
- Подземне и надземне воде су слабо искоришћене
- Застарелост ЕД мреже, недовољна рагранатост изван насељеност места
- Нема изграђене индустријске зоне са пратећом инфраструктуром

- Непостојање дигиталних телефонских централа у четири насељена места
- Три насеља нису гасификована

ШАНСА

- Близина Европске Уније (пут Зрењанин - Темишвар)
- Близина Зрењанина, Новог Сада и Београда
- Аеродром Ечка
- Стратешки приступ државе и покрајине у управљању путном инфраструктуром
- Отварање фондова
- Измена закона о локалној самоуправи
- Државна стратегија и законски оквир
- Приватизација јавних и комуналних предузећа
- Близина банатске магистрале
- Повећање присуства потенцијалних кредитора и инвеститора
- Близина аеродрома Ечка
- Заинтересовани за инвестиције у општини Житиште
- Извориште гаса и термалних вода, термоминералних и минералних вода

ОПАСНОСТИ

- Законска регулатива
- Поплаве
- Ерозија земљишта
- Незаинтересованост државе за развој инфраструктуре пограничних општина
- Неусклађеност стандарда са стандардима ЕУ
- Пробе на нафтним бушотинама
- Опадање броја становника

7.9 Закључак

Контакти, анкете и интервјуи са припадницима радне групе из области инфраструктуре показују да се, изузев друмског и речног саобраћаја, остали видови инфраструктуре релативно брзо осавремењују и да се тренд развоја већег дела инфраструктуре налази на покрајинском нивоу.

Релативно брзе промене и општа тенденција праћења стандарда инфраструктуре у земљама Европске Уније, доприносе стицању утиска да и поред релативног заостајања у односу на суседне земље о охрабрујућим тенденцијама узлазног квантитативно-квалитативног кретања инфраструктурне мреже у општини Житиште. На то ће, вероватно, позитивно утицати скоро реализовани улазак суседне Румуније у Европску Унију.

VIII ТУРИЗАМ

Општина Житиште је сложен и туристичко-географски врло занимљив простор. На ову чињеницу посебно утичу природни потенцијали садржани у геоморфолошким, хидрографским и биогеографским ресурсима. Специфичности природне средине утицале су и на то да и сама насеља добију одређене потенцијалне туристичке атрибуте. И поред добрих могућности за боље туристичко коришћење овог подручја, мало је било планских подухвата иако је на потребу туристичке валоризације општине више пута упозоравано и покушавано.

8.1 Циљеви

Општина Житиште треба да добије Стратегију развоја туризма за период 2007-2013. којом, изнад свега, треба да постигне повећање конкурентности туристичке привреде, повећање девизног прилива од туризма, раст домаћег туристичког промета, као и раст запослености путем туризма. Уз ове основне привредне циљеве, очекивања су да овим пројектом иницира развој позитивног имиџа на туристичком тржишту, да обезбеди дугорочну заштиту природних и културних ресурса у функцији туризма, да побољша квалитет живота уз помоћ туризма и да обезбеди заштиту туристичких потрошача сагласно стандардима који постоје у Европи.

8.2 Правци развоја туризма у општини Житиште

Будући да постоје различите опције, изведене су озбиљне анализе различитих сценарија. Постављени су јасни и мерљиви циљеви, који су расправљани са представницима органа управе општине Житиште као и кључним интересним субјектима приватног сектора туризма ове општине. Одабране су оне алтернативе које највише одговарају одабраним циљевима. Развојне стратегије су дефинисане и с позиције могуће стратегије раста у корелацији са избором пословног портфолија туризма Војводине, Србије, односно Европе.

У последњих двадесетак година Житиште је као туристичка дестинација била углавном изван озбиљније конкуренције, о чему сведоче тренутни скромни резултати туристичке индустрије. У исто време догодиле су се велике промене на туристичком тржишту суседних земаља које су такође заобишле Србију, јер она није прилагодила своју туристичку понуду савременим трендовима. Стога је у Житишту нужно драматично побољшање конкурентности туристичке понуде, а у складу са жељеним позиционирањем на туристичком тржишту.

Унапређење конкурентности понуде може се брже остварити на оним просторним и вредностним сегментима где постоје базични производи и где је могуће да се брзо постигне сагласност јавног и приватног сектора о моделима, стратегијама и ризицима реструктурисања и репозиционирања наслеђене понуде.

Структура рада се базира на **изабраним кластерима** како би се развој и раст што пре покренуо. То обезбеђује предлагање и проверу опција које су у складу с реалношћу и са капацитетом локалне индустрије. Пошто је у методологији стављен нагласак на важност укључивања локалних актера, као резултат је произашла здрава кооперација с приватним и јавним сектором, као и изванредан број реално изводивих пројеката за које у фази имплементације треба осигурати потребне полуге.

Након идентификовања пројеката који нуде најбоље могућности у туристичком сектору Житишта, питање је где пронаћи средства да се шанса претвори у реалност. Процедуром дизајнирања инвестиционог програма доћи ће се до избора и описа кључних инвестиционих могућности у Житишту од интереса за домаће и стране инвеститоре. Као један од важних резултата ове стратегије произаћи ће избор и презентација неколико кључних инвестиционих микро-пројеката који ће се у фази имплементације понудити домаћем и иностраном тржишту инвеститора.

Сваки туристички потрошач пре избора дестинације за путовање мора имати перцепцију о њој и њеној туристичкој понуди, као и базичном искуству које она пружа. Стога ће наш стратешки маркетинг план бити усмерен на комуницирање Житишта као дестинације која нуди разлоге за путовања како би се убрзао процес куповања Житишта као туристичке дестинације. Посебан нагласак се ставља на повезивање иницијалног туристичког позиционирања и имица Житишта с изабраним туристичким производима и њима примереним каналима дистрибуције. Сарадња с одабраним туроператорима (организаторима путовања) осигурава исправно повезивање понуде и тржишта тражње.

Након завршетка и прихватања пројекта, може се рачунати и на успостављање мониторинг система који би идентификовао одступања и предлагао мере корекције у фази имплементације.

Приликом позиционирања општине Житиште узете су у обзир следеће карактеристике:

Главне користи:

- Доживљај воде и уређене зелене средине
- Панонски начин живота
- Сусрет са романтичном малом дестинацијом

Диференцирање:

- Доживљај текућих и стајаћих вода у панонској равници (усред континента)

Имиц:

- Становништво које свој идентитет гради на основу свог порекла из планинских крајева и садашњег живота у равници
- Мултикултуралност
- Панонска равница
- Живот на води и уз воду

Општина Житиште, као и Војводина уопште игра на карту речног и каналског блага уско повезаног са наугичким туризмом, надземног и подземног воденог богатства израженог кроз термоминералне изворе и бање у ближој и даљој средини, као и диверсификованих атракција и активности специјалних интереса које се протежу од урбаних насеља, преко салаша па све до чарди.

Житиште се још увек суочава с типичним проблемима потенцијалних малих дестинација транзиционих земаља, као што су:

- велики број незапослених особа, недовољно стимулативно пословно окружење;
- велики удео сиве економије у привредном животу;
- велике и растуће неједнакости у дистрибуцији националног богатства;
- претерана увозна зависност;
- недовољан број здравих великих и средњих извозно способних предузећа;
- трансформација некад доминантне привредне структуре, праћена пропадањем великих индустријских комбината, уз истовремени све динамичнији раст малих и средњих предузећа у приватном власништву.

Наслеђе пређашњег привредног система којег карактерише губитак некадашњег клириншког тржишта и распад традиционалних индустријских грана још увек није надомештен новом здравијом економском структуром, с обзиром да у структури запослених као и структури БДП-а и даље преовлађују прерађивачка индустрија и пољопривреда. Оправдан висок удео трговине је последица неразвијености нових савремених технологија и економије знања.

Генерално се може констатовати да у Србији данас још увек не постоји довољна сарадња између јавног и приватног сектора која би отворила пут различитим облицима пословно-развојних партнерстава. Упркос изузетно квалитетним позитивним помацима у стимулисању приватног предузетништва, пословно окружење још увек није довољно подстицајно, док је доступ капиталу за средње и мале предузетнике и даље слаб и отежан. Недовољно су развијена знања и вештине менаџмента, маркетинга и пословног планирања, а врло је ограничен и доступност правим тржишним информацијама и услугама тзв. "business intelligence"-а за предузетнике.

Фундаменталне структурне промене довеле су и до битних промена на тржишту рада, посебно у структури тражње за радним местима. Посебно треба нагласити да данашња образовна структура особа у потрази за послом не кореспондира с потребама раста здравих и перспективних фирми. Овај, као и бројни други социјални аспекти повезани с понудом и тражњом за радном снагом траже активну политику јавног сектора у сфери образовања, односно знатно активнију сарадњу с приватним сектором у заједничком интересу. Реч је, дакле, о великом јавном задатку везаном за припрему образовног система који ће с економије радне снаге прећи на економију знања, вештина и иновација. Исто тако,

реч је и о потреби јачег ангажовања пословног сектора у креирању образовних потреба у земљи. Иако се и друге земље у транзицији суочавају са сличним проблемима, на просторима као што је општина Житиште, ситуација је нарочито осетљива с обзиром на изражени проблем високе незапослености, посебно у условима предстојеће приватизације предузећа јавног сектора.

У складу с горњим констатацијама, од изузетне је важности да општина Житиште схвати властиту позицију, препозна потребу за радикалном променом властите перспективе и, у складу са тим, преузме стратешку контролу над кључним привредним ресурсима и управљањем развојем. Другим речима, Општина мора преузети контролу над својом економском судбином. Добра је вест да локалне предузетничке и друштвене елите све више схватају да су у 21. веку потребни нови методи управљања и организације као и нове политичке перспективе. Посебно је реч о потреби динамичног и свеобухватног планирања конкурентске будућности и стратешког позиционирања овог простора на њеним компаративним предностима, полазећи од рационалних и објективних аргумената, транспарентних конкурентских кластера и, изнад свега, иновација у циљу диференцијације производа или услуга.

Житиште као и Војводина и Србија у целини и њене политичке, друштвене и привредне елите морају пронаћи рационалне и задовољавајуће одговоре на следећа кључна питања:

- каква ће општина Житиште бити туристичка дестинација;
- какав имиџ достићи (како на локалном тржишту, тако и на међународном плану) и на који начин га градити;
- какве туристе привлачити;
- какве садржаје понудити;
- какве садржаје подршке треба обезбедити у циљу остварења визије (од саобраћајне и друге инфраструктуре, до образовања);
- колико ће да кошта остварење визије и како ће средства да се обезбеде; односно које ће организације и појединци преузети одговорност за остварење визије.

Претходним истраживањима и комуникацијама с различитим интересним групама дефинисане су главне предности на којима општина Житиште на дуги рок гради своју конкурентност:

- становништво општине Житиште требало би да даје посебно јаке аргументе да уђе у домаћу и интернационалну туристичку индустрију;
- геостратешки положај Пловног Бегеја и близина међународног пута према граничном прелазу Нова Црња који Житиште доводе у ширу гравитациону зону саобраћајних токова Европе;
- водни потенцијал који општини Житиште даје добру преговарачку карту за рекреацију и лечилишни туризам у будућности;
- очувани потенцијали травнатих простора, претежно галеријских шума и руралних подручја, као извор за креирање нових производа и иновација у туризму;

- културно-историјска баштина сакралног и световног карактера даје општини Житиште јаке аргументе за афирмацију и презентацију као дестинације с историјом и културом;

- актуелно духовно стваралаштво и склоност фестивалима, слављима и догађајима, обезбеђује општини Житиште могућност комуникације сопственог "lifestyle-a".

На бази таквих предности, постигнута је сагласност о визији туристичке дестинације општине Житиште 2013:

Одабрана туристичка визија треба другима да представи Житиште као:

- простор који искрено прихвата госте из целог света, при чему с њима успоставља присност, разумевање, толеранцију, односно лично и професионално уважавање;

- простор који кроз туризам изражава свој идентитет, односно све своје културно-историјске вредности и посебности;

- простор који цени и максимално је посвећен очувању и заштити свих својих природних и културних блага;

- простор који међународно тржиште прихвата као сигурну, занимљиву, веродостојну и изнад свега чисту туристичку дестинацију с препознатљивим (уникатним) идентитетом;

- простор који у туризму "игра" на различите производе, изведене из релативно равномерно распоређене ресурсне основе и структуре атракција, с циљем да у туризму буде запослена током целе године;

- простор чије становништво прихватају туризам и туристичку индустрију као важан фактор политичке интеграције, привредног развоја и дугорочног економског просперитета;

- простор који је свестан да благостање кроз туризам није могуће без квалитетне инфра и супраструктуре, знања, образовања и нових технологија, односно њиховог трансфера свим актерима у туризму.

8.4 Ситуациона анализа досадашњег стања туризма

Туризам и угоститељство у општини Житиште по свом учешћу у националном дохотку спада у ред војвођанских општина са релативно малим учешћем (1,44%). Ипак туризам и угоститељство у званичној статистици, нису на адекватан начин дефинисани тако да одражавају мање учешће ових делатности (туристичко посредништво и угоститељство) од реалног. (Републички завод за статистику, 2004).

8.4.1 Евиденција туристичких ресурса у општини Житиште

На територији општине Житиште могуће је наћи атрактивности које су делимично активирани или очекују туристичку валоризацију. Оне се могу сврстати у три категорије:

1. Туристичко-географски положај (гографски положај (математичко-географски, физичко-географски, друштвено-економски положај); туристички положај (емитивни простори, комплементарне, конкурентне вредности, туристички правци); Функционални положај (транзитност, спајање и прожимање и др.);

2. Природни туристички ресурси (арактивни делови и обележја рељефа терена; клима; хидрографија; биљни и животињски свет.

3. Антропогени туристички ресурси. Међу антропогеним вредностима могућно издвојити **културна добра** која чине творевине материјалне и духовне културе настале на овом простору у току историје. У овој општини имају **комплементарни значај, тако да помажу и подстичу друге облике туризма**. У мањој или већој мери сматрамо искористивим следеће саставне елементе географске средине:

- Археолошка налазишта
- Дела са споменичким и уметничких својствима (дела архитектуре, дела сликарства и вајарства, дела примењених уметности, остварења драмске, музичке и филмске уметности)
- Просторно-културно-историјске целине (стара језгра насеља, значајније сеоске амбијенталне целине)
- Знаменита места или спомен обележја
- Фолклорно наслеђе и простори народног неимарства, остварења материјалног и духовног народног стваралаштва (наслеђе аутохтоног и колонизованог становништва)
- Манифестационе вредности
- Установе културе (музеји и галерије, културни центри).
- Културни пејзажи (вртови, паркови)
- Традиционална медицина
- Документационо и дигитално наслеђе
- Музика и песме
- Литература

Туристичком валоризацијом поменутих ресурса, компонената материјалне базе (инфраструктура, рецептивна основа, комуникациона основа и супраструктура), организационих и других туристички релевантних фактора, могућно је одржавати и активирати одређене облике туристичких кретања.

8.5 Облици туризма које треба одржавати и развијати

Ако се узму у обзир природни и антропогени ресурси, елементи материјалне базе, као и организациони фактори, можемо закључити да се на територији општине Житиште могу одржавати на истом или вишем нивоу извесни постојећи и иницирати следећи облици туризма:

1. Манифестациони туризам
2. Ловни туризам
3. Риболовни туризам
4. Транзитни туризам

5. Научички туризам
6. Спортско-рекреативни туризам на уређеним објектима
7. Бањски туризам
8. Купалишно-рекреативни туризам
9. Културно наслеђе као сегмент стационарних облика туризма

8.5.1 Манифестациони туризам

Као врло сложен и разгранат вид туризма у општини Житиште, манифестациони туризам је у целини имао позитивне трендове. Величина контрактивних зона манифестационе туристичке дестинације је променљива према карактеру, врсти и структури одеђене туристичке манифестације. У оквиру контрактивних зона различите величине, који се могу подвести под категорију **манифестационог туризма**. Остали имају карактеристике неискоришћеног туристичког потенцијала и на њих ћемо указати у анализи.

Табела бр.1: Туристичке манифестације општине Житиште

Датум	Манифестација	Општина	Контакт
		Место	
Јануар			
09-27.	Карађорђевачка Прела	Житиште,	023/ 821-304
		Карађорђево	821-306
			821-008
			Факс. 821-308
			Цара Душана 15
			Контакт Милан Пашић
31-18.03.	Итебејски Зимски Сусрети	Житиште	023/ 821-304
		Нови Итебеј	821-306
			821-008
			Факс. 821-308

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Цара Душана 15

Контакт Милан Пашић

Фебруар

01-01.05 Торђански Дани Културе Житиште 023/ 821-304

Торда 821-306

821-008

Факс. 821-308

Цара Душана 15

Контакт Милан Пашић

Март

15-12.04. Републички Сусрет Ветерана Житиште 023/ 821-304

Фолклора Житиште 821-306

"Споменар" 821-008

Факс. 821-308

Цара Душана 15

Контакт Милан Пашић

Април

25-30. Ликовна Колонија Житиште 023/821-304

Српски Итебеј 023/821-306

023/821-008

Факс 023/821-308

Цара Душана 15

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

Контакт Милан Пашић

26-08. Ђурђевданске И Васкршње Житиште

023/ 821-304

Свечаности

Житиште

821-306

821-008

Факс. 821-308 Цара Душана 15

Контакт Милан Пашић

Мај

09-15. Мајске Светосавске

Житиште

023/ 821-304

Свечаности

Српски Итебеј

821-306

821-008

Факс. 821-308

Цара Душана 15

Контакт Милан Пашић

Септембар

27-06. Дани Милоша Црњанског

Житиште

023/821-304

Српски Итебеј

023/821-306

023/821-008

Факс 023/821-308

Цара Душана 15

Контакт Милан Пашић

27-06. Дани Позоришних

Житиште

023/821-304

Аматера

Српски Итебеј

023/821-306

023/821-008

Факс 023/821-308

Цара Душана 15

Контакт Милан Пашић

Манифестација у знак сећања на Џонија Вајсмилера

Дискутаблини и интригантни проблем везан за овај крај, као подстицај настанка потенцијално значајне манифестације, тиче се места рођења чувеног спортисте и филмског глумца Џони Вајсмилера, познатог по једној од најуспешнијих креација улоге Тарзана.

Како ову изненадно потенцирану идеју претворити у истинску атракцију? Туризам је феномен који своју успешност неретко заснива на ресурсима који често више залазе у сферу маште и легенде, а мање се заснивају на апсолутно веродостојиним подацима. Ако је прича о овом глумцу тачна, треба је максимално искористити. Ако је нејасна и нерастумачена, такође је треба неговати у границама могућности и максимално је користити као врло битан и важан део туристичке понуде. У оба случаја битно је детаљно истражити личност и дело овог човека, како би се најатрактивнији моменти могли искористити за потребе туристичке афирмације краја.

Неколицина мештана овог села дошла је на идеју да се у Међи подигне споменик Џонију Вајсмилеру, легендарном пливачу и глумцу, тумачу Тарзана. Неупућенима ова информација звучаће невероватно, али становници Међе истичу да то није нимало случајно. Наиме, иако се у неким биографијама наводи да је Џони Вајсмилер рођен у Румунији, становници Међе тврде да је он, Петер Јанош Вајсмилер, јуна 1904. године рођен у Међи, а ову тврдњу поткрепљују и чињеницом да у Међи има још потомака Вајсмилерових. Наиме, у улици 29. новембра налази се кућа у којој повремено живи Терезида Стојановић, унука Карла Вајсмилера, брата од стрица Џонија Вајсмилера. Терезида Стојановић тренутно живи у Београду, такође потврђује да је чувени глумац њен деда. Штампа која је интервјуисала ову особу преноси њене речи: "Џони Вајсмилер заиста је наш рођак, потомак наших Вајсмилерових, али ја о томе мало знам. Због времена у ком смо живели нисмо с њим имали никакве контакте, јер било је страшно чути се са неким ко је отишао у иностранство. Породица Вајсмилерових била је велика, али се пуно њих у то време раселило по целом свету. Џони Вајсмилер као трогодишњак с породицом се одселио за Америку, где је тренирао пливање и оборио многе светске рекорде, али је светску славу стекао улогом Тарзана, коју је добио након што га је редитељ Ван Дајк видео како скаче у базен хотела, да спасе девојчицу која се

давила. Тереза се присећа свог детињства, када је одлазила у овдашњи биоскоп и сва поносна гледала филмове у којима је главни јунак био њен деда."

"У биоскоп сам одлазила са својим вршњацима из школе и хвалила се, сва срећна, да је тада један од најпопуларнијих глумаца баш мој деда. Каже да би подизање споменика Џонију Вајсмилеру значило не само њој већ би допринело и афирмацији овог села, једног од многих пограничних места која полако изумиру. Небојша Коснић, један од иницијатора ове акције, истиче да су на идеју дошли након што је један "амерички изасланик" у време недавних поплава доносио помоћ угроженом становништву Међе, а који је још раније чуо да је легендарни тумач Тарзана рођен баш овде и изразио жељу да посети кућу Вајсмилерових."

Ове године формиран је иницијативни одбор задужен за реализацију овог пројекта, у рад су укључена и лица пореклом из Међе, а који сада живе у Клеку, Зрењанину, Новом Саду, а много је и оних који су се давно још одселили у Америку, али су због наклоности према родном крају спремни да помогну како би се оживело сећање на овог атрактивног човека.

Chicken Fest

Последњих деценија оно што представља економски потенцијал и грана пољопривреде којом се у Општини баве је **живинарство**. Са много упорности у стотинама својих мини фарми баве се узгојем живине и производњом јаја. Хиљаде људи раде и везује своју егзистенцију за највеће име у живинарству, компанију "АГРОЖИВ" смештену у центру општине. За житишћанска јаја и пилетину добро се зна и ван граница Србије. У овим тешким економским приликама, многи млади људи виде своју перспективу и егзистенцију наслеђујући или ширећи производњу коју су започели њихови преци. Зато, према образложењу иницијатора, **пиле** треба да буде први и најзначајнији бренд општине Житиште.

Главна идеја овог пројекта је привредна и туристичка промоција средине, очување добрих односа у овој вишенационалној заједници и представљање произвођача у живинарству.

Планирано је да комплетна манифестација "**Пиле Фест**" или "**Chicken Fest**" траје 4 дана (16., 17., 18. и 19. август 2007. године), постављена на више локација са различитим тематским садржајима.

На **првој локацији** (трг испред школе) постављено је "етно село" са 12 кућа од којих је свака представљала једно село општине где је приказано културно стваралаштво локалних заједница, припремана храна различитих националних кухиња (обавезно од пилећих производа) а на "етно бини" је извођен богат културно-уметнички програм.

На **другој локацији** (главни улаз у школу) су постављени штандови покровитеља. На **трећој локацији** (спортски терени) организован је спортски програм а као највећа атракција планирано је и такмичење најјачих људи света из 8 европских

земаља. **Четврта локација** (школско двориште и парк) предвиђена је за "дечије село" и "уметничку колонију". У склопу ове манифестације је откривена статуа "**Роки Балбоа**". У центру Житишта, у суботу увече 18. августа 2007. године је откривен

споменик филмском лику Рокију Балбои којег тумачи познати холивудски глумац Силвестер Сталоне. Откривање споменика пропраћено је перформансом музичара Рамба Амадеуса који је са својим бендом забављао више хиљада посетилаца. Након њега наступио је и београдски рок састав Ван Гог (Van Gogh).

У оквиру манифестације у Житишту, проглашен је и победник у такмичењу за најјачег мушкарца. Ервин Катона из Суботице победио је у седам различитих дисциплина и тако освојио титулу најјачег човека. Споменик, дело хрватског вајара Бориса Стапарца, висок је три метра, а извајан је по лику Сталонеа који је играо и режирао шест филмова из серијала о Рокију Балбои. Отварање споменика био је централни је догађај ове привредне манифестације". Говорећи о несвакидашњем медијском феномену скулптуру је присутнима представио потпредседник општине Житиште Зоран Бабић, који је био и један од иницијатора градње споменика Рокију Балбои у Банату.

Бизнисмен из Зрењанина, Васа Милидраговић, власник земљорадничке задруге "Тоба" предложио је априла 2007. године локалној самоуправи у Житишту да изгради пивару у том месту, чије би пиво носило назив филмског јунака Рокија Балбое. Милидраговић је изразио спремност да инсталира увезену мини-пивару, која би дневно производила 10.000 литара пива, а као услов поставио је да назив пива буде име популарног лика боксера из филма "Роки".

Потпредседник општине Житиште Зоран Бабић потврдио је спремност да прихвати разговор о овој иницијативи зрењанинског бизнисмена, која се уклапа у намеру да се у том банатском месту током године подигне споменик Рокију Балбои. Бабић је најавио и да је у току израда елабората о изградњи такве пиваре у Житишту. Погон "мини пиваре", коју нуди Милидраговић, старости четири године и процењене вредности од 226.000 евра, увезен је недавно из Црне Горе. Милидраговић је истакао да се због могућности кредитирања овог пројекта обратио и банци. Према његовим речима, овај пројекат биће његова инвестиција и допринос несвакидашњој кампањи покренутој ове године за градњу споменика Рокију Балбои у овом банатском селу.

Када се ради о једној оваквој манифестацији, неоспорно је да она садржи добар мотив настанка и карактера, будући да највећи број успешних и трајних манифестација у свету имају своју основу у специфичностима традиције (привредне, културне и сл.) одређеног простора.

У свету има велики број примера да се, поготово у сфери туризма, нешто гради из наизглед ван здраворазумских разлога, а да такав потез има карактер тако јако изражене атракције да она уз плански и систематичан рад око њене презентације постане позната и добро посећивана вредност. То се може постићи и око овог споменика. Не треба га занемарити, запустити, користити најсавременије инструменте маркетинг микса и дело ће постати предмет континуиране, растуће пажње.

8.5.2 Спортско-рекреативни туризам као посебан вид или као део спортских манифестација

У садашњем тренутку у општини Житиште има добрих услова за развој спортско-рекреативног и спортско-манифестационог туризма. Као аргумент он наводи низ спортских терена, као што су фудбалско игралиште, помоћно фудбалско игралиште, терени за мале спортове и модерна спортска сала у основној школи "Свети Сава". Поред ових спортских терена налази се житиштански парк, који би пројектовањем трим стазе могао да послужи за рекреативне сврхе, односно кондиционе припреме спортиста.

У Житиште, иначе, долазе многе спортске екипе на припреме, а повољност Житишта је у томе што се недалеко од спортских објеката налази мотел који у понуди има услуге исхране и преноћишта.

Житиште је у сарадњи са Клеком био неколико пута домаћин републичког такмичења кадета у женској и мушкој одбојци. Традиционално се организује ускршњи карате турнир за средњи Банат.

Осим поменутих, општина Житиште организује низ манифестација спортског карактера у домену других непоменутих спортова, што је веома значајно, јер се постепено стичу и акумулирају искуства око организовање спортских манифестација, стиче се одговарајући имиџ и пружа могућност за обогаћивањем спортско-манифестационе туристичке понуде.

Од манифестација значајно место има републичка приредба коју организује КПЗ Житиште од 1997. године под називом "Споменар" - сусрет ветерана фолклора. Сусрети немају такмичарски карактер и циљ им је да се кроз дружење ветерана фолклора негује фолклорно благо и народна традиција. До сада је учествовало преко 1000 фолклориста из Србије, Црне Горе и Републике Српске.

Слава места је Ђурђевдан што би могло послужити као добар повод за организовање културних, спортских и забавних манифестација, мање или више локалног до регионалног карактера.

Према томе, може се закључити да Житиште има веома повољне услове за развој манифестација које у својој основи имају ловни, риболовни и спортски

туризам, уз организовање и других пригодних манифестација. Активирањем ових потенцијала туризам ће у Житишту постати један од најважнијих привредних делатности.

8.5.3 Фактори и услови конкурентности туристичких манифестација општине Житиште

Манифестациони туризам има могућности одржавања и, штавише сталног развоја, испуњавањем основних фактора и услова конкурентности, у условима релативно масовне манифестационе туристичке понуде Војводине. Према проценама све манифестације наведене у табели имају добру и сигурну основу и традицију, а малу контрактивну зону, те је потребно испунити основне факторе и услове повишеног нивоа конкурентности.

Основне **факторе конкурентности** туристичке манифестације чине:

1. Квалитативне особености манифестација.
2. Одговарајућа (стадардна) физиономија.
3. Поседовање динамичне компоненте (сталне промене у структури и квалитету понуде).
4. Примена одговарајућих, прикладних технолошких новина.
5. Остали фактори конкурентности.

Условe реализације високог нивоа конкурентности чине скуп природних, друштвених и технолошких чинилаца под којима се одвија одређена манифестација одговарајућег нивоа квалитета којом она може да постигне висок ниво конкурентности. У ове услове спадају:

- Саобраћајна приступачност и инфраструктурна опремљености туристичких простора.
- Адекватна заштита и организација туристичког простора.
- Навика развоја и иновације садржаја манифестација.
- Примена високе технологије пословања и пружања услуга.
- Константно инвестирање у кључне (1) и секундарне (2) моменте конкурентности манифестација.
- Обезбеђењу стручних кадрова.
- Брига органа власти око одржавања конкурентности. Одржавање високог нивоа у маркетиншким активностима.

На масовност манифестација, односно бројност посетилаца утиче велики број фактора. Они се могу сврстати у више категорија. Почетну категорију чине фактори који се могу окарактерисати као - *положај и особености средине*:

- Предности туристичко-географског положаја.
- Положај у односу на туристичке правце (међународног, националног, регионалног и локалног значаја).
- Величина центра манифестација.
- Дисперзивни или концентрисани просторни однос других емитивних центара.

- Атрактивност градског језгра.
- Везаност манифестације за традицију.
- Укореееност традиције у средину.

Другу категорију сачињавају фактори који се односе на *квалитет управљања, креативност, финасијске могућности*:

- Степен прихватања основне симболике манифестација од стране становништва контрактивне зоне.
- Број и финасијска моћ спонзора.
- Економска моћ привредних субјеката за чију је делатност везано одржавање манифестације.
- Стручна компетентност и искуство креатора појединих елемената манифестација.
- Дужина трајања манифестација.

Трећу групу обухватају фактори који означавају *стање актера, пријемчивост микросредине*:

- Број, атрактивност и спремност културног наслеђа које се укључује у туристичку понуду у месту манифестације;
- Број учесника ван локалне средине који чине актере манифестације;
- Број и квалитет приредби које улазе у састав манифестација;
- Морфологија насеља прилагодљива пријему садржаја понуде и слободном кретању потрошача.

8.5.4 Ловни туризам

Ловни туризам је од свих облика туристичких кретања доживео најозбиљнији развој. На простору општине Житиште установљено је ловиште са површином, готово истоветном са површином општине.

Ловачко удружење "Житиште" газдује ловиштем "Стари Бегеј" укупне површине 51.253 ха, од чега ловне површине обухватају 47.000 ха. Стално гајене врсте дивљачи у овом ловишту су срна, зец, фазан, пољска јаребица, а повремено јелен и дивља свиња. Ловиште има следеће ловне објекте: 25 стабилних чека, 15 чека на дрвету, 140 хранилишта за срне, 155 солишта, 25 појилишта, 250 хранилишта за фазане и пољске јаребице, 11 прихватилишта за фазанчиће, 30 ха земље и 20 ха вишегодишњих ремиза. Стручна служба има управника ловишта-стручно лице и ловочувара. Ловни туризам је развијен, нарочито пролећни лов срндаћа, летњи лов препелице, грлице, гугутке и голуба гривњаша и јесењи лов зеца и фазана.

На основу бонитета и ловно-продуктивне површине одређен је економски капацитет ловишта. Број популација срне и фазана креће се у границама економског капацитета а популација зечије дивљачи је изнад оптималног броја. Може се констатовати да је ловиште, имајући у виду ловно-техничке објекте, релативно добро опремљено. Према томе, ово ловиште спада у боље организована

ловишта у Војводини и представљају значајан сегмент за туризам Житишта уопште.

Посебан значај ловни туризам има у атару насеља Торда. Будући да овде нема површинских вода које би омогућиле развој риболова, те је највећа концентрација усмерена претежно на лов. Основу лова и ловног туризма има Ловачко удружење "Фазан" које броји 80 чланова.

Најбројнији су туристи из Италије и Аустрије. Први долазе 30, а други четири године у континуитету.

Успоравању развоја ловног туризма доприноси низ фактора: свођење лова на ситну дивљач, забрана извоза меса крупне дивљачи, непостојања хладњача за месо. Према проценама ловних стручњака општине Житиште, штете настале овим ограничењима крећу се око 60.000 евра.

Постоје услови за развој ловног туризма како домаћег тако и страног. Тако је једне успешније 1979. године у општини Житиште било око 120 ловних дана за стране туристе. Међу овим туриста највише их је било из Италије.

Развоју ловног туризма доприносе следећи фактори:

- Чињеница да је мотел "Житиште" по свом структурном и функционалном склопу прилагођен боравку ловаца (одељења за смештај ловачке опреме, брига о ловачким псима, постојање и стварање потребних хигијенско-здравствених услова за смештај и чување уловљене дивљачи и др.).

- Прилагођавање дела стамбених објеката за боравак и активност ловаца, нарочито у својини ловаца који живе у општини Житиште, који према томе добро познају потребе и захтеве ловаца-туриста и своју кућу прилагођавају овим потребама. У том смислу је потребно истражити мотивисаност ове категорије (број, расположивост за величину инвестиција у своје објекте за ове потребе, едукација усмерена на карактер и величину туристичке тражње страних модерних ловаца, претходно је потребно спровођењем интервјуа и анкета испитати колико је њихово познавање тражње ловаца туриста од стране такве категорије припадника рецептиве, ствар импровизације или резултат темељног познавања ове проблематике).

- Дуга традиција постојања ловног туризма и дуге и стабилне везе између ловаца који живе на простору ове општине и домаћих и страних ловаца који готово редовно долазе на овај простор.

- Ако се испитивањем установи да су потребе ловаца за смештајем веће него износ хотелијерских, ресторатерских, инфраструктурних и супраструктурних капацитета у оквиру мотела и приватних кућа, то је потребно градити објекте одређеног карактера и функције, то је неминовно потребно. Неопходно је уложити у градњу објеката јер је ловни туризам показао добар и готово континуирани развој уз солидну зараду.

8.5.5 Искоришћеност положаја за развој транзитног туризма

Општина Житиште има релативно повољан положај у односу на важније комуникације. Кроз њу пролази магистрални пут М-7 који повезује Србију са Румунијом, односно границу са Хрватском на Дунаву, Бачку Паланку, Нови Сад, Зрењанин, Житиште, Српску Црњу (општина Српска Црња), румунску границу, односно у наставку према Темишвару. Осим тога, од овог пута се у самом Житишту одваја пут нижег реда који се наставља у Румунију посредством малограничног прелаза Међа, места које се налази у општини Житиште. Железничка пруга Јаша Томић - Међа била је локалног значаја, те је због нерентабилности искључена из саобраћаја. Овај пут чини **туристички правац**, будући да повезује више градских центара, као емитивне и туристичке центре и туристичка места и локалитете у средишњим деловима Баната, Потисју и Подунављу. Његов значај ће порастати недавним укључивањем Румуније у Европску унију, чиме ће општина Житиште непосредно туристички комуницирати са једном европском земљом.

Табела бр.2: Магистрални пут у општини Житиште

Магистрални пут	М-7	Граница Хрватске на Дунаву - Б.Паланка - Нови Сад - Зрењанин - Житиште - С. Црња - Румунска граница
-----------------	------------	---

Регионални путеви у општини Житиште

Регионални пут	Р-114/1	Башаид - Торда - Б.Карађорђево - веза са Р-123 код Спског Итебеја
Регионални пут	Р-123/1	Бегејци - Р-123 - Житиште - М-7
Регионални пут	Р-123/4	Државна граница - Међа - веза са Р-123

Према томе, Житиште у извесном смислу чини раскрсницу путева, односно налази се на рефракцијској тачки, будући да је у контакту друмске саобраћајнице и пловног речног тока (Бегејски канал). Магистрални пут М-7, који чини део туристичког правца регионалног значаја је у контакту са Коридором 10, који опет чини део Источног медитеранског туристичког правца. Тиме пут М-7 не само да чини транзитни туристички правац нижег ранга већ представља и део мреже саобраћајница које у целини чине део једног од три тзв. туристичких медитеранских правца (западни, централни и источни). Према томе, ако би град, добио израженије туристичке атрактивне црте могао би са обзиром на удаљеност међународног пута чинити спољни део транзитне контрактивне зоне. Са становишта овог пута као туристичког правца, Житиште нема у овом тренутку

нити у ближој перспективи улогу јачег транзитног туристичког центра. Он се може активирати једино, реализацијом већег промета између северног дела Србије и Румуније као чланице Европске уније.

8.5.6 Наутички туризам

Ђорђе Чомић у својој књизи *Туристичка географија*, у Панонској области издваја неколико туристичких регија, потенцијалних или афирмисаних. Житиште са околином сматра делом **Зрењанинско-доњотиске регије**. Његова констатација је исправна, будући да Тиса као туристички правац и туристичка макрорегија линеарног карактера у највећој мери доприноси да као старо туристички потенцијално вредно градско насеље чини један од места уз притоку Тисе која је релативно давно саобраћајно активирана, места, који са околином поседују довољну специфичност која заокружује простор као самосвојну туристичку регију. Уосталом, често се истиче чињеница да је Бегеј, нарочито његов пловни део био у ранијим вековима уређен за потребе саобраћаја, а остаци бара и мочвара својим екосистемом, верно одражавају изглед панонске низије у прошлости и отуда уз могућност развоја наутичког туризма, спортско-рекреативног и рекреативно-купалишног туризма и развој екотуризма.

Сем друмских и железничких веза, велики значај за туристичка кретања у Војводини имају пловни токови. Кроз овај део Војводине протиче Пловни Бегеј који је везан за Тису, а затим Дунав, који као део тзв. “плаве магистрале” - системом канала и река Рајне и Мајне остварује везу од Северног до Црног мора и на тај начин повезује Војводину са свим значајнијим привредно развијеним земљама Европе.

Путнички саобраћај на Тиси ствара могућност коришћења Пловног Бегеја који везује Житиште са Румунијом, земљом чијем је уласком у Европску Унију, створена могућност његовог боље заштите од загађивања и одржавања половног третмана и за потребе наутичког туризма.

Осим пловидбе, Тиса и Пловни Бегеј како директно тако и индиректно утичу на све природне и антропогене чиниоце овог географског простора. Из тог разлога, они се сматрају неисцрпним потенцијалом за нашу земљу. Међутим, пошто је туризам привредна делатност која најједноставније и најлакше доноси велике девизне приходе, циљна група у нашем случају би били туристи диференциране туристичке тражње.

Укључивање Житишта у наутички туризам не подразумева само изградњу марине, већ и уређење културно-историјског наслеђа, градског зеленила, увођење информационих обележја, уређење манифестација, уређење хотелијерског и ресторатерског сектора, инфраструктурних и супраструктурних објеката и других аспеката уређења који подразумевају богатију и разноврснију туристичку понуду.

8.5.7 Бањски туризам

Минерална вода је откривена 1923. године. Спада у алкално-карбонатно-натријумски тип с укупном минерализацијом од 10,66 г/л воде. Вода се црпи са дубине од 230 м. Индикације су стомачна обољења, млитавост црева, побољшава лучење желудачних сокова, лечи катар јетре, обољење бубрега, жучне кесе, итд. Може се закључити да су лечилишна својства специфична, тако да се њена вредност великим делом састоји и у томе.

У време коришћења употребљавана су два имена: "Јордан" и "Свети Ђорђе". Извори су били у власништву породице Вујић, а од 1958. године припали су лечилишту у Меленцима.

Извориште (бунар) "Свети Ђорђе" налази се у насељу Торди. Торда има око 1.800 становника, претежно мађарске националности. Становништво се бави углавном земљорадњом, али у задње време појављују се и предузетници, пре свега у области прераде пољопривредних производа. Насеље располаже са потребном инфраструктуром (путна мрежа кроз насеље и са изласцима према Башаиду, Банатском Карађорђеви и Банатском Двору, водовод, струја и у току је гасификација). Торда има основну школу, дом здравља, спортски центар, дом културе и друге потребне објекте намењених забави, снабдевању, итд. Створени су и потребни услови за развој сеоског туризма. Експлоатација минералне воде "Свети Ђорђе" – почела је 1930 године са препоруком врхунских европских лекара. Производила се и извозила као лековита у све веће земље Европе, а стигла је и до Америке.

Иако је њена експлоатација после тога потпуно прекинута, у великим количинама је извозила широм Европе до Другог светског рата, Д.О.О "BONA AQUA" из Торде. Улагањем повећаних средстава, обновљена је експлоатација 1995. године и поново је почело флаширање воде. Међутим погон је престао са радом 2001. године (након смрти закупца). Власник објекта и извора је Земљорадничка задруга "Торда" Торда, која заједно са Месном заједницом Торда сада тражи поново покретање искоришћености изворишта, улагача, који би улагао, пре свега у изградњу једне мање бање, где би се могло користити поред минералне воде и термална вода (извориште у близини око 300 метара удаљено од изворишта минералне-горке воде, која је иначе у власништву НИС-Нафтагаса). Испитивање капацитета воде није вршено (а задњих година ни састав воде), па би било потребно пре употребе воде и улагања у инвестицију извршити потребно испитивање.

По нашој процени за изградњу бање мањег капацитета (са 50-100 лежаја, базена и других пратећих објеката) било би потребно око 3 милиона еура. Потребан износ за улагање у инвестицију се може обезбедити путем заинтересованих улагача, донатора, јер се на другачији начин не могу обезбедити финансијска средства. У сваком случају то могу бити субјекти који су заинтересовани за здравствени или рекреативни аспект функционисања бањских објеката.

Минерална вода "Свети Ђорђе" спада у категорију натријум-магнезијум сулфатнохидрокарбонатне горке, високо минерализоване воде, према истраживањима професора Паула Блума из Стразбурга (Француска). Препоручена

је, такође, од стране најбољих лекара и професора универзитета светског гласа, као проф. др Довергња и Блума из Стразбурга, др Стеве Ивандића из Београда. Према суду ових стручњака вода је намењана лечењу болести црева, јетре, желуца, чира и затвора. Нешкодљиво је средство за мршављење и то по професору др Јовановићу, продекану Медицинског факултета из Београда, тако што се пије ујутру, на празан стомак, 1/2 литра брзо и поподне 1/2 литра полако по размацима. По проф. др Васи Топалову и др Зорану Чанаковићу са Института за кардиоваскуларне болести у Сремској Каменици, магнезијум који ова вода обилато поседује, и то осам пута више од других, има утицај на проводљивост импулса у срчаном мишићу, чиме спречава аритмију а тиме и инфаркт. Вода садржи селен у већој количини, познати антиоксиданс, који се бори против слободних радикала, узрочника рака. Обогаћена са CO_2 ова вода, важи за једну од моментално најквалитетнијих минералних вода на тржишту (док је била флаширана).

Иако се вода произвођила у великим количинама и извозила широм Европе до Другог светског рата. После тога производња је потпуно стала.

Прилог: Анализа хемијског састава воде "Свети Ђорђе" у Торди

Калијум (K).....	1,48
Натријум (Na)	1040,00
Калцијум (Ca)	54,45
Бикарбонати	1016,90
Магнезијум (Mg)	169,00
Сулфати (SO_4)	1188,00
Хлориди (Cl)	258,00
Гвожде (Fe)	0,03
Селен (Se)	<0,005
Суви остатак на 180 степени	С 3356,00
Ph вредност	7,40
Укупна тврдоћа dH	46,59
CO2	

Извориште је на организован начин почело да се користи у 19. веку. Будући да није било одговарајућих смештаја извориште је у лечилишне сврхе коришћено искључиво у летњим месецима.

Власник објекта и извора је Земљорадничка задруга "Торда", Торда, која заједно са Месном заједницом Торда сада тражи покретање искоришћености изворишта, улагача, који би улагао, пре свега у изградњу мање бање, где би се могло користити поред минералне воде и термална вода (у изворишту у близини, око 300 метара удаљено од изворишта минералне-горке воде, која је иначе у власништву НИС Нафтагас).

Расположиви терен, потенцијал који има локација, пре свега величина расположивог простора, конфигурација терена, изграђеност, инфраструктурни садржаји, присуство термоминералних вода, близина насеља и регионално-магистралног пута, пружају готово неограничене могућности развоја бањског туризма.

Развојним планом Војводине, изградња путне мреже која повезује ову регију, а која пролази поред ове локације, отвара се могућност посете туриста који су овде у транзиту.

Изградњом Бањско-рекреативне зоне са објектима туристичко-рекреативног карактера треба да буде предвиђена Развојним и урбанистичким планом општине Житиште.

Бањско-туристички-спортско-рекреативни центар уобичајно је да садржи:

- Хотел категорије са три или четири звезде, са 90 до 150 лежаја.
- Спортско-рекреативни блок (са отвореним и затвореним садржајима).
- Економско-технички блок, са простором погона и енергетике.
- Управно административни садржаји.
- Јавни озелењени простори (паркови, водене површине-језеро).
- Стамбено рецептивне зоне изграђене мешавином модерног и традиционалног, али тако да не доминира изнад зеленог простора.
- Саобраћајне и паркирне површине и
- Евентуално, ауто камп.

Основна концепција просторног решења полази од следећих принципа:

- Поштовање генералних услова (намена површина, садржаја појединих функционалних целина, комунална опремљеност).
- Третирање простора као органског дела центра, близина стамбене зоне, комунални системи, инфраструктура, зеленило.
- Могућности етапне изградње појединих просторних захвата.
- Оријентације и положаја површина према условима инсолације и технолошких захтева. Поштовање конкретних захтева и програмског задатка за све садржаје.
- Испуњавање специјалних потреба појединих субјеката.

Као резултат горе наведених принципа извршила би се детаљна просторна организација коју обликује пет условних функционалних целина.

1. Део локације намењен хотелу са ресторатерским и хотелијерским садржајима.
2. Терапијски блок са бањским и амбулантно поликлиничким делом.
3. Спортско-рекреативни блок са затвореним и отвореним садржајима, теренима за мале спортове, воденим површинама (рекреативним и бањским) са термалном водом и сл.
4. Економско-технички блок са припадајућом инфраструктуром.
5. Саобраћајне и комуникационе површине.

Просторна организација је диктирана расположивим простором, конфигурацијом терена, правцима приступа, могућим организовањем и изградњом инфраструктуре.

Израдом студија оправданости и идејних пројеката, добила би се дефинитивна диспозиција објеката са хоризонталном и вертикалном регулацијом, план инфраструктуре и комуналних објеката, саобраћајница са нивелационим решењима, електро снабдевање, фекална и атмосферска канализација, планови хортикултуралног уређења простора и слободних површина.

8.5.8 Туризам заснован на коришћењу вредности водених токова

Један од основних потенцијала туризма чине пловни и Стари Бегеј. Њиховим активирањем може се пружити више погодности а пре свега рекреативне и естетске туристичке аtribute.

Пловни Бегеј је данас доста чист тако да омогућава развој спортског риболова, односно риболовног туризма. Спортско риболовно удружење "Тргеч" планира да организује туристичку манифестацију која би обухватала такмичење у кувању рибе чорбе. Назив те манифестације могао би да гласи "Златни котлић Бегеја".

Изградњом рибњака у близини Бегеја, понуда би могла бити још разноврснија. На добру традицију указује чињеница да је осамдесетих година у Житишту била веома популарна "Бегејада", такмичење у разним активностима везаних за воду - најлепши скокови са моста, пливачки маратон итд. Било би пожељно да се традиција ове манифестације одржи и настави, евентуално под истим или другим именом, али уз поштовање старих успешних елемената садржаја понуде и уз додавање нових и других видова понуде.

8.5.9 Културна добра као део туристичке понуде општине Житиште

Културни туризам, који знатним делом произилази из тековина духовне и материјалне културе која је у одређеном крају имала своју генезу, историју, је таква врста туризма у којем су мета туристичких посета музеји, изложбе, концерти, или је таква врста туризма везана уз материјалну, тј. 'изграђену' баштину – од великих религијских споменика до световне архитектуре.

Појам културног туризма сједињује у себи појмове културе и туризма. Ако се та два појма покушају замислити у неком контексту, на први поглед се чини да су врло блиско везани и да се врло добро употпуњују. Наиме, јасно је да култура и културна баштина може да придонесе атрактивности насељима општине Житиште као потенцијалне туристичке дестинације па су према томе често и предуслов туристичког одабира.

У складу с мотивисаношћу туриста на културно путовање, типологија културног туризма могла би се и на овом простору, развити према ступњу мотивације, као:

- примарна
- успутна
- случајна

Историјске прилике на тлу Житишта оставиле су богато културно-историјско наслеђе и споменичко наслеђе.

Извесне услове за туристичко функционисање у општини Житиште имају **установе културе**, било својим наменским, непосредним деловањем, било деловањем у оквиру других манифестација, или манифестација које ове установе организују. Овде спадају Градски музеј који располаже предметима археолошке, историјске и етнографске садржине. У саставу музеја функционише и уметничка сликарска колонија, прва оваквог типа у Војводини. Поменути музеј, затим градска библиотека, раднички универзитет и биоскоп организовани су у оквиру културног образовног центра. Све ове установе туристички најбоље могу да функционишу организацијом приредби у виду књижевних вечери, ликовних колонија, концерата, научно-стручних скупова и сл. То значи да се организацијом оваквих приредби њихово деловање може проширити тако што ће превазилазити локалну посету и карактер и добити регионални, покрајински и због вишенационалног састава становништва, чак и међународни карактер.

Пратилац градског, културног туризма могу да чине **спомен обележја**, првенствено бисте истакнутих личности које воде порекло из овога краја или су боравили у њему. Ове споменичке вредности својим значајем уз умешност и вештину туристичких водича, може да прати прича, богато документована, маштовита, занимљива да поменутим личностима и догађајима даје обимне и разноврсне садржаје који ће чинити озбиљну туристичку понуду, односно утицати на формирање стабилне тражње са већом контрактивном зоном.

Градски туризам треба да туристичку понуду побољша конзервацијом, реконструкцијом и осмишљеном презентацијом објеката који припадају категорији **дела са споменичким и уметничким својствима**. Она имају одређену националну и верску пријемчивост, о чему треба водити рачуна при избору приоритетне тражње али их треба дозирати и тако да понуда добије универзалне, општељудске, културне, односно опште хумане димензије.

Неопходна је конзервација, реконструкција, добра презентација и стално одржавања **градског језгра**. Оно у целини, али и његови детаљи треба да буду представљени стручно и пажљиво састављеним богато илустрованим бедкером.

Градско језгро чини склоп заштићених фасада грађених у комбинацији барока, мађарске сецесије, неоготике и неокласицизма.

У парку који се налази у центру Житишта налази се кула коју је подигао Антун Киш 1847. године. О градњи куле постоји више легенди. Према једној верзији кулу је подигао у знак љубави према једној девојци, која је била веома лепа, али је била сељанка, па није ју могао узети за жену. Потомци поседника Киша 1889. године продали су остатке некада великог имања.

Породица Киш је позната у овој регији, јер је Исак Киш закупник Банатског Двора, 1781. године купио и Сенђурађ. Румуни незадовољни томе, напуштају место и уместо њих се досељавају Немци. Ова породица је имала у поседу 37.000 јутара земље. Породица Киш, материјални остаци њиховог боравка, приче и легенде и слично, треба селективно обновити и од тога формирати део основе која би била презентирана посетиоцима.

Културна туристичка понуда се на најадекватнији начин може поставити посредством манифестација. У иницирању и креирању културних манифестација у првом реду треба да имају културно-уметничка друштва као самосталне асоцијације или у оквиру других удружења која су користећи заједништво самом дружењу давали забавну и креативну црту негујући фолклорну традицију кроз рад драмских, мужичких, играчких, ликовних секција. Манифестације су добијале своју физиономију разменом посета са другим секцијама (секцијама из других места). Обичају су постали устаљени и због потребе за обогаћивањем понуде, потребе за истицањем креативне црте и одржавање такмичарског духа манифестације било са једном или низом приредаба добиле карактер туристичких манифестација. По правилу су оне мале по обиму, релативно бројне у општини и треба настојати да анимирањем оваквих друштава уз помоћ познаваоца савременог концепта менаџмента и маркетинга оне буду одржаване и на савремени начин одржаване.

У Торди, на пример, занимљиво је да је знатну улогу имало добровољно ватрогасно друштво. У сеоској средини је уобичајна појава да су ова друштва поред примарне функције имали и улогу неговања фолклорних традиција. Њу треба задржати и дати им улогу креатора и суорганизатора манифестација.

8.6 Рецептна основа туризма

Хотелијерско-ресторатерски капацитети не задовољавају критеријуме савремено организоване туристичке дестинације, у квантитативном и квалитетивном смислу.

Мотел "Житиште" се налази у центру Житишта. Почео је са радом 1982. године. Тада је био у саставу угоститељског предузећа "Козара", а потом послује у оквиру ЈКСП "Екос" Житиште. Мотел у Житишту представља најважнији угоститељски објект у општини Житиште који пружа угоститељске услуге смештаја и исхране. Осим тога, у мотелу се организују разне прославе (свадбе, рођендани, крштења, сусрети генерација), као и остали догађаји и манифестације који се организују.

По категоризацији мотел у Житишту спада у категорију објеката са две звезде. Капацитет смештајних објеката је 32 собе и 68 лежајева. Собе су једнокреветне, двокреветне и трокреветне. Свака соба има купатило са топлотом и хладном водом а 50% соба има терасу.

Мотел има ресторан капацитета 250 седишта, односно салу за ручавање са око 200 места, 2 сепареа, један са 12 а други са 40 места. Капацитет кухиње је око 1500 obroka дневно. Добро је опремљена са свим садржајима и одељењима.

Квалитет услуга и опремљености је на завидном нивоу. Реперција мотела ради 24 часа а ресторана од 5 до 23 часа. Мотел има 33 запослених са задовољавајућом квалификационом структуром.

Мотел данас представља један од најважнијих објеката који би требало да чини окосницу развоја туризма у општини Житиште. У мотелу постоје посебне просторије за ловни туризам, односно посебне просторије за псе са топлотом и хладном водом, тако ће развојем ловног туризма и капацитети мотела бити попуњенији. Укупне перспективе развоја огледају се, пре свега, у проширењу мотела и изградњи анекса са разним садржајем, затим изградња летње баште са наткривеним паркингом простором и садржајима такозваних друштвених просторија: читаоница, ТВ и видео сала, фризерски салони, бутици, мењачница са фри-шопом, просторије за забаву младих. Изградњом свих ових садржаја мотел би у перспективи у категоризацији мотела могао постати мотел са три звезде.

Ресторатерски објекти су различитог профила, највише има кафића, хамбургерија и мањих специјализованих ресторана.

У угоститељском сектору је до недавно најзначајнију улогу имало друштвено предузеће "Козара", која је до приватизације располагала највећим хотелијерско ресторатерским капацитетима у општини. Туристичкој понуди града знатно ће допринети процес приватизације репертивних објеката, јер се од ње реално може очекивати савременији приступ уређењу репертивног аспекта туристичке понуде.

8.7 Инфраструктурна основа туризма

Житиште је тихо и лепо место са доста зеленила. Добру основу за уређење места чини један од најлепших паркова у Војводини, а који је лоциран у центру места. Стабла стара преко 100 године и разнолико шаренило пружају идеалне услове за одмор становника овог и околиних места. Осим тога, у свим улицама подигнут је појас украсног шибља у укупној дужини од 14 километара, а дуж тротоара засејана је трава и детелина.

8.8 Организациона основа туризма

Битан елемент организационе основе туризма чини Туристички савез Житиште са седиштем у Житишту. Задатак овог субјекта је да планира следеће активности:

- издавање и штампање публикације - "Туристички водич кроз општину Житиште",
- израда видео касете "Представљамо вам општину Житиште",
- израда разгледница,
- израда туристичких сувенира,
- штампање и израда каталога информација о манифестацијама: сеоске славе, фолклорни сусрети, такмичења кувања рибље чорбе, разне привредне манифестације,
- припреме одржавања манифестационог летења моторним змајем уз могућност услужног превоза, а у циљу разгледања Житишта,
- представљање општине Житиште са туристичког и привредног аспекта "дани општине Житиште" у разним срединама Србије.

Већина задатака Туристичке организације је адекватна начелној основи њеног пословања. У садашњим условима, њена активност би се принципијелно могла осавременити, мада би њено деловање имало задовољавајућу основу ако би се сводило на застарелијој основи под условом да је сам темпо деловања оптималан и уједначен.

8.9 Промет туриста

Промет туриста не одражава постојање свих облика туристичких кретања, јер се више њих не испољавају путем статистички регистрованих туриста. Ипак је стање промета, будући да се одређује у свим дестинацијама на исти или сличан начин просторно упоредиво, а уз то, временски поуздано показује тендеције кретања које, како је доказано, имају своје објашњење у стању темељних туристичких ресурса, стању материјалне основе, организационим факторима и другим појавама и процесима које чине туризам.

Пример промета који је дат за 2004. годину има готово стагнатни карактер. Он не одражава стање правог туристичког промета, будући да се односи и на боравак људи који су укључени у грађевинске послове у општину.

Табела бр. 3: Туристички промет у општини Житиште 2004. године

Година	Туристи			Ноћења			Просечно	
							ноћење	туриста
	укупно	домаћи	страни	укупно	домаћи	страни	До- маћи	Стра- ни
2003.	1403	1245	149	5450	5148	302	4,1	2,0

Извор: Републички завод за статистику, 2005.

8.10 Секторска SWOT анализа - Туризам

СНАГЕ

- традиционално коришћене предности положаја уз Бегејски канал,
- релативно близина пута Зрењанин-Темишвар
- добра ловно туристичка основа и традиција организовања ловног туризма
- културно-историјско наслеђе са јаким утицајем мултиетничке основе
- предели које чине контакти и прожимање разноврсних природних целина
- манифестације
- Житиште као мултиетнички и мултикултурни центар
- солидан културни ниво становништва,
- непосредност, отвореност и
- гостољубивост локалног становништва
- дуга кулинарско-угоститељска традиција
- спортски туризам – дуга спортска традиција

СЛАБОСТИ

- недостатак стратегије и ГУП
- слабо одржавање културно-историјских објеката
- недостатак смештајних капацитета
- недостатак приватног смештаја
- непостојање домаћих јаких туристичких агената
- лоша саобраћајна инфраструктура
- непостојање јединствене
- маркетиншке презентације на
- домаћем и иностраном тржишту
- нема битних улагања у туристички
- сектор
- нема интересног повезивања на
- локалном и регионалном нивоу

- (удружења, повезивање кроз
- туристичке производе)

ШАНСЕ

- манифестациони туризам
- излетнички туризам
- наутички туризам
- пословни туризам
- културни и градски туризам
- сеоски туризам
- еко туризам
- спортски
- ловни и риболовни
- купалишно рекреативни туризам
- транзитни туризам
- инвестиције – нови објекти

ОПАСНОСТИ

- политичко економска нестабилност
- људски ресурси
- недостатак финансија
- непостојање стратегије
- неиздиференцираност у односу на конкуренцију, близина топ европских
- атракција
- еколошки проблеми

СНАГЕ

Традиционално коришћене предности положаја уз Бегејски канал, које су омогућиле релативно давно коришћење приобаља за купалишно-рекреативне и спортске сврхе, што је подразумевало праћење количине муља, уређивања прибоља и наутички туризам.

Релативна близина пута Зрењанин - Темишвар означава припадност општине Житиште спољној контрактивној зони пута М-7 која чини део Источно медитеранског туристичког правца коју подразумева близина емитивних подручја.

Добра ловно-туристичка основа и традиција у организовању ловног туризма су врло значајни фактори, тако да су утицали на то да ловни туризам до сада чини најзначајнији облик туристичког кретања.

Културно - историјско наслеђе настало на мултиетничким основама.

Предела које чине контакти и прожимање разноврсних природних целина: комбинација воде, галеријских шума уз водене токове, ливаде и пашњаци и релативно пространа подручја лесних заравни и дилувијалних тераса под културним биљкама.

Манифестације, међу којима је највећа "Chicken Fest".

Непосредност, отвореност и гостољубивост локалног становништва.

Дуга кулинарско-угоститељска традиција: Проширивати разноликост традиционалних јела што ће побољшати угоститељску понуду.

Спортски туризам: развијена инфраструктура и одговарајућа климатска предиспозиција погодује развијању спортског туризма.

СЛАБОСТИ

Недостатак стратегије и Генералног урбанистичког плана: квалитетно планирање простора један је од најважнијих предуслова за дугорочан и одржив развој туризма.

Људи су кључни фактор успеха у туризму јер успех у пословању зависи начина управљања те је зато едукација на свим нивоима веома важна.

Недостатак смештајних капацитета виших категорија капацитета и прилагођавање критеријума квалитета међународних стандарда: попуњеност није већа из разлога што она у општини Житиште у многоне зависи од сезоне. Преко лета је проценат попуњености капацитета већи.

Лоша саобраћајна инфраструктура – изградња туристичке инфраструктуре мора бити дугорочног карактера.

Непостојање јединствене маркетиншке презентације на домаћем и иностраном тржишту: неопходно је селектирати туристичке производе договореног нивоа квалитета и подржати их кроз осмишљену маркетиншку презентацију.

Нема битних улагања у туристички сектор: не постоји изражена свест о потреби одговорног и одрживог развоја у туризму.

Нема интересног повезивања на локалном и регионалном новоу (удружења, повезивање кроз туристичке производе): неопходно је селекувати туристичке производе договореног нивоа квалитета и подржати их кроз осмишљену маркетиншку презентацију.

ШАНСЕ

Излетнички туризам заузима значајно место јер брзина савременог живљења намеће кратка путовања који ће препознати лепоте Старог Бегеја и Пловног Бегеја са приобаљем и околине која иако равна својим разноврсним биотопима има карактер мозаика.

Наутички туризам има могућности развоја иако није реализован пројекат изградње марине нити се културно-историјски објекти и локације одржавају. Он ће се развијати под притиском наутички врло активне реке Дунав и високом фреквентношћу туристичких пловила у Мађарској, богатијом и разноврснијом наутичком флотом у Румунији што ствара потребу за продужавањем тура према војвођанским пловним токовима.

Културни и градски туризам представља нашу велику шансу. Сматрамо да је култура недовољно презентована. Требало би боље одржавати објекте, неговати

причу о историји и култури места и околине, учинити приступачнијим амбијенталне вредности, зеленило учинити богатијим, разноврснијим постављати, више информативних табли и маштовитије презентовати културне вредности овог краја. Житиште са својом околином поседује много туристички занимљивих локалитета.

Сеоски туризам има велику тржишну вредност јер омогућава оживљавање старе аутентичне архитектуре, салаша и сећања на традиционални начин живота. Ту се подразумева и упознавање туриста са традиционалном гастрономском понудом.

Агро-еко туризам је брзо растућа индустрија јер еколошки произведена храна се лако може пласирати у угоститељским објектима и све је цењенија, јер је ово сегмент туристичке понуде који све више добија на значају.

Спортски, ловни и риболовни туризам је интересантан са становишта организовања европских такмичења у пецању, створени су услови за организован и контролисан риболов. Ловни туризам развијати по европским стандардима и уз подршку државних органа.

Купалишно-рекреативни туризам је у предности јер омогућава пословање током целе године. Пловни Бегеј има купалишно-рекреативну традицију. У близини овог простора постоји више афирмисаних бања које не припадају овој општини али се са низом њених вредности налазе у комплементарном односу. Данас туриста тежи ка еколошки чистим подручјима јер је све већи тренд за бригу о сопственом здрављу (wellness и spa program).

Транзитни туризам представља шансу за овај сегмент туризма. Житиште се налази на магистралном и регионалном путу који повезују Румунију, средњи Банат и јужну Бачку.

Инвестиције – нови објекти: Тренутна ситуација захтева изградњу нових објеката и поготово ван-хотелских садржаја. Неопходно је гостима обезбедити квалитетне садржаје током боравка у Житишту. То је предмет посебне анализе и планирања.

ОПАСНОСТИ

Политичко-економска нестабилност може допринети успоравању и застојима у реализацији свих развојних пројеката и инвестиција.

Људски ресурси су кључни фактор успеха у туризму јер успех у пословању зависи од тога како се управља те је зато едукација туристичких радника на свим нивоима веома важна. Да би туриста био задовољан услугом која му је пружена мора да постоји квалитетна туристичка услуга, а то ће добити од туристичких радника. Због тога је веома важна едукација свих који се баве овом делатношћу и то у свим сегментима. Само на тај начин се може одржавати и пратити корак са светским туристичким трендовима. Један од најснажнијих утисака радне групе је да тренутни људски ресурси у туризму нису адекватни и неопходно је велико улагање у освежавање знања и вештина радне снаге у туризму.

Недостатак финансија је један од кључних проблема и опасности.

Непостојање стратегије: без прецизно и реално дефинисане стратегије развоја места, а потом и стратегије развоја туризма, немогуће је очекивати развој и озбиљније инвестиције у овој области.

Неиздиференцираност у односу на конкуренцију, близина топ европских атракција: близина јаким туристичким дестинација може да угрози развијање туризма у овој регији те је потребно усагласити стратешке туристичке производе. Закључак је да су постојећи туристички производи искључиво одређени летњом сезоном док је сама понуда и активност привредних субјеката преко зиме недовољна. Акценат је на периоду пролећа, лета и јесени. Такође, мора се имати у виду да је манифестациони, наутички и ловно-риболовни туризам, који се често помињу као стратешка оријентација општине Житиште.

Еколошки проблем: поштовање еколошких стандарда намеће се као тренд данас у свету. Повратак у природу и здраву храну је светски покрет и он се сада намеће и туризму. Тако је еколошки тренд у исто време и потреба. С друге стране, алармантна је ургентност санације пречистача, Пловног Бегаја, тако да она буде на нивоу класе која обезбеђује безбедно купање и градске депоније. Три велика еколошка проблема који представљају Дамоклов мач изнад главе развоја туризма на овим просторима.

У **будућности, снаге** општине житиште могу се огледати у следећем:

- Повољност географског положаја, будући да кроз њу пролази магистрални пут М-7 Нови Сад - Темишвар и регионални пут Р-123
- Мултиетничност и мултикултуралност општине Житиште
- Гостопримство локалног становништва
- Препознатљива кухиња
- Очување, неговање народних обичаја - домаћа радиност, стари занати
- Шароликост етномотива
- Етно-кућа и старе грађевине
- Салаше за боравак далеко од градског живота и савременог начина живота (враћање природе)
- Постојање локација атрактивних за све облике туризма - ловни, излетнички, наутички, спортски, итд.
- Постојање Туристичке организације Житиште која се бави организовањем туризма
- Постојање традиционалних манифестација: културне, туристичке и привредне манифестације (Chicken Fest, Дани културе у Торку, у Торди, Новом Итебеју, Банатском Карађорђеу, Споменари ветерана фолклора у Житишту, Банатско перо - књижевна манифестација, кување рибље чорбе - златни котлић, Пасуљијада - Равни Тополовац, Колонија сликара "Фејеш" у Торди, еколошко-етнолошко вече сваке године у другом месту, РИО у Банатском Карађорђеу, итд.).
- Постојање сеоских јамура поред насељених места погодне за уређење у језера са рекреативним и туристичким садржајима.
- Богато ловиште за високу и ниску дивљач

- Прелет птица селица север-југ
- Близина Царске баре (највеће станиште птица у Европи) и Слано Копово - познато стајалиште и боравиште барских птица
- Развијена флора и фауна Канала Бегеј и Стари Бегеј
- Нетакнута природа, пољопривредно подручје
- Неугроженост природе прљавом индустријом
- Постоје термо, термо-минерални и минерални извори (вода Свети Ђорђе)
- Постојање људских ресурса
- Постоје спортски терени и смештајни капацитети за развој спортског туризма.

У **будућности, слабости** општине Житиште, могу се огледати у следећем:

- Лоше стање путне мреже у општини
- Низак ниво туристичког промета
- Недовољан број угоститељских објеката пансионског типа
- Салаши су у јако лошем стању
- Непостојање туристичке понуде општине Житиште - недовољан маркетинг
- Непотпуна документација за коришћење река и обала
- Неконзистентна правна регулатива
- Мала просечна дужина боравка посетилаца
- Низак ниво коришћења смештајних капацитета
-

8.11 Закључци о садашњем стању и перспективама

Карактеристичне активности једне земље или региона обезбеђују базу за развој туризма. Оне формирају најбитније елементе туристичког производа. Без суштинских карактеристика атрактивности, развој туризма не би био могућ. Житиште се налази на раскрсници путева који повезују Балкан са средњом, северном и западном Европом на важној гео-стратешкој позицији близу државне границе. Насеље са својим пространим улицама, амбијенталном привлачношћу, са неколико верских објеката, Бегејским каналом и Старим Бегејом, богатим ловиштима представља потенцијално привлачну дестинацију. Тако да се може рећи да овај регион има и природне и изграђене атрактивности. Ако узмемо у обзир домаће туристичко тржиште можемо рећи да је Житиштански део Бегејског канала, његова веза са кључним воденим токовима у Србији, с једне стране и Румунијом, с друге стране, и уопште хидросистем Дунав-Тиса-Дунав, атрактивна дестинација.

Када говоримо о општини Житиште у међународним оквирима можемо рећи да је ова туристичка дестинација скоро непозната. Када се ради о бављењу туризмом у локалним и регионалним оквирима, веома важан податак представља чињеница да се приобални делови Бегеја дуго користио у оквирима локалне контрактивне зоне у купалишно-рекреативне сврхе, а повремено и научне сврхе, континуирано негован фонд ловне дивљачи одржава ловни туризам на релативно добрим основама, а мултиетничност и мултикултуралност општинског простора омогућава подизање нивоа културног туризма. Гастрономска традиција краја, омогућава неговање и веће експонирање угоститељске културе.

Улога туристичке привреде у Житишту и околини је важна са становишта развоја привреде. С друге стране, развој мора бити одговоран и одржив, односно у складу са Агендом 21, те би на тај начин сачували природне ресурсе и еколошку равнотежу. Такође, треба сачувати, конзервирати, ревитализовати историјско наслеђе, пошто аутентична локална култура и традиција чине значајно, али недовољно познато културно богатство овог региона. Да би туризам на прави начин допринео укупном развоју потребно је да буде планиран и вођен на начин који доприноси квалитету живота локалног становништва и заштити природног и културног окружења. Ако туризам упоредимо са осталим привредним гранама, он има специјално место када узмемо у обзир његов утицај на окружење и на локалну заједницу. Зато ова услужна делатност има значајну снагу да директно подржи и стимулише локални економски развој, а у исто време да изврши притисак на локално окружење, ако му се није приступило плански. Позиционирање туризма у будућности представља изазов и обавезу за све који су директно укључени и одговорни за даљи одрживи развој Општине. Важно је створити осећај код грађана да буду поносни на место у ком живе, јер се успешан туризам не може развијати против воље становништва. Оно што сама локална заједница осећа као властито, може презентовати као аутентично. Данашњи савремени туриста тражи оне особине туристичке дестинације које је издвајају из мора сличних. Житиште и околина су недовољно издиференцирали своју понуду, а промоција је више него слаба.

Очигледан је недостатак хотела више категорије, јер подаци од туристичких радника указују на то да су најискоришћенији управо смештајни капацитети највишег квалитета и цене. Круцијална тачка, наглашена квалитативном анализом (видети секторску SWOT анализу) је та да туристичка индустрија Житиште може да рачуна на неке значајне компаративне предности. Већина њих може да има позитиван ефекат на конкурентност сектора, те стога захтева посебну пажњу у смислу приоритета и мера, које ће бити дизајниране у оквиру Стратегије, и детаљно дефинисани у Оперативном програму.

У том смислу, основни елементи су:

- географски положај, близина неких од најперспективнијих резервоара туристичке понуде у Европи (Аустрија, Северна Италија); добро је познато да склоност туристичким издацима позитивно корелира са дохоцима, који су у наведеним областима међу највишим у Европи и свету;
- компаративно ниске цене смештаја и комплементарних услуга;
- специфичне одлике понуде (историјско наслеђе, култура и антропологија, квалитет хране и пића, природна средина), које се поклапају са очекивањима неких од најперспективнијих сегмената (у дугорочном смислу) туристичке потражње. Процена добробити од туризма са становишта локалне привреде, није лак задатак. С једне стране, мора се нагласити да је погрешно сматрати да добробит аутоматски расте се повећањем броја долазака. Напротив, само повећање долазака повећава потражњу за неким јавним услугама (уклањање отпада, водо-снабдевање, сигурност саобраћаја, одржавање путева, одржавање приобалних делова Бегејског канала, итд). Трошкове таквих услуга плаћају локални порески обвезници, пошто зарада коју локална

администрација добија од исплата које врше туристи у сврху боравишне таксе обично не надокнађује додатне трошкове ових услуга, настале као последица повећања броја долазака. Да не спомињемо да туристичка потражња захтева већи квалитет јавних услуга у односу на онај који задовољава локално становништво, са крајњим резултатом да се онај ко те услуге пружа (најчешће Општина) примора на додатне инвестиције, које би драматично повећале квалитет и квантитет тих услуга. Ове опаске су посебно битне где – као што је то случај у Житишту – пропорција смештајних капацитета сивог сектора није занемарљива, те је стога илузија боравишних такси већа. У закључку, корист туризма за локалну заједницу мора да се рачуна у терминима додатне зараде, али као сума додатне зараде минус додатни трошкови.

Још једну негативну последицу, која мора бити размотрена, представља повећан притисак људства на територију. Наиме, свака територија има свој товарни капацитет (*load capacity*), а тај капацитет је функција величине саме територије, као и њених специфичних карактеристика. У случају Житишта ово је веома деликатна тема, пошто области које највише привлаче туристе имају мале димензије или специфичне карактеристике као деликатан биотоп (ловни ревири). Према томе, посебна пажња се мора посветити томе да се спречи да кретања у сектору туризма униште управо оне ресурсе (природне и људске) који су основа развоја туризма. При идентификовању приоритета, дизајнирању мера и процени и евалуацији пројеката, посебна пажња мора се посветити очувању природног и људског еквilibријума, путем прелиминарне *cost - benefit* анализе и процене утицаја на животну средину (*Environmental Impact Assessment – EIA*). Административне варијабле се такође морају разматрати, узимајући у обзир чињеницу да је развој туризма, који може да повећа богатство и добробит локалне заједнице, заснован на очувању и побољшању екстензе привреде (одговорност локалне самоуправе), укључујући изнад свега оне који су повезане са квалитетом животне средине и јавних услуга.

Стратегија развоја туризма у општини Житиште мора се засновати на:

- валоризацији компаративних предности, како би се повећала конкурентност и капацитет за стварањем додатне вредности у сектору, уз наглашавање важности акција које повећавају пропорцију стране компоненте кретања туриста;
- повећању директних и индиректних ефеката издатака, које праве туристи, на локалу
- економији, са посебном пажњом на подршци повећању издатака туриста (продужавање просечног боравка);
- подржавању "изврности", да би се створиле додатне компаративне предности;
- поспешивање интерграције сектора туризма са другим секторима локалне привреде у рационалне и добре комбинације при коришћењу различитих ресурса.

Последња тачка има велики значај. Заправо, капацитет туризма да повећа агрегатну потражњу и да буде плодноносан, захваљујући важним инпут-оутпут односима, и секторима набавке и клијената, сугеришу да би стратегија требало да се фокусира на свој операционални инструментаријум (Оперативни програм), на дизајнирање, имплементацију, менаџмент и мониторинг мера, које имају карактеристике интегрисаних и "попречних" интервенција, где инвестиције и акције предузете са циљем развоја туристичке индустрије укључују стимулацију (путем финансијских и не-финансијских инструмената) пољопривредне производње и прераде хране оријентисане на квалитет, а не на квантитет, инвестиције у ревитализацију природног и културног наслеђа, подршку ре-оријентацији постојећих вештина у грађевинском сектору од производње ка регенерацији већ постојећег, подршку иновацијама производа у важним секторима набавке, попут намештаја и електро-механичких инсталација.

Паралелно томе, интегрисане мере морају да се фокусирају на комплетирање туристичког модела, путем мера које би поспешиле покретање, или консолидацију комплементарних услуга, чији недостатак узрокује ограничену коонкурентност сектора (нпр. in-coming туристичке агенције, службе за организовање манифестација, музеји, галерије, легати, културни центри, успомене на личности и догађаје, специјализована продаја на мало, спортске установе итд). Најважнији избор ће се базирати на свести о томе да повећање издатака у турист механизам доведе до увећаног доприноса туристичког сектора у БДП-у, а да то није повећање броја туриста.

IX. ПОКАЗАТЕЉИ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

9.1 Здравство и социјална заштита

9.1.1 Здравствена заштита

Стање у области здравства анализирано је на основу карактеристика мреже здравствених установа, броја здравствених радника и распрострањености заразних болести.

Подаци о здравству обухватају све здравствене организације, односно организационе јединице које су радиле у периоду за који се дају подаци. Подаци се

прикупљају путем годишњих извештаја појединих врста здравствених служби. Број запослених прати се преко стања на дан 31.12. претходне године.

Здравствене установе и радници.

На подручју Војводине налази се 87 здравствених установа: 35 домова здравља, 13 института, 11 завода, 10 здравствених центара, 9 специјалних болница, 7 клиника, 1 поликлиника и 1 општа болница. Према расположивим подацима, а који се односе на период од 2002. до 2004. године, није дошло до значајне промене у броју установа. Промене се уочавају у кретању броја радника. Укупан број радника у здравству увећан је са 28.601 у 2002. години на 29.310 у 2004. години. Значајно је да се, поред немедицинских радника, увећава и број здравствених радника свих степена школске спреме.

У општини Житиште здравствене установе чине: дом здравља и апотека. Према последњим расположивим подацима, а који се односе на 2005. годину, кадрове Дома здравља чини 119 запослених, 89 здравствених радника и 30 немедицинских радника. Од 2002. до 2005. године није дошло до значајнијих промена у укупном броју радника. Број запослених увећан је са 114 на 119. У укупном броју запослених здравствени радници учествују са 74,8%, а немедицински радници са 25,2%. У односу на Средњебанатски округ, општина Житиште има већи удео медицинских у односу на немедицинске раднике. У Средњебанатском округу здравствени радници чине 70,3% кадрова а немедицинско особље 29,7% (табела бр. 1 и табела бр.1А).

Табела бр. 1: Кадрови у здравственој установи

године	кадрови у Дому здравља у Житишту		
	свега	здравствени радници	немедицински радници
Ж И Т И Ш Т Е			
2002	114	87	27
2003	116	89	27
2004	118	87	31
2005	119	89	30
СРЕДЊЕБАНАТСКИ ОКРУГ			
2002	2.904	2.063	841

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2003	2.989	2.115	874
2004	2.997	2.104	893
2005	2.987	2.100	887

Извор: Институт за здравствену заштиту Нови Сад

Напомена: Средњебанатски округ чине општине: Житиште, Зрењанин, Нова Црња, Нови Бечеј, Сечањ.

Табела бр. 1 А: **Кадрови у здравственој установи, у %**

године	кадрови		
	свега	здравствени радници	немедицински радници
Ж И Т И Ш Т Е			
2002	100,0	76,3	23,7
2003	100,0	76,7	23,3
2004	100,0	73,7	26,3
2005	100,0	74,8	25,2
СРЕДЊЕБАНАТСКИ ОКРУГ			
2002	100,0	71,0	29,0
2003	100,0	70,8	29,2
2004	100,0	70,2	29,8
2005	100,0	70,3	29,7

Анализа података о здравственим радницима према стручној спреми показује да у општини Житиште, као и у Средњебанатском округу у целини, међу здравственим радницима доминирају особе са средњом стручном спремом (69,7%). Остали запослени (30,3%) имају високо образовање. Од 2002. до 2005. године број запослених са високом стручном спремом креће се у интервалу од 25 до 28 (табела бр. 2 и табела бр. 2А).

Табела бр. 2: **Здравствени радници према стручној спреми**

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

године	здравствени радници				
	свега	висока сс	виша сс	средња сс	нижа сс
Ж И Т И Ш Т Е					
2002	87	28	-	59	-
2003	89	27	-	62	-
2004	87	25	-	62	-
2005	89	27	-	62	-
СРЕДЊЕБАНАТСКИ ОКРУГ					
2002	2.063	560	126	1.371	6
2003	2.115	562	127	1.423	3
2004	2.104	558	121	1.422	3
2005	2.100	570	118	1.409	3

Извор: Институт за здравствену заштиту Нови Сад

Табела бр. 2 А: Здравствени радници према стручној спреми

године	здравствени радници				
	свега	висока сс	виша сс	средња сс	нижа сс
Ж И Т И Ш Т Е					
2002	100,0	32,2	-	67,8	-
2003	100,0	30,3	-	69,7	-
2004	100,0	28,7	-	71,3	-

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2005	100,0	30,3	-	69,7	-
------	-------	------	---	------	---

СРЕДЊЕБАНАТСКИ ОКРУГ

2002	100,0	27,1	6,1	66,5	0,3
2003	100,0	26,6	6,0	67,3	0,1
2004	100,0	26,5	5,8	67,6	0,1
2005	100,0	27,1	5,6	67,1	0,2

Према подацима Института за здравствену заштиту, а који се односе на 2005. годину, у општини Житиште ради 20 лекара опште и специјалистичке медицине, 5 за заштиту и лечење зуба. У општини раде и 2 дипломирана фармацеута (табела бр. 3 и табела бр. 3А). Исте године, број становника на једног лекара износи 969¹. У односу на друге општине у округу, Житиште има највећу оптерећеност лекара. На нивоу Средњебанатског округа, на једног лекара долази 483 становника. На општи просек најзначајније утиче ситуација у општини Зрењанин, тј. у самом Зрењањину, где на једног лекара долази 382 становника.

Табела бр. 3: Здравствени радници високе стручне спреме

године	висока стручна спрема						
	свега	лекари		зубни	фармацеути	остали	
		општа	на	специјалисти	лекари		
		медицина	специјализацији				
Ж И Т И Ш Т Е							
2002	28	10	0	10	6	2	0
2003	27	11	0	9	5	2	0
2004	25	8	1	8	5	2	1
2005	25	8	1	8	5	2	1

СРЕДЊЕБАНАТСКИ ОКРУГ

¹ Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, 2007 : 291

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2002	560	89	50	272	71	53	25
2003	562	102	40	273	69	53	25
2004	558	98	41	271	69	55	24
2005	570	106	34	279	70	59	22

Извор: Институт за здравствену заштиту Нови Сад

Табела бр. 3 А: Здравствени радници високе стручне спреме

године	висока стручна спрема						
	свега	лекари			зубни	фармацеути	остали
		општа	на	специјалисти	лекари		
		медицина	специјализацији				

Ж И Т И Ш Т Е

2002	100,0	35,7	-	35,7	21,5	7,1	-
2003	100,0	40,7	-	33,3	18,5	7,5	-
2004	100,0	32,0	4,0	32,0	20,0	8,0	4,0
2005	100,0	32,0	4,0	32,0	20,0	8,0	4,0

СРЕДЊЕБАНАТСКИ ОКРУГ

2002	100,0	15,9	8,9	48,5	12,7	9,5	4,5
2003	100,0	18,1	7,1	48,6	12,3	9,4	4,5
2004	100,0	17,6	7,3	48,6	12,4	9,8	4,3
2005	100,0	18,6	6,0	48,9	12,3	10,4	3,8

Анализа оболења, стања и повреда утврђених у ванболничким службама у Војводини за 2004. годину² показује да се, према распрострањености, на првом месту налазе болести система за дисање, 23,2%. На другом месту су болести система крвотока (16,4%), затим следе болести мишићно- коштаног система и

² СГС 2005, Републички завод за статистику Србије, Београд, стр. 411, табела 25.8.

везивног ткива (10,1%), болести мокраћно-полног система (5,6%). На петом месту, према учесталости, налазе се душевни поремећаји и поремећаји понашања, 5,5% од укупног броја регистрованих оболења.

Туберкулоза и ХИВ.

Испитивање распрострањености заразних болести ограничиће се на туберкулозу и ХИВ³. Последњи расположиви подаци о новорегистрованим болесницима на подручју Војводине односе се на 2003. годину када је евидентирано 614 лица оболелих од туберкулозе и 7 лица оболелих од АИДС-а. У периоду од 2000. до 2007. године, у општини Житиште није забележен ни један случај ХИВ-а. У току 2000. године регистроване су 4 особе оболеле од активне туберкулозе, 2002. године једна и 2007. године евидентирана је, такође, само једна оболела особа.

Прекиди трудноће.

Наглашено демографско старење становништва Војводине, као и ниске стопе наталитета, захтевају да се посебна пажња посвети испитивању чинилаца који доводе до прекида трудноће⁴. Током 2003. године извршено је 7.888 прекида трудноће. Од 100.000 жена старих од 15 - 49 година 1.570 је прекинуло трудноћу. Највиша стопа прекида забележена је у узрасту од 30 - 34 године, 2.920 на 100.000 жена ове старости. Значајан број прекида трудноћа, с обзиром на старост, уочен је и у старосним групама од 15 - 19 (356 прекида) и 20 - 24 године (1.221 прекид). Ако имамо у виду да се значајан број прекида обави у приватним здравственим установама, оправдано је претпоставити да су ови бројеви знатно већи.

И поред тога што се о намерним прекидима трудноће не располаже подацима на нивоу општине Житиште, може се претпоставити да не долази до значајнијих одступања у односу на општи просек.

9.1.2 Социјална заштита

"Корисником социјалне заштите сматра се свако лице које се у циљу решавања социјалног случаја евидентира и чији се случај, потом, обрађује у центру за социјални рад или у стручној служби скупштине општине."⁵ Подаци о броју и облицима социјалне заштите малолетних и пунолетних лица прикупљају се путем годишњег извештаја.

Социјална заштита остварује се кроз: 1) установе за рад са васпитно запуштеном децом и омладином; 2) установе за одрасле; 3) предузећа за професионалну рехабилитацију. Прва категорија, установе за рад са васпитно запуштеном децом и омладином, односи се на прихватне станице и заводе - домове

³ СГС 2005, Републички завод за статистику Србије, Београд, стр. 413, табела 25.11.

⁴ СГС 2005, Републички завод за статистику Србије, Београд, стр. 414, табела 25.12.

⁵ Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, март 2007, стр. 333

у којима се обезбеђује привремени смештај васпитно запуштене деце и омладине затечене у скитњи и просјачењу. Поред смештаја, ове установе обезбеђују васпитање, образовање и стручно оспособљавање. Другу категорију, установе за одрасле, чине прихватилишта, домови за старе и изнемогле, домови за збрињавање одраслих инвалида, комбиновани домови. Ове установе "обезбеђују привремени или трајни смештај, исхрану, негу и здравствену заштиту одраслим и остарелим лицима која су без средстава за живот, без породичног старања, ометена у психичком или физичком развоју, и услед тога неспособна за самосталан живот, а и без услова да им се одговарајућа нега и помоћ обезбеде у сопственој породици"⁶. Поред наведених, социјална заштита остварује се и у предузећима за професионалну рехабилитацију (заштитне радионице, заводи - центри и предузећа) која су од посебног друштвеног значаја јер се у њима врши стручно оспособљавање и запошљавање лица са умањеним радним способностима.

На подручју општине Житиште налази се значајан број лица корисника социјалне заштите. У односу на укупан број корисника у Средњебанатском округу током 2005. године, малолетна лица заступљена су са 15,1%, а пунолетна са 14,3%. Од 745 малолетних корисника социјалне заштите, 79,2% је угрожено породичном ситуацијом, 10,1% показује поремећаје у понашању, 3,6% је ментално заостало итд. Лица ометена у физичком развоју чине 1,0% малолетних корисника социјалне заштите (табела бр. 4).

Табела бр. 4: **Малолетна лица - корисници социјалне заштите, 2005.**

подручје	укупно	угрожени	с	ментално	ометени	с	остали
		породичном	поремећајима	заостали	у	комбинованим	
		ситуацијом	у понашању		физичком	сметњама	
					развоју		
Житиште	745	590	75	27	7	10	36
Средњебанатски	4.931	3.907	651	137	90	23	123
округ							
			%				
Житиште	100,0	79,2	10,1	3,6	1,0	1,3	4,8
Средње-	100,0	79,2	13,2	2,8	1,8	0,5	2,5
банатски округ							

Извор: Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, март 2007, стр. 295.

⁶ СГС 2005, Републички завод за статистику Србије, Београд, стр. 422

У општини Житиште налази се и 1.444 пунолетних корисника социјалне заштите. На првом месту, према бројности, налазе се материјално необезбеђена лица (50,4%), затим следе остарела лица (19,2%), психички и физички ометена лица (10,7%), незбринута лица (5,3%) и лица с поремећајима у понашању (1,4%). Уочава се да структура корисника социјалне заштите према врсти социјалне потребе у општини Житиште не одступа од структуре Средњебанатског округа (табела бр. 5)

Табела бр. 5: **Пунолетна лица - корисници социјалне заштите, 2005.**

подручје	укупно	с поремећајима у понашању	психичк и и физички ометена лица	материја лно необезбе ђена лица	незбрину та лица	остарела лица	остал и
Житиште	1.444	20	154	728	77	277	188
Средњебанатск и округ	10.070	51	1.046	6.046	339	1.385	1.203
%							
Житиште	100,0	1,4	10,7	50,4	5,3	19,2	13,0
Средње- банатски округ	100,0	0,5	10,4	60,0	3,4	13,7	12,0

Извор: Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, март 2007, стр. 299.

Према подацима Центра за социјални рад општине Житиште, а који се односе на период од 2000. до 2004. године, број корисника социјалне заштите увећан је са 1.174 на 1.839. Уочава се, из године у годину, континуирано увећање броја корисника (табела бр. 55). Анализа старосне структуре корисника указује на пораст удела све три велике старосне групе (деца и омладина, одрасли и остарела лица). Током 2004. године, од 1.839 корисника социјалне заштите 36,2% се налази у узрасту деце и омладине, 49,3% су била одрасла, а 14,5% остарела лица (табела бр. 6).

Табела бр. 6: **Корисници социјалне заштите**

година	број	индекс
корисника		

„Стратегија одрживог развоја општине Житишће 2008-2013“

2000	1174	-
2001	1261	107
2002	1696	134
2003	1724	102
2004	1839	107

Извор: Центар за социјални рад општине Житишће

Табела бр. 7: **Корисници социјалне заштите, према старости**

старосна група	2003		2004		индекс 2004/2003
	број	%	број	%	
свега	1724	100,0	1839	100,0	107
деца и омладина	662	38,0	666	36,2	101
одрасла лица	816	48,0	907	49,3	111
остарела лица	246	14,0	266	14,5	108

Извор: Центар за социјални рад општине Житишће

Као најчешћи облик социјалне заштите, у целокупном анализираном периоду, јавља се материјално обезбеђење. Уочава се и пораст у категоријама: старатељство, смештај у другу породицу, додатак за помоћ и негу. Године 2004., у односу на 2000. годину, знатно је увећан број корисника једнократних новчаних помоћи, са 12 на 154 (табела бр. 7).

Табела бр. 8: **Структура корисника основних облика социјалне и породично-правне заштите**

облик заштите	година					индекс 2004/2003
	2000	2001	2002	2003	2004	
усвојење	-	-	-	1	-	-
старатељство (укупно)	14	15	31	44	54	123

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

смештај у установу	51	62	80	80	79	99
смештај у другу породицу	8	9	12	15	17	113
додатак за помоћ и негу	37	47	61	64	80	125
материјално обезбеђење	913	871	1208	1186	1233	104
исхрана у клубу	-	-	-	-	-	-
помоћ уaturi	-	-	-	-	-	-
једнократна новчана пом.	12	122	175	167	154	92
помоћ у кући	-	-	-	-	-	-
дневни боравак	-	-	-	-	-	-
помоћ за оспособљавање	-	-	-	-	-	-

Извор: Центар за социјални рад општине Житиште

У категорији *деца без родитељског старања*, од 2003. до 2004. године, уочава се благи пораст, са 33 на 36. Број деце чији су родитељи умрли увећан је са 4 на 7, а број деце која су напуштена од родитеља увећан је са 8 на 9 (табела бр. 8). Све већи број деце, али и одраслих особа, живи у породицама са поремећеним односима. На пример, у периоду од 2000. до 2004. године број деце која потичу из породица са поремећеним односима увећан је са 25 на 71, а број одраслих особа са 28 на 60 (табела бр. 9). У исто време, увећава се и број деце ометене у психичком развоју, са 29 на 41 (табела бр.10).

Табела бр. 9: *Заштита деце без родитељског старања*

деца	2003		2004		индекс 2004/2003
	број	%	број	%	
чији су родитељи умрли	4	12,1	7	19,4	175
непознатих родитеља	-	-	-	-	-
напуштена од родитеља	8	24,2	9	25,0	112
родитеља лишених родитељског права	1	3,0	-	-	-

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

родитеља спречених да врше	19	57,6	19	52,8	100
родитељско право					
одузета од родитеља због	1	3,0	1	2,8	100
неадекватног вршења					
родитељског права					
свега	33	100,0	36	100,0	109

Извор: Центар за социјални рад општине Житиште

Табела бр.10: Лица из породица са поремећеним односима

Лица из породица са	2000	2001	2002	2003	2004
поремећеним односима					
свега	53	91	92	112	131
деца	25	43	40	57	71
одрасли	28	48	52	55	60

Извор: Центар за социјални рад општине Житиште

Табела бр. 11: Деца ометена у психичком развоју

број деце	година				
	2000	2001	2002	2003	2004
свега	29	36	34	36	41

Извор: Центар за социјални рад општине Житиште

У области здравствене заштите и социјалне издвајају се следеће погодности и непогодности:

Погодности:

- адекватна мрежа здравствених установа;

Непогодности:

- недовољан број лекара опште медицине;
- велики број становника на једног лекара опште медицине;
- недовољан број лекара специјалиста;

- не проистичу директно из броја и врсте здравствених установа, као и расположивог кадра, већ из материјалних могућности становништва да користе расположиве потенцијале;
- велики број становника у стању социјалне потребе.

9.1.3 Секторска SWOT анализа-Здравствена и социјална заштита

СНАГЕ:

- адекватна мрежа здравствених установа;
- повољна квалификациона структура запослених;

СЛАБОСТИ:

- недовољан број лекара опште медицине;
- велики број становника на једног лекара опште медицине;
- недовољан број лекара специјалиста;
- не проистичу директно из броја и врсте здравствених установа, као и расположивог кадра, већ из материјалних могућности становништва да користе расположиве потенцијале;
- велики број становника у стању социјалне потребе;

МОГУЋНОСТИ:

- увећање броја лекара опште медицине;
- увећање броја лекара специјалиста;
- подстицање организоване бриге о старима;
- едуковање становништва, посебно млађег, у погледу коришћења услуга институција за здравствену заштиту;
- едуковање млађег женског становништва са циљем да се спрече намерни прекиди трудноће.

ПРЕТЊЕ:

- увећање броја старих у стању социјалне потребе;
- увећање броја деце у стању социјалне потребе;
- увећање броја малолетних и пунолетних лица с поремећајима у понашању;
- увећање броја намерних прекида трудноће код млађих старосних група; (претпоставка на основу опште тенденције на нивоу покрајине, као и појединачних општина које располажу подацима из ове области);

9.2 Образовање

Под појмом школе подразумева се "организација или јединица у саставу која врши наставу одређене врсте по утврђеном наставном плану и програму".⁷

⁷ Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, март 2007, стр. 332

Подаци о основном и средњем образовању прикупљају се на крају школске године, путем редовних годишњих извештаја (Годишњи извештај о редовним основним школама на крају школске године, Годишњи извештај о редовним средњим школама на крају школске године, Годишњи извештај о специјалним основним школама, Годишњи извештај о специјалним средњим школама, Годишњи извештај о основним школама за одрасле). Подаци о основним школама односе се на редовне непотпуне (четвороразредне, петоразредне, шесторазредне) и потпуне (осморазредне) основне школе.

Предшколске установе прате се преко годишњих истраживања о предшколским установама. Према методологији пописа, оне обухватају вртиће и васпитне групе предшколске деце.

На територији општине Житиште налазе се само предшколске установе и основне школе.

Подаци о школској спреми показују да су, на територији општине Житиште, међу становништвом старим 15 и више година, најбројнија лица са завршеним средњим образовањем, 31,3%. Други, према бројности, су они са основним образовањем (30,1%), затим следи становништво које је завршило од 4 - 7 разреда основне школе (22,6%) итд. Од 17.098 становника старих 15 или више година, 1.215 (7,1%) је без школске спреме. Удео вишег и високог образовања је веома низак, 2,6 % и 2,1 % (табела бр. 61). За разлику од Средњебанатског округа и Војводине у целини, где је учешће становништва са средњим образовањем знатно веће у односу на основно образовање, општина Житиште има уједначен удео становништва са основним и средњим образовањем. На низак ниво школске спреме указује и податак да је више од 3/5 (63,5%) становника старих 15 и више година са основним образовањем, непотпуном основном школом или без школске спреме.

Табела бр. 12: **Становништво старо 15 и више година према полу и школској спреми**

пол	укупно	без шк. спреме	1-3 разреда основне шк.	4-7 разреда основне шк.	основно образовање	средње образовање	више образова ње	високо образов ање
-----	--------	-------------------	----------------------------	----------------------------	-----------------------	----------------------	------------------------	--------------------------

ВОЈВОДИНА

свега	1.709.778	75.377	34.726	245.663	425.564	751.182	73.485	88.596
мушко	819.605	19.578	10.504	91.457	192.829	412.616	36.604	47.257
женск	890.173	55.799	24.222	154.206	232.735	338.566	36.881	41.339

о

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

СРЕДЊЕБАНАТСКИ ОКРУГ

свега	175.602	8.156	4.339	27.788	43.039	76.001	7.529	7.793
мушко	84.295	2.082	1.297	10.196	19.394	42.821	3.751	4.208
женск	91.307	6.074	3.042	17.592	23.645	33.180	3.778	3.585
о								

ЖИТИШТЕ

свега	17.098	1.215	638	3.874	5.146	5.355	447	355
мушко	8.249	323	199	1.576	2.563	3.142	217	188
женск	8.849	892	439	2.298	2.583	2.213	230	167
о								

Извор: Становништво, књига 4, Школска спрема и писменост - подаци по општинама, Београд, јул 2003, стр. 26, 27

Напомена: разлику до 100,0 % чини категорија *непознато*.

Подаци о писмености односе се на становништво старо 10 и више година. У општини Житиште неписмено је 756 особа, што чини 4,1% од укупног становништва старог 10 или више година (табела бр. 62). Међу неписменима доминира старо женско становништво. Од укупног броја неписмених, 488 је старо 60 и више година, а 418 је женског пола. Учешће неписмених у општини Житиште (4,1%) је изнад општег просека за Војводину (2,4%) и Средњебанатски округ (2,6%).

Табела бр. 13: Становништво старо 10 и више година према полу, а неписмени и према старости

пол	укупно	неписмени - свега		старост						
		број	учешће у	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60 и
		непис-	укупном							више
		мених	(%)							

ВОЈВОДИНА

свега	1831.574	44.090	2.41	1.021	1.007	1.796	1.879	3.040	4.013	30.769
-------	----------	--------	------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

мушко	881.985	8.787	1.00	521	508	892	808	1.142	976	3.781
женск	949.589	35.303	3.72	500	499	904	1.071	1.898	3.037	26.988
о										

СРЕДЊЕБАНАТСКИ ОКРУГ

свега	188.294	5.000	2.66	183	149	259	262	452	491	3.151
мушко	90.852	1.041	1.15	86	57	118	105	147	110	403
женск	97.442	3.959	4.06	97	92	141	157	305	381	2.748
о										

ЖИТИШТЕ

свега	18.389	756	4.11	24	26	33	35	61	79	488
мушко	8.929	179	2.00	14	11	20	16	20	24	70
женск	9.460	577	6.10	10	15	13	19	41	55	418
о										

Извор: Становништво, књига 4, Школска спрема и писменост - подаци по општинама, Београд, јул 2003., стр. 90, 91.

Напомена: разлику до 100,0 % чини категорија непознато.

9.2.1 Основне школе

I: "Свети Сава" Житиште, "Алекса Шантић" Равни Тополовац, "Ђорђе Кожбук" Торак, "Ђура Јакшић" Банатски Двор

Према последњим расположивим подацима, у општини ради 11 основних школа. Школске 1989/1990 године било их је 12, а 1979/1980 године 14. Промене у броју основних школа условљене су променама у кретању укупног броја деце. У истом периоду, број ученика је умањен са 2.381 на 1.762. број ученика по наставнику, је опао са 16,2 на 11,6 (табела бр. 63). Уочене промене јасније долазе до изражаја на нивоу појединачних школа. У основној школи "Свети Сава" из Житишта и у одељењима (у Равном Тополовцу, Тораку и Банатском Двору) настава се одржава на српском, румунском и мађарском језику. Од 2000/2001 до 2007/2008 школске године број ученика је умањен са 887 на 691. Истовремено, укупан број одељења смањен је за 2, са 49 на 47. У односу на претходне школске године, број одељења је умањен за по једно одељење у коме се настава одржава на српском,

односно мађарском језику. Број ученика по одељењу континуирано опада и смањен је са 18,1 на 14,7 (табела бр. 14).

Табела бр. 14: Основне школе

године	школе - свега	ученици	наставници	број ученика по наставнику
1979/1980	14	2.381	147	16,2
1989/1990	12	1.776	139	11,6
2004/2005	11	1.762	-	

Извор: за 1979/80-СГЈ 1981, СЗС, Београд, август, 1981, стр. 673; за 1989/90-СГЈ 1991, СЗС, Београд, 1991, стр. 701; за 2004/2005-Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, март 2007, стр. 266.

Табела бр. 15: Број одељења и број ученика према наставном језику

школска	укупан број	наставни језик			број	број
година	одељења	српски	румунски	мађарски	ученика	ученика по одељењу
2000/2001	49	39	8	2	887	18,1
2001/2002	49	39	8	2	842	17,2
2002/2003	49	39	8	2	848	17,3
2003/2004	49	39	8	2	842	17,2
2004/2005	49	39	8	2	790	16,1
2005/2006	49	39	8	2	739	15,1
2006/2007	46	37	8	1	716	15,6
2007/2008	47	38	8	1	691	14,7

Извор: Основне школе: "Свети Сава" Житиште, "Алекса Шантић" Равни Тополовац, "Ђорђе Кожбук" Торак, "Ђура Јакшић" Банатски Двор

У складу са општом тенденцијом у области образовања, међу запосленима доминирају жене. Школске 2006/2007 године жене чине 4/5 запослених, тј. од 67

запослених 54 су жене. У 2007/2008 школској години у наведеним школама ради 70 наставника од којих су 55 жене (табела бр. 16).

Табела бр. 16: Наставници према броју часова

школска година	укупан број наставни ка	жене	наставници према броју часова		
			100 %	мање од 100 %	више од 100 %
2000/2001	67	48	61	6	-
2001/2002	67	48	61	6	-
2002/2003	68	49	62	6	-
2003/2004	69	54	62	7	-
2004/2005	68	54	61	7	-
2005/2006	67	53	60	7	-
2006/2007	67	54	60	7	-
2007/2008	70	55	61	9	-
у %					
2000/2001	100,0	71,6	91,0	9,0	-
2001/2002	100,0	71,6	91,0	9,0	-
2002/2003	100,0	72,1	91,2	8,8	-
2003/2004	100,0	78,3	89,9	10,1	-
2004/2005	100,0	79,4	89,7	10,3	-
2005/2006	100,0	79,1	89,6	10,4	-
2006/2007	100,0	80,6	89,6	10,4	-

2007/2008	100,0	78,6	87,1	12,9	-
-----------	-------	------	------	------	---

Извор: Основне школе: "Свети Сава" Житиште, "Алекса Шантић" Равни Тополовац, "Борђе Кожбук" Торак, "Ђура Јакшић" Банатски Двор

Током целог посматраног периода већина запослених (87,1 %) има пун фонд часова. Остали наставници имају мање од предвиђеног броја часова. Може се претпоставити да се, делом, пун фонд часова обезбеђује радом у више школа. Од укупног броја наставника, чак 22,9 % ради у две школе (табела бр. 66).

Табела бр. 17: Наставници према броју школа у којима раде

школска	укупан	наставници према броју школа	
година	број	у којима раде	
	наставни ка	једна школа	две школе
2000/2001	67	52	15
2001/2002	67	52	15
2002/2003	68	53	15
2003/2004	69	54	15
2004/2005	68	53	15
2005/2006	67	52	15
2006/2007	67	52	15
2007/2008	70	54	16
у %			
2000/2001	100,0	77,6	22,4
2001/2002	100,0	77,6	22,4
2002/2003	100,0	78,0	22,0
2003/2004	100,0	78,3	21,7

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2004/2005	100,0	78,0	22,0
2005/2006	100,0	77,6	22,4
2006/2007	100,0	77,6	22,4
2007/2008	100,0	77,1	22,9

Извор: Основне школе: "Свети Сава" Житиште, "Алекса Шантић" Равни Тополовац, "Борђе Кожбук" Торак, "Ђура Јакшић" Банатски Двор

Погодности:

- настава се одржава на српском, румунском и мађарском језику;

Непогодности:

- смањује се број ученика;

- увећава се број наставника који немају пун фонд часова;

- један број наставника ради у две школе;

II: "Никола Тесла" Банатско Карађорђево; Издвојена одељења у саставу: "Петар Кочић" у Честерегу и "Ади Ендре" у Торди

У основној школи "Никола Тесла" у Банатском Карађорђеву, као и у издвојеним одељењима ("Петар Кочић" у Честерегу и "Ади Ендре" у Торди), настава се одржава на српском и мађарском језику. Као и у претходној, и у овој школи се уочава смањење укупног броја одељења, са 30 у 2000/2001 на 27 у 2007/2008 школској години. Број одељења на мађарском језику остао је исти, 8, док се број одељења на српском језику смањило са 22 на 19 (табела бр. 67). У односу на 2000/2001 школску годину, 2007/2008 године ове школе ће похађати око 100 ђака мање, јер је за седам година број ученика опао са 565 на 467 (табела бр. 68). И поред тога што је смањен укупан број одељења, број ученика по одељењу умањен је са 18,8 на 17,3. Подаци о броју ученика према разредима указују на континуирано смањење броја ученика у посматраном раздобљу.

Табела бр. 18: **Број одељења и број ученика према наставном језику**

школска	укупан број	одељења према наставном		број	број ученика
година	одељења	језику		ученика	по одељењу
		српски	мађарски		
2000/2001	30	22	8	565	18,8
2001/2002	30	22	8	566	18,9
2002/2003	30	22	8	552	18,4

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2003/2004	29	21	8	542	18,7
2004/2005	28	20	8	516	18,4
2005/2006	28	20	8	512	18,3
2006/2007	27	19	8	487	18,0
2007/2008	27	19	8	467	17,3

Извор: Основне школе: "Никола Тесла" Банатско Карађорђево; Издвојена одељења у саставу: "Петар Кочић" у Честерегу и "Ади Ендре" у Торди

Табела бр. 19: Број ученика према разредима

разред	школска година							
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
свега	565	566	552	542	516	512	487	467
I	63	76	68	57	58	49	49	50
II	70	63	73	70	56	60	53	49
III	69	68	61	72	70	58	61	54
IV	62	67	66	61	70	71	55	58
V	76	71	71	68	62	76	72	54
VI	79	72	67	75	63	62	75	69
VII	74	75	74	65	72	63	63	74
VIII	72	74	72	74	65	73	59	59

Извор: Основне школе: "Никола Тесла" Банатско Карађорђево; Издвојена одељења у саставу: "Петар Кочић" у Честерегу и "Ади Ендре" у Торди

Према последњим расположивим подацима, у основној школи "Никола Тесла" и у издвојеним одељењима ради 45 наставника, од којих су 32 жене. Анализа наставника према броју часова указује на смањивање броја наставника са пуним фондом часова. Током 2000/2001 године прописану норму часова има 81,8% наставника, а 2007/2008 године 51,1%. У исто време, увећава се број наставника који имају мање или више часова у односу на норму. Током 2007/2008 године по 11 наставника ће имати више, односно мање часова од норме (табела бр. 69).

Табела бр. 20: Наставници према броју часова

школска	укупан	жене	наставници према броју часова		
година	број		100 %	мање од 100 %	више од 100 %
	наставни				
	ка				
2000/2001	44	33	36	8	-
2001/2002	44	34	36	7	1
2002/2003	43	33	32	7	4
2003/2004	45	32	31	8	6
2004/2005	45	32	34	6	5
2005/2006	41	28	23	6	12
2006/2007	42	30	25	4	13
2007/2008	45	32	23	11	11
			у %		
2000/2001	100,0	75,0	81,8	18,2	-
2001/2002	100,0	77,3	81,8	15,9	2,3
2002/2003	100,0	76,7	74,4	16,3	9,3
2003/2004	100,0	71,1	68,0	17,7	13,3
2004/2005	100,0	71,1	75,5	13,3	11,1
2005/2006	100,0	68,3	56,1	14,6	29,3
2006/2007	100,0	71,4	59,5	9,5	31,0
2007/2008	100,0	71,1	51,1	24,4	24,4

Извор: Основне школе: "Никола Тесла" Банатско Карађорђево; Издвојена одељења у саставу: "Петар Кочић" у Честерегу и "Ади Ендре" у Торди

Поред броја школа у којима раде и часова које одржавају, на оптерећеност наставника, а самим тим и квалитет наставе, утиче и број предмета које предају. Један предмет предаје 46,7% наставника, два предмета имају 11,1% наставника, а три или више предмета предају 42,2% наставника. Треба имати у виду да су у ову категорију укључени и наставници разредне наставе/учитељи за које се подразумева да ће предавати више од једног предмета (табела бр. 70).

Табела бр. 21: Наставници према броју предмета које предају

школска година	укупан број наставника	наставници према броју предмета које предају			наставници према броју предмета које предају, у %		
		1	2	3 и више	1	2	3 и више
2000/2001	44	23	3	18	52,3	6,8	40,9
2001/2002	44	22	5	17	50,0	11,4	38,6
2002/2003	43	21	5	17	48,8	11,6	39,6
2003/2004	45	21	5	19	46,7	11,1	42,2
2004/2005	45	18	8	19	40,0	17,8	42,2
2005/2006	41	18	8	15	43,9	19,5	36,6
2006/2007	42	17	8	17	40,5	19,0	40,5
2007/2008	45	21	5	19	46,7	11,1	42,2

Извор: Основне школе: "Никола Тесла" Банатско Карађорђево; Издвојена одељења у саставу: "Петар Кочић" у Честерегу и "Ади Ендре" у Торди

Већина наставника, 38 од 45, ради у једној школи, док 7 раде у две школе (табела бр. 71).

Табела бр. 22: Наставници према броју школа у којима раде

школска година	укупан број наставни ка	наставници према броју школа у којима раде	
		једна школа	две школе
2000/2001	44	37	7

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2001/2002	44	38	6
2002/2003	43	39	4
2003/2004	45	40	5
2004/2005	45	41	4
2005/2006	41	37	4
2006/2007	42	37	5
2007/2008	45	38	7

у %

2000/2001	100,0	84,1	15,9
2001/2002	100,0	86,4	13,6
2002/2003	100,0	90,7	9,3
2003/2004	100,0	88,9	11,1
2004/2005	100,0	91,1	8,9
2005/2006	100,0	90,2	9,8
2006/2007	100,0	88,1	11,9
2007/2008	100,0	84,4	15,6

Извор: Основне школе: "Никола Тесла" Банатско Карађорђево; Издвојена одељења у саставу: "Петар Кочић" у Честерегу и "Ади Ендре" у Торди

Подаци о старосној структури показују да је највеће учешће наставника старих од 30-39 година. Од 45 наставника чак 19 (42,2%) се налази у овој старосној групи. Мање од 30 година има свега 3 наставника, док су остали стари 40 и више година. Анализа старосне структуре показује да ће током наредних година значајан број наставника напустити радни однос, што, уколико не дође до значајније промене у укупном броју деце, може довести до запошљавања нових кадрова, или потпуног упошљавања постојећих (табела бр. 72).

Табела бр. 23: **Наставници према старости, 2006/2007 године**

школска	укупан број	старосна структура наставника
---------	-------------	-------------------------------

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

година	наставника	- 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 и више
2006/2007	45	1	2	19	11	7	5
		%					
2006/2007	100,0	2,2	4,4	42,2	24,4	15,6	11,1

Извор: Основне школе: "Никола Тесла" Банатско Карађорђево; Издвојена одељења у саставу: "Петар Кочић" у Честерегу и "Ади Ендре" у Торди

Погодности:

- настава се одржава на српском и мађарском језику;

Непогодности:

- континуирано смањење броја ученика;

- увећава се број наставника који немају пун фонд часова;

- један број наставника ради у две школе;

- један број наставника предаје по два или више предмета;

III: Основна школа у МЗ ХЕТИН

Од 2000/2001 до 2007/2008 школске године, у МЗ Хетин годишње се формира од 2 до 3 одељења. У току 2007/2008 године настава ће се реализовати у два одељења, на српском и на мађарском језику. Укупан број ученика опао је са 30 на 24, а број ученика по одељењу са 15 на 12 (табела бр. 73). С обзиром да се настава организује само за ниже разреде основне школе, у њеној реализацији, тренутно, учествују само два наставника, тј. две наставнице. Број наставника условљен је бројем одељења (табела бр. 74).

Табела бр. 24: **Број одељења и број ученика, према наставном језику**

школска	укупан број	одељења према наставном		број	број ученика
година	одељења	језику		ученика	по одељењу
		српски	мађарски		
2000/2001	2	1	1	30	15
2001/2002	2	1	1	28	14
2002/2003	3	2	1	33	11
2003/2004	3	2	1	35	11,7

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2004/2005	3	2	1	38	12,7
2005/2006	3	2	1	37	12,3
2006/2007	2	1	1	28	14
2007/2008	2	1	1	24	12

Извор: Основна школа у МЗ Хетин

Табела бр. 25: **Наставници према броју часова**

школска	укупан	жене	наставници према броју часова		
година	број		100 %	мање од 100 %	више од 100 %
	наставни				
	ка				
2000/2001	2	2	2	-	-
2001/2002	2	2	2	-	-
2002/2003	3	3	3	-	-
2003/2004	3	3	3	-	-
2004/2005	3	3	3	-	-
2005/2006	3	3	3	-	-
2006/2007	2	2	2	-	-
2007/2008	2	2	2	-	-
			у %		
2000/2001	100,0	100,0	100,0	-	-
2001/2002	100,0	100,0	100,0	-	-
2002/2003	100,0	100,0	100,0	-	-

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2003/2004	100,0	100,0	100,0	-	-
2004/2005	100,0	100,0	100,0	-	-
2005/2006	100,0	100,0	100,0	-	-
2006/2007	100,0	100,0	100,0	-	-
2007/2008	100,0	100,0	100,0	-	-

Извор: Основна школа у МЗ Хетин

Погодности:

- настава се одржава на српском и мађарском језику;

Непогодиности:

- континуирано смањење броја ученика;

9.2.2 Предшколске васпитно – образовне организације

Установе за децу предшколског узраста.

Школске 2005/2006 године у општини Житиште ради 11 предшколских установа у које је смештено 295 деце. Од укупног броја деце 87 борави бесплатно. Све установе поседују сопствену зграду вртића. Дневни боравак ограничен је на 5 часова.⁸

І: "Свети Сава" Житиште, "Алекса Шантић" Равни Тополовац, "Ђорђе Кожбук" Торак, "Ђура Јакшић" Банатски Двор

У предшколским васпитно-образовним организацијама уочава се, с једне стране, континуирано опадање броја деце и, с друге стране, увећање броја запослених. Од 2000/2001 до 2007/2008 школске године, укупан број деце умањен је с 351 на 284, док је укупан број радника увећан с 30 на 37, што је довело до смањења броја деце на једног запосленог, односно на једног васпитача. У посматраном периоду, број васпитача је увећан с 18 на 21, тако да се сада, у просеку, један васпитач стара о 13 деце (табела бр. 26 и табела бр. 27). Уочава се смањење броја деце код све три етничке групе: српске, румунске и мађарске.

Табела бр. 26: Деца и запослени у предшколским васпитно - образовним организацијама

школска	укупан	укупан број радника			васпитачи	број деце на	број деце
година	број деце	свега	мушки	женски		једног	на једног
						запосленог	васпитача

⁸ Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, 2007 : 281

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

2000/2001	351	30	3	27	18	11,7	19,5
2001/2002	343	30	3	27	18	11,4	19,0
2002/2003	304	30	3	27	18	10,1	16,9
2003/2004	294	33	3	30	19	8,9	15,5
2004/2005	280	35	3	32	21	8	13,3
2005/2006	295	36	3	33	21	8,2	14,0
2006/2007	301	37	3	34	21	8,1	14,3
2007/2008	284	37	3	34	21	7,7	13,5

Извор: Предшколске васпитно - образовне организације: "Свети Сава" Житиште, "Алекса Шантић" Равни Тополовац, "Ђорђе Кожбук" Торак, "Ђура Јакић" Банатски Двор

Табела бр. 27: **Запослени у предшколским васпитно - образовним организацијама, према занимању**

школска година	запослени				укупан број запослених	
	свега	васпитачи	здравствени радници	остали		
2000/2001	30	18	1			11
2001/2002	30	18	1			11
2002/2003	30	18	1			11
2003/2004	33	19	1			13
2004/2005	35	21	1			13
2005/2006	36	21	1			14
2006/2007	37	21	1			15
2007/2008	37	21	1			15

Извор: Предшколске васпитно - образовне организације: "Свети Сава" Житиште, "Алекса Шантић" Равни Тополовац, "Ђорђе Кожбук" Торак, "Ђура Јакшић" Банатски Двор

Рад се организује на српском, румунском и мађарском језику (табела бр. 28).

Табела бр. 28: Деца у предшколским васпитно - образовним организацијама, према матерњем језику

школска година	деца			
	свега	Срби	Румуни	Мађари
2000/2001	351	252	21	78
2001/2002	343	234	22	87
2002/2003	304	217	18	69
2003/2004	294	207	18	69
2004/2005	280	199	20	61
2005/2006	295	206	19	70
2006/2007	301	216	21	64
2007/2008	284	201	20	63

Извор: Предшколске васпитно - образовне организације: "Свети Сава" Житиште, "Алекса Шантић" Равни Тополовац, "Ђорђе Кожбук" Торак, "Ђура Јакшић" Банатски Двор

Погодности:

- рад се организује на српском, румунском и мађарском језику;
- релативно мали број деце на једног васпитача;
- стручно оспособљени васпитачи;

Непогодности:

- континуирано смањење броја деце;

II: Предшколска васпитно-образовна организација у МЗ Хетин

У МЗ Хетин, од школске 2000/2001 до 2007/2008 године, број деце у предшколским васпитно-образовним организацијама је умањен са 16 на 9. Највише деце забележено је 2002/2003 године, 18 (табела бр. 29). Са децом ради једна васпитачица.

Табела бр. 29: Деца и запослени у предшколској васпитно - образовној организацији у МЗ Хетин

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

школска година	укупан број деце (срп.и мађ. националности)	укупан број радника свега	мушки	женски	број деце на једног запосленог	број деце на једног васпитача
2000/2001	16	1	-	1	16	16
2001/2002	17	1	-	1	17	17
2002/2003	18	1	-	1	18	18
2003/2004	17	1	-	1	17	17
2004/2005	12	1	-	1	12	12
2005/2006	9	1	-	1	9	9
2006/2007	10	1	-	1	10	10
2007/2008	9	1	-	1	9	9

Извор: Предшколска васпитно - образовна организација у МЗ Хетин

Погодности:

- мали број деце на једног васпитача;
- стручно оспособљен васпитач;

Непогодиности:

- континуирано смањење броја деце;

9.2.3 Специјалне школе

На подручју општине Житиште не налази се ни једна специјална школа. Према подацима за 2004/2005 школску годину, на територији Средњебанатског округа налази се 13 специјалних школа, основних и средњих. Школе су лоциране у Зрењанину (7), Новој Црњи (2) и Новом Бечеју (4). Школе похађа 314 ученика који су разврстани у 54 одељења.⁹

9.2.4 Више школе и факултети

⁹ Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, 2007 : 270

На подручју општине Житиште не налази се ни једна виша школа нити факултет. У целом Средњебанатском округу, једино у општини Зрењанин регистрована је једна виша школа и један факултет.¹⁰

У области образовања уочавају се следеће предности и недостаци:

предности:

- повољна старосна структура наставника;
- настава се одржава на два или три наставна језика;
- све предшколске и основношколске установе имају своју зграду;

недостаци:

- мали број ученика у односу на наставни кадар (смањење броја ученика према одељењу);
- један број наставника има мање од прописаног фонда часова;
- један број наставника предаје по два или више предмета;
- један број наставника ради у по две школе;
- дневни боравак у предшколским установама ограничен је на 5 сати;

9.2.5. Секторска SWOT анализа - образовање:

СНАГЕ:

- настава се одржава на језицима бројнијих етничких група;
- повољна квалификациона структура наставника;
- повољна старосна структура наставника;
- све предшколске и основношколске установе имају своју зграду;

СЛАБОСТИ:

- неповољна структура према школској спреми; низак ниво школске спреме укупног становништва;
- висок удео неписмених у укупном становништву;
- смањује се број ученика;
- увећава се број наставника који немају пун фонд часова;
- један број наставника ради у две школе;
- један број наставника предаје по два или више предмета;
- дневни боравак у предшколским установама ограничен је на 5 часова;

МОГУЋНОСТИ:

искоренити неписменост;

- повећати образовни ниво укупног становништва;
- отворити одељења за рад са децом са тешкоћама у учењу;
- образовање наставника за рад са децом са тешкоћама у учењу;
- рад у предшколским установама организовати као целодневан;

ПРЕТЊЕ:

- услед континуираног опадања броја ученика престаће са радом школе на нивоу појединих МЗ;

¹⁰ Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, 2007 : 274

- услед континуираног опадања броја ученика јавиће се вишак радне снаге у просвети;

9.3 Култура

Кретања у области културе прате се преко годишњих, двогодишњих и трогодишњих извештаја. Годишњим извештајима обухваћени су: биоскопи, позоришта, радио-станице, ТВ центри и производња, извоз, увоз и промет филмова. Двогодишњи извештаји обухватају филхармоније и професионалне оркестре, а трогодишњи: библиотеке, музеје и уметничке галерије, архиве.

С обзиром да се подаци из области културе прикупљају у ширем временском интервалу, онемогућено је формирање временске серије за раздобље од 2000. до 2007. године те се, услед тога, може указати на тренутно стање.

Библиотеке.

Према методологији Статистичког завода Републике Србије "Библиотеку чини сређена збирка штампаног, писаног или другим средствима умноженог материјала (књиге и брошуре) и других докумената, укључујући и графике и аудио-визуелне, који су приступачни становништву у циљу његовог информисања, истраживања, образовања и културног уздизања уопште"¹¹. Расположиви подаци, према истом извору, односе се на: националне библиотеке, библиотеке високошколских установа, специјалне библиотеке, опште научне библиотеке и народне библиотеке које имају најмање 250 примерака књига и брошура, листова (новина) и часописа, без обзира на то да ли су самосталне или су у саставу друге библиотеке или друге установе предузећа. Школске библиотеке односе се на библиотеке основних и средњих школа.

На подручју општине Житиште налази се једна народна библиотека која има огранке у свим насељима општине. Број књига се континуирано увећава. Године 1980. библиотечки фонд чини 31 хиљада књига, 1989. године 44 хиљаде, а 2006. године 60 хиљада књига штампаних на српском, мађарском или румунском језику (табела бр. 79 и табела бр. 79А.). Нажалост, уочава се недовољна искоришћеност расположивог библиотечког фонда. У највећем броју, кориснике библиотеке чине деца основношколског и средњешколског узраста. На пример, подаци за 2006. годину показују да деца чине 47,2% од укупног броја корисника библиотеке (табела бр. 80). У оквиру библиотеке организују се књижевни сусрети (4 у 2006. години), изложбе (8 у 2006. години), предавања (9 у 2006. години) итд. Као посебни програми реализују се: Литерарни конкурс деце до 15 година, Читалачка значка, конкурс "Банатско перо" и "Песничка штафета". Током 2006. године реализовано је 37 програма. Стручни кадар библиотеке "Бранко Радичевић" чине 9 стручних радника: 1 библиотекар, 1 виши књижничар и 7 књижничара.

Табела бр. 30: Народне библиотеке

¹¹ СГС 2005, Републички завод за статистику Србије, Београд, стр. 388.

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

година	библиотеке - свега	књиге у хиљадама свежака
1980	12	31
1989	12	44
2006	12	60

Извор: за 1980-СГЈ 1981, СЗС, Београд, август, 1981, стр. 673; за 1989-СГЈ 1991, СЗС, Београд, 1991, стр. 701;

Табела бр. 30 а: Број књига у библиотеци "Бранко Радичевић" са огранцима

година	број књига	индекс
2000	укупно	50342
	набавка	814
2001	укупно	51293
	набавка	949
2002	укупно	52791
	набавка	1498
2003	укупно	53263
	набавка	1677
2004	укупно	55247
	набавка	1984
2005	укупно	56139
	набавка	1212
2006	укупно	58932
	набавка	2845

Извор: Народна библиотека "Бранко Радичевић", општина Житиште

Табела бр. 31: **Читаоци у библиотекама општине Житиште**

година	свега	деца до 14	средња школа	студенти	запослени	земљо- радници	пензионери	остали
2000	1.110	193	34	133	38	17	239	1764
2001	2.003	1.308	191	47	188	53	26	190
2002	1.425	783	313	57	167	42	28	35
2003	1.508	825	299	61	182	48	35	40
2004	1.303	703	224	44	205	40	31	56
2005	1.400	750	233	61	225	18	29	84
2006	1.531	861	236	69	232	28	42	64

Извор: Народна библиотека "Бранко Радичевић", општина Житиште

И поред богатог библиотечког фонда, као и организовања низа значајних културних програма, централна библиотека и огранци су недовољно технички опремљени. Наглашена је потреба за рачунарима, штампачима, скенерима и фотокопир апаратима. Поред наведеног, недостаје и библиотечки намештај (полице, витрине, панои, столови, столице) *за смештај библиотечке грађе и опремање читаоница*. И поред недовољне техничке опремљености, стручни кадар библиотеке обезбеђује потпуне податке о раду библиотеке (обиму и карактеристикама библиотечког фонда, техничкој опремљености, запосленима, реализованим програмима). Програми који се реализују у оквиру библиотеке "Бранко Радичевић" могу представљати основу за развој културног туризма.

Архиви. Архив је "установа у којој се архивска грађа трајно чува, стручно обрађује и даје на коришћење"¹². Општина Житиште нема свој архив.

Музеји. Музеј је "установа која систематски прикупља, научно обрађује, чува и излаже предмете из области природе, духовне и материјалне културе"¹³. На подручју општине Житиште не налази се ни један музеј.

Листови и часописи. Општина Житиште нема своје штампано гласило, осим часописа **Зрењанин** који покрива подручје Средњег Баната. Услед тога, неопходно је:

- покренути штампано гласило на нивоу општине Житиште, на српском, румунском и мађарском језику; исти садржај публиковати на сва три језика;

¹² СГС 2005, Републички завод за статистику Србије, Београд, 388.

¹³ СГС 2005, Републички завод за статистику Србије, Београд, стр. 388.

покретањем овог гласила побољшала би се општа информисаност становника Житишта и омогућило отварање нових радних места.

Табела бр. 32: *Коришћене публикације у општини Житиште*

година	свега	број прочитаних			од тога за децу			часописи	новине
		српски	мађар.	румун.	српски	мађар.	румун.		
2000	21776	20.609	1.029	138	12.079	667	89	159	3.421
2001	23161	20.394	2.499	268	8.970	1.786	192	182	2.241
2002	26395	24.271	869	1.255	12.844	565	529	198	2.342
2003	26720	24.536	917	1.267	12.987	573	532	204	2.382
2004	27749	25.509	946	1.294	13.538	591	541	215	2.394
2005	22810	20.489	955	1.366	9.399	611	553	221	2.411
2006	24430	21.788	1.180	1.462	10.150	785	603	235	2.500

Извор: Народна библиотека "Бранко Радичевић", општина Житиште

Напомена: Подаци о коришћеним публикацијама и броју читалаца према насељима, доступни су у библиотеци "Бранко Радичевић".

Биоскопи. Према методологији пописа биоскоп је "сала или отворен простор опремљен уређајима за јавно приказивање филмова, без обзира на то да ли ради као самостална организација или као јединица у саставу неке друге организације".¹⁴ Појам биоскоп односи се на: сталне биоскопе (у сталној сали), биоскопске баште и покретне (путујуће) биоскопе. Према истом извору (стр. 333), биоскопска представа се одређује као "јавно приказивање филмског програма (приказивање дугометражног филма) које траје око два часа". Подаци о биоскопима прикупљају се путем редовног годишњег статистичког извештаја о биоскопима.

1980. године у општини Житиште раде 2 биоскопа. Исте године, регистровано је 16 хиљада посетилаца. Десет година касније, 1990., у општини ради 6 биоскопа, али је број посетилаца умањен на 8 хиљада. Према подацима за 2005. годину, на територији општине не ради ни један биоскоп (табела бр. 82). Подизање споменика филмском јунаку "Рокију" треба искористити за подстицање културног туризма, тј. за, поред низа других активности, покретање рада постојећег биоскопа, као и за оснивање биоскопа на отвореном (за различите узрасте становништва) чији би се

¹⁴ Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, март 2007, стр. 332

садржаји прилагодили актуелним дешавањима у области филма уопште, филмовима посвећеним "Рокију", као и другим остварењима насталим раније.

Табела бр. 33: **Биоскопи**

година	биоскопи - свега	посетиоци у хиљадама
1980	2	16
1990	6	8
2005	-	-

Извор: за 1980-СГЈ 1981, СЗС, Београд, август, 1981, стр. 673; за 1990-СГЈ 1991, СЗС, Београд, 1991, стр. 701; за 2005- Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд, март 2007, стр. 288.

Као што је истакнуто, подаци за 2005. годину показују да на територији општине Житиште не ради ни један биоског. Исте године, у Средњебанатском округу су евидентирана свега 4 биоскопа, 3 у Зрењанину и 1 у Сечњу. У Зрењанину искоришћеност сала износила је 23%, а у Сечњу 12%, тј. 22% на нивоу округа. Број посетилаца на 100 становника износи 38 у Зрењанину и 18 у Сечњу, односно 26 у целом Средњебанатском округу. Очигледно је да у целом округу, а не само у општини Житиште, долази до престанка са радом постојећих биоскопа.

Радио и ТВ станице. На подручју општине Житиште не налази се локалне радио или ТВ станице.

У области културе издвајају се следеће погодности и непогодности:
Погодности:

- мултикултуралност;
- народне библиотеке у свим насељима општине;
- високо развијена библиотечка делатност;
- богат књижни фонд; 2,5 књиге по глави становника;
- континуирано обогаћивање књижних фондова;
- реализовање разноврсних културно-образовних активности у оквиру библиотеке "Бранко Радичевић";
- постоје Домови културе у свим насељима општине;
- постоји већи број КУД-ова;
- постоји значајна збирка народних ношњи у КУД-овима;
- спремност становника на волонтерски рад у области културе;

Непогодности:

- у већини насеља, зграде домова културе су у веома лошем стању;

- општина Житиште нема свој музеј, позориште, архив, који могу бити од значаја у оквиру развоја културног туризма;
- не постоји штампано гласило у коме би се садржаји од значаја за живот и рад у општини Житиште публиковали на српском, румунском и мађарском језику;
- покретање штампаног гласила (на српском, румунском и мађарском језику) које би подстицало литерарно стваралаштво и читање код деце и омладине;
- недостаје квалитетна кабловска ТВ;
- недостаје радио станица која би омогућила квалитетније информисање становништва;
- постојећи биоскопи су престали са радом;
- недовољна искоришћеност расположивог библиотечког фонда;
- недовољна техничка опремљеност библиотеке "Бранко Радичевић" и огранака;
- централна библиотека "Бранко Радичевић" није електронски повезана са огранцима у насељима општине.

Секторска SWOT анализа – култура

CHANCE:

- мултикултуралност;
- спремност становника на волонтерски рад у области културе и подстицање културног развоја;
- традиција одржавања већег броја културних манифестација;
- народне библиотеке у свим насељима општине;
- богат књижни фонд;
- континуирано обогаћивање књижних фондова;
- сва насеља у општини имају Дом културе;
- постоји већи боја КУД-ова;
- постоји значајна збирка народних ношњи у КУД-овима;

SLABOSTI:

- непостојање значајних културних институција: музеј, позориште, архив;
- не постоји, на локалном нивоу, штампано гласило које би се публиковало на српском, румунском и мађарском језику;
- недостаје квалитетна кабловска ТВ;
- недостаје радио станица која би омогућила квалитетније информисање становништва;
- биоскопи су престали са радом;
- недовољна искоришћеност расположивог библиотечког фонда;
- недовољна техничка опремљеност библиотеке "Бранко Радичевић" и огранака; недостају рачунари, скенери, фотокопир апарати;
- централна библиотека "Бранко Радичевић" није електронски повезана са огранцима у насељима општине.

MOGUĆNOSTI:

- искористити постојеће потенцијале за развој културног туризма;

- искористити изградњу споменика "Рокију" за покретање рада постојећег биоскопа, оснивање биоскопа на отвореном (за различите старосне групе);
- искористити изградњу споменика "Рокију" за покретање различитих културних манифестација;
- постојеће културне манифестације искористити за привлачење већег броја посетилаца;
- отворити радио станицу; утицало би на запошљавање једног броја незапослених;
- покренути публикување часописа локалног карактера на српском, румунском и мађарском језику; утицало би на запошљавање једног броја незапослених;
- кабловску ТВ учинити приступачном најширим слојевима становништва;
- у реализацији постављених циљева ослонити се, поред државних институција и организација, и на невладине организације.

ПРЕТЊЕ:

- информативна изолованост која ће условити изолованост у различитим сферама друштвеног живота;
- незадовољавајућа понуда културних садржаја условиће даља одсељавања;

9.4 Спорт

Према последњим расположивим подацима, на подручју општине Житиште регистровани су следећи спортски клубови:

- 12 фудбалских клубова;
- 3 кошаркашка клуба, два мушка и један женски;
- 5 одбојкашких клубова, два мушка и три женска;
- 2 рукометна клуба, један мушки и један женски;
- 1 карате клуб;
- 1 теквондо клуб;
- 1 џудо клуб;
- 1 атлетски клуб;
- 1 клуб за стрељаштво;
- 3 клуба за спортски риболов;
- 4 шаховска клуба;

Као спортска организација, на подручју општине Житиште регистровано је и Ловачко удружење које има секције у свим насељима општине.

У периоду од 2000. до 2007. године, број радника у организацијама за физичку културу умањен је са 21 на 7. Број функционера умањен је са 7 на 2 (табела бр. 83). Током целог анализираног периода, сви стручни радници и функционери преузета задужења обављају у својству аматера. Спортисти општине Житиште учествују само на првенственим такмичењима у земљи. Од 2000. до 2007. године највише учешћа забележено је 2001. године - 38, а најмање 2004. и 2007. године - 25 (табела бр. 84). Може се претпоставити да је смањено учешће под знатно већим утицајем материјалних могућности него постојања реалног потенцијала. У истом периоду, спортисти Житишта не учествују на такмичењима у иностранству.

Табела бр. 34: Организације за физичку културу

запослени	година							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
укупно								
стручни радници	21	14	14	12	10	13	9	7
функционери	7	5	3	3	3	3	2	2

Извор: Спортски савез општине Житиште

Табела бр. 35: Учесће на првенственим такмичењима

такмичења	година							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
у земљи	35	38	30	35	25	30	30	25
у иностран.	-	-	-	-	-	-	-	-

Извор: Спортски савез општине Житиште

Спортски савез општине Житиште обједњава рад спортских организација на територији општине. Савез се финансира из буџета општине, спонзорства и донаторства. Ако се има у виду да је општина Житиште у категорији недовољно развијених општина, не треба сумњати да на опремљеност спортских објеката првенствено утичу неповољне материјалне могућности. Радом Спортског савеза руководе три лица, генерални секретар и два стручна сарадника. На територији општине основан је и Фудбалски савез у оквиру кога се обављају административно-технички послови за фудбалске клубове који су основани у свакој МЗ општине. Фудбалски савез има само једног запосленог радника, Генералног секретара, а финансира се приходима из сопствене делатности.

Секторска SWOT анализа – спорт

CHAGE:

- традиција бављења спортом;
- заинтересованост за бављење спортом;
- искуство учешћа на првенственим такмичењима;
- спремност становништва на волонтерски рад;
- урађен је део пројеката за реновирање постојећих спортских терена и физкултурних сала;

СЛАБОСТИ:

- недовољна ангажованост омладине у спортским клубовима;
- недовољна укљученост жена у спортске клубове;
- недовољна афирмација рекреативног спорта;
- искљученост из спортских активности особа са инвалидитетом;
- континуирано смањивање броја запослених у спортским организацијама;
- континуирано смањење броја учешћа на првенственим такмичењима у земљи;
- изостајање учешћа на такмичењима у иностранству;
- неопходно је реновирање и адаптација постојећих спортских терена и физкултурних сала;
- недостаје одговарајућа спортска опрема;
- не постоји спортска хала;

МОГУЋНОСТИ:

- познавање различитих спортских вештина, као и успешну спортску историју, искористити у циљу развијања спортског туризма; реализација предложеног омогућила би и отварање нових радних места;
- остварити сарадњу свих релевантних организација у општини у циљу заједничког наступа;
- имајући у виду мултиетнички карактер средине, треба остварити квалитетнију сарадњу са земљама у окружењу;
- успоставити сарадњу са потенцијалним донаторима, у земљи и ван ње, уз чију помоћ би се реновирали и адаптирали постојећи спортски терени и физкултурне сале, набавила неопходна опрема;
- изградња спортске хале; предуслов за организовање различитих спортских манифестација;
- уређење плаже и изградња спортско-рекреативних садржаја на обали Бегеја;
- афирмација женског спорта;
- афирмација рекреативног спорта;
- укључивање у разноврсне спортске активности особа са инвалидитетом;
- прилагођавање спортских терена потребама особа са инвалидитетом;

ПРЕТЊЕ:

- у дуготрајнијим отежаним условима за бављење спортом може доћи до опадања интересовања код становништва, пре свега код млађих генерација, што ће се негативно одразити на њихово физичко и ментално здравље;
- изостајање развоја у области спорта, поред осталих негативности, условиће даља напуштања општине;

9.5 Општинска управа Житиште

Општинска управа Житишта броји 97 запослених лица, 57 жена и 40 мушкараца (табела бр. 85). Од укупног броја запослених, 90 је засновало радни однос на неодређено време, а 7 на одређено (табела бр. 86).

Табела бр. 36: Запослени према полу

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

свега	пол	
	мушки	женски
97	40	57
100,0	41,2	58,8

Извор: Општинска управа Житиште

Табела бр. 37: **Начин заснивања радног односа**

радни однос	свега	%
свега	97	100,0
на одређено време	7	7,2
на неодређено време	90	92,8

Извор: Општинска управа Житиште

Подаци о старосној структури указују на готово поједнаку заступљеност десетогодишњих старосних група у узрасту од 31 - 60 године старости. У старосној групи од 31 - 40 година налази се 28,9% запослених. Са 27,8% запослених, старосна група од 51 - 60 година је друга према бројности. Од 41 - 50 година има нешто мање запослених, 25,8%. Особе старије од 60 година чине 6,2% запослених, а млађи од 30 година 11,3% (табела бр. 87).

Табела бр. 38: **Запослени према старости**

старост	свега	%
свега	97	100,0
- 30	11	11,3
31 - 40	28	28,9
41 - 50	25	25,8
51 - 60	27	27,8
61 и више	6	6,2

Извор: Општинска управа Житиште

Више од 1/2 (54,6 %) запослених има завршену средњу школу, 1/5 (20,6 %) је са високом школском спремом, 15,5 % је са основном школом и 9,3 % запослених је са завршеном вишом школом (табела бр. 88).

Табела бр. 39: Запослени према школској спреми

школска спрема	свега	%
свега	97	100,0
основна школа	15	15,5
средња школа	53	54,6
виша школска спрема	9	9,3
висока школска спрема	20	20,6
магистратура	-	-
докторат	-	-

Извор: Општинска управа Житиште

Према националној припадности, запослени су Срби, Мађари или Румуни (табела бр. 89).

Табела бр. 40: Национална припадност запослених у општинској управи Житиште

националност	свега	%
свега	97	100,0
Србин	85	87,6
Црногорац	-	-
Мађар	7	7,2
Словак	-	-
Румун	5	5,2
Русин	-	-

Хрват	-	-
Југословен	-	-
Неопредељен	-	-
Неће да се изјасни	-	-

Извор: Општинска управа Житиште

Од укупног броја запослених, 52 обавља одређене стручне послове (табела бр. 90). Према прописима развијених европских земаља, а који се не примењују у Србији, на 1000 становника долази по једно стручно лице у општинској управи. У случају примене истог критерија, јавиће се вишак запослених. Треба имати у виду да се један број запослених налази на крају свог радног века. Њиховим пензионисањем, када се стекну услови, уједначиће се број запослених у општинској управи и укупан број становника.

Табела бр. 41: *Својство (функција) запослених лица*

функција	свега	%
свега	97	100,0
постављено лице	7	7,2
виши саветник	-	-
саветник	-	-
самостални стручни сарадник	6	6,2
виши стручни сарадник	1	1,0
стручни сарадник	3	3,1
виши сарадник	3	3,1
сарадник	-	-
виши референт	29	29,9
референт	3	3,1

Извор: Општинска управа Житиште

Запослени у општинској управи не познају стране језике, или језике других етничких група које живе у општини, или на територији Војводине (табела бр. 92 и табела бр. 93).

Табела бр. 42: Запослени према матерњем језику

матерњи језик	свега	%
свега	97	100,0
српски	85	87,6
мађарски	7	7,2
словачки	-	-
румунски	5	5,2
русински	-	-

Извор: Општинска управа Житиште

Табела бр. 43: Запослени према познавању страних језика

страни језик	свега	%
свега	97	100,0
енглески	-	-
немачки	-	-
француски	-	-
руски	-	-
шпански	-	-

Извор: Општинска управа Житиште

Табела бр. 44: Запослени према познавању језика националности

језик националности	свега	%
свега	97	100,0
мађарски	7	7,2

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

словачки	-	-
румунски	5	5,2
русински	-	-
хрватски	85	87,6
чешки	-	-

Извор: Општинска управа Житиште

Секторска SWOT анализа - локална самоуправа

СНАГЕ:

- мултикултуралност;

СЛАБОСТИ:

- велики број запослених;
- непознавање страних језика;
- непознавање језика других етничких група на подручју општине;

МОГУЋНОСТИ:

- ако се престане са отварањем нових радних места, створиће се услови да се "природним одливом", путем пензионисања, број запослених у локалној самоуправи сведе на ниво европских стандарда;

ПРЕТЊЕ:

- уколико се и даље буде увећавао број запослених, доћи ће до недовољне упослености радне снаге, а затим и до отпуштања дела запослених;

Х. ЗАЈЕДНИЧКА SWOT АНАЛИЗА

Стратешки план развоја региона или општине је средњорочан или дугорочан документ о правцима развоја тог простора у демографском, економском, и просторном смислу. Дефинисање кључних области развоја и праваца развоја региона обично се ради путем SWOT анализе, која јасно представља анализу јаких (Strengths) и слабих (Weaknesses) страна региона, али и анализу шанси (Opportunities) и опасности (Threats) из окружења. Основни циљ SWOT анализе је идентификација и критичко сагледавање снага, слабости, могућности и опасности којима је локална самоуправа изложена, неби ли се добила добра полазна основа за дефинисање и утврђивање динамике реализације стратешких циљева локалне заједнице. SWOT анализом се идентификују кључни фактори у окружењу који су значајни за развој локалне заједнице. SWOT анализа је најчешће коришћено средство за идентификовање компаративних предности локалне заједнице.

Снаге су фактори који дају заједници или региону његову компетитивну предност и који чине одређени простор атрактивним местом за живот и рад. *Слабости* су фактори и трендови који представљају препреке или ограничења (друштвена, физичка, финансијска, административна, политичка, етничка, традиционална...) за економски развој. *Могућности* су околности које олакшавају или омогућавају развој компетитивних предности. Главна тема са којима се могућности баве су трендови. *Опасности* су неповољни трендови који воде до губитка или смањења регионалне компетитивности.

Свака од радних група је учествовала у изради SWOT анализе унутар свог сектора. Сектори су подељени на под-секторе, а резултати свих радних група су презентовани и у заједничкој SWOT анализи.

Применом SWOT методе ће се укрштати и комбиновати процене интерних фактора општине, са екстерним факторима над којима општина нема готово никакву контролу. Оваквом анализом се добијају резултати који су основа за формулисање стратешких праваца развоја општине Житиште.

XI. СТРАТЕШКИ И ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ЖИТИШТЕ

Стратешки и приоритетни циљеви дефинисани су на основу ситуационих и свот анализа. Добро познавање постојеће ситуације као и идентификација слабости и снага неке заједнице су претпоставка за јасно дефинисање остваривих циљева. Стратешки циљеви представљају развојни оквир чија реализација доприноси остваривању визије општине. Мере као инструменти за реализацију постављених циљева, дефинисане су Оперативним програмом.

СТАБЛО ЦИЉЕВА

СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ
I СТАБИЛИЗАЦИЈА ДЕМОГРАФСКОГ СТАЊА	1.1. Заустављање одсељавања, пре свега млађих категорија становништва. 1.2. Поспешивање локалног и међуградског саобраћаја 1.3. Оснивање комисије за популациону политику (са 10-так чланова из различитих области – здравство, просвета, пољопривреда, економија ...) 1.4. Израда локалних програма за планирање породице 1.5. Смањење број незапослених лица у општини 1.6. Израда пројекције потребних кадрова до 2013. по делатностима и занимањима.
II КОНКУРЕНТНИ И ПРИЛАГОДЉИВИ ХУМАНИ РЕСУРСИ	2.1. Потпуно елиминисање неписмености 2.2. Оспособљавање наставног кадра за рад са децом ометеном у развоју 2.3. Промоција принципа "лонг-лифе леарнинг" 2.4. Израда анализе о потребама за одређеном врстом едукације на тржишту рада 2.5. Креирање и спровођење програма обуке за развој и унапређење знања и вештина

	<p>незапослених</p> <p>2.6.Доквалификације и преквалификације са циљем усаглашавања понуде са потражњом на тржишту рада</p> <p>2.7.Доношење планова за развој појединих области друштвеног развоја (здравство, култура, спорт ...)</p> <p>2.8.Увећање броја здравствених радника, промоција здравља и спровођење едукација о превенцији за све категорије становништва</p> <p>2.9.Унапређење социјалне заштите</p> <p>2.10.Очување културног идентитета и промовисање мултикултуралности</p> <p>2.11.Побољшање услова за бављење аматерским и школским спортом изградњом адекватне спортске хале, реновирањем и опремањем постојећих објеката</p> <p>2.12.Промоција социјалног укључивања угрожених друштвених група (Рома, старих и инвалидних лица...)</p>
<p>III</p> <p>РАЗВОЈ РУРАЛНИХ СРЕДИНА У ЕКОНОМСКОМ, ОБРАЗОВНОМ И КУЛТУРНОМ ПОГЛЕДУ</p>	<p>3.1.Стимулација и повећање инвестирања у рурална подручја.</p> <p>3.3.Уређење инфраструктуре и развој установа у руралним подручјима.</p> <p>3.3.Едукација руралног становништва.</p> <p>3.4.Развој пољопривредног саветодавства и задругарства.</p> <p>3.5.Формирање пољопривредне саветодавне службе, експерименталног добра и (или) технолошког парка на државном пољопривредном земљишту (у складу са чланом 61, Закона о пољопривредном земљишту, Сл. гласник РС, бр.62/2006), уз запошљавање незапослених стручњака у Општини уз помоћ Покрајинских, инвестиција локалне самоуправе и заинтересованих привредних субјеката и научних и образовних институција.</p>
<p>IV</p> <p>БОЉЕ КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА</p>	<p>4.1 Стимулација изградње и коришћења система за наводњавање.</p> <p>4.2 Уређење и оптимално коришћење земљишног фонда.</p>

<p>V</p> <p>ПОВЕЋАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ.</p>	<p>5.1.Развој институција за развој малог агробизниса и предузетништва.</p> <p>5.2.Развој МСП у агрокомплексу у циљу повећања финализације пољопривредних производа и бољег запошљавања.</p> <p>5.3:Повећање прерађивачких капацитета за прераду пољопривредних производа.</p>
<p>VI</p> <p>МОДЕРНИЗАЦИЈА КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У ОПШТИНИ ЖИТИШТЕ</p>	<p>6.1.Задаци спровођења мониторинга квалитета ваздуха и израда карте оптерећености буком</p> <p>6. 2.Елиминација отпадних вода</p> <p>6. 3.Организовање система безбедног руковања отпадом</p> <p>6. 4.Формирање мреже зеленила</p> <p>6. 5.Изградња и побољшање путне мреже</p> <p>6. 6.Поокретање примене алтернативних извора енергије.</p>
<p>VII</p> <p>МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА</p>	<p>7.1.Повећање учешћа у активностима и организацијама које делују у области заштите животне средине</p>
<p>VIII</p> <p>СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ОПТИМАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ РЕСУРСА</p>	<p>8.1.Искоришћавање предности туристичко-географског положаја</p> <p>8.2.Туристичка валоризација природних ресурса</p> <p>8.3.Конзервација, рестаурација и валоризација културно-историјских добара у функцији турзма</p> <p>8.4.Коришћење склоности становништва ка светковинама за потребе одржавања и даљег развоја манифестационог туризма</p>
<p>IX</p> <p>ПОБОЉШАЊА СТАЊА МАТЕРИЈАЛНЕ БАЗЕ ТУРИЗМА</p>	<p>9.1.Побољшање стања материјалне основе туризма</p>
<p>X</p> <p>РАЗВОЈ ОДРЖИВОГ ТУРИЗМА</p>	<p>10.1.Усмерити употребну вредност туристичких ресурса у правцу развоја појединих облика одрживог туризма</p>
<p>XI</p>	<p>11.1.Оптимална примена принципа маркетинг</p>

**ПОТПУНА И МОДЕРНА
ПРИМЕНА ПРИНЦИПА
МАРКЕТИНГА**

микса

**СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1. СТАБИЛИЗАЦИЈА ДЕМОГРАФСКОГ
СТАЊА**

Приоритет 1.1: Заустављање одсељавања, пре свега млађих категорија становништва.

Стабилизацији демографског стања највише би допринело заустављање одсељавања са територије општине. Остварење овог циља првенствено ће зависити од привредног развоја града Житишта, односно од могућности да се младом, школованом становништву понуде одговарајућа радна места. Од студената који се налазе на школовању у другим развијеним центрима један део се сигурно неће вратити у општину, првенствено због раскорака између њихових опредељења и општинских потреба за тим профилима стручњака.

На ову врсту миграционих процеса може се ефикасно утицати путем благовремене професионалне оријентације и усмеравања будућих средњошколаца и студената ка занимањима која су у општини потребна. У том процесу потребно је и повезивање са просторно блиским градским насељима, пре свега са Зрењанином, што би у демографском смислу смањило одсељавања, а повећало дневне миграције.

Приоритет 1.2: Поспешивање локалног и међуградског саобраћаја

Демографски ефекти ове активности огледали би се у супституцији сталних миграција дневним миграцијама чиме би се смањило одсељавање

Приоритет 1.3: Оснивање комисије за популациону политику (са 10-так чланова из различитих области – здравство, просвета, пољопривреда, економија ...)

У ситуацији када недовољан фертилитет карактерише читаву покрајину, нужно је залагање за увођење пронаталитетних мера популационе политике и на покрајинском и на општинском нивоу и стимулисање рађања економским погодностима за добростојеће породице са већим бројем деце.

Приоритет 1.4: Израда локалних програма за планирање породице

Израда ових програма омогућила би да се на основу претходно израчунатог потребног броја деце обезбеди дугорочна замена генерација.

Приоритет 1.5: Смањење број незапослених лица у општини

Проблем незапослености на подручју општине Житиште могао би се регулисати пре свега изработом дугорочног плана, а потом и његовом реализацијом у неколико

фаза и оно што је веома важно је правилно планирање свих предвиђених делатности на локалном, окружном, регионалном и државном нивоу:

Приоритет 1.6: Израда пројекције потребних кадрова до 2013. по делатностима и занимањима.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2. КОНКУРЕНТНИ И ПРИЛАГОДЉИВИ ХУМАНИ РЕСУРСИ

Опште карактеристике образовне структуре становништва, анализиране на основу школске спреме и писмености, указују на висок удео неписмених и неповољну структуру према школској спреми. Подаци о становништву старом 15 и више година показују да су у општини Житиште најбројнија лица са завршеним средњим образовањем, 31,3 %. Други, према бројности, су они са основним образовањем (30,1 %), затим следи становништво које је завршило од 4 - 7 разреда основне школе (22,6 %) итд. Од 17.098 становника старих 15 или више година, 1.215 (7,1 %) је без школске спреме. Удео вишег и високог образовања је веома низак, 2,6 % и 2,1 %. За разлику од Средњебанатског округа и Војводине у целини, где је учешће становништва са средњим образовањем знатно веће у односу на основно образовање, општина Житиште има уједначен удео становништва са основним и средњим образовањем. На низак ниво школске спреме указује и податак да је више од 3/5 (63,5 %) становника старих 15 и више година са основним образовањем, непотпуном основном школом или без школске спреме. Подаци о образовним институцијама у општини и региону показују да постоје реални потенцијали за превазилажење уочених слабости.

На основу података из области културе и спорта може се закључити да се, у већини, рад ових институција заснива на волонтерском раду и иницијативи различитих категорија становника. Њихово настојање да се, чак и преко добровољног ангажовања, реализују одређени пројекти и побољша квалитет живота у заједници указује на спремност и способност за прилагођавање друштвено-економским трансформацијама. Уз прецизно дефинисање приоритетних мера и ангажовање представника локалне самоуправе и надлежних институција на припреми програма за њихову реализацију, као и за обезбеђење неопходне финансијске подршке, створиће се услови за развој конкурентног и прилагодљивог људског ресурса.

Приоритет 2.1. Потпуно елиминисање неписмености

Структура према писмености показује да је у општини Житиште неписмено 756 особа, што чини 4,1 % од укупног становништва старог 10 или више година. Међу неписменима доминира старо женско становништво. Од укупног броја неписмених, 488 је старо 60 и више година, а 418 је женског пола. Учесће неписмених у општини Житиште (4,1 %) је изнад општег просека за Војводину (2,4 %) и Средњебанатски округ (2,6 %).

Број образовних институција на нивоу општине Житиште и њихова доступност показују да постоје институционални и људски потенцијали за потпуно елиминисање неписмености.

Приоритет 2.2. Оспособљавање наставног кадра за рад са децом ометеном у развоју

Према расположивим подацима, у периоду од 2000. до 2004. године увећан је број деце ометене у психичком развоју, са 29 на 41.

Услед увећања броја ученика са посебним потребама, неопходно је да се континуирано обучава наставни кадар за рад у специјалним одељењима, као и да се обезбеди довољан број стручног кадра.

Приоритет 2.3. Промоција принципа "Long – life learning"

У сарадњи са постојећим образовним и другим релевантним институцијама организовати предавања и курсеве који би допринели развоју идеје перманентног образовања. Приоритет треба дати образовним садржајима који ће допринети квалитетнијем обављању постојећих послова, као и преквалификацији и оспособљавању за потребе тржишта. Промоција принципа "лонг-лифе леарнинг" може, с једне стране, допринети превазилажењу актуелних проблема између образовне структуре становништва и потреба тржишта и, с друге стране, може допринети квалитетнијем животу старије популације становништва. Путем прецизно дефинисаних циљних група, могу се, на пример, организовати предавања путем којих би се становништво оспособило за нека знања и вештине према којима има склоности, а којима се може бавити и у познијим годинама. С обзиром да се један део старог становништва налази у стању социјалне потребе, нова знања, као и стара која нису усмеравања у правцу зараде, могу представљати основу за увећање прихода. На пример, различите активности из домена домаће радиности могу се искористити у том циљу.

Приоритет 2.4. Израда анализе о потребама за одређеном врстом едукације на тржишту рада

На основу података о кретању броја незапослених и њиховим основним демографским обележјима, као и на основу исказаних потреба на тржишту рада о одређеним образовним профилима, неопходно је за одређене временске периоде, нпр. од годину дана и пет година, изразити потребе за одређеним образовним профилима. У циљу реализације ове мере, потребно је од свих предузећа и институција, независно од облика својине који у њима доминира, захтевати да искажу потребе за одређеним образовним профилима у прецизно одређеном периоду.

Приоритет 2.5. Креирање и спровођење програма обуке за развој и унапређење знања и вештина незапослених

На основу исказаних потреба о одређеним образовним профилима, неопходно је припремити програме обуке за развој и унапређење знања и вештина незапослених. Посебним програмима треба обухватити млађу популацију чија се знања морају

обогатити познавањем страних језика и информатичким вештинама, а у циљу лакшег остваривања међународне комуникације.

Код незапослених који располажу предусловима (пољопривредно земљиште, простор за изградњу пољопривредних објеката) за бављење пољопривредном производњом треба подстицати, у сарадњи са стручњацима из области пољопривреде, бављење пољопривредом. Представници локалне самоуправе, у сарадњи са научним институцијама, треба да припреме програме на основу којих ће се вршити едукација незапослених и одговарајући избор активности, у складу са личним потенцијалима, потенцијалима домаћинства и друштвеним потребама. Представници локалне самоуправе треба да усмеравају заинтересоване према институцијама и организацијама које могу да обезбеде неопходну финансијску подршку.

Приоритет 2.6. Доквалификације и преквалификације са циљем усаглашавања понуде са потражњом на тржишту рада

Унапређење знања и вештина незапослених резултираће, у појединим случајевима, доквалификацијама и преквалификацијама на основу којих ће се незапослени прилагодити захтевима тржишта рада.

Приоритет 2.7. Доношење планова за развој појединих области друштвеног развоја (здравство, култура, спорт ...)

Доношење планова за развој појединих области друштвеног живота представља основу за превазилажење уочених недостатака. У њиховој припреми, поред представника локалне самоуправе и надлежних институција, треба ангажовати и експерте из одговарајућих области. Њихову реализацију треба континуирано пратити како би се на време отклонили уочени пропусти, или извршило прилагођавање насталим променама.

Приоритет 2.8. Увећање броја здравствених радника, промоција здравља и спровођење едукација о превенцији за све категорије становништва

Анализа података о здравственим радницима према стручној спреми показује да у општини Житиште, као и у Средњебанатском округу у целини, међу здравственим радницима доминирају особе са средњом стручном спремом (69,7 %). Остали запослени (30,3 %) имају високо образовање.

Према подацима Института за здравствену заштиту, а који се односе на 2005. годину, у општини Житиште ради 20 лекара опште и специјалистичке медицине, 5 за заштиту и лечење зуба. У општини раде и 2 дипломирана фармацеута. Исте године, број становника на једног лекара износи 969. У односу на друге општине у округу, Житиште има највећу оптерећеност лекара. На нивоу Средњебанатског округа, на једног лекара долази 483 становника. На општи просек најзначајније утиче ситуација у општини Зрењанин, тј. у самом Зрењанину, где на једног лекара долази 382 становника.

Анализа оболења, стања и повреда утврђених у ванболничким службама у Војводини за 2004. годину показује да се, према распрострањености, на првом месту налазе болести система за дисање, 23,2%. На другом месту су болести система крвотока (16,4%), затим следе болести мишићно- коштаног система и

везивног ткива (10,1%), болести мокраћно-полног система (5,6%). На петом месту, према учесталости, налазе се душевни поремећаји и поремећаји понашања, 5,5 % од укупног броја регистрованих оболења. Имајући у виду образовну структуру и животни стандард становништва општине Житиште, можемо очекивати да не долази до значајнијих одступања, бар не у позитивном смеру, у погледу распрострањености наведених болести.

Испитивање распрострањености заразних болести ограничено је на туберкулозу и ХИВ. У периоду од 2000. до 2007. године, у општини Житиште није забележен ни један случај ХИВ-а. У току 2000. године регистроване су 4 особе оболеле од активне туберкулозе, 2002. године једна и 2007. године евидентирана је, такође, само једна оболела особа.

И поред тога што се о намерним прекидима трудноће не располаже подацима на нивоу општине Житиште, може се претпоставити да не долази до значајнијих одступања у односу на општи просек.

У циљу смањења броја оболелих и спречавању даљег ширења наведених оболења неопходно је спровести едукацију о превенцији којом би се обухватиле све категорије становништва.

Приоритет 2.9 Унапређење социјалне заштите

На подручју општине Житиште налази се значајан број лица корисника социјалне заштите. У односу на укупан број корисника у Средњебанатском округу током 2005. године, малолетна лица заступљена су са 15,1 %, а пунолетна са 14,3 %. Од 745 малолетних корисника социјалне заштите, 79,2 % је угрожено породичном ситуацијом, 10,1 % показује поремећаје у понашању, 3,6 % је ментално заостало итд. Лица ометена у физичком развоју чине 1,0 % малолетних корисника социјалне заштите.

У општини Житиште налази се и 1.444 пунолетних корисника социјалне заштите. На првом месту, према бројности, налазе се материјално необезбеђена лица (50,4 %), затим следе остарела лица (19,2 %), психички и физички ометена лица (10,7 %), незбринута лица (5,3 %) и лица с поремећајима у понашању (1,4 %).

Према подацима Центра за социјални рад општине Житиште, а који се односе на период од 2000. до 2004. године, број корисника социјалне заштите увећан је са 1.174 на 1.839. Уочава се, из године у годину, континуирано увећање броја корисника. Анализа старосне структуре корисника указује на пораст удела све три велике старосне групе (деца и омладина, одрасли и остарела лица). Током 2004. године, од 1.839 корисника социјалне заштите 36,2 % се налази у узрасту деце и омладине, 49,3 % су била одрасла, а 14,5 % остарела лица.

Подстицањем друштвеног развоја смањиће се број материјално необезбеђених лица. За поједине категорије корисника социјалне заштите, у сарадњи са образовним и културним институцијама треба изградити програме са циљем да се утиче на прихватање позитивних модела понашања.

Приоритет 2.10. Очување културног идентитета и промовисање мултикултуралности

Активностима чији је циљ очување културног идентитета и промовисање мултикултуралности треба обухватити све слојеве становништва, независно од

њихове старости. Реализовање ове мере може се остварити преко постојећих образовних и културних институција. Посебну пажњу треба посветити унапређењу услова рада и активности библиотеке "Бранко Радичевић" у оквиру које се организује низ културно-образовних активности. На пример, организују се књижевни сусрети, изложбе, предавања итд. Као посебни програми реализују се: Литерарни конкурс деце до 15 година, Читалачка значка, конкурс "Банатско перо" и "Песничка штафета". Мултиетнички карактер средине и постојеће културне манифестације треба усмерити у правцу успостављања интензивнијих односа са земљама у региону и ширења културног туризма.

Приоритет 2.11. Побољшање услова за бављење аматерским и школским спортом изградњом адекватне спортске хале, реновирањем и опремањем постојећих објеката

Године 2007. на подручју општине Житиште регистровано је 34 спортских клубова који покривају 11 спортских грана. Спортисти општине Житиште учествују само на првенственим такмичењима у земљи. Од 2000. до 2007. године највише учешћа забележено је 2001. године (38), а најмање 2004. и 2007. године (25). Може се претпоставити да је смањено учешће под знатно већим утицајем материјалних могућности него постојања реалног потенцијала. У истом периоду, спортисти Житишта не учествују на такмичењима у иностранству.

У дуготрајнијим отежаним условима за бављење спортом може доћи до опадања интересовања код млађих генерација. Услед тога, неопходно је промовисати бављење спортом и обезбедити услове за разноврсне спортске активности. Постојећи потенцијали могу се усмерити у правцу развоја спортског туризма.

Приоритет 2.12. Промоција социјалног укључивања угрожених друштвених група (Рома, старих и инвалидних лица...)

Најчешће, лица у стању социјалне потребе налазе се на маргини друштвених збивања. Услед тога, уз помоћ културних и образовних институција, цивилних организација, представници локалне самоуправе треба да раде на, с једне стране, стварању услова за њихово социјално укључивање и, с друге стране, на подстицању њиховог социјалног укључивања.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: РАЗВОЈ РУРАЛНИХ СРЕДИНА У ЕКОНОМСКОМ, ОБРАЗОВНОМ И КУЛТУРНОМ ПОГЛЕДУ

Приоритет 3.1: Стимулација и повећање инвестирања у рурална подручја

Стимулативне мере, које би побољшале инвестирање у рурална подручја биле би ослобађање или смањење доприноса за запошљавање у руралним срединама, повољнија пореска и кредитна политика, финансијски подстицаји развоја агробизниса од стране државе, републике и локалне самоуправе.

Приоритет 3.3: Уређење инфраструктуре и развој установа у руралним подручјима

За привредни развој руралних подручја значајан развој инфраструктуре и установа (путева, водоводне и канализационе мреже, телекомуникација, вртића, школа, банака, спортских терена и игралишта, културних и других установа). У овом сегменту значајни извори могу бити из страних повољних кредита и донација.

Приоритет 3.3 Едукација руралног становништва

Привредни развој руралних подручја мора бити праћен општим друштвеним развојем, односно општом едукацијом руралног становништва и едукацијом у техничком, технолошком, образовном, културном, еколошком, и не на последњем месту, економском смислу.

Приоритет 3.4. Развој пољопривредног саветодавства и задругарства.

За опстанак и развој сељачких газдинстава од посебног су значаја даљи развој задругарства и пољопривредног саветодавства, као установе, која у интересу пољопривреде треба да усклади циљеве државе и циљеве сељака и буде институција за имплементацију аграрне политике.

Приоритет 3.5: Формирање пољопривредне саветодавне службе, експерименталног добра и (или) технолошког парка на државном пољопривредном земљишту (у складу са чланом 61, Закона о пољопривредном земљишту, Сл. гласник РС, бр.62/2006), уз запошљавање незапослених стручњака у Општини уз помоћ Покрајинских, инвестиција локалне самоуправе и заинтересованих привредних субјеката и научних и образовних институција.

Државно пољопривредно земљиште, као национални ресурс, треба да представља основу за приоритете у Државном инвестиционом плану Србије. То значи да би Србија, као што улаже у развој планинарског туризма, инвестирањем у жичаре и уређење терена за скијање, требало да улаже у оптимално коришћење свог пољопривредног земљишта, кроз развој пољопривредних предузећа, експерименталних станица, научних института, туристичких атракција и других, профитабилних начина мултифункционалног коришћења пољопривредног земљишта.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: БОЉЕ КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Приоритет 4.1 Стимулација изградње и коришћења система за наводњавање.

И поред изузетних водних ресурса у Општини Житиште, њихов степен искоришћености је изузетно мали. Један од најзначајнијих разлога за њихово минимално коришћење (поред квалитета воде) лежи у економским условима за њихову експлоатацију. Услуге јавног предузећа за водопривреду су непримерено скупе за пољопривреду, у односу на квалитет који јој пружају. И поред изграђености примарне каналске мреже, експлоатација водних ресурса за потребе пољопривреде је симболична. Републички и покрајински фондови за развој пољопривреде требало би значајнија кредитна средства, под повољним условима да усмере у набавку опреме и системе за наводњавање, фискална политика требало би да пореским ослобађањима стимулише газдинства која користе системе за

наводњавање, а из аграрног буџета требало би и регресирати услуге водопривредних предузећа газдинствима која користе водне ресурсе за наводњавање.

Приоритет 4.2 Уређење и оптимално коришћење земљишног фонда.

Уређење земљишног ресурса и рационално коришћење земљишног фонда је у данашње време један од најважнијих проблема пољопривреде Војводине. Изопштавање државног земљишта из пољопривредних предузећа у процесу приватизације, недоношење Закона о реституцији државног земљишта, по општинама изазвали су велике проблеме и штете по пољопривреду. Ублажавање негативних последица, нестручних, политичких и краткотрајних интереса државних институција, како на нивоу Министарства пољопривреде, тако и локалне самоуправе, могуће је уколико би се државно пољопривредно земљиште користило у едукативне, научне и експерименталне сврхе. Дугорочно посматрано, ефекти овакве политике према пољопривредном земљишту били би неупоредиво већи од краткорочног „рентирања“ овог привредног ресурса.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 5: ПОВЕЋАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Приоритет 5.1: Развој институција за развој малог агробизниса и предузетништва.

Посебну улогу у развоју малог бизниса и предузетништва свуда у свету имају институције. Када је у питању агробизнис, значајне инвестиције су технолошки паркови, гаранцијски фондови и саветодавне институције за развој агробизниса.

Приоритет 5.2: Развој МСП у агрокомплексу у циљу повећања финализације пољопривредних производа и бољег запошљавања.

Развој МСП у области занатске прераде пољопривредних производа (већа сељачка газдинства требала би кроз развој предузетништва да повећају степен финализације сопствених производа (зимница, сушени производи, сувенири, угоститељство)). Развој малих и средњих предузећа требало би да буде кооперативан и конвергентан са прехранбеном индустријом, еколошком производњом и развојем туризма. Интеграција производње, прераде и пласмана кроз задругарство и развој МСП, ситним произвођачима обезбеђује повећање ефикасности у домену производње, прераде и наступа на тржишту. За развој МСП, неопходна је помоћ и локалне самоуправе, кроз пореску и фискалну политику. На тај начин ће се кроз повећани обим коришћења капацитета прераде повећати ефикасност (кроз ниже трошкове по јединици производа), а кроз повећање укупног обима производње и ефективност. Позитивни ефекти манифестоваће се и у развоју примарне пољопривредне производње и већем запошљавању.

Приоритет 5.3: Повећање прерађивачких капацитета за прераду пољопривредних производа.

Прерађивачка индустрија и развој малих и средњих предузећа у агробизнису су најзначајнији замајац развоја примарне пољопривредне производње. У оним

делатностима прехрамбене индустрије, који улажу у своју сировинску основу (млекаре, шећеране, уљаре, сојара), последњих година приметан је раст пољопривредне производње, али и степен коришћења капацитета прераде. Прехрамбена индустрија треба да унапреди своју технологију прераде, примени ИСО стандардизацију и унапреди квалитет производње и производа, као и да више инвестира и утиче као интегратор у своју сировинску основу. На тај начин, повећаће степен коришћења својих капацитета, побољшати квалитет производа и значајно повећати своју ефикасност и конкурентност на светском тржишту. Развој прехрамбене индустрије позитивно ће утицати и на развој примарне пољопривредне производње, као њене сировинске основе.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 6. – МОДЕРНИЗАЦИЈА КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У ОПШТИНИ ЖИТИШТЕ

Услов за постизање квалитетне животне (урбане и руралне) средине становништва општине је изградња такве комуналне инфраструктуре која смањује све штетне последице пореклом из свакодневног живота становништва насељених места. Нагли раст урбанизације није био праћен изградњом адекватних урбаних инфраструктурних система, који су требали да ублаже оптерећеност природних елемената унутар градске средине и неповољност истих за људски комфор.

Штетне последице интензивног развоја локалног и транзитног саобраћаја могу се елиминисати измештањем транзитног саобраћаја ван насеља, модернизацијом путева, изградњом банкина и зелених појасева уз њих. Пошто је унутар насеља већ започета изградња инфраструктурних система који обезбеђују елиминисање чврстог и течног отпада из градске средине, као и модернизовањем грејања, аерозагађење класичног порекла и остале врсте оптерећења би требало да се сведу на минимум. Ради тога у периоду 2007-2013 неопходно је завршити ове инфраструктурне системе чиме би била постигнута комфорна микроклима, чистији ваздух, а смањила би се оптерећеност Старог Бегеја и угроженост квалитета подземних вода.

Приоритет 6.1 – Задаци спровођења мониторинга квалитета ваздуха и израда карте оптерећености буком

Ради систематског смањења оптерећености ваздуха мирисима индустрије, и емитованим гасовима из саобраћаја и комуналних ложишта неопходно је организовати систематски мониторинг за праћење емисија загађивача као и оптерећеност ваздуха у односу на МДК22. Постављањем мониторинга за аерозагађење неопходно је праћење и буке која је условљена интензитетом саобраћаја, а и неких попутних последица услужних делатности. Мониторинг би служио за утврђивање оправданости изградње обилазнице за транзитни саобраћај, као и за оправдање стања квалитета градске средине.

Приоритет 6.2 – Елиминација отпадних вода

Неопходно је почети планирање елиминације отпадних вода изградњом канализационе мреже и пречистача отпадних вода у свим насељима општине, чиме би се решила загађеност подземних вода на територији центра општине и осталих

насеља, као и оптерећеност оба Бегеја и осталих површинских токова (мелиорационих канала, бара итд.).

- почетак изградње канализационе мреже и постројења за пречишћавање отпадних вода (реално је очекивати да реализација овог задатка неће бити завршена до краја планског периода);
- за мања насеља планирање алтернативних (јефтиних) начина пречишћавања или постизање могућности за надовезивање на систем једног и/или регионалног пречистача.

Приоритет 6.3 – Организовање система безбедног руковања отпадом

Услов за формирање атрактивне и здраве урбане средине је правилно уривљање отпадом. Поред настојања да се смањи количина комуналног отпада, неопходно је створити комплексни систем газдовања и управљања отпадом који се базира и одговара принципима и стандардима ЕУ, а односи се на све врсте и типове отпада (комуналну, опасну, инертну итд.). Намеће се дакле потреба за обезбеђењем ефикасног система управљања отпадом, укључујући најсавременије начине сакупљања и одлагања и технологије за третман комуналног отпада, отпадних вода, медицинског отпада, ПЦБс и другог опасног отпада, интезивирање међународне, регионалне и међуопштинске сарадње, ради обезбеђења експертске и финансијске подршке реформама и програмима области заштите животне средине.

- примена јединствене, интегралне технологије за елиминисање отпада: (смањивање количине отпада, рециклажа, поновно коришћење секундарних сировина);
- усклађено управљање комуналним отпадом (сакупљање, транспорт, одлагање и или рецикажа);
- приступ планирању (изградњи) регионалне депоније смећа унутар или ван територије општине (завршити преговоре о приступу регионалној депонији).

Приоритет 6.4 – Формирање мреже зеленила

У оквиру формирања зелених појасева и мреже зелених површина око насеља неопходно је израдити план озелењавања општине која обухвата формирање и начин одржавања паркова, зелених коридора, као и мултифункционалних зелених површина које се надовезују на шумски појас Потисја, блоковским зеленилом унутар насеља и новоформираним ветрозаштитним појасевима у ненасељеном простору општине. Улога ових појасева је непроцењива у формирању микроклиме, у заштити од загађења ваздуха и као средство изолација против буке, и у пружању рекреационих могућности. Мрежа зелених површина условљава одржавање биодиверзитета у еколошком коридору Старог и пловног Бегеја, а унутар града заједно са историјским језгром остварује атрактивност градског центра поред река.

- формирање зелених површина између насеља општине на оним површинама где је то могуће (улично зеленило, зеленило стамбених зона, ветрозаштитни појасеви, дрвореди поред канала, обале мелиорационих канала, неозелењене површине поред путева - „ленија” (ширих од 5 м) у атару општине) на основу израђеног плана озелењавања насеља;
- одржавање и заштита природних вредности које располажу куриозитетним, естетским, рекреативним, сазнајним и другим атрибутима.

- заштита и одржавање културно-историјских споменика;
- интензивирање активности НВО на плану озелењавања, и активностима, које се односе на активирање становништва на плану озелењавања и бриге о зеленим површинама.

Приоритет 6. 5 – Изградња и побољшање путне мреже

Интензивирањем саобраћаја у целој регији, као и појачање транзитног саобраћаја из или према Румунији (после приступа ЕУ то је реално очекивати) намеће се потреба хармонизовања транзитног и локалног саобраћаја и обезбеђење безбедности саобраћаја. То значи да је неопходно развијати, побољшати и изградити мрежу локалних путева, тротоара бициклистичких стаза за безбедно кретање, путовање по општини. Реализација приоритетног задатка обухвата:

- асфалтирање комплетне (или бар 70%) уличне мреже са изградњом банкина;
- развој попречне војвођанске магистрале на територији општине (Темишвар-Зрењанин-Темерин-Оджаци-Богојево-хрватска граница) уз измештање транспортних коридора из центара насеља и изградња заобилазница;
- изградња бициклистичких стаза погледати могућност укључивања у мрежу ЕУРОВЕЛО (Европски бициклистички коридор);
- оспособити путеве за безпроблематичан саобраћај у атару општине
- модернизација пешачких површина као и прилагођавање лицима са посебним потребама.

Приоритет 6. 6 – Поокретање примене алтернативних извора енергије.

- елаборат о коришћењу снагу ветра (анализа досадашњих резултата у Румунији, Мађарској)
- елаборат о коришћењу сунчеве енергије у зградама друштвених делатности (производња топле воде која се касније само догрејава – нпр. зграда општине, школе, здравствена станица; сушење – у пољопривреди).
- елаборат о коришћењу геотермалне енергије воде
- елаборат о коришћењу биогорива.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 7. – Међународна срадња

Нова стремљења у ЕУ претпостављају интензивнији економски развој под условима одрживог развоја. Имплементација тог начела претпоставља развој ефикаснијег саобраћаја што би захтевао и ревитализацију пловног саобраћаја на Бегеју, уз измуљивање водотока и обезбеђивања безопасаног саобраћаја за животну средину.

Приоритет 7.1: Поваћање учешћа у активностима и организацијама које делују у области заштите животне средине

- институционализовано учешће у регионалној прекограничној сарадњи,

између осталог и мешовitim радним групама за билатерално обезбеђење заштите животне средине;

- учествовати у активностима организовања измуљења Бегеја (ради постизања његове пловности и еколошке стабилности) ;
- интезивирање активности НВО на плану заштите животне средине у активностима које се односе на прекограничне активности и сарадњу са прекограничним НВО и општинама;
- ангажовање у активностима за заштиту животне средине у радним групама Еврорегије ДКМТ.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 8. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ОПТИМАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ РЕСУРСА

Приоритет 8.1. Искоришћавање предности туристичко-географског положаја

Општина Житиште има релативно повољан положај у односу на важније комуникације. Кроз њу пролази магистрални пут М-7 који повезује Србију са Румунијом, односно Границу са Хрватском на Дунаву, Баћку Паланку, Нови Сад, Зрењанин, Житиште, Српска Црња (општина Српска Црња), румунска граница, односно у наставку према Темишвару. Осим тога, од овог пута се у самом Житишту одваја пут нижег реда који се наставља у Румунију посредством малограничног прелаза Међа, места које се налази у општини Житиште. Железничка пруга Јаша Томић - Међа била је локалног значаја. Због нерентабилности она је искључена из саобраћаја. Овај пут чини **туристички правац**, будући да повезује више градских центара, као емитивне и туристичке центре и туристичка места и локалитете у средишњим деловима Баната, Потисју и Подунављу. Његов значај ће порасти са укључивањем Румуније у Европску Унију, чиме ће општина Житиште непосредно туристички комуницирати са једном европском земљом.

Према томе, Житиште у извесном смислу чини раскрсницу путева, односно налази се на рефракцијској тачци, будући да је у контакту друмске саобраћајнице и пловног речног тока (Бегејски канал). Магистрални пут М-7, који чини део туристичког правца регионалног значаја је у контакту са Коридором 10, који опет чини део Источног медитеранског туристичког правца. Тиме пут М-7 не само да чини транзитни туристички правац нижег ранга већ представља и део мреже саобраћајница које у целини чине део једног од три тзв. туристичких медитеранских правца (запани, централни и источни). Према томе, град, ако би добио израженије туристичке атрактивне црте могао би с обзиром на удаљеност међународног пута чинити спољни део транзитне контрактивне зоне. Сматрамо да са становишта овог пута као туристичког правца Житиште нема у овом тренутку нити у ближој перспективи улогу јачег транзитног туристичког центра. Он се може активирати једино, реализацијом већег промета између северног дела Србије и Румуније као чланице Европске Уније.

Приоритет 8.2. Туристичка валоризација природних ресурса

Општина располаже природним туристичким ресурсима који се својом атрактивношћу истичу тако да поседују услове да постану мотив туристичких кретања. Свако атрактивно природно добро треба валоризовати и одредити му туристичку употребну вредност примарног или секундарног значаја. Ако један ресурс, пре свега хидрографски и животињски свет има примаран значај тада остали ресурси, елементи материјалне базе (рецептивна основа, инфраструктура у ужем смислу и супраструктура), као и привредне делатности, гране, групе и подгрупе добијају комплементарну улогу формирајући туристички производ са диференцираним облицима динамичне понуде која је прилагођена туристима у мери која не превазилази угрожавање принципа одрживог развоја средине. Природни ресурси имају кључну улогу у формирању следећих туристичких производа: ловни туризам, риболовни туризам са комплементарним манифестацијама, наутички туризам, купалишно спортско-рекреативни туризам и бањски туризам.

Приоритет 8.3. Конзервација, рестаурација и валоризација културно-историјских добара у функцији туризма

Културна добра чине творевине материјалне и духовне културе настале на овом простору у току историје. У овој општини имају комплементарни значај, тако да помажу и подстичу друге облике туризма. У мањој или већој мери сматрамо искористивим следеће саставне елементе географске средине:

- Археолошка налазишта.
- Дела са споменичким и уметничким својствима (дела архитектуре, дела сликарства и вајарства, дела примењених уметности, остварења драмске, музичке и филмске уметности).
- Просторно-културно-историјске целине (стара језгра насеља, значајније сеоске амбијенталне целине).
- Знаменита места или спомен обележја.
- Фолклорно наслеђе и простори народног немарства, остварења материјалног и духовног народног стваралаштва (наслеђе аутохтоног и колонизованог становништва).
- Манифестационе вредности.
- Установе културе (музеји и галерије, културни центри).
- Културни пејзажи (вртови, паркови).
- Музика и песме

Туристичку валоризацију треба извршити применом квантитативно-квалитативне и Хилари ду Кросове методе, односно применом селекционисаних субиндикатора. На основу тога се може тачно утврдити акције које треба предузети, с тим што је њихов приоритет завистан од финансијских могућности, величине тражње и обимности послова које треба уложити у реализацији понуде.

Приоритет 8.4. Коришћење склоности становништва ка светковинама за потребе одржавања и даљег развоја манифестационог туризма

Ова ресурсна основа је посебно издвојена у односу на претходну ставку јер поседује највећи и јасно издиференциран потенцијал. Она чини туристички ресурс али и облик туризма.

Као врло сложен и разгранат вид туризма у општини Житиште, манифестациони туризам је у целини имао позитивне трендове. Величина контраktivних зона манифестационе туристичке дестинације је променљива према карактеру, врсти и структури одећене туристичке манифестације. У оквиру контраktivних зона различите величине, који се могу подвести под категорију манифестационог туризма. Остали имају карактеристике неискоришћеног туристичког потенцијала. Најзначајније манифестације које треба реализовати према критеријумима наведеним у тексту о туризму су следеће: Пиле фест, и манифестације засноване на дугој спортско-рекреативној традицији према анализи поменутој у основном тексту пројекта.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 9. Побољшања стања материјалне базе туризма

Приоритет 9.1. Побољшање стања материјалне основе туризма

Хотелијерско-ресторатерски капацитети не задовољавају критеријуме савремено организоване туристичке дестинације, у квантитативном и квалитетивном смислу.

Туристичкој понуди града знатно ће допринети процес приватизације рецептивних објеката, јер се од ње реално може очекивати савременији приступ уређењу рецептивног аспекта туристичке понуде.

Рецептивна основа треба да бројем и врстом објеката задовољи реализоване стабилне облике туристичких кретања.

Потребно је уредити објекте, улице и тргове у Житишту и осталим местима у складу са приоритетима уређења комуналне инфраструктуре.

Битан елемент организационе основе туризма чини Туристички савез који се мора трудити да оптимално реализује комплекс задатака прописаних законом о туризму и у контексту специфичних услова средине.

Већина задатака које реализује Туристичке организације је адекватна начелној основи њеног пословања. У садашњим условима, њена активност би се принципијелно могла осавременити, мада би њено деловање имало задовољавајућу основу ако би се сводило на застарелију основи под условом да је сам темпо деловања оптималан и уједначен.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 10. Развој одрживог туризма

Приоритет 10.1. Усмерити употребну вредност туристичких ресурса у правцу развоја појединих облика одрживог туризма

Ако се узму у обзир природни и антропогени ресурси, елементи материјалне базе, као и организациони фактори, можемо закључити да се на територији општине Житиште могу одржавати на истом или вишем нивоу извесни постојећи и иницирати следећи облици туризма:

- Манифестациони туризам
- Ловни туризам
- Риболовни туризам
- Транзитни туризам
- Наутички туризам

- Спортско-рекреативни туризам на уређеним објектима
- Бањски туризам
- Купалишно-рекреативни туризам
- Културно наслеђе као сегмент стационарних облика туризма

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 11. Потпуна и модерна примена принципа маркетинга

Приоритет 11.1. Оптимална примена принципа маркетинг микса

Радни тим општине ће уз помоћ стручњака примењивати елементе маркетинг микса у континуитету и у временским периодима како је то одређено самом природом маркетинг инструмента. Циљ ових акција је да се истраживање туристичке тражње и презентација понуде реализује на модеран начин и према концептима савремено организованог туризма.

XI. УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

Центар за стратешко економска истраживања «Војводина – ЦЕСС»	Мр Валентина Иванић Маја Сокић
Председник општине Житиште:	Зоран Касаловић
Координатор пројекта-Члан Општинског већа општине Житиште:	Драган Миленковић
Заменик координатора пројекта-Секретар секретаријата за привреду, урбанизам и за заштиту животне средине:	Јелена Травар
Кординатори радних група:	Проф. др Бранислав Ђурђев Проф. др Анђелија Ивков Проф. др Небојша Новковић Проф. др Јован Ромелић Проф. др Имре Нађ Проф. др Гордана Вуксановић

	Проф. др Саша Бошњак
Радна група за привреду и мала и средња предузећа	Координатори: Милош Вујинов и Јелена Травар <ul style="list-style-type: none"> - Проф.др. Саво Иванчевић - Вања Ацаип - Лазар Миљевић - Жарко Шојић - Љиљана Куљанин - Душан Кузман - Драгана Мркишић - Милан Попов - Мишо Милошевић - Илић Горан - Драгомир Бјелоглав - Сенка Врховац - Драга Рајлић - Милан Бечејац - Драгица Стојисављевић - Марија Стојановић
Радна група за агрокомплекс	Координатори: Бојан Михољчић и Мари Кнежевић <ul style="list-style-type: none"> - Зоран Бабић - Зоран Сандић - Зоран Касаловић - Владо Ковачевић - Јанош Добаи - Душан Кордић
Радна група за туризам, саобраћај, телекомуникације и енергетика	Кординатори радне групе: Јован Мандић, Љубинко Петковић, Драган Цветковић <ul style="list-style-type: none"> - Милан Пашић - Александар Костић - Александар Туцић - Милан Врућинић - Светлана Миленковић - Мирко Голубовић - Саша Богићевић - Оља Вулић - Иштван Месарош
Радна група за показатеље друштвеног развоја	Кординатори: Биљана Зубац и Игор Ацаип <ul style="list-style-type: none"> - Светлана Маја Бабић - Весна Ћук - Снежана Вучуревић - Миленко Мартиновић - др Филип Балош - Олгица Најерица

	<ul style="list-style-type: none"> - Ивана Китонић - Бране Зарин - Бранислава Јаношев - Душан Стоисављевић - Душан Бекић - Милан Стојаковић
Радна група за комуналну инфраструктуру и заштиту животне средине	<p>Кординатори радне групе:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Оперативни биолог Снежана Лакић ○ дипл.економиста Иштван Месарош <ul style="list-style-type: none"> - Проф. Др. Саво Иванчевић, - Мр технолошких наука Биљана Влатковић, - Дипл.инг.грађевине Страхиња Ђаковачки, - Професор физике Милан Антић – Компанија Агрожив, - Дипл.инг пољопривреде Слободанка Радојчић- Компанија Агрожив, - Дип.инг.технологије Верица Миљевић, - Дипл.правник Мишо Ђурђевић директор ЈКП Екос, - Инг.пољопривреде Жељко Миливојевић ЈКП Екос, - Дипл.инг грађевине Јанковић Душко – ДТД, - Капетан Зоран Бошњак- Сектор за водени саобраћај и безбедност пловидбе Министарство за капиталне инвестиције, - Капетан Ивица Бутурућ- Сектор за водени саобраћај и безбедност пловидбе Министарство за капиталне инвестиције, - Капетан Симо Малатић- Сектор за водени саобраћај и безбедност пловидбе Министарство за капиталне инвестиције, - Дипл.инг.машинства Протић иван, - инг.грађевине Петровић Мирољуб, - Мр технологије Биљана Влатковић,

	<ul style="list-style-type: none"> - Дипл.Инг. Геодезије Срђан Краиновић, - Професор географије Александар Костић, - Дипл.инг.Технологије Радмило Милан – ДОО Мркшићеви Салаши, - Пољопривредни техничар Биља Омаљев –Комесеријат за избеглице, - Ратко Кушић – Ловачки савез Житиште, - Пољопривредни техничар Стојановић Дејан, - Чилег Јожеф – представник месних заједница Житишт - Погонски електричар за аутоматику Браниша Медаревић-ЈП Развој, <p>Институције</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хидрометероолошки завод Србије, - Представници интернет мреже на локалу, - Представници СУП-а на локалу, - Невладине организације-Еко-покрет Житиште «Бегеј Свети ђураћ»,Еко-покрет Н. Итебеј, риболовачка удружења,друштво за заштиту Животиња Орка регистроване на територији општине Житиште, - Туристичка организација Житиште, - ЈП за управљање грађевинским земљиштем РАЗВОЈ , - Складиште гаса –гасна мрежа-гасовод, - Завод за статистику, - Компанија Агрожив Житиште, - Привредна Комора Зрењанин , - Нис Нафтагас Нови Сад.
Радна група за географију и људске ресурсе	<p>Координатори: Душан Милићев и Калина Рајовић</p> <ul style="list-style-type: none"> - др Јованка Иванчевић - Светлана Керекеш - Жарко Денда - Срђан Крајновић

„Стратегија одрживог развоја општине Житиште 2008-2013“

	<ul style="list-style-type: none">- Снежана Вучуревић- Ангелина Бојандић- Александар Костић- Милан Мијатовић- Јанош Добаи- Душан Кузман- Милан Пашић- Љиља Маљковић- Драгана Петковић
--	---